VAL. TEBEICA

PRIMELE MĂRCI POȘTALE ROMÂNEȘTI

1858—1865

EDITURA MERIDIANE
București, 1962

CUVÎNT ÎNAINTE

Mărcile clasice romînești și-au dobîndit un loc de seamă în filatelia mondială și multe dintre ele pot fi considerate astăzi adevărate « nestemate ». Ele au împodobit sau împodobesc numeroase colecții valoroase, dintre care unele de mare celebritate.

Anul centenarului, anul 1958, a prilejuit o puternică revenire a filateliei romînești și o reafirmare a « clasicelor » pe plan internațional. Cîteva importante licitații, dintre care cea mai remarcabilă a fost a colecției Alfred Caspary, au prilejuit filateliștilor revederea, în original sau în ilustrațiile cataloagelor de licitații, a unei părți din redusul stoc de mărci clasice romînești intrate în patrimoniul lumii filatelice.

Este suficient să amintim de acel « diamant de hîrtie gumată », frumoasa piesă cu margini late de 27 parale « cap de bour » din colecția Caspary.

Marea valoare filatelică și istorică a primelor mărci poștale romînești a fost remarcată încă din primii ani de după retragerea lor din circulație. Dar, o dată cu interesul pentru ele și studiile mai mult sau mai puțin dezvoltate, au apărut numeroase confuzii și, ceea ce este mai regretabil, un număr tot mai mare de falsuri și de trucaje, care au lovit în prestigiul unor colecții și colecționari.

În ceea ce privește confuziile lansate de către unii cercetători, începînd cu dr. J. A. Legrand și G. B. Moëns și continuate cu alții, mai mult sau mai puțin cunoscuți din zilele noastre, este suficient să amintim că ani întregi a fost ignorată existența mărcii nr. 1, cea de 27 parale din prima emisiune a Moldovei, că într-un timp s-a afirmat cu destulă convingere că primele mărci poștale romînești datează din 1854 și nu din 1858, că ar fi fost efectiv în circulație unele mărci tipărite, dar care, de fapt, nu au intrat în circulație poștală etc.

Trecînd în revistă literatura filatelică consacrată primelor mărci poștale romînești, trebuie remarcată contribuția adusă de cîțiva autori, care, fie prin articole,

fie prin lucrări tipărite, au elucidat în parte aspecte mai mult sau mai puțin cunoscute din istoricul clasicelor romîne. Amintim astfel de volumul Les timbres du Royaume de Roumanie — Paris 1913 de Georges Brunel, de Istoria Poștelor Române — originea, dezvoltarea și legislația lor — București 1916, de Const. Minescu, ca și de articolele de strictă specialitate și interes deosebit semnate de René Poncelet în paginile revistei Le Philateliste Belge/1933 și Gr. Racoviceanu în paginile Revistei Societății Filatelice Romîne /1937-1940.

Bogatul material documentar aflat în Arhivele Statului nu a fost însă prezentat în totalitatea lui și nici sistematizat și aprofundat în întregime, astfel că multe și interesante aspecte ale istoricului poștei și mărcilor poștale românești nu au fost încă elucidate. Mai mult chiar, spiritul subiectiv al unor studii, ce ar fi putut fi de mare valoare, au pus în lumină greșită unele momente și aspecte importante din epoca anilor 1858-1866.

Astăzi însă, mai mult ca oricînd, se impune o clarificare a tuturor problemelor puse în discuție ani de zile, o restabilire a adevărului istoric, o analiză profundă a tuturor documentelor epocii.

De la toate aceste considerente am pornit la elaborarea unor studii asupra istoricului poștei românești și mărcilor sale poștale. Volumul care apare cuprinde o introducere în istoricul poștei românești, de la originile ei și pînă la încetarea activității poștelor străine pe teritoriul Romîniei adică pînă în anul 1869.

Este prezentată organizarea serviciului de poștă din secolul al XIX-lea și în special din perioada anilor 1852-1866, primii ani de funcționare a birourilor poștale românești, timp în care au fost elaborate și apoi puse în circulație cele dintîi mărci poștale din această parte a Europei, începînd din 1858 în Moldova și din 1862 în Romînia.

Analizarea activității serviciului poștei de scrisori este rezumată la anii de circulație a emisiunilor poștale din anii 1858, 1858-1862, 1862-1864 și 1865-1866. Studiile monografice care urmează acestui capitol sînt făcute asupra seriilor de mărci amintite, perioada lor de circulație fiind cea mai interesantă din epoca începutului activității poștei de stat românești și din trecutul filateliei noastre. Atît din punct de vedere istoric, cît și din punct de vedere poștal, această perioadă reprezintă prima etapă din istoria poștală română modernă, din istoricul mărcilor clasice românești.

Volumul se încheie cu o succintă prezentare a motivului heraldic « cap de bour » pînă în zilele noastre, mai precis pînă în momentul aniversării centenarului poștei de stat și primelor mărci poștale românești.

Cercetările prezentate în paginile care urmează constituie rezultatul consultării și profundei analizări a vastului material documentar aflat în Arhivele Statului la fondurile « Direcției Poștelor și a Delijanselor Moldovei », « Direcției Telegrafelor și Poștelor din Țara Românească », « Vistieriei Statului din Moldova », Ministerului de Finanțe și Ministerului de Interne. Au fost studiate de asemenea

publicații și hărți ale epocii respective, păstrate în Biblioteca Academiei Republicii Populare Romîne.

S-a reconstituit pas cu pas istoricul fiecărei emisiuni în parte, de la concepere ei, ca urmare a introducerii unor noi tarife poștale și pînă la retragerea din circulație. În același timp, s-au analizat și sintetizat lucrările de expertiză, cele mai competente, confruntîndu-le și completîndu-le. În felul acesta, s-a putut elabora o lucrare cît mai completă și la zi. Vastul material fotografic, strîns în paginile ei, constituie o interesantă sursă documentară, prima în felul ei pînă astăzi, dar a cărei completare se impune a fi continuată.

Privitor la modul de prezentare a celor patru emisiuni incluse în acest volum, trebuie menționat că s-a evitat tragerea de concluzii pe o documentare incompletă, ci, dimpotrivă, s-a scos în evidență acele acte din arhive care răspund problemelor considerate neclarificate pînă acum.

Pentru ca vastul material documentar, înfățișat aici, să poată fi consultat la sursă cu ușurință, s-a indicat întotdeauna fondul arhivistic, numărul de dosar și fila unde se găsește fiecare act. Desele repetări ale acestor indicații au determinat folosirea de prescurtări, pentru a nu îngreuia lectura. Aceste prescurtări sînt:

DP = Direcția Poștelor și Delijanselor Moldovei
DPT = Direcția Telegrafelor și Poștelor-Țara Romînească
MF = Ministerul de Finanțe
MI = Ministerul de Interne
AT = Atelierul Timbrului

Astfel, dosarul nr. 171 din anul 1864, din fondul Direcției Generale a Telegrafelor și Poștelor este însemnat DPT 171/1864.

Prin apariția acestei lucrări, se pune la îndemîna colecționarilor, experților, organizațiilor, caselor și editurilor filatelice un amplu material documentar asupra tirajelor și circulației primelor patru emisiuni poștale romînești. Din partea cititorilor vor fi binevenite comunicări pe marginea observațiilor personale, precum și reproduceri după piesele neprezentate în acest volum.

SERVICIUL DE POȘTĂ PE TERITORIUL ȚĂRILOR ROMÎNEȘTI

Originile serviciului poştal se pierd în negura vremurilor. Existenţa lui au cunoscut-o toate popoarele care şi-au făurit o civilizaţie a lor proprie, din cele mai vechi timpuri. Relatările istoricilor antichităţii şi descoperirile arheologilor amintesc de existenţa sub o formă mai mult sau mai puţin avansată şi a unor adevărate organizaţii poştale. Ele au existat atît pe pămîntul Asiei, cît şi pe cel al Africii, Americii sau Europei.

Cele mai vechi relatări s-au găsit în lucrările unor istorici eleni ca, de pildă, Herodot, Xenophon şi Diodor care au fost, în urmă cu două milenii şi jumătate, neobosiţi călători. Diodor din Sicilia de pildă, aminteşte în scrierile sale de *simmaci*, curierii poştali din anticul Egipt. Xenophon vorbeşte cu admiraţie despre vasta şi dezvoltata organizaţie poştală a regelui persan Cirus. Această organizaţie, cunoscută sub numele de *angara*, avea releuri de poştă denumite *agareion* şi se servea de angari, curieri cunoscuţi sub numele de *agaroi*.

Este foarte interesant de remarcat că, în linii mari, modul de organizare a poştelor din timpul lui Cirus s-a păstrat la multe popoare pînă în secolele XVIII-XIX.

Nu trebuie însă trecut cu vederea că acest sistem de organizare a poştelor a fost împrumutat de perşi de la chinezi. Într-adevăr, în China exista un foarte dezvoltat serviciu de poştă, ale cărui drumuri duceau de la Marea Galbenă la Marea Caspică, unde imperiul chinez se învecina cu teritoriile peste care îşi întinsese stăpînirea regele persan.

Acest sistem de organizare este preluat de romani (la început chiar sub denumirea de angaier), care l-au extins la întreg imperiul. Din această cauză îl găsim peste secole la popoarele europene, în special la cele formate pe teritoriul fostului imperiu roman.

Începînd cu epoca din timpul ocupației romane și pînă în veacul trecut, sistemul de organizare a poștelor în Moldova și Țara Romînească s-a păstrat în linii mari același, dezvoltîndu-se, bineînțeles, între timp.

Administrația romană în Dacia s-a ocupat printre altele și de construirea de drumuri și șosele, precum și de organizarea unui serviciu de poștă care să asigure o neîntreruptă legătură atît în interiorul provinciei, cît și între ea și Roma (cele cinci drumuri principale care făceau legătura cu toate regiunile vastului imperiu porneau din mijlocul Romei, în punctul situat în fața templului lui Saturn). Pe aceste drumuri au fost organizate acele admirabile *cursus publicus* care transportau cu iuțeală poruncile, banii statului, pe funcționari și soli.

SERVICIUL DE POȘTĂ ÎN DACIA

Legătura între Roma și Dacia se făcea pe două drumuri principale și anume:

1. Roma — Ariminium — Aquileia — Tetoviana — Murfa Major — Taurunus — Singidunum (Belgradul de azi) — Viminacium — Arcidava (Vărădia) — Tibiscum (Caransebeș).

2. Roma — Capua — Brindes — Dyrrachium — Scadra — Naisso — Viminacium — Drobeta (Turnu Severin) și Ratiaria.

În Dacia, drumurile mai importante care se bifurcau din aceste două sau altele erau:

De la Viminacium, peste Dunăre, pînă la Apulum (Alba Iulia); de la Dierna (Orșova) la Sarmizegetusa; de la Drobeta la Apulum (Alba Iulia) și de aici la Ampelum (în apropiere de Abrud) și spre Moldova pe malul Mureșului și al Tîrnavei; de la Napoca (Cluj) spre Orheiul Bistriței; de la Sucidava, pe malul Oltului, trecea prin Transilvania și de aici, prin pasul Oituz, în Moldova; de la Zimnicea, prin Pitești și Cîmpulung, în Transilvania; de la Giurgiu la Ploiești, Buzău, Focșani și Adjud; de la Durostorum, peste Dunăre, la Călărași, Filipești și Focșani.

Iată cum era organizat serviciul poștal, așa-numitul *cursus publicus* pe drumurile mai importante:

La o depărtare de cel mult o zi, una de alta, se aflau stațiunile de poștă, împărțite după importanța lor în *civilitates*, *mutationes* și *mansiones*. Primele dispuneau de un local, adăpost pentru curieri, de un grajd pentru 40 de cai și de o magazie pentru furaje. *Mutationes* erau releuri de poștă propriu-zise, la care se schimbau cai și căruțe (dispuneau de cel mult 20 de cai) și erau situate la distanțe relativ mici, în apropiere de localități. *Mansiones* erau situate la o

distanță de o zi și erau stațiuni de popas mai îndelungat, folosite mai mult de înalți funcționari și de către armate în timpul campaniilor.

Stațiunea de poștă era condusă de către *manceps*, funcționar desemnat de *praetor* pe termen de cinci ani. Personalul era compus din *veredari* sau curieri, *muliones* și *hippocomi* (îngrijitori de animale), *mulomedici* sau *veterinarii* și *carpentarii* care se ocupau cu reparatul și întreținerea căruțelor.

Conducerea serviciului poștal din întreaga provincie o avea un *prefectus vehicularum*, ajutat de *judices curiosi*, un fel de inspectori.

Serviciul poștal era împărțit în *cursus velox*, adică poșta repede și *cursus clabularis* sau poștă de transport.

Cursus velox se folosea de curieri călări și de trăsuri, de la cele ușoare pentru o persoană sau două, denumite *vereda*, pînă la cele pentru transportul de bagaje, denumite *birota*.

Cheltuielile pentru întreținerea serviciului poștal erau în sarcina populației dace, care mai contribuia, ca și alte populații din teritoriile supuse stăpînirii romane, la întreținerea serviciului poștal din peninsulă.

În primul rînd la dispoziția organelor de stat și a trimișilor speciali, *cursus publicus* putea fi folosit în scopuri particulare, dar în situații cu totul speciale și numai în baza unei «diplome» (*litterae evertionis*) eliberate de către un birou special aflat pe lîngă pretoriu.

Trebuie amintit și faptul că transportul prin poștă se făcea foarte rapid. Nu se cunosc exemple tipice pentru serviciul poștal din Dacia. Cicero relatează însă că un curier care s-a folosit de o *vereda* a străbătut într-o singură noapte o distanță de aproape o sută de kilometri.

Constantin Minescu subliniază în lucrarea sa *Istoricul Poștelor Romîne — originea, dezvoltarea și legislațiunea lor* că în Dacia «*corespondența particulară transmisă prin curierii statului trebuie să fi fost în cantitate însemnată, deoarece locuitorii acestei provincii* (se referă bineînțeles la nobili n.a.) *cunoșteau în mare parte scrierea și citirea, dovadă despre aceasta fiind mulțimea inscripțiilor, făcute într-o limbă corectă și duioasă și care s-au găsit în toate colțurile Daciei*».

SERVICIUL POȘTAL ÎN MOLDOVA ȘI ȚARA ROMÎNEASCĂ ÎN SECOLELE XIV-XVIII

O perioadă destul de lungă din istoria poporului romîn este încă prea puțin cunoscută. Este vorba de cei peste 1000 de ani scurși între retragerea legiunilor și administrației romane (anul 271 e.n), ca urmare a luptei de eliberare a poporului din Dacia și atacurilor dinafară, și formarea statelor feudale independente (sec. XIV. e.n.) pe teritoriul de astăzi al Romîniei. Vasta organizație poștală romană, celebrul *cursus publicus*, se destramă, astfel că vești despre

existența și funcționarea de servicii poștale pe teritoriul locuit de poporul romîn sînt chiar mai sărace decît cele privitoare la istoria lui în epoca amintită. Această epocă se caracterizează prin trecerea goților, hunilor, gepizilor, avarilor, în migrațiunea lor către apus, prin stabilirea în partea răsăriteană și sud-estică a continentului, a popoarelor slave și în fine prin năvălirea tătarilor.

Cnezatele și voievodatele existente pe teritoriul Moldovei și Munteniei, dispuneau pînă în secolul al XIV-lea de o autoritate administrativă limitată pe micile lor teritorii și ca atare nu simțeau nevoia organizării de servicii poștale de amploarea celor din timpul administrației romane. Cu toate acestea, nu se poate pune ipoteza dispariției totale a unor servicii de poștă, oricît de slab ar fi fost ele organizate, deoarece relațiile comerciale și politice existente între cnezate și voievodate impuneau legături de comunicație. Și, după cum vom observa, în secolele care urmează constituirii celor două state feudale, Moldova și Muntenia, se organizează servicii poștale care au o mare asemănare cu cele din epoca romană.

Primele veşti despre existența unui stat feudal bine organizat, în Muntenia, datează din al treilea deceniu al celui de-al XIV-lea veac. Cel din Moldova s-a format tot în secolul al XIV-lea, dar de-abia în 1359 devine independent, sub Bogdan I, care-și avea capitala la Baia.

Pentru întărirea statelor lor și o mai eficace organizare administrativă, voievozii se folosesc de curieri care duc porunci și aduc veşti, cu ajutorul cărora întreţin relații cu statele vecine. Aceşti curieri se folosesc de cai puşi la dispoziția lor de locuitorii satelor și tîrgurilor prin care treceau. În localitățile aflate în calea drumurilor de comunicație, se organizează chiar embrioanele stațiilor de poștă de mai tîrziu, la care, curierii găsesc în afară de cai de schimb și căruțe de transport, pe care le aflăm sub denumirea de *olace*. Ele sînt asemănătoare cu acele *vereda* din timpul existenței anticului *cursus publicus* pe pămîntul Daciei.

Primul document care amintește de existența olacelor de poștă, precum și de obligația satelor și tîrgurilor de a ține la dispoziția curierilor diferite mijloace de transport, datează din anul 1409. Este vorba de un hrisov dat de voievodul muntean Mircea cel Bătrîn la Giurgiu, în 11 mai 1409, prin care satul Pulcovăț este scutit de darea denumită *cai de olac*. (*Documente privind istoria Romîniei. Veacul XIII, XIV și XV-B. Țara Romînească* — 1247-1500 pp. 64—65, București, 1953.)

În timpul domniei lui Mircea cel Bătrîn, Muntenia întreține relații cu Turcia, Serbia, Bosnia, Veneția, Ungaria, Polonia etc. Alexandru cel Bun, domn al Moldovei, contemporan lui Mircea, avea relații și cu alte state, printre care Rusia, Silezia, Brandenburg.

Din secolul al XV-lea se păstrează numeroase relatări asupra activității serviciului de poștă, care se afla numai la dispoziția domnitorilor. În timpul domniei lui Ștefan cel Mare (1457-1504), cînd Moldova se afla într-un vădit progres economic și politic, serviciul de poștă al domnitorului se dezvoltă și

el. Ştefan cel Mare ţine corespondenţă cu papa, cu senatul Veneţiei, cu regele Poloniei, cu ţarul Rusiei, cu hanul tătarilor din Crimeea, cu regele Ungariei, cu şahul Persiei.

Într-o scrisoare adresată solilor săi, care trebuiau să se întîlnească cu cei al regelui ungur, Ştefan cel Mare le cere să trimită *un curier grabnic cu scrisorile voastre şi cu cele ale solilor* (maghiar n.a) *care vine către noi împreună cu voi, care curieri trebuie să zboare ziua şi noaptea...* Adăugăm că ambasadorul Veneţiei pe lîngă domnitorul moldovean trimitea senatului său rapoarte zilnice.

Se vede, aşadar, cît de mare trebuie să fi fost numărul curierilor care străbăteau drumurile Moldovei, fie călare, fie cu olace puse la dispoziţia lor din poruncă domnească. În afara acestor curieri speciali exista şi un serviciu permanent între capitala ţării şi Galaţi, pentru corespondenţa care venea de la Constantinopol. Acest serviciu dispunea atît de curieri călări, cît şi de curieri pedeştri. De existenţa mai multor categorii de curieri vorbeşte şi istoricul romîn A. D. Xenopol[1] care arată că trimisul domnitorului moldovean Ştefăniţă V la curtea regelui Poloniei (în 1523) un anume Luca Cîrjă a declarat regelui că *sultanul se mişcă spre Belgrad, trimiţînd la domnul meu un olăcar, să-i dea de ştire...* şi de asemenea, că *în drum spre Hîrlău, Ştefăniţă a fost ajuns la podul Siretului de un umblător de la vornicul ţării de jos*[2].

RELATĂRI ALE CĂLĂTORILOR STRĂINI

Din secolul al XVI-lea se păstrează şi prima relatare scrisă a unui străin, privitoare la poştele domneşti. Este vorba de călătorul francez François de Pavie senior de Fourquevaux, care, în 1585, a trecut prin Moldova. El s-a folosit în timpul voiajului prin acest stat de *o căruţă aşa de mică şi de uşurică, încît o pot lua pe umeri. În ea nu poate intra decît o persoană...* Este vorba de vestitul *olac* de poştă care atrage luarea-aminte şi a altor călători străini, cum ar fi, de pildă, diaconul Paul de Alep, secretar al patriarhului Makarie de Antiochia. Arătînd că în 1650, la Galaţi, la sosirea pe teritoriul Moldovei, domnitorul le-a pus la dispoziţie poştele sale şi o escortă militară, Paul de Alep scrie că *mergerea noastră era mai iute ca zborul unei păsări...*

În această epocă, adică în secolul al XVII-lea, serviciul poştal din ambele state se afla în continuă dezvoltare. El era sub supravegherea *Marelui Postelnic* (ministru de externe) sub a cărui autoritate se aflau şi *vătafii de călăraşi*. Curierii erau împărţiţi în *lipcani* — pentru corespondenţa internă — şi în *călăraşi* — pentru corespondenţa externă. Întreţinerea lor, procurarea cailor

[1] În *Istoria Romînilor*, vol. IV, ed. a III-a, pp. 220-221.

[2] Administrativ, Moldova era împărţită în Ţara de Sus, jumătatea de nord, şi Ţara de Jos, jumătatea de sud, aflate sub conducerea unor dregători numiţi vornici.

şi olacelor de poştă şi, în general, întregul serviciu de poştă se aflau tot în sarcina locuitorilor tîrgurilor şi satelor prin care treceau drumurile, scutiţi de această dare fiind numai boierii şi dregătorii. Relativ la această situaţie, istoricul romîn N. Iorga redă în *Studii şi documente* vol. II, o poruncă a domnitorului Moldovei din 1636 de a se da trimişilor principelui din Transilvania *cai de olac, cîţi le va trebui, atît la ducere cît şi la întoarcere* (pe teritoriul Moldovei, n.a.), *hrană, mîncare pentru cai, popas şi tot ce vor avea nevoie.*

Poştele celor două state înlesneau şi tranzitul corespondenţei curţilor străine. Într-o scrisoare a lui Castagrié, ambasadorul Franţei la Constantinopol, adresată regelui Poloniei în 1694, acesta arată că *am înţeles că Domnitorul dorea să fie despăgubit de cheltuielile făcute, căci întrebînd pe Capuchehaia Sa* (trimisul permanent la Constantinopol n.a.) *cît costă o cursă din Moldova în Polonia, mi-a răspuns că stăpînul său plătea 50 galbeni. I-am spus că voi plăti de bună voie această sumă pentru curierii pe care Domnitorul i-a trimis pentru mine în Polonia şi pentru cei ce-i va trimite de acum în colo, cînd mi se va aduce răspuns la scrisorile mele.*

O organizare asemănătoare cu *cursus publicus* este dată poştelor romîneşti de-abia în secolul al XVIII-lea o dată cu înfiinţarea de releuri de poştă, în special pe drumurile mai principale. În Muntenia ele erau pe rutele: Bucureşti—Tîrgovişte, Bucureşti – Craiova, Bucureşti—Giurgiu (legat cu Adrianopol—Constantinopol). În Moldova aceste drumuri sînt: Iaşi – Bîrlad—Galaţi şi de aici peste Dunăre, spre Adrianopol şi Constantinopol, Iaşi—Hîrlău—Rădăuţi. Din aceste drumuri principale se desfăceau, în ambele principate, altele care făceau legătura cu diferite tîrguri şi oraşe.

În cel de al XVIII-lea veac, ca şi în primele trei decenii din cel care-i urmează, se face simţită o puternică influenţă turcească datorită domnitorilor fanarioţi veniţi din Constantinopol. Multe denumiri folosite în acest timp sînt de origine turcească. Astfel releurile de poştă le aflăm sub numele de *menziluri* iar căpitanii de poştă sub cel de *menzilgibaşa.* Ei aveau sub ascultare *bicigaşi* (îngrijitori de cai), *beşlii* (soldaţi pentru pază) şi *surugii.*

Abuzurile în rechiziţionarea de cai şi căruţe pentru nevoile poştei devin tot mai numeroase, fapt care determină mutarea multor sate aflate în preajma drumurilor principale.

Boscovici, aflat în suita ambasadorului englez Porter, care trece prin Moldova în anul 1762, relatează în al său *Journal d'un voyage de Constantinopol à Cologne*: « *în toată Moldova stăpînirea are obiceiul barbar de a răpi pentru serviciul public tot ce se întîlneşte în cale, fără nici o considerare, fără plată, precum boi, care, cai, ce se iau de la ţărani de prin sate şi de la călătorii pe drumurile mari.*

...aşa se explică că un număr considerabil de frumoase regiuni care se află de-a lungul drumurilor mari, sînt acum părăsite, schimbate în pustietăţi, căci toţi sătenii au fugit şi numai la o oarecare distanţă de drumurile mari, ţara este locuită ». Această stare promovată de domnii fanarioţi, străini sufleteşte

de țara și poporul pe care le conduceau, atrage atenția multor străini, care remarcînd iuțeala cu care se putea călători în principate, nu uită să amintească de nedreptățile ce se făceau țăranilor.

Francezul de Salaberry consacră multe pagini acestui fapt, în al său *Voyage à Constantinopol*... scris după ce a trecut în anul 1791 prin Muntenia, de la marginea de vest la cea de sud-est a statului.

Abuzurile amintite au loc cu toate că unii domni au căutat să treacă în sarcina statului cheltuielile de întreținere a serviciului poștal. Acești domni reformatori ai poștelor sînt Constantin Mavrocordat în Moldova și mai ales Alexandru Ipsilanti în Muntenia.

Poșta călare în Moldova (după un gravor francez).

Reformele lor sînt întrucîtva un rezultat al slăbirii dominației economice otomane, în urma tratatului de la Kuciuk-Kainargi din 1774. Ca urmare releurile de poștă sînt dotate cu clădiri și anexe, personalul fiind subvenționat de stat, iar caii fiind cumpărați și întreținuți tot pe cheltuiala vistieriei statului respectiv. Poștele sînt puse contra cost și cu aprobări speciale denumite *podorojne* și la dispoziția publicului, veniturile realizate urmînd a acoperi parte din cheltuieli. Conducerea poștelor este încredințată unor *hatmani* cu reședința în capitală.

În documentele de epocă sînt menționate la cheltuielile bugetare și cele cerute de întreținerea serviciului poștal. De pildă, Moldova a cheltuit în anul 1776 aproape 50.000 lei (după istoricul V.A.Ureche) iar în anul 1784, 63.290 piaștri (după consulul austriac I.S.Reicevich) adică peste 2.300 franci francezi la cursul anului 1783.

Spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea, poștele sînt date în antrepriză unor boieri. În baza contractului se stabilea ca personalul poștelor să fie numit în parte de către stat, în parte de către antreprenori. Statul numea pe *hatmanul* poștelor, cu atribuții de director general și care făcea legătura între stat și antreprenori, pe *beșlii* (păzitori recrutați și întreținuți de stat) și pe surugii. Antre-

Pecete a Casei Menzilurilor din Iași, din 1827.

prenorii numeau pe căpitanii de poștă și restul personalului necesar întreținerii serviciului. Îmbunătățirile care se aduc poștelor sînt vremelnice, fapt datorit în parte situației create în timpul războiului ce are loc între Rusia și Austria pe de o parte și Turcia pe de altă parte (1787-1792) și apoi cu ocazia războiului ruso-turc din 1806-1812.

Perioada care se deschide în istoria Moldovei și Munteniei după răscoala populară din 1821, de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu, favorizează mult dezvoltarea economică a celor două state românești, mai ales datorită intensificării relațiilor comerciale dintre ele, care au grăbit transformările structurale în cadrul destrămării societății feudale și a dezvoltării celei capitaliste.

Noile condiții social-economice impun organizarea comunicațiilor și a serviciului de poștă. În 1826, de pildă, se prevede exploatarea serviciului poștal pe baze noi, după cum se arată în hrisovul dat de domnitorul Ioan Sturdza *cinstitului și credinciosului boier Gheorghe Buhuși Hatman.* Numărul cailor este sporit și personalul poștelor mărit. Se vorbește pentru prima dată despre curieri însărcinați a duce corespondența atît în Iași, capitala țării, cît și în ținuturi. Cei din Iași erau denumiți *țimirași,* cei din provincie *călărași isprăvnicești.* Privitor la expedierea corespondenței oficiale se stipulează că *de două ori pe săptămînă să se trimită plicurile pe la ținuturi cu țimirași, iar cînd va cere trebuința se vor trimite plicurile și în afară de zilele celea rînduite după obiceiul din vechime și pentru purtarea plicurilor, precum și mai înainte s-a obișnuit, se vor da de către Vistierie la casa Menzilurilor cîte două sute de lei pe lună.*

Întreruptă pentru un moment, în timpul războiului ruso-turc din 1828-1829, reorganizarea poștelor se desfășoară mai larg după ce, conform tratatului de pace de la Adrianopol (1829), este desființat monopolul turcesc asupra comerțului exterior și intră în vigoare protectoratul rusesc. Tratatul de la Adrianopol mai prevedea, referitor la cele două state românești, autonomia lor administrativă și o serie întreagă de alte avantaje. Conform tratatului, au fost elaborate și aprobate regulamente separate pentru fiecare stat pentru conducerea treburilor lor publice. Aceste regulamente, cunoscute sub numele de «Regulamentul Organic» (datorită identității conținutului lor, sînt considerate de istorici ca unul singur) favorizează mult dezvoltarea Moldovei și a Munteniei. În ce

privește serviciul poștal considerăm elocvent să reproducem un fragment din « Darea de seamă a Generalului Adjutant Pavel Kisseleff despre administrarea Moldovei și Valahiei de la 15 noiembrie 1829 pînă la 1 ianuarie 1834 » publicat de Th. Codrescu în *Uricariul* [1]:

Stațiunile poștale ruinate de intemperii și arse în timpul ciumei, s-au reparat și s-au construit din nou, corespunzătoare comodității. Regulata întreținere a căilor și obiectelor necesare stațiunilor poștale, erau asigurate prin condițiunile decisive și inspecțiunea Guvernului. Tóte aceste, adecă: îndreptarea căilor, podurilor și poștelor, întru atîta au ușurat comunicațiunea, încît corespondențiile trimise din București la Iași și viceversa, o depărtare de 22 poște, se primeau foarte esact, după 36 de ore.

Într-adevăr, în perioada menționată de acest raport, atît poștele din Muntenia, cît și cele din Moldova sînt reorganizate pe principii moderne pentru acea epocă. Contractul lor de dare în antrepriză în Muntenia pentru anii 1830-1833, prevede mărirea numărului de cai aflați la dispoziția serviciului poștal, o serie de măsuri privitoare la buna întreținere și rînduială a releurilor, drepturi și obligații pentru personal și, ceea ce este foarte important, stabilește pentru prima dată clauze pentru transportul corespondenței particulare.

Articolul 13 din contractul amintit (încheiat la 1 iulie 1830 între stat și baronul Hristofor Sachelarie) prevede:

Ear cei ce vor da cărți la poște particularnici, a să trimite cu espedițiile, să plătească cîte doi bani la drum pentru fieșcare poște, și cei ce vor voi pentru siguranța trimeterii cărților să ia adeverință supt numire de recipisuri, să plătească îndoit, adică cîte patru bani de drum pentru fiecare poștă.

Surugiu moldovean de la 1840 (litografie de M. Bouquet).

[1] Vol. IX, p. 45.

Constatăm, aşadar, folosirea serviciului de expediere a corespondenţei şi de către persoane particulare, ca şi existenţa unei taxe pe greutate şi distanţe, pentru scrisori simple şi recomandate.

În timpul aplicării acestui contract s-au deschis noi drumuri de poştă şi s-au reconstruit şi construit noi staţiuni poştale.

După expirarea acestui contract, în 1833, se încheie un altul, pe o nouă perioadă de 3 ani, în care, printre altele, se prevede dublarea taxelor pentru expedierea corespondenţei.

În Moldova, poştele sînt date de asemenea în arendă prin licitaţie publică pe aceleaşi principii. Este demn de reţinut şi amănuntul că Regulamentul Organic al acestui stat prevede şi înfiinţarea unui birou poştal la Iaşi, însărcinat cu expedierea corespondenţei în întreaga ţară (biroul n-a luat fiinţă datorită divergenţelor de păreri asupra bugetului său, între antreprenori şi stat).

Pentru perioada care urmează relevăm însemnările de călătorie ale străinilor ce trec prin Moldova şi Muntenia. Ei ne-au lăsat adevărate fresce — scrise şi pictate — ale poştelor de odinioară şi ale funcţionarilor lor.

În aprilie 1839, a fost publicată la Paris cartea O *călătorie în Rusia de miazăzi şi în Crimeea, prin Ungaria, Valahia şi Moldova* care cuprindea însemnările făcute de contele rus Anatol Demidov în 1837. Descriind călătoria făcută din satul dunărean Giurgiu, la Bucureşti, capitala Valahiei, Demidov povesteşte:

...Cele douăzeci de leghe ce le aveam de făcut le trecurăm destul de iute. Cît am alergat pe pămîntul neted al cîmpiei, călătoria a fost uşoară. Aceşti cai slabi şi flămînzi, pe care nu-i ţine nimic altceva decît nişte otgoane vechi, duc pe călători cu o iuţeală nespusă. Surugii urcaţi pe şeile lor înalte de lemn, învîrtesc frînghia care le slujeşte de bici şi iată-i ţipînd şi dînd din mîini ca nişte apucaţi şi punînd pe goană fără întrerupere o ceată de armăsari, pe jumătate sălbateci, înhămaţi la o singură trăsură...

Demidov a fost însoţit în această călătorie de pictorul francez Raffet, care a aşternut în imagini ceea ce contele a făcut în slove. Schiţele lui ne aduc în faţa ochilor chipuri de surugii în costume pitoreşti, relee de poştă, un moment mai greu dintr-o călătorie.

Din aceeaşi epocă datează şi călătoria căpitanului german von Moltke (1835) şi a francezului St. Bellanger (1836). Acesta din urmă publică la întoarcerea sa la Paris *Le kéroutza*, o descriere originală şi spirituală a poştelor romîneşti cunoscute de el.

În nici o parte din lume, după cîte ştiu — scrie călătorul francez — *nu se călăteroşte cu mai multă repeziciune, dar într-un mod mai puţin confortabil ca în Moldo-Valahia. Poştele valahe sînt de o leghe, adică de 16 kilometri.*

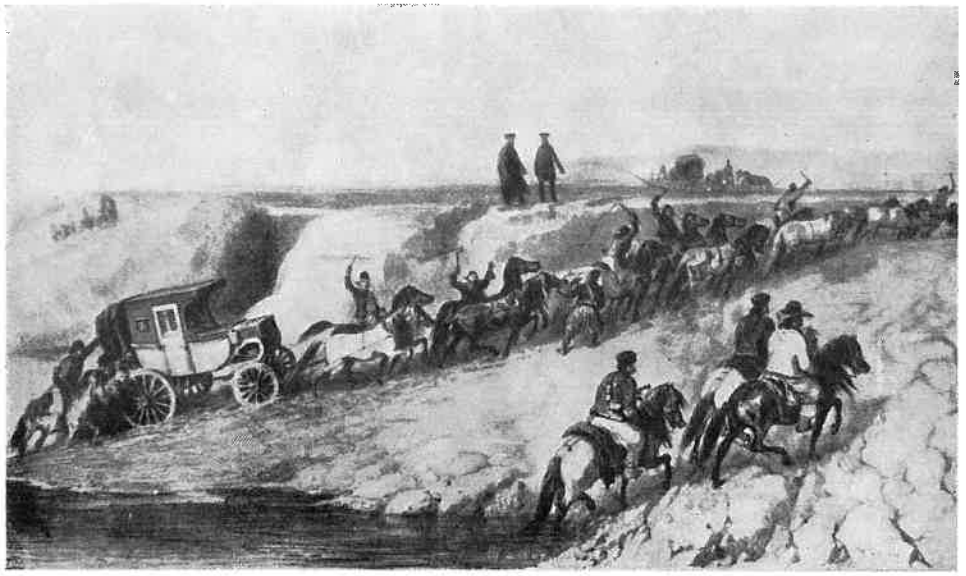

Trecerea Buzăului prin vad (litografie de Raffet, ilustrînd un moment din călătoria lui Demidov).

Fiecare dispune de cîte o staţie unde găseşti cai de călărit sau de trăsură, ori încă bivoli şi boi.

Vrei să călătoreşti în Moldo-Valahia? Te duci la aga sau la ispravnicul din oraşul în care locuieşti. Acest funcţionar te întreabă unde te duci, în ce zi, la ce oră şi unde stai. Îţi dă apoi o podorojnă, *adică o carte de drum ce trebuie s-o arăţi fiecărui căpitan de poştă. Plăteşti apoi preţul convenit şi te întorci liniştit acasă...*

În ziua şi la ora convenită, vezi apărînd în faţa uşii dumitale un modest vehicul, acela care-ţi este destinat. Am zis modest cu intenţiune.

Închipuiţi-vă o cutie fără capac, înaltă de 30 degete, largă de 2 picioare, lungă de 3, aşezată pe patru roţi construite dintr-o singură bucată cu toporul din gros şi pe două osii de lemn. În toată această construcţie nu intră un singur cui. După cum vedeţi ceva mai mult ca o roabă, ceva mai puţin ca un car; să-i zicem albie. Două şteanguri drept hamuri, două şleauri şi un căpăstru în care animalul îşi bagă, sau din care îşi scoate capul cu uşurinţă, iată ce leagă 8, 10 sau 12 cai la o oiste încă în coaja sa. Trei din cai sînt călăriţi pe deşelate de trei surugii care aşteaptă flegmatic cu biciul în mînă, să fii gata.

...Funcţiunile celor trei surugii nu încep decît dincolo de bariere, cînd primul începe să chiuie cînd trist, cînd vesel, totdeauna discordant, pînă ce răsuflarea i se taie.

... Vehicul și călător sînt pentru surugiu accesorii nedemne de atențiune. El străbate spațiul fără calcul. Șanțuri, gropi, torente de apă, stufișuri, nimic nu-l sperie, nimic nu-l oprește. Caii, de alfel îl ajută de minune. Ei mănîncă spațiul cu o impetuozitate extraordinară.

O roată se rupe, căruța șovăie, pierde echilibrul, răstoarnă pe călător, îi rupe coastele și totuși își urmează drumul, săltînd ca o minge. Călătorul geme, cheamă, strigă în gura mare după ajutor, degeaba! Surugiul n-aude, nu vede. Sosit la destinație, numai atunci bagă de seamă că-i lipsește o roată ... și călătorul!

Relatarea lui Bellanger este în felul ei un adevărat document, în care găsim zugrăvite atît felul de funcționare a serviciului de călători, cît și pe cei mai interesanți lucrători ai poștelor de odinioară. Aceștia erau surugiii, oameni cu curaj, plini de voie bună. Veșnic călare, veseli și glumeți, ei au fost în acea epocă sufletul instituției poștelor.

Hommaire de Hell, care a trecut prin 1840 prin Muntenia, scrie în *Voyage en Turquie 1840* că ei *sînt de o dezinvoltură pitorească și admirabili de dibaci. De le-ai da armele cuvenite, a-i zice că-s adevărați mușchetari.*

Surugiu, olăcar și călător în Țara Romînească la 1840 (gravură în lemn de J. Laurens).

Figura surugiului, fie el valah sau moldovean, a reținut atenția multor călători, pictori sau scriitori. Este suficient să amintim de Vaillant (care a trăit de altfel mult timp în Valahia), de Thouvenel (care a scris în 1840 cartea *La Hongrie et la Valachie*), de scriitorul și academicianul X. Marmier (autorul notelor de drum *Du Rhin au Nil*, Paris, 1847) sau de marele poet și dramaturg romîn Vasile Alecsandri care ne-a lăsat piesa *Surugiul*.

PRIMELE ÎNCEPUTURI DE ORGANIZARE A SERVICIULUI DE POȘTĂ RURALĂ

Cu cît ne apropiem de anul stabilirii definitive a monopolului de stat asupra poștelor și a introducerii de mari reforme, poștele se modernizează ca sistem de organizare, distingîndu-se tot mai mult serviciul de transport al călătorilor, de cel de transport al trimiterilor poștale. După expedierea scrisorilor particularilor se acceptă expedierea de gazete și de gropuri de bani, atît ale statului, cît și ale particularilor. Trimiterile prin poștă se fac din ce în ce mai organizat.

Anuarul Principatului Țării Romînești pe anul 1842 ne informează că în Muntenia, serviciul poștal depindea de Departamentul din Năuntru (Ministerul de Interne) Secția a II-a. Direcțiunea și Casa Poștelor se aflau în București, instalate pe actuala stradă Mendeleeff, căreia i s-a spus multe decenii « strada Poșta Veche ».

Referitor la poșta de scrisori, se arată că, expediția pleca din capitală de două ori pe săptămînă (lunea și vinerea) și că, venea tot de două ori (marți și sîmbătă), cînd se aducea și presa din străinătate.

Sînt menționate și plecările și sosirile curierilor de poștă ai birourilor austriac și rusesc, dar asupra poștelor străine în Țările Romîne vom reveni.

Referitor la serviciul pentru transportul călătorilor prin poștă, anuarul confirmă datele prezentate în relatările călătorilor străini citați.

Spre deosebire de Valahia, poșta din Moldova se afla sub îndrumarea Vistieriei, adică a Ministerului de Finanțe.

În contractul de arendare, încheiat în 1848, se prevede și la Iași, capitala acestui stat, înființarea unei Case a Poștelor, care poartă denumirea de *Casa Menzilurilor.*

Un pas înainte în organizarea poștelor îl constituie momentul stabilirii unui început de serviciu poștal rural. Aceasta are loc în Muntenia în baza ordinului dat la 19 ianuarie 1851 de către Departamentul din Năuntru și dispozițiilor inserate în *Buletinul Oficial al Munteniei* No. *7/1851.* Se organizează servicii pentru transportul corespondenței oficiale, nu și particulare, între reședințele de județe *(cîrmuiri)* și cele ale unităților teritoriale administrative, imediat inferioare și anume pe plăși *(subcîrmuiri)*, precum și între acestea și reședințele de comune din cuprinsul respectivelor plăși.

Corespondența între județe și plăși era transportată de către dorobanți călări, iar între acestea din urmă și comune de către *vătășei.* În anumite împrejurări, de pildă cînd subcîrmuirea nu se afla în drumul de poștă, legătura dintre curierii celor două unități administrative amintite, era făcută de către căpitanii de releuri poștale.

Privitor la diferitele atribuții, de interes pur poștal, pe care le aveau acești căpitani de poștă, C. Minescu amintește de faptul că în *capitalele de județe și*

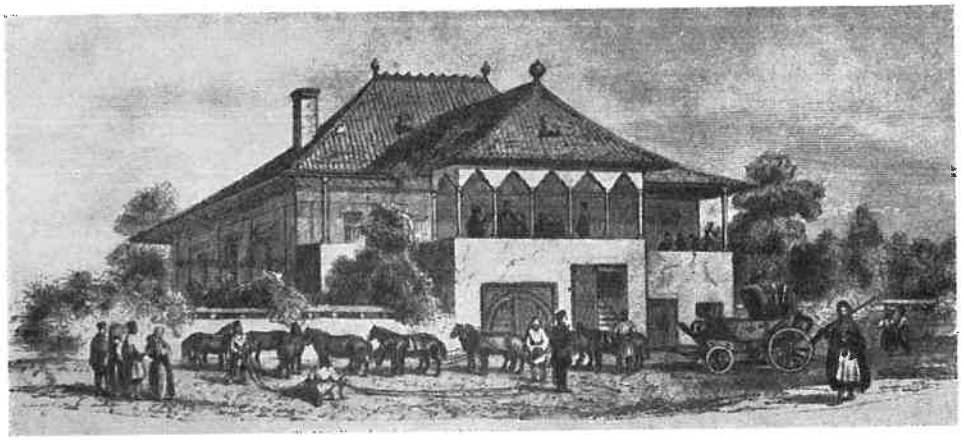

Menzilhanea — staţie de poştă din Ţara Romînească la 1844 (gravură în lemn de Charles Doussault).

la punctele de intrare în ţară, căpitanii poştelor ţin cîte o condică în care trec scrisorile ce le primesc de la particulari, sub dare de recipisă. Aceste recipise se înapoiau expeditorilor după ce trimiterea poştală era înaintată destinatarului. Este vorba, după cum vedem, de aşa-numitele recipise cu adeverire de primire, denumite curent la acea epocă *strahavoi.* Asupra atribuţiilor căpitanilor de poştă vom mai reveni, deoarece, după cum vom vedea, ei au fost în Moldova şi Muntenia ceea ce erau în Franţa vestiţii « maîtres de postes » [1].

ÎNFIINŢAREA PRIMELOR BIROURI POŞTALE ÎN MOLDOVA

În cronologia etapelor de dezvoltare a serviciilor poştale din Ţările Romîne, reţine îndeosebi atenţia momentul în care autorităţile fac primul pas pentru stabilirea monopolului de stat asupra trimiterilor poştale. Este vorba de condiţiile contractului de arendare a poştelor din Moldova pe perioada 1852-1857. Acest contract prevedea dispoziţiunea de a se transporta, o dată cu trimiterile oficiale şi scrisorile sau gropurile de bani ale particularilor, fără ca antreprenorii să se poată opune sau să perceapă vreo taxă, decît numai în cazul depăşirii greutăţii de 100 *ocale.* Expedierea corespondenţei particulare începe a se face deci din 1852, sub supravegherea Ministerului de Finanţe.

În baza dispoziţiilor guvernului, elaborate în 1851, şi aprobate de domnitorul Grigore Ghica prin Anaforaua nr. 16/7.3. 1851, se stabileşte angajarea

[1] *Istoria Poştelor Romîne,* p. 177.

pentru *Casa Menzilurilor* (Direcţia Poştelor) a 15 curieri pentru ducerea şi aducerea diferitelor trimiteri poştale oficiale şi particulare. Curierii sînt repartizaţi cîte unul pentru birourile poştale din Fălticeni, Piatra, Huşi, iar restul de 12, pentru Iaşi. Se mai hotărăşte angajarea de factori poştali. Toţi aceşti salariaţi ai poştelor trebuiau să poarte uniforma slujitorilor Ministerului de Finanţe şi în plus o şapcă, pe care se distingea numele oraşului unde funcţiona, şi o geantă de piele cu inscripţia *portu scrisorilor.*

Direcţiunii poştelor i se dau ca atribuţiuni şi primirea la Iaşi şi expedierea în provincie a tuturor trimiterilor poştale şi distribuirea la Iaşi a corespondenţelor prezentate la birourile poştale din ţară.

Actul domnesc amintit mai prevede şi înfiinţarea de birouri poştale în fiecare reşedinţă de judeţ. Care au fost aceste birouri poştale?

Se ştie că, din punct de vedere administrativ, Moldova era împărţită în două regiuni mari Ţara de Sus şi Ţara de Jos, care la rîndul lor cuprindeau ţinuturile, adică judeţele:

Bacău cu reşedinţa în oraşul Bacău
Botoşani cu reşedinţa în oraşul Botoşani
Covurlui cu reşedinţa în oraşul port Galaţi
Dorohoi cu reşedinţa în oraşul Dorohoi
Fălciu cu reşedinţa în oraşul Huşi
Iaşi cu reşedinţa în oraşul capitală Iaşi
Neamţu cu reşedinţa în oraşul Piatra-Neamţ
Putna cu reşedinţa în oraşul Focşani
Roman cu reşedinţa în oraşul Roman
Suceava cu reşedinţa în oraşul Fălticeni
Tecuci cu reşedinţa în oraşul Tecuci
Tutova cu reşedinţa în oraşul Bîrlad
Vaslui cu reşedinţa în oraşul Vaslui

Ulterior s-a înfiinţat şi un birou de poştă în localitatea de graniţă (dintre Moldova şi Austro-Ungaria) Mihăileni, din ţinutul Dorohoi.

Scrisorile trebuiau predate căpitanilor de poştă ale staţiilor din localitatea respectivă, după ce erau ştampilate cu o pecete ce avea înscrise numele oraşului şi data, precum şi cu o pecete ce avea înscris cuvîntul *franco* (pentru cele cărora li se achita la prezentare taxa de expediere). Taxa de expediere a scrisorilor simple se fixează la 40 parale (½ sfanţ) de fiecare coală de hîrtie pe orice distanţă. Scrisorile recomandate cu adeverire de primire, numite şi *strahavoi* se taxau cu 120 parale (1½ sfanţ) pe coala de hîrtie.

Conducerea birourilor poştale din reşedinţele de ţinuturi a fost încredinţată *sameşilor,* cei mai de seamă funcţionari locali ai Ministerului de Finanţe, cărora, pentru noua însărcinare, li s-a dat un spor de salariu.

Spre deosebire de biroul poştal din Iaşi, care avea doi factori, celelalte aveau numai unul.

Regulamentul de funcţionare a birourilor poştale prevedea condiţia că ele erau obligate a primi corespondenţă numai pentru interiorul ţării.

Menţionăm că tariful poştal amintit mai sus intră în vigoare după aprobarea lui, la 23 februarie 1852. El este anunţat în *Buletinul Oficial al Moldovei* pe anul 1852 şi, prin introducerea lui, Moldova se situează printre primele state din lume care au adoptat sistemul taxei unice.

Tot în Moldova ia fiinţă un serviciu de diligenţe pe distanţele Iaşi—Galaţi şi Iaşi—Mihăileni, cu curse regulate de două ori pe săptămînă pentru transportul călătorilor, mărfurilor şi trimiterilor poştale.

Acest nou sistem de organizare a poştelor este adoptat şi în Muntenia, fără modificări esenţiale, iar condiţiile generale pentru arendarea poştelor pe perioada 1856-1861, prevăd, printre altele, la articolul 13, birouri poştale în toate oraşele şi porturile Munteniei.

STABILIREA MONOPOLULUI DE STAT ASUPRA POŞTEI DE SCRISORI ÎN MOLDOVA

Deosebit de importantă pentru istoricul poştelor romîne este perioada deschisă la sfîrşitul anului 1857 prin stabilirea monopolului de stat în Moldova asupra transportului trimiterilor poştale.

La 10 noiembrie 1857 intervine între guvernul Moldovei şi *vornicul* Teodor Ghica [1], în calitate de antreprenor, o învoială pentru răscumpărarea de către stat a privilegiului de exploatare a serviciului de diligenţe. Această învoială este supusă aprobării Consiliului Administrativ prin raportul nr. 6091 din 12.11.1857 către *Caimacam*. Printre altele, în acest raport pe care-l putem considera un principal act de constituire a poştei de stat, se spune:

În privire că în toate ţările civilizate, transportul scrisorilor şi a deosebitelor obiecte ce se transportează cu diligenţele este confiat guvernului, care prezentează în toată întîmplarea mai multă garanţie şi care singur poate da o dezvoltare folositoare acestei antreprize, în privire şi a folosului material ce înfăţişează tabloul prezentat Consiliului de Dumnealui Secretarul Statului, o dată cu alcătuirea săvîrşită cu Dumnealui Vornicul Ghica, Consiliul extraordinar, chemat prin Apostilia Excelenţei Voastre, a luat în dezbatere chestia asta, a încuviinţat citata alcătuire pentru răscumpărarea diligenţelor...

[1] D.P. 885/1857

Diligență într-o cursă poștală (gravură în lemn de Charles Doussault).

Învoiala odată aprobată, în Moldova se stabilește monopolul definitiv al statului asupra trimiterilor poștale. O dare de seamă publicată în *Gazeta de Moldavia* din 10.2.1858, asupra beneficiilor realizate de poșta de stat în primele zile ale existenței ei, adică între 11 și 31 decembrie 1857, le evaluează la 39.625 lei și 20 parale.

Preluarea poștei de către stat determină o completă reorganizare a serviciului poștal din Moldova și ca urmare o comisie, alcătuită la propunerea guvernului, stabilește noi condiții de exploatare a poștelor, printre care:

...dreptul statului asupra poștelor să se statornicească prin lege;

...să se introducă o administrație sistematică prin funcționari care să cunoască atît manipulația poștelor, cît și limbi străine;

...să se reglementeze transportul obiectelor prin poșta de scrisori, prin ștafete și prin poșta de persoane, stabilindu-se reguli asupra predării și primirii de la poștă, precum și responsabilitatea poștei pentru obiectele ce i s-au încredințat spre transportare;

...formarea tarifelor pentru scrisori în serviciul intern, stabilindu-se francarea prin mărci poștale, în caz cînd taxele se achită la prezentare și fixarea celor ce urmează a se încasa la destinație (scrisori porto);

...Căpitanii de poștă să fie recunoscuți ca funcționari ai Direcțiunii, să poarte uniformă spre a fi recunoscuți; să îndeplinească și însărcinarea de expeditori, după anume instrucțiuni;

...diligențele nu vor transporta numai persoane, bani și scrisori, ci vor primi și pachete și mărfuri pînă la greutatea de 44 oca, francate sau nefrancate, atît pentru interiorul țării, cît și pentru țări străine;

...Secretariatul Statului va încheia convenții cu țările vecine și altele, ca să lipsească poștele străine din țară și care pînă acum au putut exista numai din cauză că poștele din țară nu prezentau garanția cerută.

DIRECTION des POSTES ET DES DILIGENCES DE MOLDAVIE.

Comme la ville de Niamtzo est un centre de commerce, tant pour ses propres habitants, que pour ceux des environs et des monastères, etc. on vient d'y établir un bureau d'expédition, en vertu de l'autorisation donnée à cet égard par le Département des Finances, et on informe le public que chacun pourra confier à ce bureau des lettres, des paquets, ou tout ce que l'on voudrait expédier pour quelque point que ce soit de la Principauté, attendu que la direction a déjà, dès l'ouverture du bureau en la dite ville, pris toutes les mesures nécessaires en vue de faciliter le public.

(Signé) le Directeur *Basile Grigoriou.*
Le Chef du bureau G. Bievitch
No. 2317.

Aviz al Direcţiei Poştelor şi Delijanselor Moldovei pentru darea în exploatare a biroului poştal din Tîrgu Neamţ.

Se stabileşte, de asemenea, împărţirea serviciului poştal în serviciul biroului şi serviciul grajdului. Primul are în sarcina sa mînuirea şi contabilizarea taxelor încasate pentru trimiteri poştale şi transport de persoane. La rîndul lui este împărţit în Direcţia Generală a Poştelor, cu reşedinţa la Iaşi şi birourile de poştă din Iaşi şi din toate reşedinţele de judeţe.

Direcţia Centrală a Poştelor este pusă sub îndrumarea şi controlul Ministerului de Finanţe. Atribuţiile ei constau în contabilizarea veniturilor birourilor poştale, expediţiilor şi staţiilor de poştă, dispunerea cheltuielilor de regie şi întreţinere, supravegherea activităţii tuturor unităţilor în subordine, asigurarea expedierii corespondenţei şi în localităţile unde nu există birouri sau staţiuni de poştă.

Birourile de poştă au ca atribuţie primirea trimiterilor poştale prezentate de particulari şi trimiterea lor la destinaţie, distribuirea celor primite prin poştă, expedierea călătorilor cu diligenţa etc.

Serviciul grajdurilor are în sarcina sa tot ce este în legătură cu transportul.

Această reorganizare este urmată de introducerea de reforme, înfiinţarea de noi birouri poştale, mărirea numărului de curse cu diligenţele, îmbunătăţirea condiţiilor de salarizare a personalului poştelor. Dar cea mai importantă acţiune întreprinsă de tînăra poştă de stat a Moldovei o constituie introducerea de mărci poştale pentru francatul scrisorilor (în iulie 1858) şi apoi şi a gazetelor (în noiembrie 1858). Asupra acestora vom reveni cu date ample în capitolele consacrate primelor mărci poştale romîneşti.

În afara birourilor poştale, înfiinţate ca urmare a actului domnesc din 1852, şi anume la: Bacău, Botoşani, Galaţi, Dorohoi, Huşi, Iaşi, Piatra Neamţ, Focşani, Roman, Fălticeni, Tecuci, Bîrlad, Vaslui şi Mihăileni, în 1858 sînt înfiinţate birouri poştale şi la Tg. Neamţ şi Adjud. Cu titlul de curiozitate reproducem felul în care s-a anunţat publicului, în *Buletinul Oficial al Moldovei*, înfiinţarea unuia din aceste birouri:

Înştiinţarea Direcţiei Poştelor şi a Delijanselor Moldovei nr. 2357:

Se aduce la cunoştiinţa publică înfiinţarea biroului de expediţie pentru scrisori, pachete sau orice alte de trebuinţă de expediţie în Tîrgul Neamţului, ca urmare a dezvoltării sale comerciale şi de care să se servească şi mînăstirile şi satele apropiate [1].

Apoi, de la 1 mai 1862, serviciul de poştă începe a fi exploatat în regie de stat. Tot de la aceeaşi dată sînt confirmate cele 19 birouri poştale existente pe teritoriul Munteniei şi anume şapte birouri independente în Bucureşti, Brăila, Craiova, Calafat, Giurgiu, Oltenița şi Ploieşti, 12 conduse de către casierii de judeţe în oraşele Buzău, Rîmnicu-Sărat, Piteşti, Slatina, Tg. Jiu, Turnu Severin, Rîmnicu-Vîlcea, Caracal, Turnu Măgurele, Ştirbey (astăzi Călăraşi), Tîrgovişte şi Cîmpulung.

Pecete în ceară din 1849.

DIN ACTIVITATEA BIROURILOR DE POŞTĂ MOLDOVENE

Important pentru cunoaşterea felului de funcţionare a poştei scrisorilor din Moldova este faptul că nu toate aceste birouri, ca şi altele înfiinţate mai tîrziu, au manipulat şi mărci poştale. Din acest punct de vedere deosebim *birourile poştale*, din reşedinţele de ţinuturi care au primit regulat mărci pentru francatul corespondenţei, *birourile de expediţie*, care funcţionau pe lîngă staţiile de poştă mai de seamă, dar care nu manipulau şi mărci poştale, încasînd portoul scrisorilor în numerar, *staţiile poştale* (de poşta pasagerilor) care au avut

[1] *Buletinul Oficial al Moldovei* No. 78/28 septembrie 1858, fila 426.

ca activitate şi transmiterea de scrisori, aducînd astfel statului şi venituri din portoul scrisorilor.

Au existat unele excepţii, provenite din neglijenţă, în ce priveşte activitatea birourilor de expediţie, dar asupra lor ne vom opri în alt capitol.

Menţionăm că numai birourile poştale şi în parte şi birourile de expediţie au avut funcţionari plătiţi anume. Au existat însă şi staţii poştale (conduse de către căpitanii de poştă) ce au avut şi atribuţia de a primi scrisorile. Şefii acestor staţii i-am găsit denumiţi în actele din dosarele poştei moldovene sub numele de *căpitani şi expeditori.*

Direcţia poştelor din Iaşi avea latitudinea de a înfiinţa şi desfiinţa birourile de expediţie după cum îi dictau cerinţele, astfel că pe unele le găsim funcţionînd o perioadă de timp, după care ele dispar din circuitul poştal pentru un timp mai scurt sau mai lung.

Aşa este, de pildă, cazul birourilor din Tîrgu Neamţ şi Adjud, a căror activitate poştală a fost uneori greşit prezentată. După cum am văzut, înfiinţarea biroului Tîrgu Neamţ a fost anunţată la 28 septembrie 1858, cu toate că ordinul nr.7002 emis pentru înfiinţarea lui de către Ministerul de Finanţe datează din 2 august acelaşi an, iar expeditorul este numit, conform unei adrese din 5 septembrie 1858 a Direcţiei Poştelor din Iaşi, în persoana comisului Dimitrie Velicu, cu leafa de 150 lei [1].

Opt luni mai tîrziu, în aprilie 1859, Direcţia Poştelor din Iaşi decide desfiinţarea acestui birou, aşa cum reiese din adresa nr. 4129 din 8 aprilie 1859, [2] către căpitanul poştei din Tîrgu Neamţ, căruia i se dă şi dispoziţia să preia tot inventarul biroului. Astfel, de la această dată (pentru o perioadă de timp) biroul expediţiei Tg. Neamţ nu mai funcţionează ca unitate independentă ci este trecut în cadrul staţiei de poştă, al cărei căpitan primeşte însărcinarea de a manipula scrisori, pe mai departe, cu taxa încasată în numerar.

Şi mai interesant este cazul biroului de expediţie din Adjud. Acesta a fost înfiinţat la 10 iunie 1858, iar ca expeditor a fost numit, la propunerea sameşului şi a prefectului de Putna, comisarul Tîrgului Adjud, pe nume Ioan Ghizdavăţu. (Aceste date le-am găsit în dosarul D.P.870/1859, filele 59 60, care conţin două adrese, una a comisarului Tg. Adjud către Direcţia Poştelor din Iaşi, în care solicită leafa neplătită pe şapte luni şi alta a Direcţiei Poştelor către Ministerul de Finanţe, în care cere avizul acestuia de plată.)

Dar din cauza inactivităţii, biroul de expediţie Adjud este desfiinţat, aşa cum reiese dintr-o comunicare din 7 iulie 1859, aflată în dosarul D.P. 872/1859 la fila 225 a Direcţiei Poştelor Moldovei, către *Dumnealui Ioan Ghizdavăţu, comisar şi ecspeditor tîrgului Adjudu,* în care se arată faptul că a fost primit raportul prefectului de Putna cu nr.6597 şi adresa nr.7776 a Ministerului de Finanţe, referitor la cererea sa de a i se plăti leafa pe timpul de cînd funcţionează

[1] D.P. 872/1858, fila 81.
[2] D.P. 872/1858, fila 119.

în acest post. Se menționează că: *Întrucît, cu privire că ecspediția de acolo* (Adjud/n.a.), *nu au produs și nici produce vre-un venit de unde ți se poate asigura vre-o leafă, ți se face cunoscut ca îndată ce vei primi aceasta să trădai* (predai n.a.) *toate condicile, actele, faturile, adeverințele și alte atingătoare de această atribuție, în primirea căpitanului poștei de acolo, căruia tot acuma i s-au scris a primi această sarcină.*

După cum vedem, biroul de expediție din Adjud n-a avut nici un fel de activitate poștală și nu a realizat nici un venit în scurtul timp cît a funcționat, din 1858 pînă în 1859. Deci pînă la reînființarea lui, în anul 1863, ca oficiu poștal (după *Darea de seamă a Direcțiunii Generale a Telegrafelor și Poștelor pe anii 1872-1873*, funcționează din nou din anul 1864), rămîne ca anexă și aceasta, prea puțin importantă ca activitate, a stației de poșta pasagerilor din Adjud și deservită de către căpitanul ei.

Pentru istoricul poștelor românești și mai cu seamă al oficiilor sale, prezintă o mare importanță consultarea bugetelor care încep să fie publicate din 1860 și care ne permit să știm precis ce birouri poștale au funcționat. Astfel, *Monitorul Oficial al Moldovei*, nr. 247 din 10 august 1860, publică la pagina 887 (în cadrul bugetului general al Casei Statului pe exercițiul anului 1860) și bugetul Administrației Poștelor.

Reținem de aici lefurile funcționarilor și deci implicit birourile pe care le deserveau. Acești funcționari erau împărțiți astfel, după importanța birourilor poștale (în afara celui din Iași): șef birou expediție la Galați cu leafă de 500 lei, șef birou expediție la Focșani cu leafă de 400 lei, expeditori cu leafă de 300 lei la birourile din Bacău, Bîrlad, Botoșani, Roman, Fălticeni și Tecuci, cinci expeditori cu leafă de 250 lei la birourile din Dorohoi, Huși, Mihăileni, Piatra Neamț și Vaslui etc.

UNIREA SERVICIILOR DE POȘTĂ DIN MOLDOVA ȘI ȚARA ROMÎNEASCĂ

O nouă etapă în istoricul poștelor românești este deschisă după unirea celor două servicii de poștă din Moldova și Muntenia.

După cum se știe, cele două țări românești s-au unit în ianuarie 1859 într-un singur stat și cu un singur domnitor (contrar prevederilor Convenției de la Paris), sub denumirea de Principatele Unite, dar o perioadă de timp, fiecare principat a avut guvernul și administrația sa proprie. Ca atare și poștele au funcționat separat, pînă cînd unitatea statală a fost desăvîrșită prin unificarea guvernelor, Adunărilor și administrației. Principatele Unite au luat numele de Romînia. Unirea celor două servicii de poștă din Moldova și Țara Romînească a deschis astfel o nouă etapă în istoricul poștelor românești.

Cu toate acestea, trebuie subliniat că încă din 1859 a existat o preocupare pentru unirea celor două servicii de poştă. Prima propunere a fost concretizată într-un proiect al Ministerului de Finanţe al Moldovei, înaintat Comisiunii Centrale de la Focşani şi Ministerului de Interne al Munteniei în noiembrie 1859. Apoi, din februarie 1860, la propunerea Direcţiei Poştelor din Iaşi, se ia măsura ca ziarele transportate prin poştă, dintr-un principat în celălalt, să fie scutite de plata taxelor poştale. La proiectul de unire al poştelor din Moldova şi Muntenia, a lucrat, începînd din 1860, o comisie formată din reprezentanţii amîndurora, printre care inspectorul Iohan von Manowarda (inspector principal al poştei austriece din Lemberg, detaşat în Moldova încă din 1858 pentru organizarea poştei) şi inspectorul Trousson du Coudray (şeful unei misiuni franceze sosită la cererea guvernului Munteniei în vederea reorganizării administraţiei financiare a ţării).

Un prim rezultat al lucrărilor acestei comisii a fost unirea celor două birouri poştale, moldovean şi muntean, din Focşani (graniţa dintre cele două principate a fost pe rîul Milcov şi despărţea oraşul Focşani în două, fiecare parte ţinînd de administraţia respectivă) la 12 decembrie 1861. S-a hotărît de asemenea ca, în afara Direcţiunii generale din Bucureşti, să existe şi o direcţie la Iaşi, cu autoritate limitată la judeţele moldovene. Unirea serviciilor de poştă este definitivată prin decretul domnesc nr. 527 din 23 iulie 1862, intrat în vigoare de la 1 august. Tot din 1862, la 1 mai, taxele poştale devin unice pe întreg teritoriul Romîniei şi se pune apoi în circulaţie cea de a treia serie de mărci poştale romîneşti, cunoscute sub denumirea de « Principatele Unite ». Desenul lor, care simbolizează unirea celor două ţări surori, are ca subiect atribute heraldice din stemele ţărilor, capul de bour al Moldovei şi vulturul Munteniei.

Decretul pentru unirea poştelor prevedea la art. 2 că *pînă la votarea de către onor. adunare a projectului poştal definitiv, să se aplice şi dincoace de Milcov* (adică în Muntenia n. a.) *reglementele poştei de scrisori şi gropuri de peste Milcov* (adică din Moldova n.a.) *iar taxele ce urmează a se prelua să se aplice cele prevăzute prin projetul onor. Consiliului Central ce este înaintat în deliberaţia onor. Camerei Legislative* [1].

Reorganizarea poştelor care se face ca urmare a decretului nr. 615 din 7 august 1862, afectează mai mult Muntenia, care rămăsese cu mult în urma Moldovei. Aşa cum reiese din dosarul nr. 338 [2] al Ministerului de Finanţe şi Monitorul Oficial nr. 168 din 1862, pe teritoriul Moldovei şi Munteniei au existat 42 birouri poştale deservite de către expeditori salariaţi. Acestea au funcţionat în localităţile următoare:

Bacău, Bechet, Bîrlad, Botoşani, Brăila, Bucureşti, Buzău, Calafat, Caracal, Cîineni, Cîmpulung, Craiova, Dorohoi, Dimnicea (Zimnicea), Fălticeni, Focşani, Galaţi, Giurgiu, Gruia, Huşi, Iaşi, Mihăileni, Oltenița, Piatra Neamţ, Piteşti,

[1] D.P. 182/1862, fila 75.

[2] Dosarul este intitulat *Compturile poştale* pe 1863.

Ploieşti, Predeal, Rîmnicu Sărat, Rîmnicu Vîlcea, Roman, Slatina, Ştirbei (Călăraşi), Tecuci, Ţînţăreni (azi Filiaşi), Tîrgovişte, Tîrgu Frumos, Tîrgu Jiu, Tîrgu Neamţ, Turnu Măgurele, Turnu Severin, Vaslui şi Vîrciorova.

Numărul lor se măreşte în 1863 cu cele din localităţile Adjud şi Tîrgu Ocna [1].

În plus, scrisorile mai puteau fi predate şi birourilor de expediţie ale staţiilor de poştă sau numai staţiilor de poştă. Cele care aveau dreptul de a primi scrisori, dar fără a primi mărci pentru francat, singurul lor venit (pentru scrisori) fiind deci din porto, au fost în număr de 34 din cele 58 existente în acel an.

În 1864 numărul lor se mareşte. Din dosarele aflate în Arhivele Statului din Bucureşti, putem stabili cu precizie care au fost staţiile de poşta pasagerilor cu căpitani ce îndeplineau şi funcţiunea de expeditor, care au primit şi expediat scrisori: astfel dosarul 169/1864 al Direcţiei Telegrafelor şi Poştelor conţine situaţiile lunare pentru circulaţia scrisorilor între capitala ţării şi toate celelalte localităţi pentru tot cursul anului 1864. Aceste situaţii sînt denumite *Jurnal pentru scrisori expeditorul* franco *sau* porto *de la biroul poştei... pe luna... 1864*, şi *Jurnal pentru scrisori sosite cu* porto *la biroul poştei... pe luna... 1864*, (conţine însă şi scrisori franco). Numărul total al unităţilor care au deservit efectiv poşta scrisorilor s-a ridicat, în 1864, după aceste acte, la 95 din care 54 au avut venituri atît din vînzarea mărcilor poştale, cît şi din încasarea portoului, iar 41 numai din porto. Acestea din urmă sînt următoarele staţii de poşta pasagerilor: Albeşti, Bolintinul, Bragadiru, Cacaleţi, Cădele, Călmăţui, Călnău, Călugăreni, Cilibia, Cioricelu, Cîrcinovu, Coadele, Colonesti, Copăceni, Cristesci, Cucu, Daia, Docolina, Două Cîrciumi, Făurei, Floresci, Hodivoaia, Ianca, Mărgineanu, Mărunţişul, Mirila, Moara Săracă, Mogoşeşti, Movila, Moviliţa, Muftiu, Negoieşti, Orăsci, Peatra, Potigrafu, Săftica, Sindriliţa, Soleşti, Strămtura, Ulmeni şi Urziceni.

Subliniem deci, că alte staţii de poşta pasagerilor, sau cum au mai fost denumite după unii autori *poşte auxiliare* sau *expeditori de afară*, nu au primit şi nici nu au expediat scrisori în cursul anului 1864.

UNIREA SERVICIILOR DE POŞTĂ CU CEL DE TELEGRAF

O nouă schimbare are loc după ce Direcţia Poştelor din Ministerul de Finanţe a fost contopită cu cea a Telegrafelor din Ministerul de Interne. Din Jurnalul Consiliului de Miniştri din 29 august 1864, aflăm de pildă că în oraşele fără birouri de poştă, dar deservite de staţiuni telegrafice, serviciul poştal pentru scrisori urmează a fi îndeplinit în viitor de aceste staţiuni. Hotărîrea a intrat în

[1] M.F. 338|1864.

vigoare la 1 ianuarie 1865, o dată cu prima lege telegrafico-poştală a ţării. După această lege birourile poştale şi staţiunile telegrafo-poştale au fost clasificate, după importanţa lor, în patru categorii şi anume:

Clasa I Bucureşti (telegraf şi poştă), Focşani şi Iaşi.

Clasa II Bîrlad, Botoşani, Brăila, Bucureşti (telegraf), Craiova, Galaţi, Giurgiu, Ploieşti şi Turnu Severin.

Clasa III Bacău, Buzău, Cîmpulung, Dorohoi, Fălticeni, Huşi, Mihăileni, Piatra-Neamţ, Piteşti, Roman, Slatina, Tg. Ocna şi Vaslui.

Clasa IV Adjud, Bechet, Calafat, Călăraşi, Caracal, Cîmpina [1], Curtea de Argeş, Fălciu, Găeşti, Mizil, Oltenita, Rîmnicu Sărat, Rîmnicu Vîlcea, Tecuci, Tîrgovişte, Tîrgu Frumos, Tîrgu Jiu, Tîrgu Neamţ, Turnu Măgurele.

Ulterior acestei clasificări au început să funcţioneze unităţi de poşta scrisorilor şi la Cîineni, Gruia, Predeal, Ţînţăreni, Vîrciorova şi Zimnicea, iar în 1865 sînt înfiinţate şi oficiile Alexandria, Urziceni şi Vălenii de Munte. În acelaşi an, în luna august, sînt înfiinţate în Bucureşti şi patru birouri sucursale denumite simplu Biroul No. 2, Biroul No. 3, Biroul No. 4, Biroul No. 5.

Pentru anul 1865 remarcăm şi un început de funcţionare a poştei rurale în cîteva judeţe, şi în acestea însă parţial.

În conformitate cu hotărîrea Consiliului de Miniştri, Consiliile Judeţene au fost obligate să înfiinţeze în 1865, birouri de poştă rurală în fiecare reşedinţă de subprefectură sau plasă, cum i se mai spunea acestei unităţi teritorial-administrative. Expeditorii rurali ai acestor birouri trebuiau confirmaţi de către Direcţia Generală a Poştelor şi Telegrafelor din Bucureşti, astfel că din ordinele de serviciu No. 3287 din 15/6 şi 3550 din 23/6 [2] aflăm că au fost înfiinţate birouri de poştă rurală în judeţele Dîmboviţa, Dolj, Botoşani, Gorj, Ialomiţa, Olt şi Prahova.

O publicaţie a Direcţiei Telegrafelor şi Poştelor din octombrie 1865 intitulată *Nomenclatura comunelor din ţară* [3] ne indică, printre altele, următoarele judeţe în care au fost înfiinţate pînă în luna octombrie 1865 birouri de poştă rurală: Botoşani, Buzău, Dîmboviţa, Dolj, Dorohoi, Gorj, Ialomiţa, Iaşi, Ilfov, Muscel, Olt, Prahova, Suceava, Tecuci şi Teleorman.

După cum reiese dintr-o comunicare făcută, cîţiva ani mai tîrziu, în Parlament de către Ministrul de Interne, puţinele birouri de poştă rurală înfiinţate în 1865 sînt desfiinţate treptat din cauza lipsei de fonduri ce trebuiau alocate de către Consiliile Judeţene. O reorganizare a lor pe baze temeinice se face în perioada anilor 1870-1872.

---

[1] Cîmpina, Fălciu, Găeşti, Mizil au inceput să funcţioneze din 1864, conform actelor din dos. M. F. 503/1865 şi dos. D.P.T. 114/1863.

[2] *Buletinul Telegrafo-Poştal*, nr. 15 din 4.7.1865.

[3] *Buletinul Telegrafo-Poştal* nr. 23 din 24.10.1865.

UNELE DATE STATISTICE

În ceea ce privește poșta scrisorilor subliniem faptul că în 1865 numărul total al oficiilor telegrafo-poștale s-a ridicat la 57, cifră menținută pînă în 1868, dar cu două schimbări. Astfel, după cum reiese din *Nomenclatorul oficiilor telegrafo-poștale din Romînia* publicat la 1 martie 1868 oficiile Gruia și Vîrciorova au fost desființate, iar în schimb au fost înființate oficiile Mărgineni în județul Ploiești și Sculeni în județul Iași (la punctul de frontieră dintre Rusia și Moldova).

Cele 160 de releuri poștale existente au fost dotate cu 2896 de cai, iar unele dintre ele, așa cum am mai arătat, continuă a avea și o oarecare activitate de poștă a scrisorilor. După cum reiese din ordinul de serviciu nr. 76 din 1865, emis în luna august, căpitanii de poștă urmau a manipula și mărci poștale, dar numai într-o cantitate infimă. Nu am putut stabili încă în ce măsură acest ordin a fost pus în aplicare.

Este interesant de relevat, pentru istoricul poștelor romînești, numărul de scrisori expediate anual. Datele statistice ne parvin cu începere din anul 1867 pentru care este publicat un prim tablou în *Buletinul Telegrafo-Poștal*. Aflăm astfel că în acel an au fost expediate în total 511.024 scrisori francate, pentru care s-au vîndut mărci în valoare de 304.586 lei și 25 par. Numărul scrisorilor porto s-a ridicat în același an la 347.824, iar al corespondenței de stat la 531.196 plicuri. Cel mai mare număr de scrisori particulare francate au fost depuse la București și anume 152.790. În celelalte orașe mai importante au fost depuse:

Iași	76.147 scrisori	Focșani	15.157 scrisori
Galați	41.540 »	Bîrlad	11.982 »
Craiova	23.870 »	Botoșani	11.445 »
Brăila	21.764 »	Ploiești	11.024 »

Cea mai slabă activitate au avut-o, bineînțeles, oficiile din localitățile de mică importanță dintre care amintim:

Bechet	588 scrisori	Predeal	207 scrisori
Curtea de Argeș	926 »	Cîineni	129 »
Fălciu	596 »	Sculeni	7 »
Găești	710 »	Țîntăreni	149 »
Mizil	613 »	Vălenii de Munte ...	807 »
Mărgineni	738 »		

În această interesantă statistică pe anul 1867 nu găsim trecute numele unor oficii presupuse de către unii autori ca existente atunci, cum ar fi, de pildă, Baia de Aramă și Strehaia. Din documentele acelei perioade, pe care le discutăm pe

larg în capitolul consacrat mărcilor « Principatele Unite » am stabilit că ele nu luaseră încă ființă. Strehaia sau Pestrihaia, figurează pentru acea epocă numai ca releu de poștă a pasagerilor, fără nici un fel de activitate de poștă a scrisorilor.

Nu trebuie trecut însă cu vederea că începînd din anul 1866 au loc continue frămîntări și transformări în cadrul poștei, influențate adeseori de proasta situație economică în care au adus țara guvernele burghezo-moșierești. O pronunțată dezorganizare a serviciului poștal a avut loc de pildă în anul 1866 cînd, din motive de reduceri bugetare, poșta își micșorează schema și scade lefurile slujbașilor ei.

POȘTELE STRĂINE ÎN MOLDOVA ȘI MUNTENIA

Datorită situației lor politice, în Moldova și Muntenia, au existat ani de-a rîndul și au funcționat birouri poștale ale altor state. Aceste birouri au îndeplinit, o perioadă de timp (în prima jumătate a secolului trecut), chiar serviciul de poștă internă, iar pînă în 1869, cînd au fost desființate, au avut mônopolul serviciului de poștă extern. Au existat birouri ale:

poștei imperiale franceze, poștei imperiale ruse, poștei imperiale austriece, poștei regale grecești, poștei societății D.D.S.G., poștei societății Lloyd.

Este vorba numai de teritoriul Moldovei și al Munteniei. Cercetările nu au putut stabili pînă acum data înființării poștei imperiale franceze, dar știm că în 1855-1856 ele funcționau în localitățile Galați și Brăila. Despre poșta imperială rusă se știe că funcționa în Moldova și Muntenia cu mult mai înainte și că în 1810 a fost emis un hrisov care reglementa funcționarea ei. Ea a avut birouri în București, Iași, Galați și Sculeni.

O bună organizare a avut-o poșta imperială austriacă, care a deschis primul birou poștal la Craiova în 1732. Celelalte le-a înființat între 1822-1858 la: București, Iași, Botoșani, Brăila, Piatra, Slatina, Vaslui, Ploiești, Tecuci, Bacău, Focșani, Bîrlad, Giurgiu, Roman și Cîmpina.

Poșta regală greacă a funcționat, începînd probabil din 1857, prin oficiile deschise la București, Brăila și Galați.

La fel de bine organizată ca și poșta imperială austriacă a fost și cea a societății particulare de navigație pe Dunăre D.D.S.G. adică Donau-Dampfschiffahrts-Gesellschaft. Ea a avut birouri poștale în localitățile portuare dunărene și anume: Bechet, Calafat, Giurgiu, Brăila și Galați. Societatea a emis, în 1866, mărci poștale, cu care au fost francate toate scrisorile transportate de serviciul ei poștal.

Tot de origine austriacă, societatea de navigație maritimă Lloyd și-a deschis oficii poștale, cu începere, probabil, din 1840, în porturile Galați și Brăila.

Se ştie însă că poştele străine au francat scrisorile numai cu mărcile ţărilor respective, astfel că obliterările cu stemplurile lor nu se întîlnesc pe mărci poştale romîneşti.

Existenţa poştelor străine în Romînia nu a mai fost potrivită cu situaţia creată în ţară după stabilirea monopolului de stat asupra poştei scrisorilor, astfel că, începînd din 1865, guvernul romîn s-a preocupat de stabilirea unui serviciu de poştă internaţional propriu şi de renunţarea la serviciile acestor poşte.

Primul stat care a consimţit la desfiinţarea birourilor sale poştale de pe teritoriul Romîniei a fost Rusia şi aceasta s-a întîmplat în 1867. Convenţia încheiată în acest sens între cele două state a stabilit ca schimbul trimiterilor poştale dintre Rusia şi Romînia să se efectueze prin biroul poştal de frontieră de la Sculeni. Printre altele s-a mai prevăzut ca trimiterile să fie francate de către expeditor pînă la frontiera ţării respective, destinatarul urmînd a plăti taxa pentru transportul scrisorii pe teritoriul ţării sale.

Serviciul de poştă internaţional începe să fie deservit efectiv de către poşta romînească la 1 aprilie 1869.

Nu putem încheia această succintă prezentare a istoricului poştelor romîneşti pînă în anul 1869, fără a aminti de participarea Romîniei la fondarea Uniunii Poştale Universale.

Astfel ea participă atît la unele lucrări preliminare, cît şi la Congresul de la Berna, ale cărei lucrări au început la 15 septembrie 1874. Poşta romînă a fost reprezentată prin Directorul ei general din acea vreme, ing. George Lahovary, care a luat parte activă la dezbateri şi la întocmirea convenţiunii.

Multe din propunerile delegatului romîn au fost acceptate şi au stat la baza Regulamentului de aplicare a convenţiunii poştale de la Berna. Romînia se numără deci printre cele 22 de state care în 1874 au semnat tratatul prin care s-a creat Uniunea Generală a Poştelor, astăzi Uniunea Poştală Universală.

PRIMELE MĂRCI POȘTALE ROMÎNEȘTI

EMISIUNEA «CAP DE BOUR» MOLDOVA, 1858

MOLDOVA LA 1 IULIE 1858

Stabilirea definitivă a monopolului statului asupra poştei de scrisori în Moldova, în 1857, poate fi considerată, pe drept cuvînt, începutul epocii moderne în acest domeniu al economiei ţărilor romîneşti. După introducerea taxei unice pe întregul său teritoriu şi stabilirea monopolului de stat asupra poştei, Moldova pune în aplicare reforma poştală de răsunet mondial a lui Rowland Hill. Întîietatea pe care administraţia poştală moldovenească şi-a cîştigat-o astfel în sud-estul Europei, luînd-o chiar şi înaintea multor altor ţări, este incontestabilă. Cronologia introducerii de mărci poştale în această parte a vechiului continent arată astfel: Moldova 1858, Grecia 1861, Turcia 1863, Serbia 1866, Ungaria 1871, Muntenegru 1874, Bulgaria 1879, Albania 1913.

Ca şi baterea de monede proprii sau decoraţii, emiterea de mărci poştale se înscrie între actele de emancipare a Moldovei de sub suzeranitatea Imperiului otoman, favorizate de dezvoltarea socială şi politică a ţărilor romîne după revoluţia de la 1848. Reforma poştală din 1857 şi emiterea de mărci poştale începînd din iulie 1858 sînt mai cu seamă o consecinţă a dezvoltării comerţului şi economiei ţărilor romîne, pe ale căror teritorii începuse orînduirea capitalistă. Nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că actul de emancipare, exprimat prin emiterea de mărci poştale în Moldova, a avut loc în perioada cînd forţele progresiste pregăteau intens unirea celor două ţări surori, act petrecut în urma unor dîrze acţiuni ale poporului, numai după o jumătate de an, în ianuarie 1859.

Este foarte important să se cunoască şi faptul că pînă în 1865 poştele romîneşti se conduc după calendarul iulian, aflat în uz în Romînia. Spre deosebire de cel gregorian, folosit de ţările apusene, calendarul iulian era calculat greşit, astfel că la fiecare o sută de ani apărea o diferenţă în minus de o zi. În acest fel, în secolul al XIX-lea, erau 12 zile diferenţă. Ea este înlăturată de pe documentele

poştei sau cu ştampila poştală de-abia de la 1 ianuarie 1865, cînd *spre înlăturarea neînţelegerilor ce se ivesc în corespondinţele telegrafo-poştali cu străinătatea... se introduce calendarul Gregorian în întreg serviciu al telegrafelor şi poştelor din Romînia* [1]. De aceea, pe cele mai multe dintre scrisorile de după această dată apare un decalaj de 12 zile între data ştampilei şi cea pusă de expeditor. Deci, în toate datele care le dăm se va ţine seama că ele sînt pe stil vechi(iulian) şi deci în calcularea exactă trebuie adăugat decalajul de 12 zile.

Aceste amănunte ne arată deci care erau condiţiile existente în Moldova la 1 iulie 1858, cînd au fost puse în aplicare noile taxe poştale aduse la cunoştinţa generală prin suplimentul la *Buletinul Oficial* nr. 54 [2]. Acest supliment anunţa şi apropiata punere în circulaţie a primelor mărci poştale romîneşti, hotărîtă la propunerea unei comisii guvernamentale, prin documentele aflate astăzi la dosarul intitulat *Acta atingătoare de înfiinţarea mărcilor de valoare pentru scrisorile particulare, după proectul pocital* (poştal n.a.), *iar în urmă redusă numai la doă valoare 1858, mai 3 zile.* Este vorba de un dosar căruia arhivarul i-a dat acest titlu scris în caractere cirilice şi în care se află o adresă a Direcţiunii Poştelor şi Diligenţelor din 1 mai 1858 către Departamentul de Finanţe prin care se cere confecţionarea mărcilor în conformitate cu alineatul 4 din « Instrucţia pentru transportaria scrisorilor ». Se aminteşte de faptul că *pentru plata scrisorilor s-au introdus marce la preţul de 27 parale, de 1 leu şi 14 parale şi de 2 lei şi 1 para în cursul vistieriei* [3]

După cum se observă se vorbeşte doar de trei valori, ceea ce înseamnă că nu se hotărîse încă definitiv cîte mărci să cuprindă prima emisiune poştală. O dată cu stabilirea şi a celei de a patra mărci, în valoare de 108 parale, putem spune că s-a conturat definitiv prima serie de mărci poştale romîneşti.

Între cele peste şase milioane de tomuri îngălbenite de vreme, de la biblioteca Academiei Republicii Populare Romîne, din Bucureşti, se află şi colecţia din anul 1858 a ziarului oficios *Gazeta de Moldavia.* În numărul 51 de luni 30 iunie este reprodusă o decizie a Direcţiei Poştelor şi Diligenţelor cu « Reguli stabilite pentru scrisori ». Iată ce conţine acest act care face cunoscut publicului naşterea primelor mărci poştale romîneşti şi a epocii scrisorilor filatelice din Romînia:

I. Începînd din luna iulie, scrisorile simple care vor fi prezentate fără plată birourilor poştale, vor fi primite şi expediate ca şi cele ce sînt francate şi taxa portoului va fi plătită de persoanele care le vor primi, după cum este stabilit în celelalte ţări.

---

[1] Decretul domnesc din 18.XII.1864.

[2] Adaos la foaea Nr. 54, Jasii la 6 iunie 1858, Adaos la Buletin Foaea Publicaţiilor Oficiale.

[3] La cursul vistieriei un leu era egal cu 40 parale. Deci 1 leu şi 14 parale este de fapt 54 parale şi 2 lei şi 1 para este 81 parale.

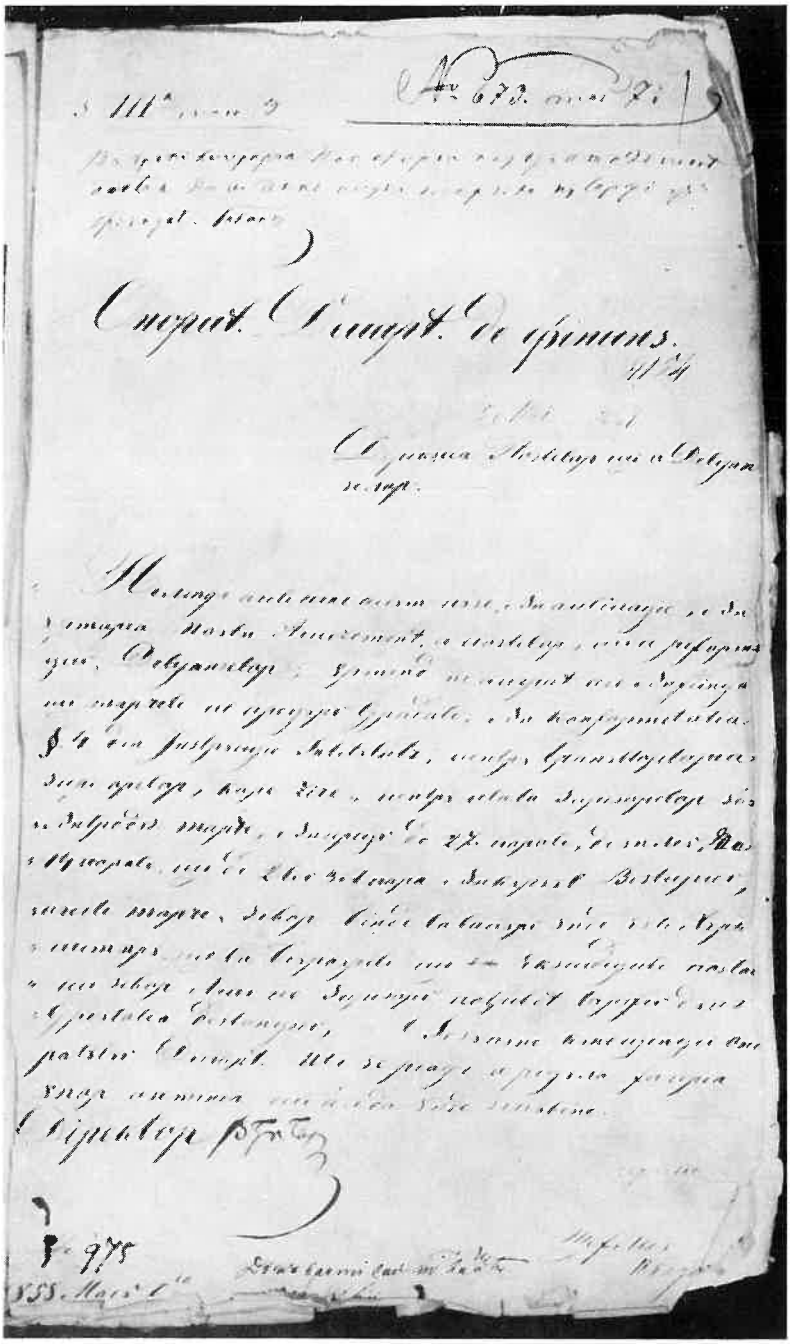

Adresa nr. 975 din 1 mai 1858 prin care se cere confecționarea primelor mărci poștale.

II. Pentru o mai mare uşurinţă a publicului, aceleaşi scrisori simple nefrancate vor fi, aici în Capitală, depuse în cutiile de fier închise care au fost aşezate în acest scop în toate pieţele Capitalei, precum şi la scara intrării de la expediţia centrală. În judeţe, scrisorile vor fi, pentru un moment, prezentate direct birourilor de expediţie.

III. Pentru scrisorile francate s-au introdus mărci poştale care vor putea fi procurate de la magazinele din pieţe şi de la birourile poştale. Preţul acestor mărci poştale este fixat la 27, 54, 81, şi 108 parale una, la cursul fiscal.

IV. Costul portoului unei scrisori pentru o distanţă de 8 poşte şi în greutate de 2 1/2 drame, este de 27 parale, şi de 54 parale pentru o distanţă mai mare, exceptînd tîrgul Mihaileny care, găsindu-se într-adevăr la o mai mare distanţă decît 8 poşte de Capitală, este cu toate acestea considerat prin calcularea în linie dreaptă, ca nedepăşind această distanţă de 8 poşte şi pentru aceasta nu se va percepe decît 27 parale pentru o scrisoare în greutatea indicată mai sus.

V. Cutiile destinate scrisorilor nu servesc decît pentru cele nefrancate, cît priveşte scrisorile cărora li se lipesc mărci poştale de către cei care le trimit, ele vor fi prezentate direct expeditiilor ca să se poată constata că mărcile sînt într-adevăr în valoarea cerută de scrisoare şi că, în caz contrariu, să se adauge diferenţa cerută de greutatea în plus a scrisorii cîntărite.

VI. Taxa pentru scrisorile de la care publicul vrea să primească adeverinţele de primire înapoi, numite strahavoi, va fi socotită la preţ dublu, aşa cum a fost în uzaj pînă acum.

VII. Adresa scrisorilor să fie clară, scrisă în romîneşte şi pecetluită. Scrisorile cu adeverire de primire, sau strahavoi, vor fi prevăzute cu trei peceţi.

VIII. Toate felurile de scrisori, fie simple, fie francate sau cu adeverire de primire sînt primite în interiorul Principatului la toate casele şi locurile de poştă.

IX. Se plăteşte pentru fiecare scrisoare, fără deosebire, cinci parale factorului însărcinat să remită scrisorile particularilor la domiciliu şi cincisprezece parale pentru fiecare pachet, după regula întărită de forul superior.

X. Cînd cineva vrea ca o scrisoare să fie expediată cu poşta care pleacă în aceeaşi zi, ea trebuie prezentată cel puţin cu o oră înaintea orei fixate pentru închiderea pachetelor.

.....

Directorul poştelor (ss) *V a s i l e G r i g o r i u*

Expeditor Central (ss) *C o s t a c h e C e r c h e z*

№ 51

GAZETA DE MOLDAVIA

Anul XXX — Anul 30 Iunie, — 1858

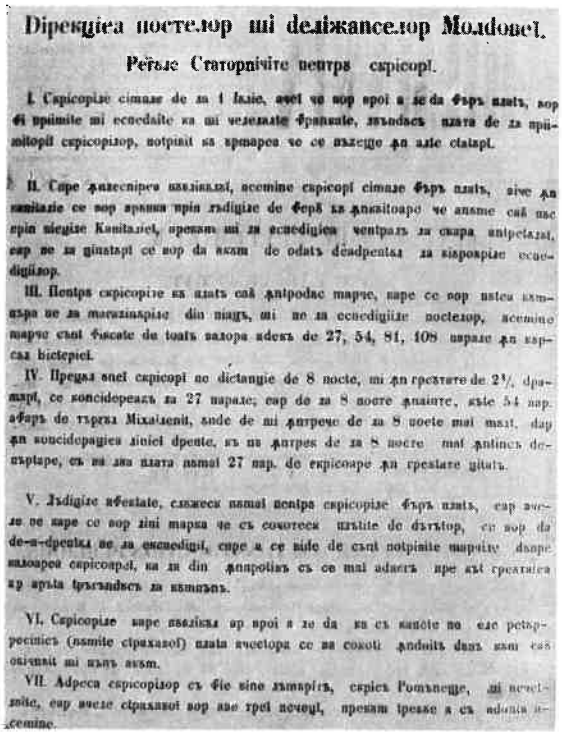

Дирекціа постелор ші деліжанселор Moldoneі.

Регъле Статорнічіте пентрв скріторі.

I. Скріторіле чіпсаре де ла 1 Іліе, ачеі че вор вроі а се да фърь плать, вор фі трімісе ші еспедіте ка ші челелалте франсате, фъръ даче плата де ла прі-міторіі скріторілор, потрівіт ка врмърея че се ва ліа дя алте статврі.

II. Спре ушврінца пвблічвлві, ачемінеа скріторі чіпсаре фъръ плать, сіве дя капіталіа се вор врма прін ліліріле де фер ка дяпоіторіле че ансме сай пе прін пієціле Капіталеі, врмінд ші ла еспедіціа чентралъ ла скара антрепозіт, сар пе ла ґінгіарі се вор да акест де одать дезлрпціа ла діферіціле еспедіціілор.

III. Пентрв скріторіле ка плать сай дяпрода марке, каре се вор пвтеа кім-пъра пе ла магазіперіле діп пліаць, ші пе ла еспедіціле постелор, ачемінеа марке сънт фіксате де тоатъ валоа адекъ де 27, 54, 81, 108 врале дя кяр-сай бістерієі.

IV. Прецъл ачелі скріторі пе дістанціе де 8 ноате, ші дя престаце де 2½ фра-нкарі, се коніідерезъ ла 27 парале, сар де ла 8 ноате дяаінте, ачіе 54 пар. афарь де търгъ Міхъіленіі, ачіде де ші дяпрече де ла 8 ноате ші маі маре, дар дя коніідерадіа лініеі дрепте, къ ва дяпрес де ла 8 ноате маі дяліпіт де-кятрапе, съ ва ліа плата пвмаі 27 пар. де скріторе дя престаце гіпаъ.

V. Ъділіле вбеліте, слъжеск пвмаі пентрв скріторіле фъръ плать, сар ачеле пе каре се вор ліпі марка че съ сокотеск плъціте де фъръор, ся вор да де-а-дрептъ ла ла еспедіціі, спре а се віде де сънт потрівіте марціле дяаре вдоарея скріторвлві, ка ла ліп дяпрогіаъ съ се маі адаогъ ире акі престаціа ар врма трімъндвсе ла кімпъ.

VI. Скріторіле каре ввеліск ар вроі а ле да ла съ каліе по ачіе ресіврісіре (воміте сіраховоі) плата ачеелора се ва сокоті дяаінтеа дяаре кім сай обічнвіт ші кімъ акім.

VII. Адреса скріторілор съ фіе вине кімпліть, скріс Ромъпеще, ші ачеліпіте, сар ачеле сіраховоі вор ліпе треі ачеоаі, прекум треке а съ адеаа ачемінеа.

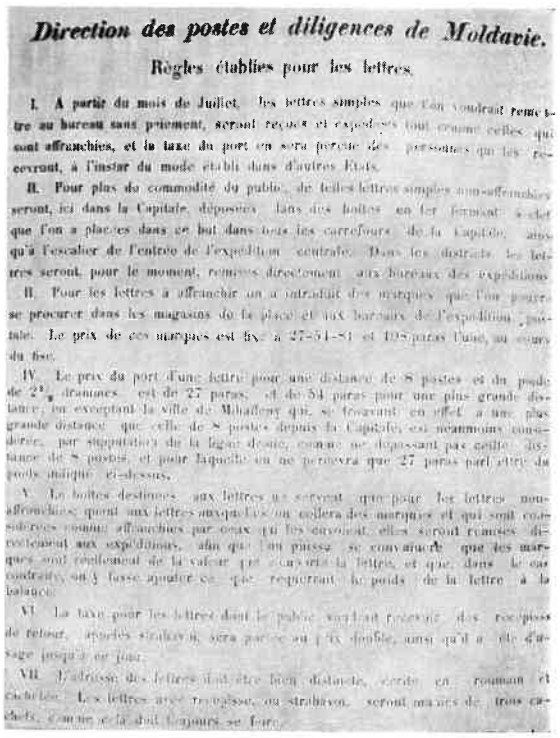

Direction des postes et diligences de Moldavie.

Règles établies pour les lettres.

I. A partir du mois de Juillet, les lettres simples que l'on voudrait remettre au bureau sans prix, seront reçues et expédiées tout comme celles qui sont affranchies, et la taxe du port en sera perçue des personnes qui les recevront, à l'instar du mode établi dans d'autres Etats.

II. Pour plus de commodité du public, de telles lettres simples non-affranchies seront, ici dans la Capitale, déposées dans des boîtes en fer fermant à clef que l'on a placées dans ce but dans tous les carrefours de la Capitale, ainsi qu'à l'escalier de l'entrée de l'expédition centrale. Dans les districts, les lettres seront, pour le moment, remises directement aux bureaux des expéditions.

II. Pour les lettres à affranchir on a introduit des marques que l'on pourra se procurer dans les magasins de la place et aux bureaux de l'expédition postale. Le prix de ces marques est fixé à 27-54-81 et 108 paras l'une, au cours du fisc.

IV. Le prix du port d'une lettre pour une distance de 8 postes et du poids de 2½ drammes est de 27 paras, et de 54 paras pour une plus grande distance, en exceptant la ville de Mihaileny qui, se trouvant en effet à une plus grande distance que celle de 8 postes depuis la Capitale, est néanmoins considérée, par supputation de la ligne droite, comme ne dépassant pas celle distance de 8 postes, et pour laquelle on ne percevra que 27 paras par livre du poids indiqué ci-dessus.

V. Les boîtes destinées aux lettres ne servent que pour les lettres non-affranchies; quant aux lettres auxquelles on collera des marques et qui sont considérées comme affranchies par ceux qui les envoient, elles seront remises directement aux expéditions, afin qu'on puisse se convaincre que des marques sont réellement de la valeur qui y est mise la lettre, et que, dans le cas contraire, on y fasse ajouter ce que requerrait le poids de la lettre à la balance.

VI. La taxe pour les lettres dont le public voudrait prévenir des reçipisses de retour, séparés similaires, sera payée en [illegible] double, ainsi qu'il a été d'usage jusqu'à ce jour.

VII. L'adresse des lettres doit être bien distincte, écrite en roumain et cachetée. Les lettres avec reçipisse, ou similaires, seront munies de trois cachets, comme il a été d'usage jusqu'à ce jour.

Gazeta de Moldavia din 30 iunie 1858 anunță apropiata introducere a primelor mărci poștale.

TAXELE POȘTALE

Stabilirea noilor taxe la 27, 54, 81, și 108 parale este influențată de francul francez, căruia la cursul vistieriei Moldovei din anul 1858 îi corespunde chiar 108. Deci 27 parale echivala cu 25 centime, 54 cu 50 centime, 81 cu 75 centime și 108 cu un franc.

Pentru ca regulamentul citat să poată fi aplicat în întregime, Ministerul de Finanțe face cunoscut « Atelierului de Timbre » la *1 iulie 1858* că se vor confecționa patru clișee cu care urmează a se imprima 24.000 de mărci poștale, repartizate astfel pe valori: 6000 de 27 parale, 10.000 de 54 parale, 2000 de 81 parale și 6000 de 108 parale. Iată conținutul acestei adrese cu nr.5895 care se află la Arhivele Statului din București, în dosarul nr. 1015 fila 2, al Departamentului Vistieriei — Direcția Poștelor Moldovei pe anii 1852-1862:

Dumisale Secretariul Ateliei Timbrului

No. 5895/1858, iulie 1

Prin așezămîntul poștei și a delijanselor înființat de consiliu și enterit de Excelența Sa Prințul Caimacan ca pentru plata portului scrisorilor să se introducă marce de valoare conf. cu tarifele alcătuite în proporție cu greutatea și anume 27, 54, 81, 108 parale cursul fiscului.

Spre acest sfîrșit depart. au înființat pecețile trebuitoare în numerar deslușitoare trimițîndu-se dtale. pe lîngă aceasta să se ducă această însărcinare de a face acum număr de 24.000 marce însă:

6.000 de 27 parale
10.000 de 54 parale
2.000 de 81 parale
6.000 de 108 parale

iar cu hîrtia și celelalte obiecte trebuitoare la această operație le va lua de la Direcția Poștelor după devizul ce s-a încheiat și pregătind numărul citat de marce în cel mai scurt timp le va supune depart. împreună cu pecețile.

(ss) *indescifrabil*

Cum arată clișeele folosite la imprimarea primelor mărci poștale românești?

După cum se vede în fotografiile alăturate, făcute după clișeele originale aflate la păstrare la Imprimeria de Timbre din București, ele au format rotund. Sînt lucrate din oțel și au cîte două intrînde cu ajutorul cărora erau fixate în capacul (suportul) mașinii de tipărit.

Clișeele metalice originale ale mărcilor din prima emisiune « cap de bour ».

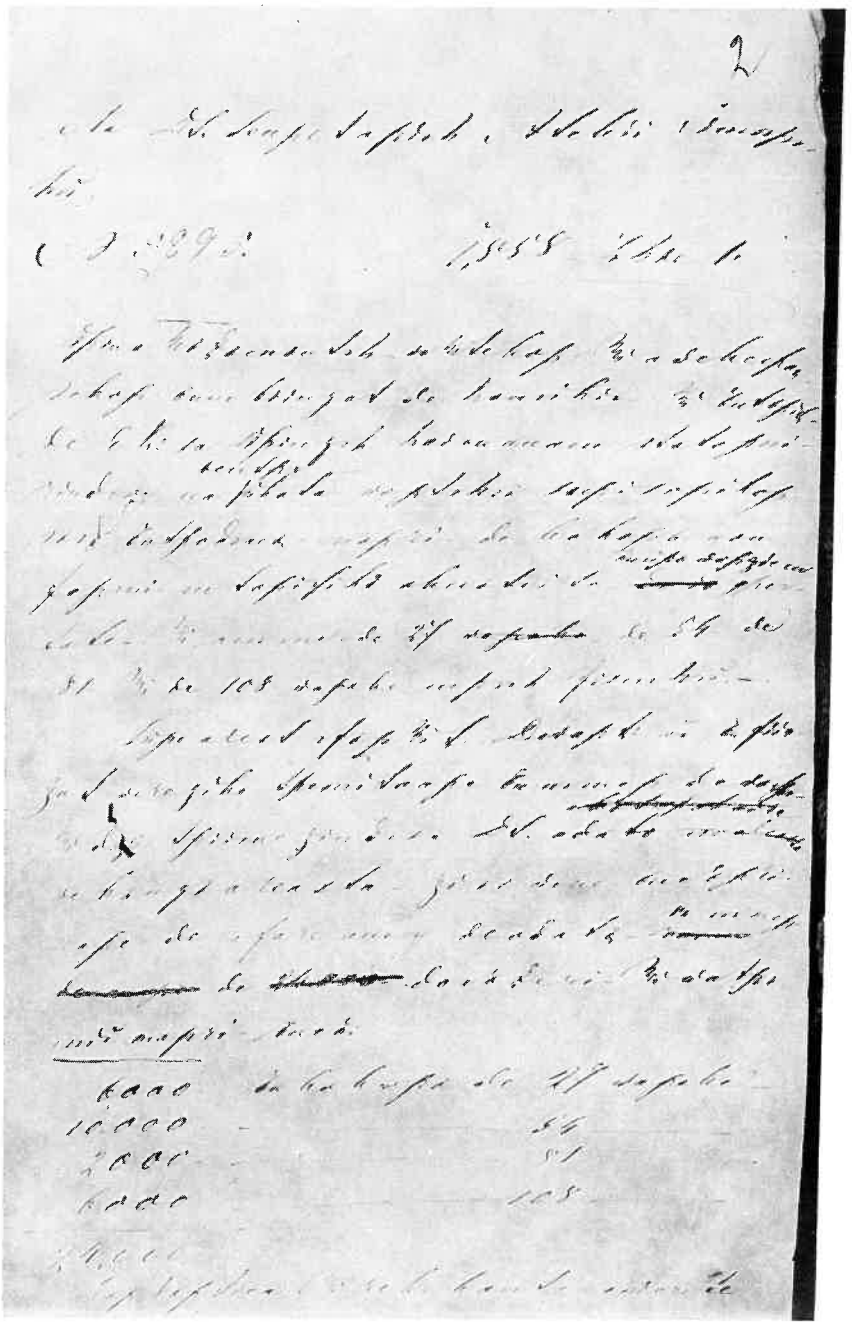

Documentul prin care se comandă la Atelia Timbrului din Iași tirajul de 24.000 de mărci poștale « cap de bour ».

Reproduceri după piese originale din valorile de 27 parale, 54 parale, 81 parale şi 108 parale.

Desenul lor este circular, cu un diametru care variază după valoare, de la 19,5 mm la 20,25 mm. Pe marginea interioară a cercului este înscrisă în caractere cirilice legenda PORTO SCRISORI (greşeala de PORTO în loc de FRANCO persistă şi la a doua emisiune). Între prima şi ultima literă a legendei este desenată în partea inferioară a clişeului emblema universală a poştelor, cornul poştal, în bucla căruia este înscrisă valoarea taxei pe care o reprezenta fiecare marcă poştală:

27 parale, după cum am văzut, pentru scrisori simple în greutate de 2,5 dramuri adică 8,07 grame şi pe o distanţă de 8 poşte ceea ce echivalează cu cca 160 km.

54 parale, pentru: 1) scrisori simple în greutate pînă la 2,5 dramuri dar pe o distanţă de peste 8 poşte.
2) scrisori simple în greutate ce varia între 2,5 — 5 dramuri pe o distanţă pînă la 8 poşte.
3) scrisoare recomandată în greutate şi pentru distanţa prevăzută pentru 27 parale.

81 parale pentru: 1) scrisoare simplă cu o greutate între 5 şi 7,5 dramuri pe o distanţă de cel mult 8 poşte.

108 parale pentru: 1) scrisoare simplă cu greutatea între 2,5 şi 5 dramuri şi pe o distanţă de 8—16 poşte.
2) scrisoare simplă cu greutate între 7,5 şi 10 dramuri şi pe o distanţă de cel mult 8 poşte.
3) scrisoare recomandată cu greutate pînă la 2,5 dramuri pe 8 poşte cu retur recipisă.
4) scrisoare recomandată în cazul pct. 2 de la 54 par.

Referitor la aceste taxe reproducem conţinutul unei circulare cu nr. 8823 din 17 septembrie 1858 aflată în dosarul D.P. 1015 la fila 40:

Anul 1858, Septembrie 17

Este cunoscut onor kasieri că tarifa portoului scrisorilor private s-au statornicit a fi de 27 parale pentru o scrisoare mică la o distanță de la una în sus la 8 poște și de 54 parale de o distanță peste 8 poște. Ear cu retipis o taxă îndoită care să se facă prin mărci de asemenea valori aplicate la prezentarea scrisorilor...

DE CE « CAP DE BOUR » ?

Desenul central al primelor mărci romînești reprezintă un atribut heraldic din stema Moldovei, și anume capul de bour.

Asupra denumirii « cap de bour » ținem să facem o precizare ca urmare a faptului că ea a fost înlocuită uneori în diferite lucrări și cataloage cu cea de « cap de bou ». Greșeala pornește de la desenatorii stemei din secolul al XVIII-lea și al XIX-lea fiind apoi preluată de desenatorul mărcilor. Teodor Codrescu, autorul unei vechi culegeri de isvoare istorice, anume *Uricariul*, scrie în volumul IX în capitolul *Stema Moldovei*, că *vechile documente poartă în sigiliul lor capul bărbos al bourului cu stea între coarne...mai în urmă, cu nedibăcia artiștilor, ce nu cunoșteau ființa unui bour, ci numai pe boul domestic, barba o prefăcură într-un fel de ornament arăbesc...mărturia cea mai puternică este chiar numele, căci nu numai documentele și cărturarii, ci chiar țăranii, vorbind de Stema țării, o numesc bourul.*

În *Studii și cercetări de istoria artei* nr. 1-2 din 1955, apărută în Editura Academiei R.P.R. se arată în *Stema Moldovei în timpul lui Ștefan cel Mare* de prof. M. Berza că Bogdan Vodă întemeietorul familiei domnești a Mușatinilor, din primele veacuri ale existenței Moldovei ca stat, a avut ca emblemă personală capul de bour.

Greșit s-a răspîndit în lumea filatelică și denumirea de « cap de zimbru ». Cercetările au arătat că este vorba într-adevăr de bour și nu de zimbru, care a populat și el pădurile de necuprins ale munților Carpați.

IMPRIMAREA MĂRCILOR « CAP DE BOUR »

La imprimarea primelor mărci poștale romînești nu s-a folosit o hîrtie comandată în străinătate sau fabricată în mod special. Ea a fost procurată de la magazinele din Iași. Privind-o în zare se constată că este străbătută de vărgături, care însă, de la o hîrtie la alta sînt inegale ca grosime și nu totdeauna la aceeași distanță. Singură hîrtia pe care s-au imprimat mărcile de 81 parale este nevărgată.

Diferența de culoare la hîrtie s-a întîlnit atît între cele patru mărci cît și în cadrul aceleiași valori. În linii mari culorile sînt stabilite astfel:

roz-pal pînă la roz-viu cu toate nuanțele intermediare pe hîrtie vărgată pentru mărcile de 27 parale, ce au fost imprimate cu cerneală neagră.

verzuie (de la verde foarte pal pînă la peruzea) pe hîrtie vărgată pentru mărcile de 54 parale, ce au fost imprimate cu cerneală de la verde-deschis la verde-închis cu nuanță albastră;

albastră pe hîrtie nevărgată pentru mărcile de 81 parale, ce au fost imprimate cu cerneală albastră;

roz-pal pe hîrtie vărgată pentru mărcile de 108 parale, ce au fost imprimate cu cerneală albastră.

Diferențele de nuanțe la culoarea hîrtiei folosite pentru o aceeași valoare, de pildă 54 parale, provin pe de o parte din condițiile de păstrare a mărcilor sau din influența diferiților factori naturali, cît și din diferențieri nete de la bun început, căci după cum am amintit hîrtia n-a fost fabricată special, ci procurată de pe piața orașului. Acest amănunt se sprijină pe observațiile personale și pe confirmarea lor prin prezentarea, în anul 1950 la Societatea Regală Filatelică din Londra, a două exemplare de 54 parale imprimate pe o hîrtie de culoarea peruzea (albastru foarte deschis)

Din aceste cauze la expertizarea pieselor accentul principal se va pune pe cercetarea caracteristicilor de tipar și nu pe cele de hîrtie, culoare sau vărgătură. Imprimarea acestor prime patru mărci s-a făcut la Atelierul Timbrului din Iași căruia i se mai spunea, după cum am văzut în documentele epocii « Atelia Timbrului ». Aceasta era o mică și putem spune rudimentară tipografie, înființată în 1856 de către domnitorul Grigore Ghika pentru tipărirea timbrelor fiscale. Decretul de înființare a atelierului poartă data de 12 ianuarie 1856. Acest atelier a fost de fapt prima imprimerie de stat și existența lui durează pînă la 1865. Între timp, spre sfîrșitul anului 1861, mașina de imprimat a fost adusă la București, iar restul utilajului de care dispunea, împreună cu tot personalul a fost mutat și el în capitala țării, ca urmare a hotărîrii Consiliului de Miniștri din 17 aprilie 1862 [1].

Constatările ce se pot face pe marginea imprimării mărcilor « cap de bour » la acest atelier al timbrului sînt foarte interesante. De la bun început, aici s-a tipărit așa-numitul « Timbru Domnesc », sub formă de coală timbrată. După cum se vede din fragmentul reprodus, în colțul stîng de sus era imprimat un timbru de format rotund al cărui desen este compus din legenda TIMBRU DOMNESC pe margine, iar în centru simbolul binecunoscut al justiției. În

[1] *Arhivele Statului*, dosarele Ministerului de Interne, pachetul 15, nr. 271, dosar 61, fila 3.

locul acvilei, din «timbrul imperial francez », timbrul domnesc din Moldova are capul de bour cu stea în cinci colțuri între coarne. După cum se vede, și desenul și denumirea sînt preluate de la timbrul fiscal aflat în vigoare în Franța. El a fost realizat de Bessaignet.

Sub timbrul tipărit cu cerneală se află ștanțat la o distanță de aproximativ 6,5 mm un timbru sec, în relief. Desenul lui, conceput tot de Bessaignet, are ca motiv stema Moldovei cu capul de bour în centrul unui scut.

Mașina în capacul căreia se afla fixat clișeul timbrului era acționată manual. Tipograful învîrtea mînerul și astfel cobora capacul cu clișeul deasupra unei mese pe care nu încăpea din coala de hîrtie decît partea care venea imprimată. Operația era deci repetată pentru imprimarea fiecărei coli timbrate, procedeu rudimentar și fără randament în raport cu mașinile moderne.

Fragment din coala timbrată « Timbrul Domnesc », tipărită la Atelierul Timbrului.

Atelierul Timbrului din Iași confecționează aceste timbre și după mutarea lui în 1862 la București, pînă în 1864. La 22 februarie 1864 folosirea coalei timbrate încetează. Atelierul mai ființează pînă în anul următor, cînd datorită nerentabilității este desființat exact trei ani după mutarea lui la București, adică la 17 aprilie 1865 [1].

Am făcut această digresiune pentru a înțelege mai bine în ce condiții s-au tipărit primele mărci poștale, care după dispozițiile Ministerului de Finanțe au fost încredințate Atelierului Timbrului din Iași. O primă probă imprimată, căreia îi spunem obișnuit eseu, este făcută pentru a primi aprobarea forurilor în drept. S-a imprimat o coală de 32 probe, cîte un rînd de opt din fiecare valoare, așa cum se observă în reproducerea din pagina 52 a unei coli de eseuri descoperită în 1935 în arhiva Camerei Deputaților din București. Primele trei rînduri au fost imprimate cu clișeele mărcilor de 54, 108 și 81 parale. Studiind-o cu atenție se constată că hîrtia a fost așezată pe mașină în așa fel ca primul rînd de opt să fie imprimat de la stînga spre dreapta, întrucît cu mîna dreaptă se învîrtea mînerul capacului și cu stînga se împingea coala. Fiecare rînd are comun înclinarea poziției eseurilor datorită fixității clișeului respectiv. Doar distanțele apar neregulate. Pe măsuța mașinii n-au încăput înghesuite decît trei rînduri de cîte opt. Măsu-

[1] M.F. 420/1865.

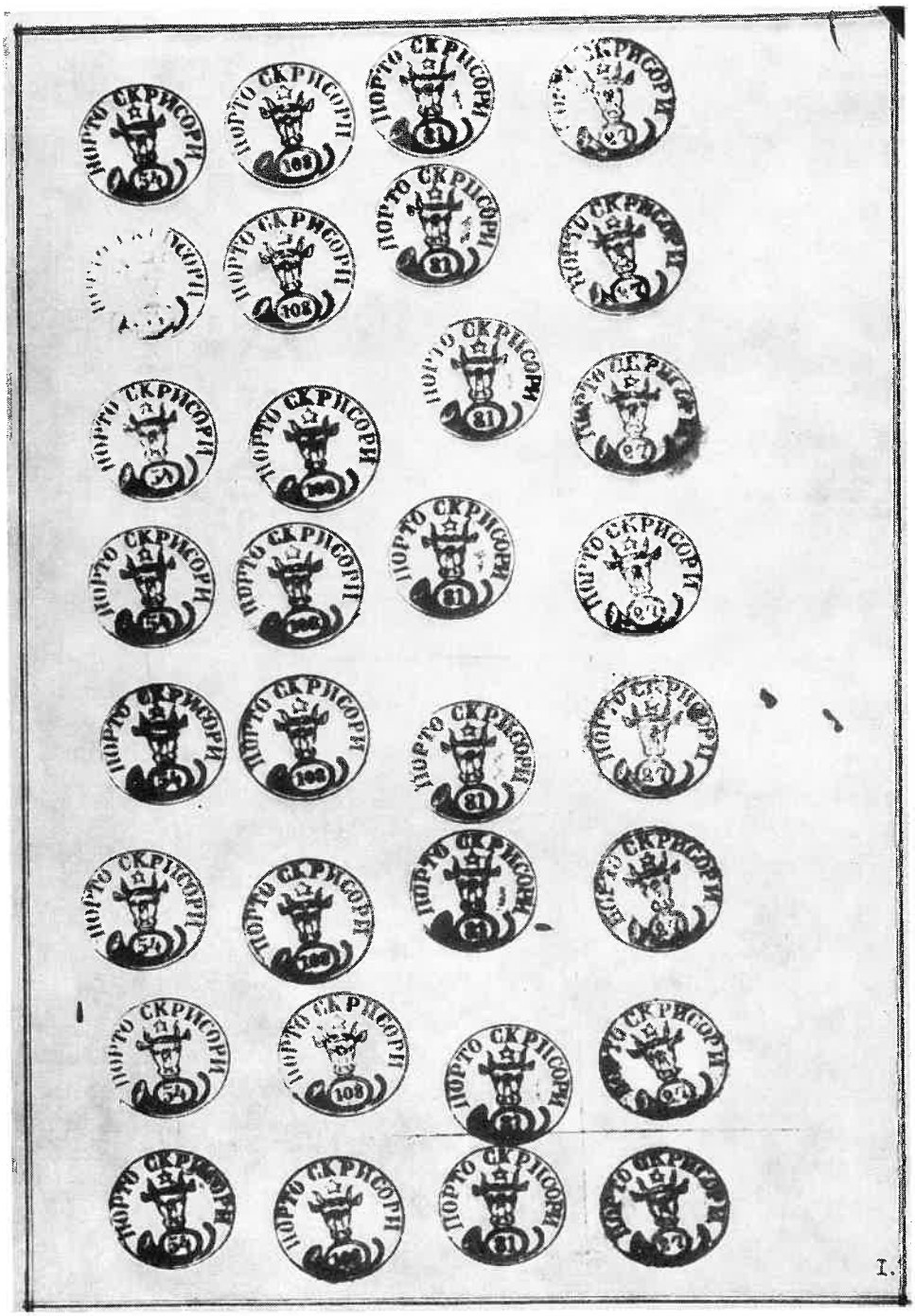

Reproducere după coala de eseuri.

rînd distanța de la capătul colii din stînga eseurilor de 54 parale și pînă la linia trasă, în dreapta rîndurilor cu eseurile de 81 parale, am găsit 79 mm, distanță care corespunde cu cea dintre extremitatea de sus a colii timbrate și cea de jos a timbrului sec. Este încă un indiciu care ne va ajuta să înțelegem felul în care au fost imprimate mărcile poștale.

Cel de al patrulea rînd din coala de eseuri n-a mai încăput deci pe măsuța mașinii și după cum se vede clar, clișeul de 27 parale a fost aplicat cu mîna de opt ori. I-a fost mai ușor tipografului să procedeze astfel decît să așeze în capacul mașinii și acest clișeu, care din cauza lipsei de spațiu pe măsuță ar fi trebuit, prin întoarcerea hîrtiei, să-l imprime în poziție inversă față de celelalte trei rînduri. Probele de 54, 108 și 81 parale au fost imprimate cu cerneală neagră, cele de 27 parale cu cerneală verde-albăstruie.

După stabilirea definitivă a culorilor de cerneală, Atelierul Timbrului începe imprimarea mărcilor și prima tranșă este livrată Departamentului de Finanțe la 11 iulie 1858. În raportul Nr. 62, prezentat de către secretarul atelierului, se vorbește de 187 coli de hîrtie care cuprind în total 5984 mărci, adică 31 coli de 27 parale, 31 coli de 54 parale, 15 coli de 81 parale, 110 coli de 108 parale.

Iată conținutul acestui raport:

Secretarul Ateliilor timbrului

către

Ministerul de Finanțe

No. 62
1858 Iulie 11 zile

Pentru ca operația marcarisirei scrisorilor particulare să se poată începe măcar de la 15 a curentei luni, subscrisul cu tot respectul să grăbește a prezenta onorabilului Ministerii 187 bucăți hîrtie, în care să cuprindă 5984 mărci, însă:

992 a 27 parale
992 a 54 parale
480 a 81 parale
3520 a 108 parale

De a cărora primire va binevoi a slobozi cuvenita adeverință; iar rămășița pînă la completarea numerului comandat va fi negreșit gata la sfîrșitul acestei luni.

A. Duka

Acest raport ne dă un prim indiciu categoric că o coală conținea 32 de mărci, după cum se poate constata împărțind numărul lor la numărul colilor.

A doua tranșă de mărci pentru completarea comenzii făcute este livrată zece zile mai tîrziu, la 21 iulie. Pentru o mai eficace sprijinire a concluziei că o coală avea 32 mărci, redăm mai jos și raportul cu nr. 64 din 21 iulie 1858, al secretarului Atelierului Timbrului către Ministerul de Finanțe: [1]

[1] D.P. 1015/1858, fila 17

Pe lîngă numărul de 5984 mărci pentru scrisorile particulare prezentate cu raportul nr. 62, pregătindu-se și rămășițe de 18080 spre completarea numărului comandatu, supscrisul, cu respectu, le prezentează onorabilei Ministeriu în următoarele cîtimi, astfel:

5024 marce a 27 parale una
9024 marce a 54 parale una
1536 marce a 81 parale una
2496 marce a 108 parale una
total 18080

pe lîngă care adăugîndu-se și cele date cu raportul mai sus citat, cuprind suma de 24064, adică cu 64 mai mult decît cele comandate, provenind aceasta din cauză că nu s-au putut bucătăți hîrtia în pătrare, iar valoarea tuturor acestor marce, în cursul căznelii se ridică la suma de 37.908 lei sau 1203 galbeni 13½ lei, același curs, de a cărora, rog să binevoiți a-mi răspunde. Totodată prezentez onorabilei Ministeriu pe lîngă aceste patru peceți ce mi s-au trimis și două cutii mari, cu lacățile lor, pentru păstrarea marcelor, precum și două perechi foarfeci pentru tăierea lor. Aceste de pe urmă făcute în locul cuțitelor, care fiind rotunde nu se pot întrebuința pentru că marcele se cer a fi tăiate cvadratu.

Raportul secretarului Atelierului Timbrului din 11 iulie 1858.

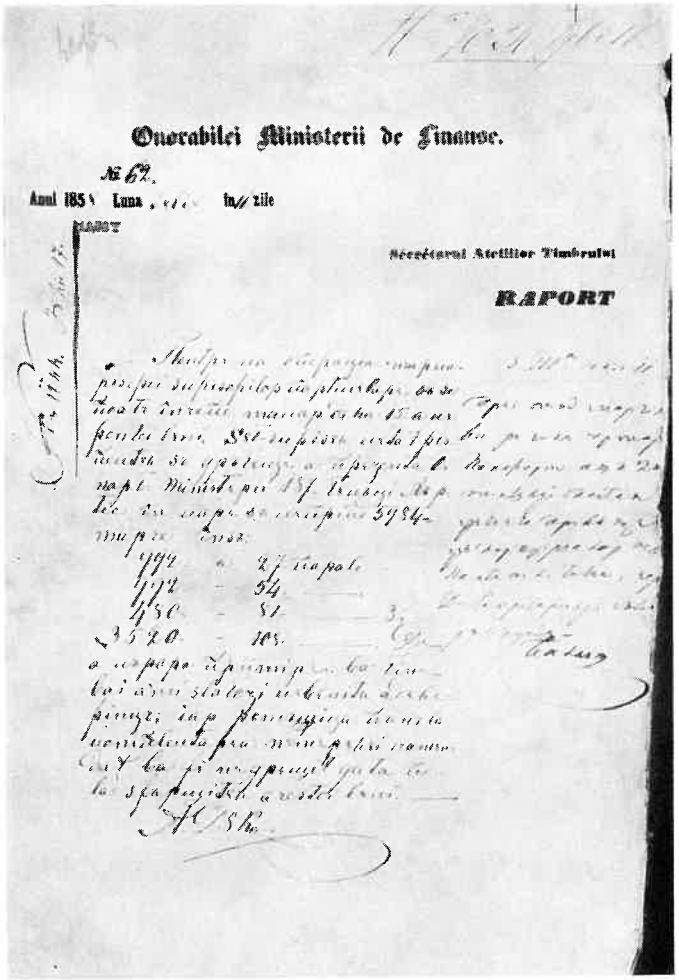
Onorabilei Ministerii de Finanse.

№ 62.

Anul 185 Luna ... în ziile

Secretarul Atelierului Timbrului

RAPORT

Cum a putut tipograful să imprime 32 de bucăți de mărci pe o coală, cînd am văzut pe coala de eseuri că aceasta nu ar fi fost posibil cu ușurință?

Coli întregi din prima emisiune «cap de bour» n-au putut fi studiate pînă astăzi și nici nu există. Să încercăm o reconstituire a modului de imprimare, bazîndu-ne pe coala timbrată, pe coala de eseuri, pe două piese cunoscute și anume o pereche de mărci de 27 parale și pe un *tête-bêche* tot de 27 parale.

Din două documente, adresa nr. 5895, prin care Atelierul Timbrului din Iaşi era avizat la 1 iulie de către Ministerul de Finanţe că se vor confecţiona patru clişee pentru imprimatul celor patru valori şi din rapoartele nr. 62 şi 64 ale Atelierului Timbrului, cu care sînt livrate cele două tranşe de mărci şi se dă socoteală de executarea întregii comenzi, ştim precis că pentru fiecare valoare s-a făcut şi s-a folosit doar un singur clişeu. Afirmaţia aceasta este întărită de existenţa acestor clişee, care se mai păstrează încă la Imprimeria de Timbre din Bucureşti.

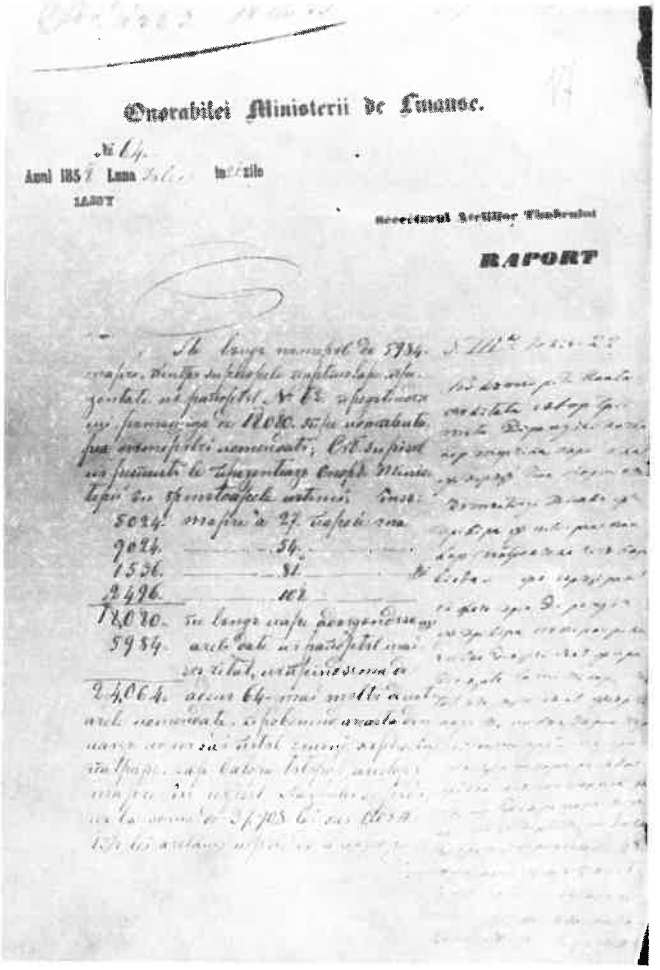

Onorabilei Ministerii de Finanse.

RAPORT

Cel de-al doilea raport al secretarului Atelierului Timbrului, pentru descărcarea întregului tiraj.

Faptul că în capacul maşinii era doar un singur lăcaş pentru fixat clişeul timbrului umed ne este arătat de coala cu timbrul domnesc. (Timbrul sec era imprimat cu ajutorul unui clişeu fixat la măsuţă deoarece stanţarea este făcută de jos în sus.) Coala cu eseuri indică faptul că imprimarea s-a făcut de la stînga spre dreapta, astfel:

8 7 6 5 4 3 2 1

După poziţia tête-bêche-ului amintit, vedem că poziţia clişeului a fost schimbată faţă de cea arătată de coala de eseuri, fiind pus în poziţia normală arătată de coala cu timbrul domnesc, adică cu cornul poştal spre marginea în faţa căreia şedea tipograful. Cînd acesta a terminat de imprimat primul rînd, a adus coala de hîrtie în poziţia iniţială şi a împins-o pînă în marginea interioară a măsuţei, unde mărcile imprimate cădeau sub linia cu lăcaşul clişeului timbrului umed din coala timbrată.

El a început apoi imprimarea celui de al doilea rînd, de la dreapta la stînga, completînd mai departe:

8 7 6 5 4 3 2 1
9 10 11 12 13 14 15 16

După imprimarea celui de al doilea rînd, coala era scoasă afară şi introdusă din nou, dar în poziţie inversă, cu cele două rînduri imprimate în afară. Cel de al treilea rînd apare astfel:

24 23 22 21 20 19 18 17

16 15 14 13 12 11 10 9

1 2 3 4 5 6 7 8

Cel de al patrulea rînd şi ultimul era obţinut după ce tipograful împingea coala spre marginea interioară a măsuţei maşinii:

24 23 22 21 20 19 18 17

25 26 27 28 29 30 31 32

Coala reconstituită cu toate cele patru rînduri de opt mărci arată astfel:

8 7 6 5 4 3 2 1

9 10 11 12 13 14 15 16

32 31 30 29 28 27 26 25

17 18 19 20 21 22 23 24

După cum se vede rîndurile 3 şi 4 apar în poziţie răsturnată faţă de rîndurile 1 şi 2, obţinîndu-se între rîndurile 2 şi 3 o poziţie de corn spre corn, astfel că prin tăierea din coală a unei perechi de mărci în această poziţie, obţinem tête-bêche-ul prezentat anterior şi care ne-a folosit la reconstituirea colii.

Aceeaşi structură în dispunerea mărcilor ne este arătată şi de colile întregi rămase pînă astăzi din cea de a doua emisiune « cap de bour », imprimate tot la Atelierul Timbrului din Iaşi, trei luni mai tîrziu, în octombrie 1858.

Este foarte important de ştiut cum se detaşau mărcile din coală, atunci cînd erau vîndute, mai ales pentru că valoarea lor filatelică este în funcţie şi de acest amănunt. Ce instrumente au folosit în acest scop funcţionarii oficiilor poştale?

Raportul nr. 62 din 11 iulie cît şi cel din 21 iulie 1858, cu nr. 64, ale secretarului Atelierului Timbrului către Ministerul de Finanţe arată că livrarea comenzii s-a făcut în coli întregi. Ultimul mai menţionează că s-au livrat *totodată şi două foarfeci făcute în locul cuţitelor, care fiind rotunde nu se pot întrebuinţa pentru că marcele se cer a fi tăiate cvadratu.* Mai adăugăm şi amănuntul că trimiterile către birourile poştale din provincie s-au făcut de asemeni în coli întregi.

Nu se cunoaşte nici un exemplar din cele patru prime mărci « cap de bour » ale cărui margini să arate a fi tăiate cu o maşină specială, ci numai cu foarfeca. Formele marginilor sînt variate, de la pătrat la octogon, sau rotund cu aspect total neregulat. Nici exemplarul cu cea mai veche dată de pe ştampila oficiului de expediere, care în cazul de faţă este Iaşi, deci cel mai indicat a primi o astfel de maşină, nu este tăiat altfel decît cu foarfeca în formă de pătrat.

PUNEREA ÎN CIRCULAȚIE

Exemplarul amintit anterior este o marcă de 108 parale și are aplicată ștampila Jassy 21/7, obliterare care, ca și celelalte pe care le cunoaștem de pe mărcile « cap de bour » prima emisiune, ne-a determinat să studiem cu mai multă atenție data punerii lor efective în circulație. Cei care au studiat-o pînă acum au acceptat ca cea mai veridică data de 15 iulie. Cu toate acestea nimeni n-a găsit o marcă dintr-o valoare sau alta, care să poarte ștampila de 15/7 sau alta pînă la 21/7.

Iată documentele cercetate pînă acum la Arhivele Statului din București:

— Raportul secretarului Atelierului Timbrului către Ministerul de Finanțe nr. 62 din *11 iulie 1858* referitor la trimiterea primei tranșe de mărci cu un total de 5984 buc. (vezi p. 53).

— Adresa Ministerului de Finanțe către Direcția Poștelor cu nr. 6313 din *11 iulie 1858* referitor la predarea către poștă a mărcilor de mai sus (Dos. 1015, fila 5 și 1066, fila 4 (vezi p. 82).

— Adeverința de primire a acestor mărci cu data de *14 iulie 1858*.

— Adresa cu nr. 1728 din *16 iulie 1858* a Direcției Poștelor către Ministerul de Finanțe care confirmă primirea mărcilor... « *ce urmează a se lipi pe scrisorile ce se expeduesc cu plata...* » și cere să se mai trimită mărci din valorile mici, adică de 27 și 54 parale în număr cît mai mare « spre a se trimite birourilor de expediție de pe afară cît mai cu grăbire » (vezi p. 82).

— Rezoluția Ministerului pe adresa de mai sus avînd nr. 7196 din *18 iulie 1858* care spune că « totodată va grăbi trimiterea marcelor de care arată că mai are trebuință fără întîrziere ».

— Raportul secretarului Atelierului Timbrului către Ministerul de Finanțe cu nr. 64 din *21 iulie 1858* prin care se livrează restul de 18080 mărci din comanda primei emisiuni « cap de bour » (vezi p. 53).

— Adresa cu nr. 6744 din *24 iulie 1858* a Ministerului de Finanțe către Direcția Poștelor cu care se înaintează cea de a doua tranșe, de 18080 mărci. (Dos. D.P. 1015, fila 18 și 1066, fila 13.) (vezi p. 83).

— Rezoluția pusă pe această adresă la data de *1 august 1858* în care se arată: « Se vor preda dumnealui casierului »...

— Adeverința de primire a celor 18080 mărci semnată de casier cu data de *1 august 1858* (vezi p. 84).

— Adresa Direcției Poștelor către Ministerul de Finanțe cu nr. 1891 din *1 august 1858* prin care se confirmă primirea întregii emisiuni I-a « cap de bour » (vezi p. 84).

Felul în care Direcția Poștelor a distribuit mărcile oficiilor poștale din țară este de mare importanță pentru completarea cunoștințelor referitoare la data punerii în circulație.

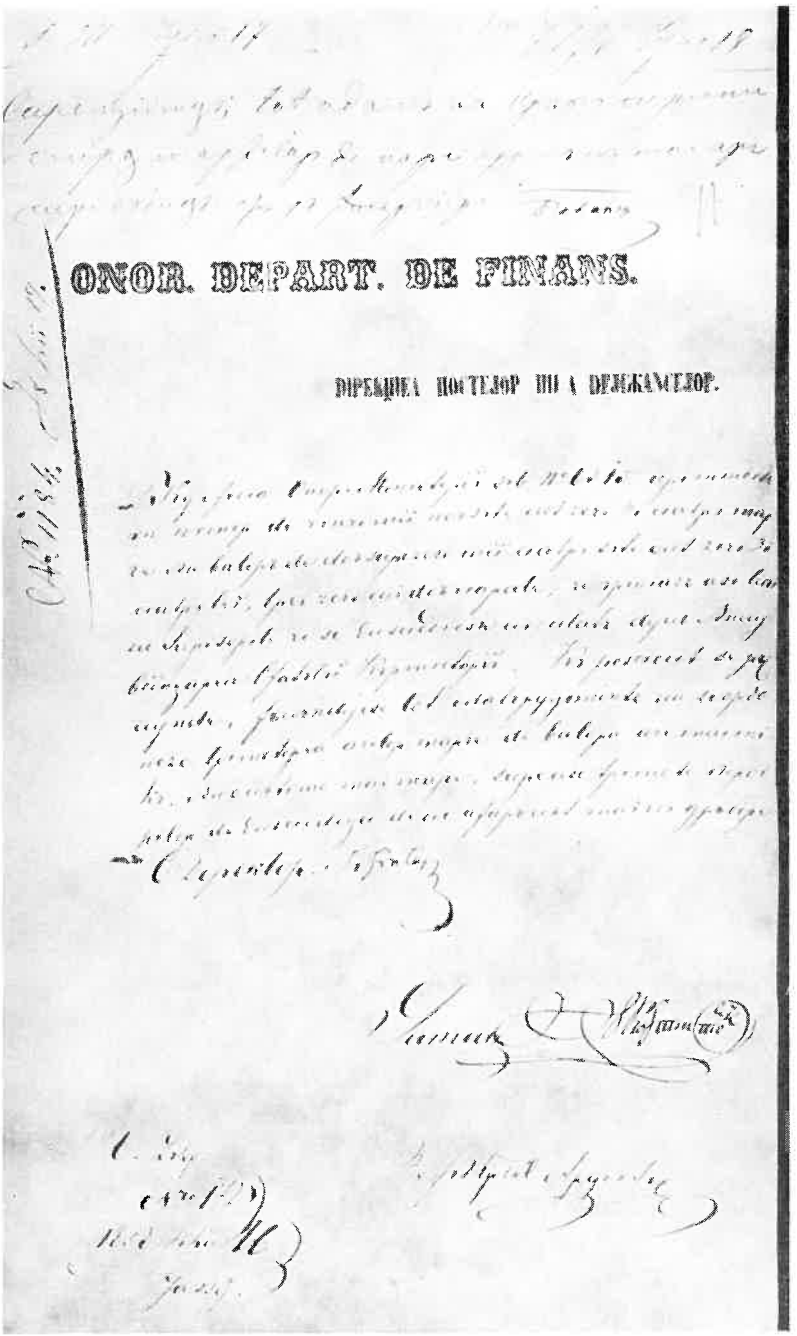
ONOR. DEPART. DE FINANȚE.

DIRECȚIUNEA POSTELOR ȘI A DEPEȘELOR.

Prin adresa nr. 1728 din 16 iulie se arată că mărcile urmează a se lipi pe scrisori.

— Adresa sameşului (casierului, n.a.) districtului Bacău către Direcţia Poştelor cu nr. 72 din 4 *august* 1858 în care se arată că s-au primit cu adresa nr. 1893 *mărcile înfiinţate după noul proiect pentru manipulaţia scrisorilor*. Se confirmă primirea a 13 coli de 27 parale, 7 coli de 54 parale, 5 coli de 81 parale şi 4 coli de 108 parale (vezi p. 85).

— Adresa sameşului districtului Roman către Direcţia Poştelor cu nr. 88 din 4 *august* 1858 care confirmă că a primit cu adresa nr. 1893 acelaşi număr de mărci (vezi p. 85).

— Adresa expeditorului biroului Mihăileni către Direcţia Poştelor cu nr. 95 din *august* 1858 (nu arată ziua) în care scrie: « Cu Oficia nr. 1893 *din 3 august* s-au primit un număr de 416 marce, astfel: 160 marce cîte 27 parale, 128 marce cîte 54 parale una, 64 marce cîte 81 parale şi 64 marce, cîte 108 parale una ». (vezi p. 85).

Şi aici se observă că s-au primit mărcile în coli întregi. În afară de verificarea acestui amănunt, adresa biroului Mihăileni ne mai destăinuie că trimiterea făcută de Direcţia Poştelor din Iaşi cu nr. 1893 este din 3 august. Data aceasta este verificată de faptul că oficiul din Bacău pune în folosinţă mărcile în ziua de luni 4/VIII după cum se poate vedea din ştampila piesei aflate sub numărul 16/27.

Adeverinţa de primire a stocului de 18.080 mărci, eliberată de casierul central.

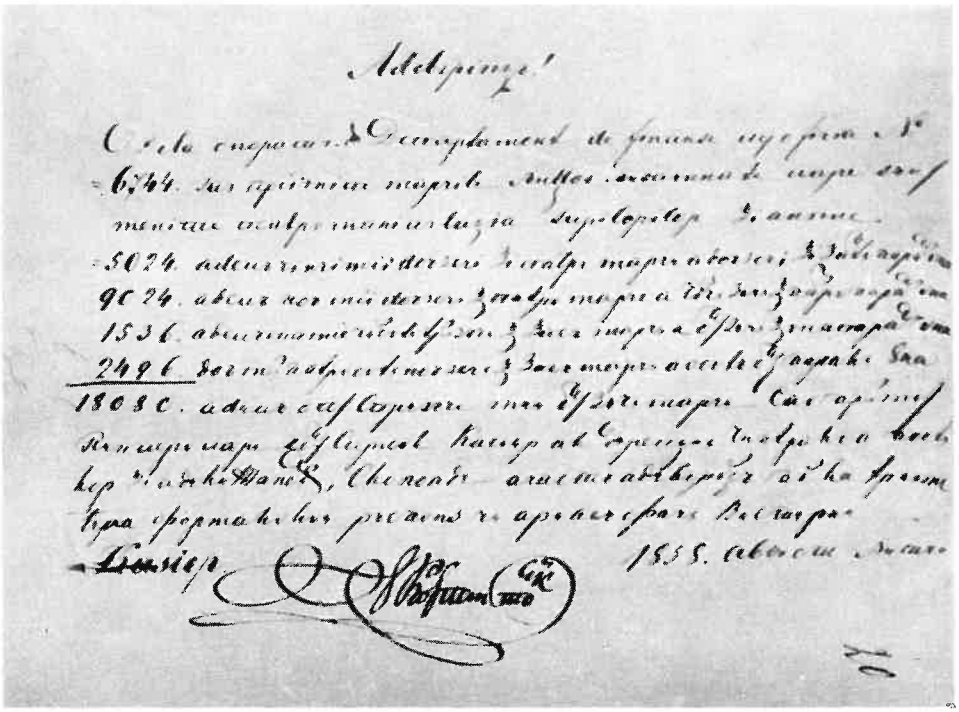

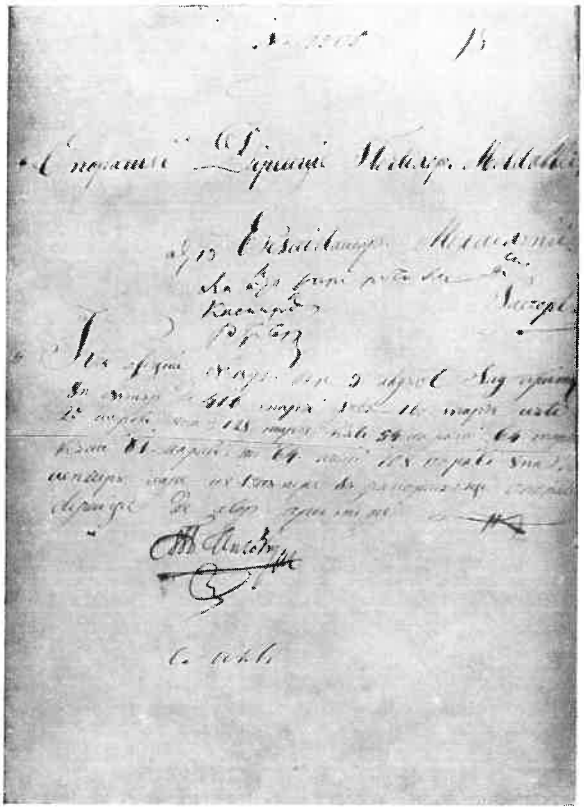

Adresa expeditorului din Mihăileni din care vedem că trimiterile din Iaşi au fost făcute la 3 august.

Analizînd cu atenţie prima categorie de documente care aparţin Atelierului de Timbre, Ministerului de Finanţe şi Direcţiei Poştelor se constată că mărcile primite de aceasta din urmă la 14 iulie sînt confirmate de-abia două zile mai tîrziu, la 16 iulie, menţionîndu-se că ele *urmează a se lipi*... şi că mărcile din primele două valori sînt prea puţine pentru a se împărţi tuturor birourilor poştale. Neavînd un stoc suficient de mărci, poşta ezită să le pună în circulaţie la 16 iulie şi de-abia şase zile mai tîrziu, cînd Atelierul Timbrului anunţă livrarea restului din comanda de mărci, poşta din Iaşi pune în vînzare, numai la Iaşi, primele mărci, aşa cum o dovedeşte exemplarul de 108 parale ştampilat Jassy 21/7. Alte mărci cu ştampila lunii a VII-a nu se cunosc pînă astăzi, în afară de una de 27 parale, obliterată Jassy 29/7.

Ştampilele Jassy apar însă frecvent începînd din luna august, deci o dată cu ştampilele celorlalte oficii poştale din Moldova, cu excepţia celui din Galaţi. Acest oficiu pune primele mărci în vînzare la 2 septembrie după cum ne arată prima ştampilă cu data de 2/9 aplicată pe piesele de la nr. 3-4 şi 13-14 (p. 77), şi o adresă cu nr. 375 din 24 decembrie 1858 a oficiului poştal Galaţi către Direcţia Poştelor.

În fine, un ultim argument îl constituie un anunţ publicat la 4 august 1858 în oficiosul *Gazeta de Moldavia*. Iată ce face cunoscut publicului Direcţia Poştelor şi a Delijanselor Moldovei:

Tipărindusă marce pentru scrisorile francate, care să slujească în loc de monedă sunătoare, Direcţia invită că tot acel ce va avea trebuinţă de a da la expediţiea poştei scrisori francate să vor adresa la magazia Dlui Mauguş şi Dlui Hristofor, unde s-au depozitat spre vînzare, precum şi aicea la biuroul expediţiei delijanselor; iar pe afară Dlor samişi de ţinut (acum de o-dată) sau pe la biurouri, adăugîndu-se spre ştiinţă că asemenea mărci ce se pot lipi pe scrisori să fie potrivite, adică pe distanţie de 8 poşte de acele de cîte 27 par. iar de la 8 poşte înainte de 54 par. pe greutate numai de 2 1/2 dram. scrisoarea, iar fiind de greutate

mai mare, va adăogi și numărul marcelor, căci la din contra nu să va considera o asămâne scrisoare plătită, și să va trage portul ce se va primi de la primitorul scrisorei.

Distribuirea mărcilor din cele pentru valori ale primei emisiuni « cap de bour » a fost făcută de către Direcția Poștei fără a avea în vedere posibilitățile de consum ale oficiilor din țară și chiar din Iași. Acesta din urmă, de pildă, termină mărcile din valoarea de 27 parale chiar în a doua decadă a lunii septembrie, precum dovedește o cerere a Direcției Poștelor către Ministerul de Finanțe, cu nr. 2211 din 11 septembrie 1858, în care se arată că *s-au apropiat de sfîrșit.* O altă cerere, cu nr. 2345 din 19 septembrie 1858 arată că, la Iași, ele s-au terminat, de asemeni și la alte oficii poștale din restul țării. Desigur cele cu consum mai mare.

Cu toate acestea, cînd după retragerea primei emisiuni din circulație s-au inventariat mărcile rămase nevîndute, s-au găsit nu mai puțin de 2325 bucăți de 27 parale, care au fost returnate de către oficiile de mai mică importanță.

RETRAGEREA DIN CIRCULAȚIE ȘI SOARTA MĂRCILOR RĂMASE NEVÎNDUTE

În cursul lunii septembrie se proiectează și se hotărăște schimbarea tarifului poștal intrat în vigoare la 1 iulie. Valabilitatea lui încetează la 31 octombrie, iar de la 1 noiembrie intră în vigoare un tarif care prevede numai două taxe pentru scrisori și anume 40 parale pentru cele simple și 80 parale pentru cele recomandate sau cu greutate mai mare. După cum se vede se introduce sistemul cu taxă unică pentru întreg cuprinsul țării.

În concluzie se poate constata că mărcile « cap de bour » din prima emisiune au fost întrebuințate între 21 iulie și 31 octombrie 1858 la Iași, între 4 august și 31 octombrie la oficiile poștale din Bacău, Bîrlad, Botoșani, Dorohoi, Fălticeni, Focșani, Huși, Mihăileni, Piatra, Roman, Tecuci și Vaslui și între 2 septembrie și 31 octombrie la Galați. Timpul maxim de circulație îl dă oficiul poștal din capitala Moldovei și anume 103 zile. Mărcile rămase nevîndute și înapoiate Direcției Poștelor, au fost, după cum s-a constatat la inventarierea făcută cu prilejul decesului casierului general, stolnicul Nicolae Costin, în număr de 12308.

Adresa nr. 584 din 26 februarie 1859 a Direcției Poștelor către Ministerul de Finanțe este unul dintre ultimele documente oficiale ale mărcilor din prima emisiune:

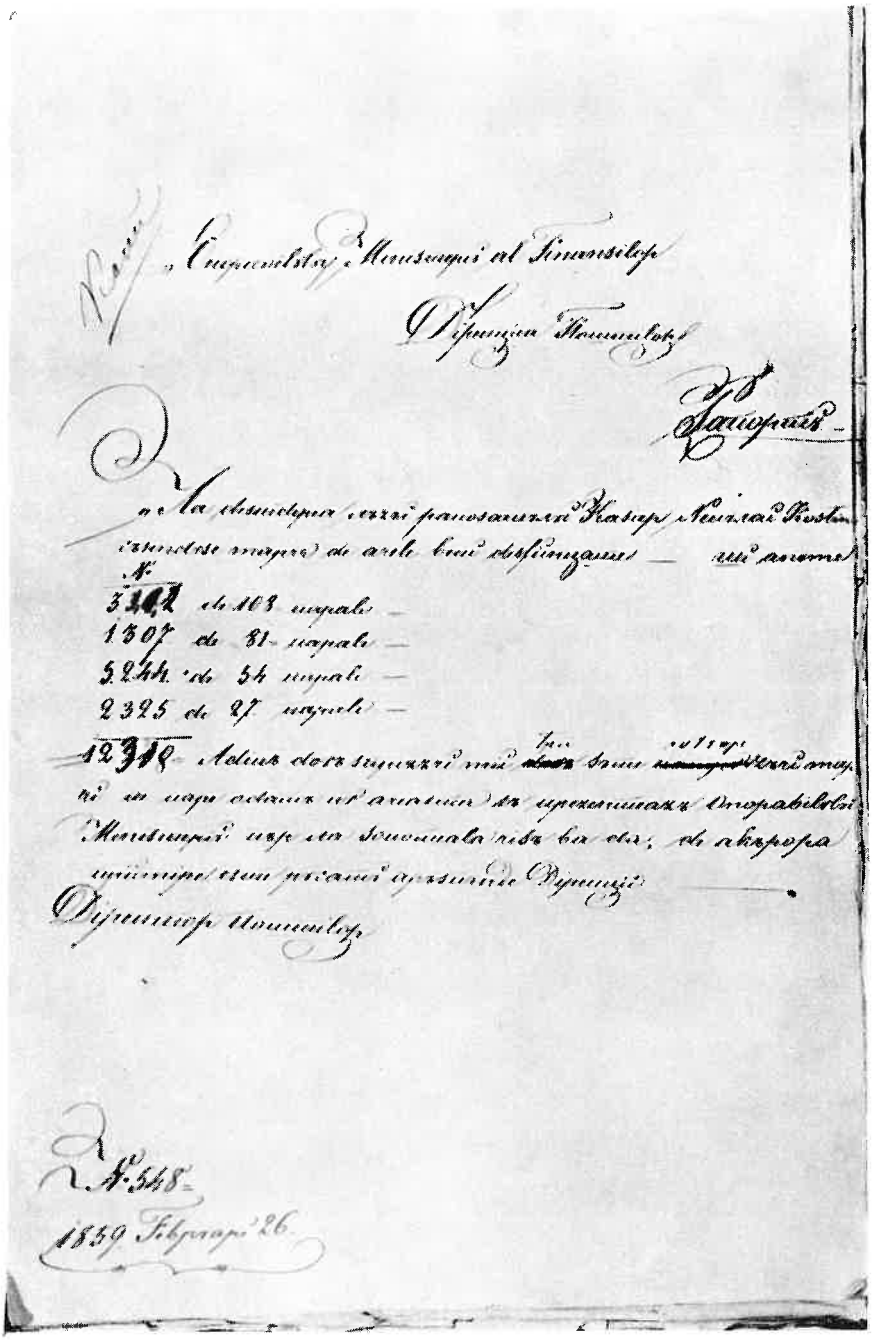

Ultimul document oficial al primei emisiuni « cap de bour ».

La deschiderea lăzii răposatului Nicolae Costin găsindu-se mărci de acelea vechi desființate și anume:

3442	*a*	*108 parale una*
1307	*a*	*81 parale una*
5244	*a*	*54 parale una*
2325	*a*	*27 parale una*
12318	*douăsprezecemiitreisuteoptsprezece marce.*	

O dată cu acestea se prezentează onorabilului Minister pînă la socoteala ce i se va da, de a căror primire este rugat a răspunde Direcției.

P.S. Mărcile desființate sînt în dulapul arhivei, pecetluite în pachete de către D.M.

Cu adresa nr. 2878 din 10 martie 1859 Ministerul de Finanțe răspunde Direcției Poștelor că a primit *numărul de douăsprezeci mii trii sute optsprezeci marci rămase neîntrebuințate, acele vechi, desființate . . .*

Știm că s-au tipărit *6016 mărci* de 27 parale, adică 188 coli a 32 bucăți, *10016 mărci* de 54 parale, adică 313 coli a 32 bucăți, *2016 mărci* de 81 parale, adică 63 coli a 32 bucăți și *6016 mărci* de 108 parale, adică 188 coli a 32 bucăți. Scăzînd cele rămase nevîndute înseamnă că au intrat efectiv în circulație:

2574 mărci de 108 parale
709 mărci de 81 parale
4772 mărci de 54 parale
3691 mărci de 27 parale

Care a fost însă soarta celor 12318 mărci date în primire în 1859 Ministerului de Finanțe al Moldovei? Nici una din versiunile păstrate pînă la noi nu se sprijină pe documente.

În *Les timbres du Royaume de Roumanie (Moldo-Valachie-Roumanie)* publicată la Paris în 1913, Georges Brunel afirmă că în timpul transportului arhivelor din Iași la București, mai multe lăzi cu documente și printre ele și pachetul sau pachetele cu mărci au fost luate de ape cînd diligența care le transporta s-a răsturnat în rîul Buzău. Afirmația aceasta este la fel de greșită ca și aceea în care G. Brunel scrie că mărcile s-au imprimat cu o ștampilă de mînă în coli a cîte două rînduri de opt bucăți.

În *Revista Filatelia* nr. 3/1939 este publicată o altă versiune în articolul *Prima emisiune a timbrelor poștale în Moldova, cap de zimbru rotunde* de Const. Minescu. Autorul se bazează pe afirmațiile unui vechi funcționar al Poștei, Manolache Buescu și ale unui fost arhivar al Ministerului Afacerilor Străine. Primul i-a declarat că a avut lada cu mărci în grija sa și că după 1870 mărcile au fost distruse prin ardere din dispoziția direcției, deoarece se degradaseră între timp. Cel de al doilea i-a făcut lui C. Minescu următoarea comunicare:

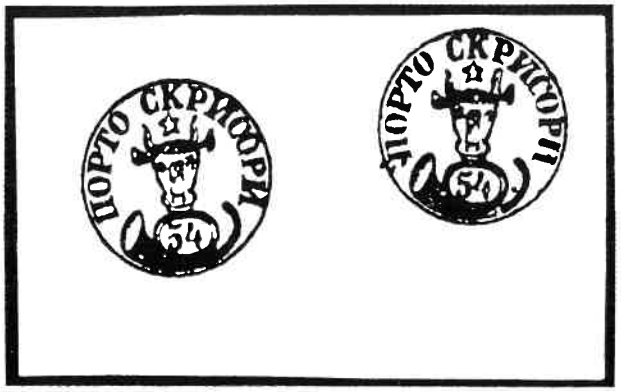

Reimpresiuni Gorjan făcute la sfîrşitul sec. XIX.

Timbrele Cap de bour, din prima emisiune a Moldovei, care se aflau aduse la Bucureşti, din cauza timpului, a hîrtiei şi a gumei, se scorojise şi întrucît la schimbarea personalului, în grija cărora erau date se năşteau multe discuţiuni, personalul superior din Direcţia Poştelor de atunci, Herişescu, Ştefan Dumitrescu, Vardala şi Chiriţescu, s-au gîndit că întrucît nu prezintă o valoare pentru poştă, să le distrugă prin ardere.

Cum eram cumnat cu Ştefan Dumitrescu, i-am cerut să-mi dea şi mie cîteva bucăţi din fiecare categorie, ceea ce a şi făcut, dîndu-mi cîte două bucăţi, iar stocul a fost ars în curtea vechiului local al poştei, astăzi Palatul Bursei.

Cea de a treia ipoteză privitoare la soarta mărcilor în discuţie o găsim în concluzia lui J. Wertheimer-Ghika în *Documentele Poştei Romîne*, volumul I, *Cartea mărcilor cap de bou*. Autorul, bazîndu-se pe adresa nr. 2878 a Ministerului de Finanţe prin care se comunică Direcţiei Poştelor primirea celor 12318 mărci rămase nevîndute, susţine că acestea *ori dorm şi acum încă undeva, într-o ladă nedescoperită, ori au fost distruse chiar la Iaşi între 1859—1862.*

Din cele relatate mai sus, nu se impune o altă concluzie decît că, în ultimă instanţă, fiecare versiune admite că mărcile au fost distruse.

Clişeele originale ale celor patru valori din prima emisiune « cap de bour » au mai fost folosite de-a lungul deceniilor de două ori. Prima dată, în 1891, directorul general al Poştelor, generalul Gorjan, dispune facerea unui număr limitat de impresiuni de culoare neagră pe hîrtie albă şi pe hîrtie vărgată, pe care le-a împărţit unor anumite persoane (este vorba de aşa-numitele reimpresiuni Gorjan).

A doua oară, clişeele sînt folosite cîtva timp mai tîrziu de către G. Moroiu, care a făcut cu ele reimprimări pe hîrtie albă, vărgată şi colorată.

Printre documentele aflate la Arhivele Statului din Bucureşti există o adresă cu nr. 2227, datată 12 septembrie 1858, prin care Direcţia Poştelor arată Ministerului de Finanţe că are nevoie de mărci *şi pentru mărcuirea gazetelor, la valoarea de cîte 10 parale.* Ca urmare se stabileşte facerea unui clişeu despre a cărui existenţă nu s-a ştiut nimic pînă în anul 1944, cînd a fost descoperit, la o catafo-

gare mai atentă a clişeelor de mărci poştale, aflate la Imprimeria de Timbre din Bucureşti [1].

El este de format rotund, asemănător celorlalte patru. Pe margine este legenda PORTO GAZETEI scrisă de data aceasta în caractere latine. Bourul cu stema în cinci colţuri dintre coarne are dimensiuni mai mici. Se deosebeşte de asemenea şi cornul poştal, iar în colacul său este scrisă valoarea de 10 însoţită de litera P prescurtare de la cuvîntul parale.

Proiectul de a se tipări mărci cu acest clişeu a fost însă părăsit deoarece între timp devenise iminentă punerea în circulaţie a celei de a doua emisiuni « cap de bour ». Seria completă are în afara valorilor de 40 şi de 80 parale amintite, şi o valoare de 5 parale pentru taxa de expediere prin poştă a ziarelor şi publicaţiilor.

Datorită raritătii şi implicit a valorii lor ridicate, mărcile « cap de bour » au fost falsificate încă din secolul trecut cu mai multă sau mai puţină dibăcie. Pentru identificarea pieselor originale, colecţionarul trebuie să cunoască amănunţit caracteristicile desenului, care diferă de la o valoare la alta. În plus expertiza trebuie completată cu examinarea piesei la lampa cu cvarţ (numai pentru verificarea reparaţiunilor) la biocular, sau cu ajutorul celorlalte metode moderne ca razele X sau infraroşii, lumina filtrată, comparaţia prin suprapunere şi proiecţie, măsurători stereometrice etc.

Pentru a stabili caracteristicile de desen ale fiecărei valori ne-am servit de piesele originale pe care le-am putut vedea (cu excepţia celei de 81 parale), de fotografiile unui număr de aproape două sute de piese aflate în diferite colecţii din străinătate, de fotografiile după clişeele originale, iar pentru valoarea de 81 parale şi de descrierile făcute de Rudolf Zoscsack, ing. C. N. Gheorghiu etc., de Georges Brunel, Fernand Serrane, Otto Stiedl şi Fritz Billig.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 27 PARALE

Cercul desenului are un diametru de 19,50 mm.

Alte măsurători: *linia* dintre punctul extrem al cornului drept al bourului şi punctul format din unirea verticalei cu talpa cifrei 2 de la 27, are 13,50 mm; *linia* dintre vîrful urechii din stînga şi punctul din stînga sus al primului picior al celei de a doua litere И (I cirilic) are 14,20 mm; *linia* dintre punctul aflat pe cercul exterior în stînga (înaintea literei cirilice П) şi punctul de jos al liniei verticale din stînga nasului bourului are 8,25 mm.

[1] Vezi Rev. « Filatelia », nr. 6/1944, Buc., Edit. Lianora.

Fragment de scrisoare francată cu 27 par. obliterată Jassy 14/9.

Ne vom opri pe rînd asupra legendei capului de bour, stelei în cinci colțuri, cifrelor valorii, cornului poştal.

Legenda: ПОРТО СКРИСОРИ (PORTO SCRISORI) în caractere cirilice este aranjată împrejurul capului, în interiorul cercului.

Primul picior al literei П (P) are la talpă un intrînd spre interior. Piciorul pare că stă sprijinit de talpă numai în acest punct.

Prima literă О este mai lată decît a doua şi deschisă în partea superioară.

Bucla primei litere Р (R) este diformă, mai groasă sus şi subțire jos.

Partea dreaptă a liniei orizontale a literei Т este mai scurtă decît cea din stînga.

Piciorul vertical al literei К este aşezat deasupra stelei, al cărei vîrf este îndreptat către limita dreaptă a tălpii piciorului.

Şi cel de al doilea Р (R) are piciorul uşor aplecat spre stînga.

Primul И (I) este mai îngust decît cel de al doilea.

Capul de bour are următoarele caracteristici: fiecare corn este format din cîte două linii, una groasă şi alta subțire. Se observă că linia subțire este în amîndouă cazurile spre stînga. Urechea din dreapta este mai mare decît cea din stînga. Ea are colțul de jos format dintr-o linie curbă. Urechea stîngă are format acelaşi colț dintr-o linie curbă frîntă spre cap. Umbrele interioare ale urechilor diferă, cea din stînga fiind mai lungă şi mai subțire. Sprîncenele, formate din linii curbe, sînt mai subțiri spre stînga. În timp ce pupila ochiului din dreapta este reprezentată printr-un punct, cea din stînga este redată printr-o linie.

Unul din cele mai frumoase exemplare cunoscute de 27 par.

Nasul este desenat din trei linii. Cea din stînga se unește cu fața deasupra narei, cea din mijloc este aplecată spre stînga, iar cea de a treia este mai lungă decît celelalte. Nasul se termină jos cu o linie orizontală și două linii verticale cu cîte un punct la capăt.

Spre deosebire de desenele celorlalte valori, buza de jos din desenul valorii de 27 parale nu este unită prin linii verticale cu colacul trompetei.

Steaua în cinci colțuri are o poziție ce lasă impresia unei înclinări spre dreapta.

Reproducere mărită a unui exemplar de 27 par. neobliterat.

Cifrele valorii au aceste particularități: 2 are ovalul de sus aproape unit în cerc și aproximativ egal în grosime. Talpa cifrei 2 se termină într-un triunghi plin. 2 este mai îngust decît 7. Acesta din urmă este foarte asemănător unui « r » mic de mînă, ale cărui două laturi verticale sînt aplecate spre stînga.

Cornul poștal are în pavilion umbre fine de forme neregulate; umbre formate din pete mărginesc exteriorul pavilionului spre dreapta. Aici se termină și liniile curbe ale cornului care sînt rînduite, de sus în jos, astfel: trei groase, trei subțiri și una groasă, toate foarte distincte.

La examinarea în biocular se poate vedea și mai bine că hîrtia este de fabricație manuală.

Ea a fost strecurată, cînd era în stare de pastă, printr-o sită mișcată circular, din care cauză se poate observa că fibrele sînt foarte scurte și au forma semințelor de floarea-soarelui așezate în cerc.

Hîrtia folosită la imprimarea acestei valori este vărgată și de culoare roz viu. Cerneala este de culoare neagră.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 54 PARALE

Cercul desenului are un diametru de 19,50 mm.

Legenda: ПОРТО СКРИСОРИ (porto scrisori) este tot în caractere cirilice și dispusă circular, împrejurul capului de bour.

Reproducere mărită a unui exemplar de 54 par.

La litera П cele două tălpi ale picioarelor sînt curbe, iar conturul lor inferior urmează o circomferinţă paralelă cu cercul exterior care încadrează desenul.

Cea de a doua literă о este adesea deschisă sus.

Prima literă с (s) seamănă mai mult cu litera g.

к are braţele oblice neegale; ele se unesc mai sus de mijlocul piciorului vertical, astfel că braţul oblic de jos apare mai lung decît cel de sus, fiind totodată mai puţin ondulat şi ceva mai gros.

Prima literă и (i) este la fel de lată ca şi ultima. Diagonala ei însă nu atinge piciorul vertical în dreapta sus, ci se opreşte în talpa lui superioară.

Cea de a doua literă с din acelaşi cuvînt are curbura de sus mult mai dezvoltată decît cea de jos.

Piciorul din stînga al ultimei litere nu are jos, ca talpă, o liniuţă ca toate celelalte litere cu picior.

Capul de bour are caracteristici care îl deosebesc de cel din valoarea de 27 parale. Coarnele sînt formate din cîte două linii ondulate care au laturile dinspre stînga mai groase.

Urechea din dreapta este desenată ceva mai sus decît cea din stînga, fiind întreruptă în punctul unde ar fi trebuit să se întîlnească în partea inferioară cu linia capului. Umbrele din interiorul urechilor sînt aşezate inegal ca înălţime, la cea din stînga fiind mai groasă, iar cea din dreapta mai curbată în partea superioară.

Nasul este format din două linii verticale unite sus printr-o linie tremurată, iar jos printr-o linie dreaptă. Linia dreaptă este mult mai subţire la mijloc decît cea din stînga.

Baza nasului are două liniuţe verticale, terminate cu cîte o virgulă, ce par a forma nările. Buza este unită cu colacul cornului poştal.

Steaua în cinci colţuri are o formă neregulată.

Fragment de scrisoare francată cu un frumos exemplar de 54 par. obliterat Jassy 9/9.

Cornul poştal are în pavilion, spre stînga, puncte de umbră, neregulate ca formă. În afara pavilionului, spre dreapta, este o pată compactă şi lunguiaţă de umbră, din care pornesc cele două laturi ale cornului; între ele cinci liniuţe curbe sînt aranjate în aceeaşi poziţie cu liniile de margine.

Bucla în care se află înscrisă cifra 54 este formată din două linii groase, formînd o elipsă. Muştucul cornului este plin şi adesea are un punct alb.

Cifrele valorii: liniuţa de sus de la 5 este curbă (cu curbura în jos); liniuţa orizontală de la 4 are aceeaşi caracteristică ca cea de la 5, iar verticala din dreapta este ascuţită sus, formînd un vîrf în dreapta, jos fiind rotunjită.

La examinarea în biocular hîrtia arată aceleaşi caracteristici ca la aceea a valorii de 27 parale. Este de asemeni vărgată, dar de culoare verzuie. Imprimarea a fost făcută cu cerneală albastră sau verde-albastră.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 81 PARALE

Diametrul cercului este de 19,75 mm.

Legenda: este aceeaşi ca la celelalte valori, scrisă tot cu caractere cirilice şi dispusă împrejurul capului de bour, în interiorul cercului.

La prima literă П, se observă că primul picior vertical este mai lung decît cel de al doilea, iar talpa lui este curbă şi mai dezvoltată decît la celălalt.

Litera Р (R) tot din primul cuvînt (PORTO) are curbura buclei mai groasă decît piciorul vertical al literei.

Litera următoare Т are şi consola şi talpa piciorului mai lungi în stînga decît în dreapta.

О, ultima literă din cuvîntul PORTO, are o formă neregulată şi pare diformată în partea inferioară.

Litera С are liniuţa terminală a curburii de jos, mai lungă decît cea de sus. Litera următoare К este caracteristică pentru desenul mărcii de 81 parale: piciorul vertical este foarte gros în comparaţie cu al celorlalte şi se termină în extreme cu cîte o liniuţă transversală, cea de sus fiind subţire şi dreaptă, cea de jos groasă şi curbă. Braţele oblice ale literei К sînt de asemeni diferenţiate între ele: braţul oblic de sus este drept, subţire şi se termină

Stare de uzură înaintată a clişeului mărcii de 81 par.

sus cu o linie transversală dreaptă; braţul oblic de jos este ondulat, gros şi se termină cu un punct.

Litera următoare P are bucla mult mai lată decît a primei litere P. Se mai deosebeşte de aceasta prin grosimea mai mare a piciorului vertical, a tălpii şi a consolei buclei.

И cea de a patra literă din cuvîntul SCRISORI are cele două picioare mult mai groase decît ale ultimei litere din acelaşi cuvînt (tot i cirilic). Primul picior este mai îngust la mijloc şi se termină în partea superioară cu o linie transversală, iar în partea inferioară cu o pată rotundă aşezată deasupra tălpii. Cel de al doilea picior este mai subţire decît primul şi are marginea interioară curbată (concavă). Talpa inferioară are o curbură concavă. Linia diagonală dintre picioare este foarte subţire.

Cea de a cincea literă din cuvîntul SCRISORI, C, este mai îngustă decît prima, iar liniuţa terminală a curbei inferioare este mai lungă, dînd literei o formă apropiată de un G.

Penultima literă, un P, este aplecată spre litera O. Piciorul are o talpă foarte groasă şi curbată. Consola superioară este cele mai adesea imperceptibilă şi uneori se distinge numai un punct.

La ultima literă, cel de al treilea picior are marginea interioară în formă de curbă concavă. Tălpile picioarelor sînt curbate, iar cea de la primul picior este tăiată de o linie oblică. Probabil că ea este cauzată de o deteriorare a clişeului.

Capul de bour are urechile aşezate simetric, dar cea din dreapta este mai mare. Ea are, drept umbră, o pată lunguiaţă. Urechea stîngă este umbrită de o pată care se subţiază spre partea superioară.

La ochiul din stînga, irisul este format dintr-o linie groasă verticală, iar la cel din dreapta dintr-un punct. Sprînceana ochiului din stînga este formată dintr-o scurtă linie curbă, pe cînd cea a ochiului drept nu se observă.

Nasul este alcătuit din două linii verticale, ce par a se uni într-un punct între sprîncene. O a treia verticală pare a coborî pe mijloc. În partea inferioară a nasului, apar nări formate din cîte o liniuţă verticală, terminate cu cîte un punct.

Botul este conturat prin două linii, din care cea de jos este unită cu marginea exterioară a buclei cornului poştal. Pavilionul acestuia este umbrit de puncte de formă neregulată. Între cele două laturi ale cornului, care pleacă din trompetă, sînt şase linii subţiri şi adesea întrerupte.

În muştucul cornului se află un punct alb.

Bucla cornului este desenată prin două linii groase, mai subţiri spre stînga. În interior este înscrisă valoarea poştală 81. Buclele de la 8 sînt regulate ca formă şi ceva mai groase în dreapta. Talpa piciorului de la 1 este mai lungă spre stînga, în timp ce în dreapta este abia perceptibilă.

Steaua dintre coarne are linii mai groase la colţurile superioare decît la cele inferioare.

La jumătatea distanței dintre vîrful inferior din dreapta stelei și cornul din dreapta se distinge un punct.

Atragem atențiunea că desenul a fost imprimat cu cerneală albastră închis pe hîrtie nevărgată de culoare albastră. În stare ștampilată această marcă are valoare foarte mare. Se cunosc de altfel puține exemplare, dar nici unul în pereche.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 108 PARALE

Cercul desenului are un diametru de 20,25 mm.

Aceeași legendă PORTO SCRISORI scrisă în caractere cirilice și dispusă împrejurul desenului central, capul de bour.

Prima literă a legendei, п (P cirilic), are primul picior ceva mai scurt decît cel de al doilea, care are talpa alungită spre dreapta.

Între cele două litere о din primul cuvînt se constată deosebiri, prima de pildă fiind mai îngustă decît a doua.

Litera р (R cirilic) are talpa neobișnuit de groasă, iar litera т are linia orizontală așezată oblic pe picior.

Prima literă din al doilea cuvînt are linia terminală a curburii inferioare mult mai lungă ca la celelalte desene.

Litera к are linia oblică de sus dreaptă și mai subțire decît cea inferioară care este ondulată. La р, litera a treia din cuvîntul SCRISORI se distinge talpa curbă.

Litera următoare, и are talpa de sus a primului picior mai mare decît la toate celelalte. Diagonala este foarte subțire și puțin curbată.

Litera о este mai mică decît cele din cuvîntul PORTO.

Talpa literei penultime este mai mare și curbată ca și la celălalt р.

Ultima literă и are al doilea picior mai scurt decît primul și strîmb. Diagonala nu atinge baza primului picior.

Capul de bour are cornul din stînga mai îndoit în afară decît cel din dreapta. Urechea din dreapta este mai mare. Umbrele din interiorul urechilor au forma de triunghi. Sprîncenele sînt desenate prin două linii drepte.

Reproducere după clișeul mărcii de 108 par. într-un înaintat grad de uzură.

Un exemplar de 108 par. obliterat, în reproducere mărită.

Ochiul din stînga are o orbită de formă neregulată şi închisă complet. Ochiul din dreapta are orbita deschisă spre ureche.

Nasul este asemănător cu cel din desenul valorii de 81 parale.

Cornul poştal n-are caracteristici aparte. Cifra 108 înscrisă în bucla lui are talpa piciorului de la 1 aplecată spre stînga. 0 mai mic decît 1 şi 8.

Steaua dintre coarne are liniile colţurilor din dreapta ceva mai groase.

Desenul a fost imprimat cu cerneală albastră pe hîrtie vărgată de culoare roz pal.

OBLITERĂRILE PE MĂRCI « CAP DE BOUR »

Întrucît mărcile « cap de bour » cunoscute din prima emisiune poştală a Moldovei sînt în cea mai mare parte în stare obliterată (după Poncelet care a identificat 351 exemplare, doar 7,5% sînt neobliterate), este de foarte mare importanţă cunoaşterea ştampilelor folosite în epoca de circulaţie a acestor mărci. Este vorba deci de lunile iulie, august, septembrie şi octombrie 1858.

Se ştie că primele ştampile, cu data zilei şi a lunei folosite în Moldova, au fost introduse la Iaşi în noiembrie 1857, iar în restul ţării la 1 mai 1858 (doar biroul poştal Fălticeni primeşte această ştampilă mai tîrziu). Ele sînt de format rotund şi au două cercuri: unul exterior cu diametrul de 21 mm şi altul interior cu diametrul de 13 mm. Între cele două cercuri se află înscrise cu litere capitale numele oficiului (în partea superioară) şi MOLDOVA (în partea inferioară). În interiorul cercului mic este data (ziua şi luna). Acest tip de ştampilă este denumit de către specialişti « dublu cerc ».

Cercetările asupra lor le-am făcut studiind dosarele DP 1022, 1027, 1039, 1046, 1051 şi 1053, aflate în Arhivele Statului din Bucureşti, precum şi scrisori francate sau nefrancate, fragmente de scrisori şi mărci obliterate din perioada 21 iulie - 31 octombrie 1858, sau reproduceri după ele.

Cunoaştem ştampilele din următoarele localităţi: Bacău, Bîrlad, Botoşani, Dorohoi, Focşani, Fălticeni, Galaţi, Huşi, Iaşi, (două tipuri) Mihăileni, Piatra (Piatra Neamţ), Roman, Tecuci şi Vaslui.

Deoarece ştampilele au fost confecţionate la Viena, numele oficiilor sînt redate în ortografia germană astfel: BAKEU, BERLAD, BOTUSCHANI, DOROHOJ, FOKSCHANI, FOLTITSCHENI, GALATZ, HUSCH, JASSY, MICHALENI, PIATRA, ROMAN, TEKUTSCH şi WASLUI.

Pentru studierea culorilor de tuş folosite, am stabilit un tablou în care sînt trecute data (ziua şi luna), culoarea tuşului, sursa în care am găsit actul sau piesa pe care este ştampila, caracteristici observate [1]. Pentru sursa « dosare Arhivele Statului-Bucureşti » facem următoarele prescurtări:

Dos. 1053 — aa, Dos. 1046 — ab, Dos. 1022 — ac, Dos. 1039 — ad, Dos. 1027 — ae, Dos. 1051 — af.

	Data	*culoarea*	*sursa*	*caracteristici*
BAKEU	4/8	albastru	col. part.	inversat 8/4
	22/9	verde-albastru	ac.	—
	3/10	verde-albsatru	ab.	—
	20/10	albastru	af.	—
	22/10	albastru	col. part.	—
BERLAD	23/9	verde-albastru	ac.	inversat 9/23
BOTUSCHANI	19/9	verde-albastru	ac.	inversat 9/19
	14/10	verde-albastru	ac.	—
	17/10	verde-albastru	ab.	inversat 10/17
	24/10	verde-albastru	ad.	răsturnat
	28/10	verde-albastru	ab.	—
	21/11 [2]	verde-albastru	af.	răsturnat
DOROHOJ	19/8	verde-albastru	lic. Corinphila 1950	—
	11/9	verzuie	af.	—
	25/9	verde-albastru	ab.	
	6/10	verde-albastru	af.	

[1] Pentru amănunte asupra ştampilelor şi obliterărilor vezi şi pp 87-90.

[2] Sînt date indicaţii şl pentru următoarele două luni ale anului 1858.

Stampile ale birourilor poştale din Bîrlad, Galaţi, Huşi şi Piatra Neamţ.

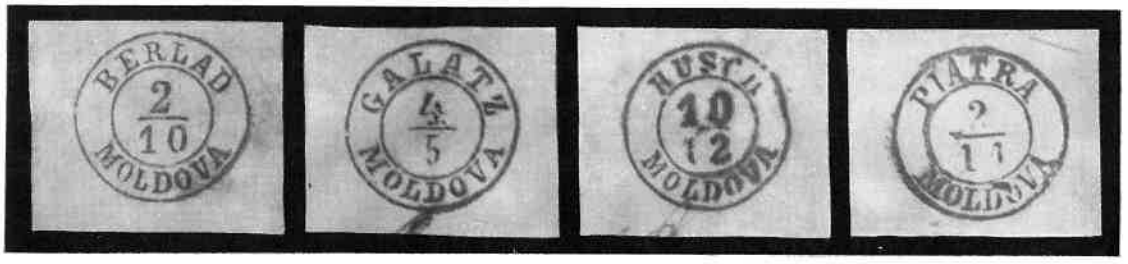

	14/10	verde-albastru	af.	
	4/11	verde-albastru	af.	
	11/11	verzuie	af.	
FOKSCHANI	6/9	verde	ab.	—
	9/9	verde	ac.	—
	12/9	albastru-verzui	af.	—
	7/10	albastru	af.	—
	10/10	albastru	af.	
	11/10	albastru	af.	
	13/10	albastru	af.	
	29/10	albastru	af.	
FOLTITSCHENI	11/8	verde-albastru	lic. Shanahan's 1958	—
	5/12	albastru	af.	
	26/12	albastru	af.	
GALATZ	2/9	albastru	lic. Caspary 1957/349	—
	6/9	albastru	lic. Caspary 1957/354	—
	16/9	albastru-deschis	lic. Caspary 1957/358	—
	27/9	verzui	af.	
	2/10	albastru	col. part.	
	7/10	albastru	ac.	
	3/11	albastru	af.	
	6/11	albastru	af.	
HUSCH	12/9	verde	ac.	—
	9/11	verzui	af.	răsturnat
ASSY	3/8	albastru	lic. Caspary 1957/373	—
	8/8	verde-albastru	ac și af.	—
	17/8	verde-albastru	af.	—
	21/8	albastru	lic. Caspary 1957/360	—
	22/8	verde-albastru	ac. și af.	—
	25/8	verde-albastru	ab. și af.	—
	26/8	verde-albastru	ab.	
	27/8	verde-albastru	ab.	
	28/8	roșu (carmin)	lic. Caspary 1957/348	—
	29/8	carmin	ad.	—
	30/8	carmin	ab.	—
	31/8	carmin	ad.	—
	2/9	roșu (carmin)	lic. Caspary 1957/368	—
	3/9	roșu (carmin)	lic. Shanahan's 1958	—
	4/9	carmin	ac.	inversat 9/4
	5/9	roșu (carmin)	lic. Caspary 1957/369	—
	13/9	roșu	af.	—
	16/9	roșu (carmin)	lic. Caspary 1957/366	—
	25/9	carmin	ab.	—
	30/9	carmin	col. part.	—
	1/10	carmin	af.	—
	3/10	carmin	col. part.	
	6/10	roșu (carmin)	lic. Caspary 1957/365	—
	8/10	roșu	af.	
	10/10	carmin	ad.	
	12/10	carmin	af.	

	15/10	carmin	af.	
	17/10	roşu (carmin)	lic. H. Grobe 109a 1957	—
	18/10	carmin	ac. af.	
	22/10	verde-albastru	ab.	
	26/10	verde-albastru	ab.	
	31/10	albastru	ab.	
MICHALENI	22/9	verde-albastru	ab.	
	6/10	verde-albastru	ab.	inversat 10/6
	13/10	albastru	af.	inversat 10/13
	20/10	verde-albastru	ab.	răsturnat
PIATRA	9/10	albastru	lic. Caspary 1957/372	—
ROMAN	1/9	albastru	lic. Caspary 1957/364	—
	5/9	albastru	lic. Caspary 1957/347	—
	2/10	verde-albastru	ab.	
	7/10	verde-albastru	af.	
	9/10	verde-albastru	ab.	
	11/10	verde-albastru	ac.	
	14/10	verde-albastru	ac.	
	16/10	verde-albastru	ab.	
	22/10	verde-albastru	ac.	22 lipseşte
	28/10	verde-albastru	ad.	
	29/10	verde-albastru	ab.	
TEKUTSCH	(după alte indicaţii este culoarea verde-albastru)			
WASLUI	18/9	verde-albastru	ab.	inversat 9/18

Astfel arată în linii mari tabloul stabilit pentru culorile de tuş.

N-am reprodus aici decît datele şi culorile cunoscute pînă acum. Se constată că predomină culoarea de tuş verde-albastru (verde veronez) care în cataloagele licitaţiilor este trecut simplu, albastru. Doar oficiul poştal Iaşi foloseşte între 28 august şi 18 octombrie tuş de culoare carmin (în cataloage este trecut roşu), înainte şi după aceste date întrebuinţîndu-se şi aici tuş de culoare verde-albastru.

CÎTE MĂRCI «CAP DE BOUR» MAI EXISTĂ ASTĂZI

Ştim că au fost vîndute între 21 iulie şi 31 octombrie 1858, 11.746 exemplare din cele patru valori. Cîte mai există astăzi şi unde se află ele? Iată o întrebare căreia nu-i se poate da încă un răspuns exact. Cert este că se cunoaşte existenţa doar a unui număr destul de mic şi desigur marea majoritate a celor vîndute cu o sută de ani în urmă au fost distruse.

Soarta primelor mărci poştale romîneşti a preocupat de-a lungul deceniilor mulţi cercetători, atît romîni cît şi străini şi o scurtă trecere în revistă a rezultatelor cercetărilor în această direcţie ne apare foarte interesantă.

În anii imediat următori existenţei mărcilor «cap de bour» din prima emisiune, acestea şi fuseseră date uitării. Răsfoind unul dintre primele cataloage

filatelice din lume, editat în 1864, de G. B. Moëns sub titlul *Les Timbres-Poste Illustrés* vedem că nu-s menționate decît valorile de 54, 81 și 108 parale, a căror dată de punere în circulație o consideră octombrie 1859. Despre existența valorii de 27 parale nu s-a știut nimic pînă în 1868. Mulți specialiști, nu numai străini, ci chiar și din țară au considerat drept an de emitere a primelor mărci poștale romînești, anul 1854.

Cu toate acestea falsurile făcute în mare număr tocmai în epoca aceasta de prea sumare și inexacte cunoștințe asupra mărcilor « cap de bour » reflectă marea cerere a colecționarilor și totodată micul număr care poate sta la dispoziția colecțiilor lor. În special se dovedesc foarte rare valoarea de 27 parale neștampilată și de 81 parale ștampilată. O primă întrecere de inventariere a lor este făcută de René Poncelet în 1933, [1] care a găsit 351 exemplare repartizate de el astfel:

27 parale	4	neuzate	+	90 uzate
54 parale	5	neuzate	+	130 uzate
81 parale	12	neuzate	+	16 uzate
108 parale	4	neuzate	+	90 uzate

Un al doilea inventar cunoscut, a fost făcut în anul 1950 de Ed. Cohen care a identificat 288 exemplare și anume:

27 parale	6	neuzate	+	66 uzate
54 parale	10	neuzate	+	90 uzate
81 parale	16	neuzate	+	11 uzate
108 parale	11	neuzate	+	78 uzate

Firește că o inventariere a puținelor mărci « cap de bour » existente din prima emisiune poștală romînească cere un timp îndelungat și vaste relații în marea lume filatelică de peste 100 milioane de colecționari din toate țările, la care se adaugă posibilitatea de a recunoaște chiar falsurile ce pot răsturna cele mai minuțioase calcule.

Am triat și stabilit, pînă acum, un număr limitat de piese. Cercetările în acest domeniu nu le-am oprit însă aici și nu am întocmit acest inventar decît după consultarea pieselor originale, cînd a fost cu putință, sau după ce am fost în posesia reproducerii lor și garanției experților care au girat pentru autenticitatea lor. Toate aceste piese — în stare obliterată — le-am supus unui minuțios examen istoric. Am avut posibilitatea de a vedea piesele aflate în colecțiile Academiei Republicii Populare Romîne (Cabinetul de numismatică), Poștei Centrale din București și ale unor filateliști din țară. Din străinătate am primit relatări despre piesele aflate în cîteva mari colecții, ca cele de la British Museum, Reichpost-Museum din Frankfurt am Mein, A. Caspary, H. Kastler, Ed. Cohen, de cele vîndute din marea colecție filatelică romînească Gh. Mateescu-Sinaia, de

[1] Vezi *Le Philatéliste Belge* nr. 138/1933

piesele prezentate la licitații ca Shanahan's nr. 70 și 71 din 1958, Corinphila din 1947-1958, Mohrmann 1957-1958 etc.

Am stabilit existența lor pe valori și pe ștampile (pentru cele obliterate), astfel că poate fi prezentată o catalogare a pieselor stabilite, cu o numerotare fixă, urmînd ca următoarele piese de care vom mai lua cunoștință să fie adăugate în continuare:

27 parale

a) *neuzate*

1. British Museum (pe scrisoare, dar neștampilată)
2. Licitație H. Köhler 1934 (Shanahan's nr. 689)
3. Licitație Caspary nr. 346
4. Colecție particulară
5. Licitație Shanahan's 1958, nr. 529
6. Colecție particulară
7. Colecție particulară

b) *uzate*

1. Lic. Caspary nr. 347 (pe fragment) ștampila Roman 5/9
2. Lic. Caspary nr. 348 (pe fragment) ștampila Jassy 28/8

3—4. Lic. Caspary nr. 349 *(pereche)*, ștampila Galatz 2/9

5. Lic. Caspary nr. 350 (pe scrisoare) ștampila Tekutsch 15/8
6. Lic. Caspary nr. 351 (pe scrisoare) ștampila Jassy 22/8
7. Lic. Caspary nr. 352 (pe scrisoare) ștampila Jassy 31/10
8. Lic. Caspary nr. 373 (pe fragment) ștampila Jassy 3/x(+81 parale)
9. Reichpost-Museum (pe scrisoare) ștampila Bakeu 8/4(+81+108+108)
10. British Museum (pe scrisoare) ștampila Roman x/x

11—12. Lic. H. Kastler *(pereche)* ștampila Galatz 26/9

13—14. Lic. H. Kastler *(pereche* pe fragment) ștampila Galatz 2/9

15. Lic. H. Kastler (pe fragment) ștampila Fokschani 2/9(+81 parale).
16. Colecție particulară (pe scrisoare) ștampila Bakeu 8/4 (4/8)
17. Lic. Corinphila 37a nr. 2866 ștampila Fokschani 5/9
18. Lic. Corinphila 45a nr. 4815 ștampila Dorohoj 19/8
19. Lic. Mohrmann 96a nr. 1747 ștampila Jassy 9/x
20. Lic. Shanahan's nr. 575 ștampila Jassy 3/9

21—22. Colecție particulară *(tête-bêche)* ștampila Galatz 2/9

23—24. Colecție particulară (*pereche* pe scrisoare) ștampila Jassy 18/9(+54+108)

25. Colecție particulară (pe scrisoare) ștampila Jassy 14/9
26. Colecție particulară ștampila neidentificată
27. Colecția Ed. Cohen ștampila Jassy 1x/x
28. Colecția Ed. Cohen ștampila Galatz x3/9
29. Colecția Ed. Cohen ștampila Galatz x/x
30. Colecția Ed. Cohen ștampila Fokschani x5/8
31. Colecția Ed. Cohen ștampila Jassy 28/10
32. Colecția Ed. Cohen ștampila Berlad 9/3
33. Colecția Academiei R.P.R. scrisoare ștampila Bakeu 13/9
34. Colecția Academiei R.P.R. fragment ștampila Hush 9/30 (30/9)
35. Colecția Poștei, ștampilă neindentificată

36. Colecţia Poştei, ştampilă neindentificată
37. Colecţia Mirabaud (după Poncelet), ştampila Roman 14/2
38. Colecţie particulară ştampila Bakeu 28/10
39. Colecţie particulară ştampila Galatz 12/x
40—41. Colecţie particulară ştampila Jassy 5/9
42. Colecţie particulară ştampila Bakeu 20/10
43—44. Colecţie particulară ştampila Galatz 16/9
45. Colecţie particulară ştampila Jassy 17/9
46. Colecţie particualară ştampila Jassy 14/9
47. Articol Poncelet ştampila Piatra 24/10
48. Articol Poncelet ştampila Jassy 24/x
49. Articol Poncelet ştampila Botuschani 8/x3
50. Licitaţie Shanahan's 690 ştampila Jassy 10/10
51. Licitaţie Shanahan's 691 ştampila Fokschani 10/9
52. Licitaţie Shanahan's 692 ştampila Jassy 10/10
53. The London Philatelist 1950 ştampila Jassy 29/7

54 parale

a) *neuzate*

1. British Museum
2. British Museum
3. Lic. Caspary nr. 353
4. Lic. Corinphila 45a nr. 2867
5. Lic. Shanahan's nr. 577
6. Lic. Shanahan's nr. 530
7. Lic. Shanahan's nr. 693
8. Colecţie particulară
9. Colecţia Ed. Cohen

b) *uzate*

1. Lic. Caspary nr. 354, ştampila Galatz 16/9
2. Lic. Caspary nr. 355 (pe fragment) ştampila Fokschani 15/9
3. Lic. Caspary nr. 356 (pe fragment) ştampila Galatz 6/9
4. Lic. Caspary nr. 357 (pe fragment) ştampila Vaslui 18/9 inv. 9/18
5. Lic. Caspary nr. 358 (pe scrisoare) ştampila Tekutsch 22/8
6. Lic. Caspary nr. 359 (pe scrisoare) ştampila Piatra 10/10
7. Lic. Caspary nr. 360 (pe scrisoare) ştampila Jassy 21/8
8. Lic. Caspary nr. 361 (pe scrisoare) ştampila Jassy 10/10
9. British Museum, ştampila Fokschani 15/9
10. British Museum, ştampila Fokschani 17/9
11. Lic. Corinphila 34a nr. 2135 (pe fragment), ştampila Tekutsch 2/10
12. Lic. Corinphila 34a nr. 2136 (pe fragment), ştampila Jassy 10/10
13. Lic. Corinphila 36a nr. 2868 ştampila Fokschani 13/8
14. Lic. Corinphila 42a nr. 3240 ştampila neidentificată
15. Lic. Corinphila 45a nr. 4816 ştampila Fokschani 15/9
16. Lic. H. Grobe 109a nr. 3675 (pe fragment), ştampila Jassy 17/10
17. Lic. Mohrmann 98a nr. 1748 ştampila Piatra 15/9
18. Lic. Mohrmann 99a nr. 716 ştampila Berlad x7/10

19. Lic. Roumet nr. 278 ştampila Jassy 24/10
20. Lic. Shanahan's nr. 578 ştampila Fokschani 9/x
21. Lic. Shanahan's nr. 579 (pe fragment), ştampila Jassy 10/x
22. Lic. Shanahan's nr. 580 (pe scrisoare), ştampila Jassy 2x/10
23. Lic. Shanahan's nr. 581 ştampila Galatz x/x
24. Lic. Shanahan's nr. 582 ştampila Roman x/10
25. Colecţia Ed. Cohen ştampila Jassy 12/10
26. Colecţia Cohen ştampila Galatz x/x
27. Colecţia Cohen ştampila Fokschani x5/8
28. Colecţia Cohen ştampila neidentificată
29. Colecţie particulară (pe scrisoare) ştampila Jassy 5/9
30. Colecţie particulară (pe scrisoare) ştampila Jassy 18/9 (+ 108 par. + 27 par. + 27 par.)
31. Colecţie particulară (pe scrisoare) ştampila Jassy 26/9 (+ 108 par.)
32. Colecţie particulară (pe scrisoare) ştampila Jassy 4/10
33. Colecţia fostă Brunel ştampila neidentificată
34. Colecţia Academiei R.P.R. (scrisoare), ştampila Bakeu 9/x
35. Colecţia Poştei (de la Stolow) ştampila neindentificată
36. Colecţie particulară (scrisoare) ştampila Jassy 21/8
37. Colecţia Academiei R.P.R. (fragment) ştampila Jassy 9/9
38. Colecţie particulară (scrisoare) ştampila Jassy 4/9 (inversat)
39. Colecţie particulară (scrisoare) ştampila Jassy 4/9
40. Colecţie particulară ştampila Galatz 24/9
41. Colecţie particulară ştampila Galatz 24/9
42. Articol Poncelet ştampila Galatz 17/9
43. Articol Poncelet ştampila Galatz 17/9
44. Lic. Shanahan's ştampila Tekutsch 18/8
45. Lic. Shanahan's ştampila Jassy 7/8
46. Lic. H. Köhler ştampila Berlad 9/8
47. Lic. H. Köhler ştampila Tekutsch x/9
48. Colecţie particulară, ştampila Jassy 20/9

81 parale

a) *neuzate*

1. British Museum
2. British Museum
3. Lic. Caspary nr. 370
4. Lic. Caspary nr. 371
5. Colecţia Th. Champion
6. Lic. Shanahan's nr. 531
7. Colecţia Ed. Cohen
8. Colecţie particulară
9. Articol Poncelet

b) *uzate*

1. British Museum ştampila Piatra 12/9
2. British Museum ştampila Galatz 2x/x
3. Reichpost-Museum (pe scrisoare) ştampila Bakeu 8/4 (4/8)
4. Lic. Caspary nr. 372 (pe fragment), ştampila Piatra 9/10
5. Lic. Caspary nr. 373 (pe fragment), ştampila Jassy 3/x

6. Lic. H. Kastler (pe fragment) ştampila Fokschani 2/9
7. Lic. Corinphila 34a nr. 2137 ştampila Galatz x7/10
8. Lic. Corinphila 34a nr. 2138 ştampila Galatz 1x/10
9. Lic. Shanahan's nr. 583 (699) ştampila Galatz 2x/9
10. Colecţia fostă Brunel, ştampila Galatz x/x
11. Colecţie particulară, ştampila Jassy 6/10
12. Colecţia Academiei R.P.R. (fragment) ştampila neidentificată (Galatz)

108 parale

a) *neuzate*

1. British Museum
2. Lic. Caspary nr. 362
3. Lic. Shanahan's nr. 532
4. Colecţie particulară
5. Articol Poncelet
6. Lic. Caspary 371

b) *uzate*

1. Reichpost-Museum (pe scrisoare) ştampila Bakeu 8/4 (4/8)
2. Reichpost-Museum (pe scrisoare) ştampila Bakeu 8/4 (4/8)
3. Lic. Caspary nr. 363 (pe fragment) ştampila Berlad 1/10
4. Lic. Caspary nr. 364 (pe fragment) ştampila Roman 1/9
5. Lic. Caspary nr. 365 (pe fragment) ştampila Jassy 9/10
6. Lic. Caspary nr. 366 (pe fragment) ştampila Jassy 16/9
7—8. Lic. Caspary nr. 367 (*pereche* pe fragment) ştampila Jassy 6/10
9. Lic. Caspary nr. 368 (pe scrisoare) ştampila Jassy 2/9
10. Lic. Caspary nr. 369 (pe scrisoare) ştampila Jassy 5/9
11. Lic. Briefmarken 1957 nr. 1210 ştampila Fokschani 1/9
12. Lic. Corinphila 34a nr. 2139 (pe fragment) ştampila Galatz 3/10
13. Lic. Shanahan's nr. 586 (pe scrisoare) ştampila Galatz 17/9
14—15. Lic. Shanahan's nr. 586 (*pereche* pe scrisoare) ştampila Galatz 17/9
16. Lic. Shanahan's nr. 585 (pe scrisoare) ştampila Foltitscheni 11/8
17. Lic. Shanahan's nr. 584 (pe scrisoare) ştampila Jassy 4/10
18. Colecţia Ed. Cohen ştampila Piatra x3/10
19. Colecţia Ed. Cohen ştampila Tekutsch 23/9
20. Colecţia Ed. Cohen ştampila Jassy 21/7
21. Colecţia Ed. Cohen ştampila Jassy 14/10
22. Colecţia Ed. Cohen ştampila Jassy 10/8
23. Colecţia Ed. Cohen ştampila Roman x/x
24. Colecţie particulară (pe scrisoare) ştampila Jassy 18/9
25. Colecţie particulară (pe scrisoare) ştampila Jassy 18/9
26. Colecţie particulară (pe scrisoare) ştampila Jassy 18/9 (+54 par. +27 par. +27 par.
27—28. Colecţie particulară (*pereche* pe scrisoare) ştampila Jassy 6/9
29—30. Colecţie particulară (pe scrisoare) ştampila Jassy 9/9
31—33. Colecţie particulară (pe scrisoare) ştampila Jassy 13/10
34. Colecţia fostă Brunel (pe scrisoare) ştampila Fokschani 18/10
35. Colecţia Academiei R.P.R., stampila Jassy 2/10
36. Articol Poncelet (pe scrisoare), ştampila Galatz 2/9
37. Articol Poncelet ştampila Jassy 1x/9

38. Lic. Shanahan's, ştampila Tekutsch 24/10
39. Colecţie particulară (recipise), ştampila Jassy 20/10
40. Lic. H. Kastler, ştampila Jassy 11/10
41. Colecţia Bolaffi (pe scrisoare), ştampila Jassy x/10
42. Colecţia Bolaffi, ştampila neindentificată
43. Colecţie particulară, ştampila Roman 1/x

Pe birouri poştale (după ştampile) tabloul are următorul cuprins:

BAKEU	5 ex. 27 parale 1 ex. 54 parale	1 ex. 81 parale 2 ex. 108 parale
BERLAD	1 ex. 27 parale 2 ex. 54 parale	1 ex. 108 parale
BOTUSCHANI	1 ex. 27 parale	
DOROHOJ	1 ex. 27 parale	
FOKSCHANI	4 ex. 27 parale 7 ex. 54 parale	1 ex. 81 parale 2 ex. 108 parale
FOLTITSCHENI		1 ex. 108 parale
GALATZ	13 ex. 27 parale 8 ex. 54 parale	5 ex. 81 parale 5 ex. 108 parale
HUSCH	1 ex. 27 parale	
JASSY	19 ex. 27 parale 18 ex. 54 parale	2 ex. 81 parale 25 ex. 108 parale
MICHALENI	încă nici unul	
PIATRA	1 ex. 27 parale 2 ex. 54 parale	2 ex. 81 parale 1 ex. 108 parale
ROMAN	3 ex. 27 parale 1 ex. 54 parale	3 ex. 108 parale
TEKUTSCH	1 ex. 27 parale 4 ex. 54 parale	2 ex. 108 parale
WASLUI	1 ex. 54 parale	
NEIDENTIFICATE	3 ex de 27 parale 4 ex. de 54 parale	1 ex. 81 parale 1 ex. 108 parale

Este interesant de remarcat faptul că se cunosc doar cinci piese perechi de 27 parale şi patru piese-perechi de 108 parale (cea de a patra nu figurează în inventarul de la pp. 77-81; a făcut parte din colecţia fostului rege al Egiptului, Faruk.) Din celelalte două valori nu se cunosc pînă acum perechi.

În planşele anexate la sfîrşitul acestui volum sînt reproduse o mare parte din mărcile « cap de bour » emisiunea I, cuprinse în inventarul de la pp. 77-81.

CÎTEVA DOCUMENTE IMPORTANTE

Ministerul de Finans

către

Direcţiei Poştelor

Secsia III
No. 6313
11 Iulie 1858
Iassii

Secretariatul de Stat pe lîngă adresa nr. 2663 comunică acestui Departament memoriul făcut de dumnealui Prinţul Dimitrie Cantacuzin, pentru îndeplinirile ce s-au găsit de neapărate la proiectul poştelor şi a delejeanselor, după însercinarea ce primise în asemine, şi care memor adoptîndu-se de Consiliul Administrativ s-au încuviinţat şi de excelenţa sa prinţul caimacan prin care statornicindu-se între altele şi facerea marcelor de deosebite valori, spre a servi particularilor pentru ecspeduirea scrisorilor, s-au regulat facerea unor asemine marce prin atelia timbrului, după calcula făcută de acea Direcţia că s-ar consuma într-un an. Acum cu raportul Dsale secretariului zisei atelii nr. 62, primindu-se un număr de 5984 mărci, şi anume:

992	*a*	*27 parale una,*	*în total*	*669*	*lei*	*24 parale*
992	*a*	*54 parale una,*	*în total*	*1339*	*lei*	*8 parale*
480	*a*	*81 parale una,*	*în total*	*972*	*lei*	
3520	*a*	*108 parale una,*	*în total*	*9504*	*lei*	
5984				*12484*	*lei*	*32 parale*

Adică cinci mii nouăsute opt zeci şi patru mărci în valoare de doăsprezecemii patrusuteoptzecişipatru lei 32 parale. Departamentul acesta le trimite onor Direcţiei o dată cu aceasta, spre a regula urmare cu ele conform rostirei aşezămîntului poştal şi a ţitatului mai sus memoar, care i se comunică întocmai copie, răspunzînd de îndată Departamentului de a lor primire.

(Dosar D.P. 1066, fila 4 şi 1015, fila 5).

Direcsia poştelor şi delijanselor

către

Departamentul de Finans

No. 1728
16 Iulie 1858

Cu oficia onor. Ministeriu subt nr. 6313 primindu-să un număr de cinci mii nouăsuteoptzeci şi patru marce în valoară de doăsprezece mii patrusute optzeci şi patru lei, treizeci şi doă parale, ce urmează a se lipi pe scrisorile ce se expeduesc cu plata, după încuviinţarea Sfatului cîrmuitoriu, cu respect să răspunde, făcîndu-i-se totodată rugăminte ca se ordoneze trimiterea acelor marce de valoare ace

mai mică în o cîtime mai mare, spre a se trimite birourilor de expediție de pe afară cît mai grabnic.

Rezoluția secției a 3-a din 18 iulie sub nr. 7196

Spre știință; totodată va grăbi trimiterea marcelor de care arată că mai are trebuință fără întîrziere.

(Dosar DP 1015, fila 16).

Departamentul de Finans la Direcției Poștelor

Secsia III a
No. 6744
2-4 Iulie 1858

Pregătindu-se acum în totul mărcile destinate pentru scrisorile particulare să trimit Direcției însoțit aici în No. de 18080 de deosebite valore, însă:

5024 a 27 parale una
9024 a 54
1536 a 81
2496 a 108

18.080

Adică optsprezecemii optzăci, pe lîngă care adăogindu-se și acele 5984 trimisă direcției cu ordinul No. 6313, cuprind în total suma de 24.064, iar valora tuturor acestora în cursul haznelei să rădică la suma de 37.908 lei.

Totodată să scrie direcției ca, ea conform așezămîntului să le împărțească afară pe la birourile de expediție și a avea înprivire încăsuirea banilor pentru acele ce să vor vinde, iar aicea în capitalie pe la birourile pe unde să vinde hărtie timbru: Domnilor sale, Gheorghe Hristofor și Ioan Daniel Mauguşu, cărora o dată cu această li s-au făcut împărtășirile cuvenite spre ași trage cîte unu la sută profit. Asăminea să trimit Direcției doă cutii cu lăcățile lor, în care să păstrează marcile, precum și doă părechi foarfece pentru tăerea lor, de a căror primire și punere în lucrare a celor mai sus ordonate va reporta neîntîrziat.

Rezoluția pe adresa 6744, datată « 1-iu August »:

Să vor preda dumnealui casierului, care va adeveri pe ordinul de față spre a se păstra la acte, așa precum și celelalte s-au predat tot dumisale. Dumnealui casieru în unire cu dumnealui expeditorul central va opri o cîtime aici, iar parte din ele să va trimite pe la birourile de pe afară în valore potrivită către dumnealor sameșii ținuturilor scriindu-și povățuire cum să să întrebuințeze; și însuși dumnealor sameșii să răspundă de primire și pentru care au acte deosebite, liste de răspunderea banilor în naht pi ele. Marcile să să potrivească a să trimite după distanță de

opt poşte de acele cîte 27 parale şi pentru distanţe încă mai depărtate de acele de valoră cîte 54 parale şi 81 şi 108.

Să va osebi o somă să să dei la dumnealor Gheorghe Hristofor şi Ioan Daniil Mauguşu dughenile dumnealor sale şi să vadă de toate clasa marcile. Să va face mijlocire la redacţie ca grabnic să se analoghizi atît prin Buletiile oficiale vînzarea marcilor nu numai la arătatul local, dar chiar şi la cançelaria direcţiei. De toate acestea contabilitatea să vază cu osebite liste şi same, cum şi dumnealui casierul va primi în naht bani de la dumnealui expeditorul central şi cîte marce îi va da spre întrebuinţare, ştiind că dumnealui casieru rămîn răspunzător pentru toate aceste sume spre aşi da seama pentru contabilitatea şi trimiterea banilor la Visterie în vreme.

(Dosar DP 1066, fila 13 şi Dosar DP 1015, fila 18).

A d e v e r i n ţ ă

De la onoratul Departament de Finanse, cu oficia no. 6744, s-au primit marcile mai gios însămnate, care sănt menite pentru manipulaţia scrisorilor şi anume:

5024 adecă cincimii doăzeci şi patru marce a doăzeci şi şapte parale
9024 adecă noămii doăzeci şi patru marce a cincizeci şi patru parale
1536 adecă unamie cincisute treizecişase marce optzeci şi una parale
2496 adecă doămii patrusute noăzecişase marce a osută opt parale una
18080 adecă optsprezecemii optzeci marce s-au primit, pentru care subscrisul casier al derecsii Centrale a Poştelor şi a delejanselor sloboade această adeverinţă pînă la trimiterea formalului răspuns ce ari a să faci visterii

Casier N e c u l a i C o s t i n S t o l n i c

1-iu August 1858

(Dosar DP 1015, fila 20).

Direcsia Poştelor şi a delejanselor
către
Departamentul de Finanse

No. 1891
August, 1858 1-iu

Cu oficiile onoratului Departament No. 6313 şi 6744 primindu-se somă de doăzeci şi patru mii şasezeci şi patru marce înfiinţate pentru manipulaţie scrisorilor în valoră de treizeci şi şapte mii nouăsute opt lei, cursul vistierii, care trădîndu-se dumisale casierului central spre a urma cu ele după cum se dictează prin oficia No. 6744, cu respect i să aduce la cunoştinţă.

(Dosar DP 1066, fila 14 şi Dosar DP 1015, fila 26).

Samişul districtului Bacău

către

Direcţii a Poştelor şi delijanselor

No. 72
4 August 1858

Pi lîngă adresa onorabilei direcţii No 1893 s-au primit marcile înfiinţati după noul proiect pentru manipulaţia scrisorilor în soma de mai gios arătată:

416 marci a	*27 parale una*	.....	*280 lei, 32 parale*
224 marci a	*54 parale una*	.....	*302 lei, 16 parale*
160 marci a	*81 parale una*	.....	*324 lei*
128 marci a	*108 parale una*	.....	*345 lei, 24 parale*

adecă 928 marci, care în valoră coprind soma de lei 1252,32 di a cărora primire şi puneri în aplicare, subînsemnatul samiş districtul Bacău, cu onor răspundi.

(Dosar DP 1066, fila 59).

Samişul de Roman

către

Derecţii a Poştelor

No. 88
4 August 1858

Cu adresa onorabilei Direcţii No. 1893 primindu-se 920 şi 8 marce în valoară de 1252 lei, parale 32, iscălitul samiş de Roman cu onoare răspunde că să va păzi urmare întocmai.

(Dosar DP 1066, fila 58).

Expeditorul biroului Mihaileni

către

Direcţii a Poştelor

No. 95
August 1858

Cu oficia No. 1893 din 3 August s-au priimit un număr de 416 marce, astfel: 160 marce câte 27 parale una, 128 marce câte 54 parale una, 64 marce câte 81 parale una şi 64 marce câte 108 parale una.

Pentru care cu supunere să raportueşte onoratei Direcţie de a lor primire.

(Dosar DP 1066, fila 18).

Samişul biroului Botoşani

către

Direcţii Poştelor

No. 8893
5 August 1858

Cu adresa Onor Direcţii No 1893 primind număr de 1152 marci pentru manipularea scrisorilor după noul aşezământ şi cari în valori cuprind suma de una mie patru sute saizăci şi opt lei 32 parale, le-am şi trădat expeditorului de aici spre anume potrivit regulilor. Drept care suptscrisul samiş al biroului Botoşani cu onoare răspune.

(Dosar DP 1066, fila 61).

Samişul districtului Suceava

către

Direcţii a Poştelor

No. 45
4 August 1858

Nouă sute două zeci şi opt marce în valoră de una mie doi sute cincizeci şi doi lei 32 parale primindu-se dă către subscrisul sameşul districtului Suceava pe lîngă adresa no. 1893 cu onoare răspunde.

(Dosar DP 1066, fila 63).

Samişul biroului Dorohoi

către

Direcţii Poştelor

No. 97
12 August 1858

O dată cu adresa onoratei direcsi no. 1893 s-au primit un număr mărci pentru manipularea scrisorilor după noul aşezământ în no. de 224 cîti di 27 parale, 128 di 54 parale, 64 cîte di 81 parale, 64 di 108 parale pentru cari subscrisul răspunde.

(Dosar DP 1066, fila 63).

POSIBILITATEA INVERSĂRII DATELOR DIN OBLITERĂRI

După cum era de aşteptat, anul centenarului a prilejuit prezentarea publică a multor exemplare din primele mărci poştale romîneşti. În centrul atenţiei cercurilor filatelice au stat însă mărcile Moldovei din iulie 1858. Am avut astfel prilejul să aflăm multe amănunte despre un mare număr de exemplare ştampilate şi neştampilate, din toate cele patru valori ale acestei serii deosebite.

Principalele loturi de mărci au fost prezentate la New York în noiembrie 1957 la cea de a 11-a licitaţie a colecţiei A. Caspary şi la Dublin în iulie 1958, la cele de a 70-a şi a 71-a licitaţii Shanahan's.

Dintre cele 16 exemplare prezentate la Shanahan's, ne-au atras atenţia două scrisori: prima este francată cu o pereche + 1 exemplar de 108 parale, obliterate Galatz 17/9, cea de a doua este francată cu un exemplar de 27 parale, obliterat Bakeu 3/4.

Reproducerea fotografică a acesteia din urmă, înfăţişează o piesă deosebit de frumoasă, dar dubioasă. În timp ce scrisoarea obliterată Galatz, trezeşte admiraţia, cea obliterată Bakeu 3/4 apare cu totul nefirească, deoarece din punct de vedere istoric data obliterării este infirmată.

Din actele studiate în Arhivele Statului din Bucureşti, se poate constata că oficiul poştal Bacău a primit primele sale mărci « cap de bour », din partea Direcţiei Poştelor din Iaşi, la 4 august 1858.

Scrisoarea obliterată Bakeu 3/4.

Prima obliterare Bakeu cunoscută pe mărci, din prima emisiune, datează din 4 august şi este aplicată pe o scrisoare francată cu 27 parale. Pe aceeaşi piesă mai este o altă obliterare, 2/8 dată la care a fost predată oficiului. Dar pentru că în acea zi de sîmbătă, scrisoarea fusese prezentată după plecarea curierului şi pînă luni altul nu mai pleca la Iaşi, funcţionarul a reţinut-o pînă a treia zi. Luni, 4 august, au sosit mărcile şi funcţionarul a aplicat pe scrisoarea sau scrisorile pe care le avea mărci pentru taxele respective.

Punîndu-o alături de această scrisoare, cea a licitaţiei Shanahan's trebuie considerată îndoielnică. Am putea aprecia că obliterarea 3/4 este rezultatul unei greşeli a funcţionarului poştal din Bacău, care în loc de 4/8 a ştampilat cu 3/4. Presupunerea s-ar putea baza pe considerentul că există obliterări cu cifrele inversate, adică în loc de 4/8 s-a folosit 8/4. La acea epocă inversările cifrelor de zi şi lună erau destul de frecvente la oficiile poştale moldovene. Am întîlnit de exemplu, Jassy 9/4 în loc de 4/9, Berlad 9/23 în loc de 23/9, Botuschani 9/19 în loc de 19/9 şi 10/24 în loc de 24/10. Însă, comun obliterărilor cu datele inversate este faptul că luna inversată se încadrează timpului real de circulaţie a acestor mărci, adică lunile a 7-a, a 8-a, a 9-a şi a 10-a.

Pentru a înţelege cum era posibilă inversarea între zi şi lună, arătăm că ştemplurile poştei moldovene, cu care s-au obliterat mărcile din prima emisiune « cap de bour » erau construite din două părţi, una mobilă şi alta fixă. Aceasta din urmă cuprindea numele oficiului în partea de sus şi numele ţării în partea de jos, de pildă Bakeu-Moldova. Partea mobilă era pentru data de obliterare şi era situată în mijlocul ştemplului. Pentru compunerea datei necesare existau 43 de numere, de la 1 la 31 pentru zile şi de la 1 la 12 pentru luni.

Cînd trebuia schimbată data, şi asta se întîmpla deci în fiecare zi, funcţionarul trebuia să scoată cele două numere, din care în cuprinsul unei luni, păstra pe cel de lună şi-l schimba zilnic pe cel de zi. În acest fel era posibil, de altfel după cum s-a şi constatat, să se inverseze cifra lunii cu cea a zilei. Subliniem însă faptul că numărul pentru lună rămînea mereu acelaşi, în cazul lunei august cifra 8.

O obliterare cu numerele inversate la oficiul Bacău ne este înfăţişată de scrisoarea identificată în colecţia Muzeului poştal german. Se observă clar Bakeu 8/4, deci în mod categoric, în ziua de 4 august au fost folosite cifrele 4 şi 8. De altfel, prima aranjare a numerelor pentru luna august la acest oficiu ne este arătată de scrisoarea inventariată sub numărul 16 la valoarea de 27 par. şi pe care se vede clar o ştampilă 2/8 şi alta 8/4 (după cum vedem această inversare a fost repetată, probabil pentru că nu a fost observată şi deci

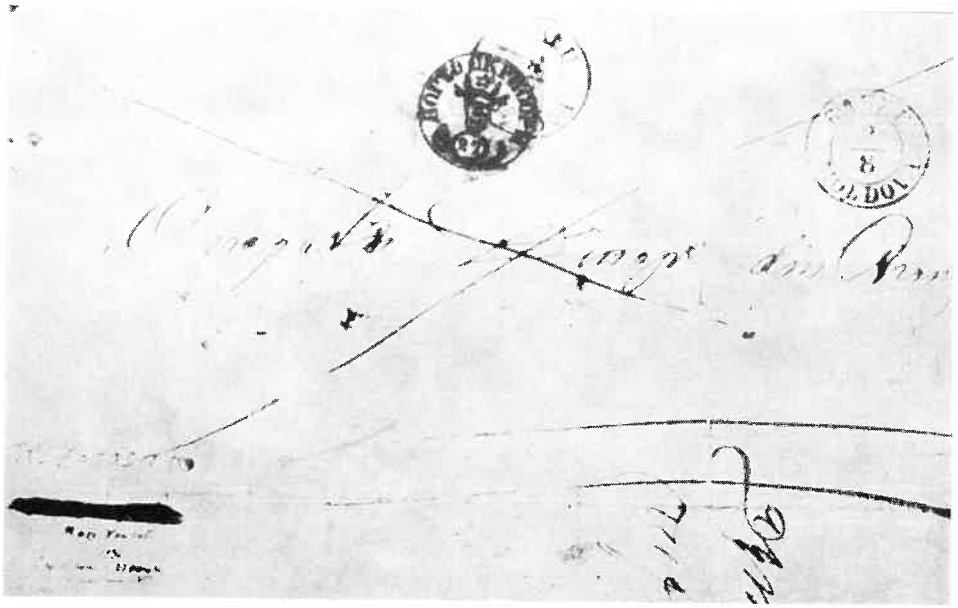

Cu totul altfel se prezintă o piesă originală expediată la 4 august 1858 prin biroul poştal din Bacău.

a rămas pentru toată ziua respectivă). Apare deci imposibilă ipoteza unei greşeli de folosire a cifrei 3 în loc de 8.

Mai mult decît atît, nu putem admite nici o eventuală obliterare pentru ziua de 3/8, deoarece în această zi nu sosiseră încă mărcile de la Iaşi.

Credem că arătînd toate aceste posibilităţi de folosire a ştemplului la oficiul Bacău am epuizat toate căile care să mai poată fi alese în discutarea obliterării de 3/4.

O a doua nepotrivire în starea piesei acesteia, este reflectată de starea mărcii, mai precis de marginile ei.

Am constatat că toate mărcile provenite de la oficiul poştal Bacău, în perioada scursă de la punerea lor în vînzare şi pînă în prima jumătate a lunei octombrie, sînt tăiate colţurat sau rotund mai mult sau mai puţin exact. Acest amănunt destul de important ne este confirmat şi de cercetările altor cunoscători ai acestor mărci.

Piesa de 27 par. cu care este francată scrisoarea licitată la Shanahan's este tăiată pătrat într-o perioadă cînd funcţionarul oficiului Bacău tăia mărcile după cum am arătat mai sus. Este greu de presupus că el ar fi făcut o excepţie de la

regula pe care a păstrat-o atît de mult timp. Se ştie însă că mărcile tăiate pătrat sînt mult mai bine cotate decît celelalte.

Iată deci o serie întreagă de amănunte concludente care ne îndreptăţesc să punem sub semnul întrebării autenticitatea scrisorii prezentate la Shanahan's, scrisoare pe care nu am văzut-o în original. Oare să fie aceeaşi scrisoare pe care a semnalat-o cu ani în urmă şi Poncelet? În orice caz ea este prevăzută cu o semnătură de garanţie.

A DOUA EMISIUNE « CAP DE BOUR »

NOILE TAXE POŞTALE DE LA 1 NOIEMBRIE 1858

În ziua de joi 30 octombrie a anului 1858, oficiosul guvernamental *Gazeta de Moldavia*, care apărea la Iaşi, aducea la cunoştinţa publică un important document poştal, emis de către Direcţia poştelor şi a Delijanselor Moldovei în cea de a 28-a zi a lunii lui octombrie 1858:

Obscesce se face cunoscut că plata scrisorilor după înalta hotărîre de la 1-iu a lunei noiembrie s-au statornicit în o egalitate pe ori ce depărtare aicea în Principat la un leu, cursul visteriei pe greutate de $2^1/_2$ dramuri; iar scrisorile recepisate sănt cursul la o îndoită plată.

După asemenea dispoziţie tipărindu-se anume mărci de un leu şi doi lei, aceste se vor găsi de vînzare şi depozitate tot la aceleaşi de la arătata zi.

A fost o veste care a mulţumit pe mulţi oameni, dar mai cu seamă pe funcţionarii celor 14 birouri poştale moldovene, care de patru luni încheiate se chinuiau cu aplicarea unui tarif poştal destul de greoi.

După cum am văzut, tariful unic — introdus în 1852 — a fost înlocuit de la 1 iulie 1858 cu unul bazat pe distanţă şi greutate. Aplicarea lui a arătat cît de dificilă era calcularea taxelor poştale noi, cîtă bătaie de cap dădea funcţionarilor poştei, care trebuiau mereu să verifice greutatea scrisorilor, să ţină o contabilitate complicată. Sezisată de toate aceste neajunsuri, ca şi de continua nemulţumire a publicului, care în genere nu ţinea seama de distanţe, Direcţia Poştelor din Iaşi propune în cele din urmă Ministerului de Finanţe simplificarea tarifului poştal. La rîndul său, Ministerul de Finanţe se adresează Secretariatului de Stat pentru a obţine aprobarea schimbării taxelor poştale. Această adresă este înregistrată sub numărul 8823 din 17 septembrie 1858:

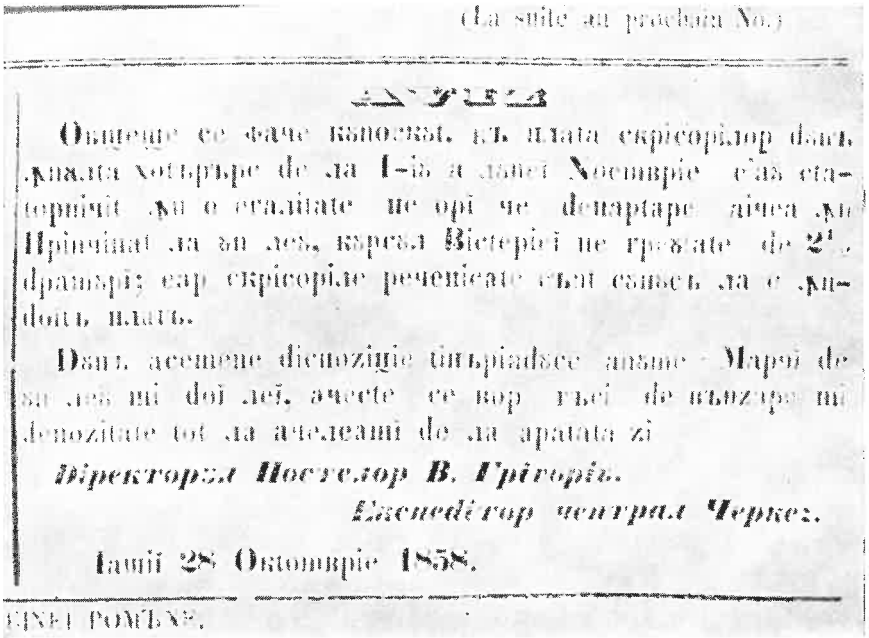

Avizul Direcţiei Poştelor din Iaşi, prin care se face cunoscut schimbarea tarifelor poştale.

Propunerea Direcţiei Poştelor este în cele din urmă aprobată de către toate forurile în drept şi se dă dezlegare ca noul tarif să fie introdus şi să se tipărească noi mărci poştale.

Cîteva zile mai tîrziu, la 23 septembrie 1858, Secretariatul de Stat al Moldovei răspunde Ministerului de Finanţe cu adresa 4284[1]:

Propunerea făcută prin referatul acelui onorat Departament sub nr. 8823, pentru modul ce a găsit de cuviinţă a statornici preţul asupra tarifului portului scrisorilor în ţară, după aşezămîntul nou, s-au încuviinţat de Consiliul Administrativ Extraordinar cu aceasta, ca un asemenea mod să se pună în aplicaţie de la 1 noembrie.

Despre aceasta dar, Secretariatul de Stat, cu onoare îl încunoştiinţează spre regulă.

După cum vedem, publicul moldovean nu se obişnuise încă cu primele mărci poştale, că altele au şi început să fie concepute, este drept, ca o consecinţă a nevoiei de simplificare a tarifului poştal.

Tipărirea noilor mărci poştale se face tot la Atelierul Timbrului din Iaşi, la care s-a lucrat şi prima emisiune « cap de bour ».

Noul tarif ce urmează a intra în vigoare la 1 noiembrie prevede taxa unică de 40 parale, adică 1 leu, pentru scrisori simple şi 80 parale, sau 2 lei, pentru

[1] D.P. 1015, fila 18.

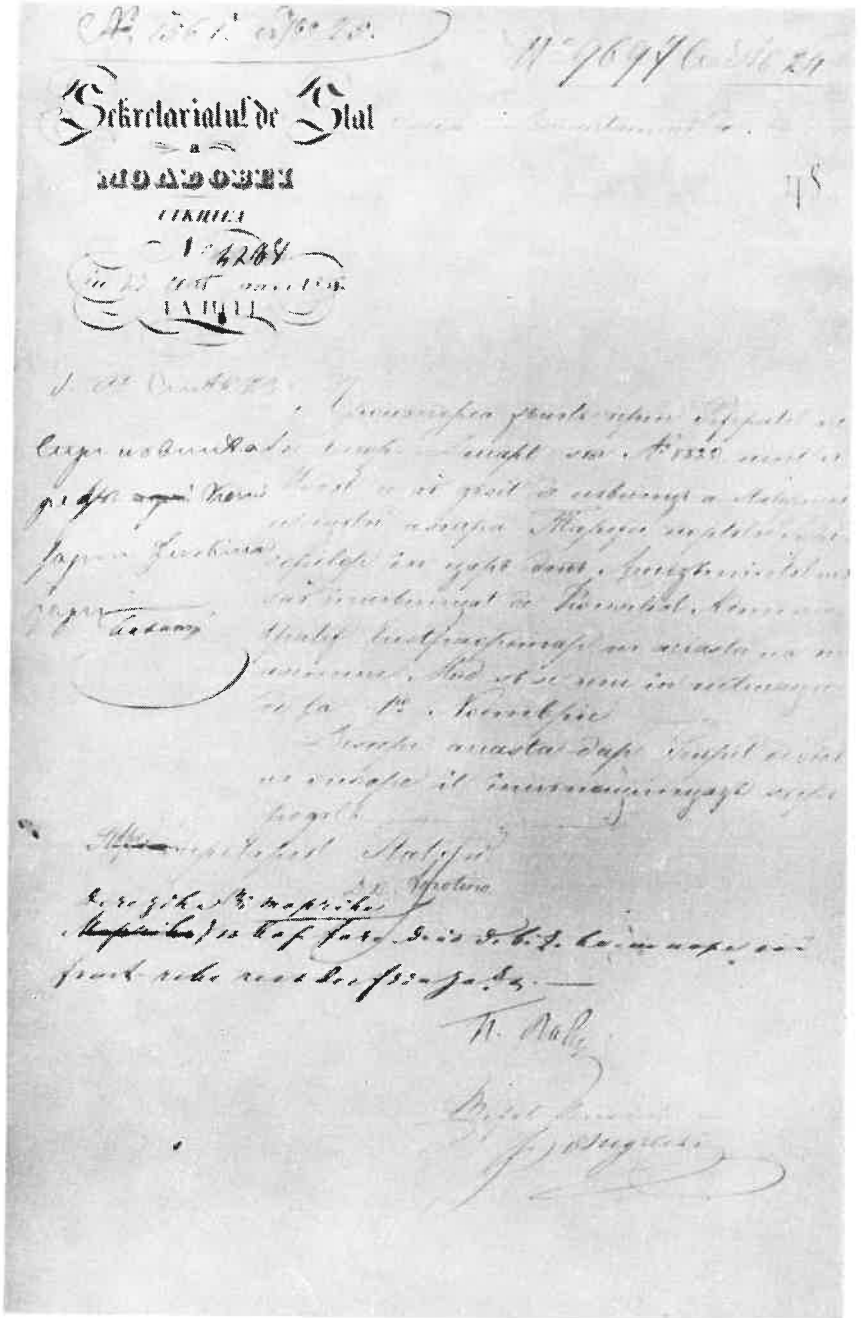

Important document referitor la cea de-a doua emisiune.

FOIA
DE АГРІКѪЛТѪРЪ ПРАКТІКЪ.

« Foaia de agricultură practică » cu o francatură de două exemplare de 2 × 5 par. — porto gazetei.

scrisori recomandate. Este reluat vechiul proiect de emitere a mărcilor pentru ziare şi astfel se conturează o a treia valoare a acestei emisiuni, cea de 5 parale PORTO GAZETEI. Taxa de 5 parale reprezenta transportul prin poştă a unui ziar sau publicaţie de greutate şi format obişnuit. Dacă o publicaţie prezenta volumul şi greutatea a două ziare, taxa era dublă, adică 10 parale. Piesa reprodusă în această pagină, licitată o dată cu celelalte piese din colecţia Caspary este francată cu două mărci a 5 parale. Taxa dublă este confirmată de greutatea şi numărul mai mare de pagini al revistei (numără 16 pagini în format de carte).

După cum vedem, pentru cea de a doua emisiune de mărci poştale a Moldovei există în loc de patru valori pentru scrisori, doar două. Această nouă emisiune poştală este cunoscută astăzi sub denumirea de « a doua emisiune cap de bour », întrucît pentru desen a fost ales acelaşi motiv, un atribut heraldic din stema ţării, şi anume tot capul de bour.

IMPRIMARE, COMENZI ŞI LIVRĂRI

Spre a se deosebi însă de primele mărci, Direcţia Poştelor alege pentru noile valori, alte desene pentru clişee. În loc de cadru rotund, este ales un cadru dreptunghiular cu baza mai mică decît înălţimea, capul de bour şi goarna poştală au cu totul altă înfăţişare, iar steaua dintre coarne are şase colţuri în loc de cinci. Ceea ce este însă deosebit de interesant în desenul celei de a doua emisiuni « cap de bour » constă în caracterele de litere cu care este scrisă legenda. Literele cirilice sînt păstrate doar pentru cuvîntul parale prescurtat *par* (ce nu apare la desenele

primelor 4 mărci), iar legenda propriu-zisă pentru 40 par şi 80 par. PORTO SCRISOREI, iar pentru 5 par PORTO GAZETEI este scrisă în caractere latine.

Această schimbare şi în acelaşi timp combinaţie între caracterele alfabetului latin şi cirilic reflectă tendinţa, existentă la acea epocă în Ţările Romîne, Moldova şi Muntenia, de a se înlocui vechea scriere cirilică cu cea nouă, latină. Consultînd un mare număr de documente vechi, din epoca anilor 1858-1864, se constată reflectat în scrierea documentelor şi publicaţiilor introducerea alfabetului latin, la început şovăielnică, apoi din ce în ce mai pregnantă şi în cele din urmă definitivă.

Clişeele confecţionate după noile desene fiind gata, Ministerul de Finanţe comandă un prim tiraj Atelierului Timbrului din Iaşi cu adresa nr. 9740 din 13.10.1858, iar cu adresa nr. 9741 din aceeaşi zi face cunoscut Direcţiei Poştelor şi Delijanselor că noul tarif şi noile mărci trebuiesc puse neapărat în aplicare la 1 noiembrie 1858.

Iată acum şi un act[1] care vorbeşte de tipărirea primelor mărci din cea de a doua serie « cap de bour »:

No. 86 din 15 oct. 1858

Atelia Timbrului

către

Direcţia Poştelor

După regularisirea făcută de onorabilul Minister al Finanselor, marcele portului scrisorilor urmînd a se face tot în Atelia Timbrului, subscrisul cu onoare envită pe onorabila Direcţie să binevoiască a-i comunica un calcul de marcele câte ar avea nevoie pentru serviţiul unui an, atît de cele de 1 leu şi 2 lei, pentru portul scrisorilor simple şi reţipisă, cît şi acele de 5 parale pentru portul gazetelor, ca după acel calcul să poată pregăti materialul trebuitoriu la facerea loru pentru a să pute regula pregătirea unui număr din ele pînă la 1-iu Noembrie, cînd urmează a să pune în aplicaţie.

[1] D.P. 1066, fila 47.

Cea de-a doua emisiune « cap de bour ».

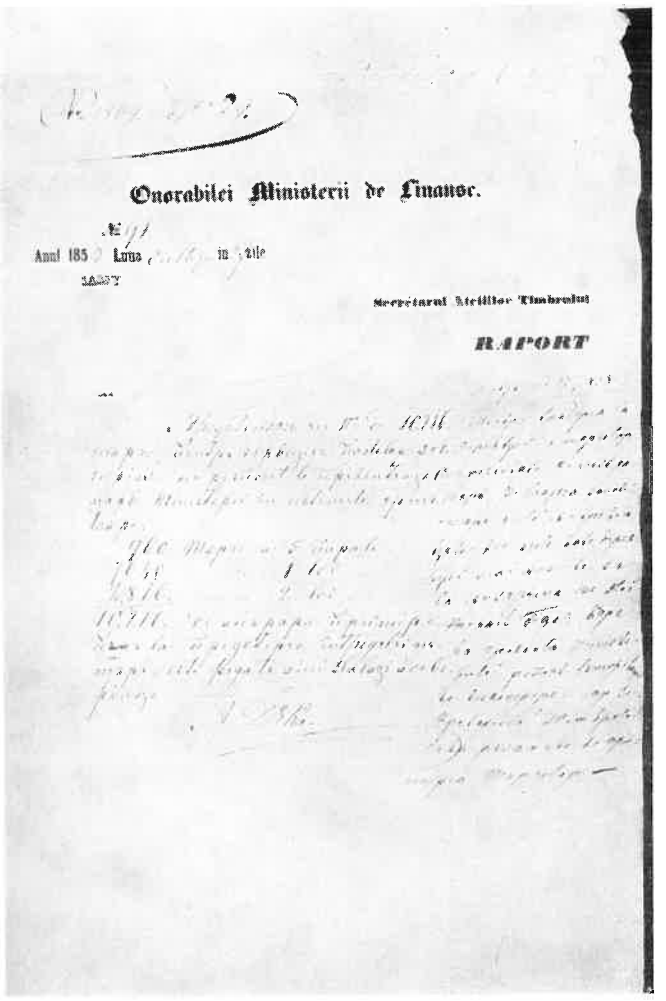

Onorabilei Ministerii de Finanse.

Secretarul Atelilor Timbrului

RAPORT

Actul referitor la prima livrare din cea de a doua emisiune.

Rezoluția pusă de Direcția Poștelor la 16 octombrie cere să se răspundă Atelierului Timbrului, cerîndu-i-se să pregătească 20.000 de mărci și în cît mai scurt timp pentru *ca să se poată trimite pe afară înainte de 1-iu Noembrie.*

Într-adevăr, cu adresa nr. 2629 s-a comandat Atelierului de Timbre primul tiraj de 20.000 mărci, împărțite pe cele trei valori, astfel:

3000 pentru valoarea de 5 parale
12000 pentru valoarea de 40 parale
5000 pentru valoarea de 80 parale

Tirajul fiind astfel defalcat, Atelierul Timbrului primește din partea Ministerului de Finanțe cu adresa nr. 10.046 din 19.10.58 dezlegarea de tipărire și cele trei clișee după care urma să se lucreze.

Comanda este pusă chiar a doua zi în lucru, iar la 27 octombrie Atelierul Timbrului comunică următoarele Ministerului de Finanțe cu raportul nr. 91 [1]:

Pregătindu-să un No. de 10816 marce pentru serviciul poștelor subscrisul cu respect le prezentează onorabilei Ministerii în cătimele următoare:

960 marce a 5 parale
7040 marce a 1 leu
2816 marce a 2 lei

10816, de a căror priimire, pînă la pregătirea întregului număru este rugat a-mi slobozi adeverință.

[1] D.P.T. 1015, fila 58.

Cifrele arătate în raportul semnat de secretarul Atelierului Timbrului corespund tipăririi mărcilor din a doua emisiune tot în coli de 32 bucăţi; în prima tranşe au fost deci livrate 30 coli de 5 parale, 220 coli de 40 parale şi 88 coli de 80 parale.

Pentru a cunoaşte modalitatea transmiterii mărcilor de la Atelierul Timbrului pînă la Direcţia Poştelor, considerăm indicat să redăm şi adresa nr. 10283 a ministerului către poştă.

Departamentul de Finans

către

Direcţia Poştelor şi a Delijanselor

S. 3
No. 10.283
27 octombrie 1858

În conformitate cu cele scrise direcţiei prin oficia No. 9741 ca prin înţălegere cu dumnealui secretarul Ateliei timbrului să să pui în lucrare facirea mărcilor după un alt mod încuviinţat de Consiliu, primindu-să acum cu raportul d-lui secretariu Ateliei timbrului un No de 10816 de asemenea marce în cătimele următoare:

960 marce a 5 parale una
7040 marce a 1 leu una
2816 marce a 2 lei una
10816 adecă zecemii optsute şasesprezece marce, care alcătuiesc suma de 12792, să trimit direcţiei o dată cu aceasta, spre a se împărţi pe la birourile expediţiilor din ţinuturi şi a servi tot odată şi de întrebuinţare de la 1-iu a viitoarei luni Noemvrie, de cînd urmează a să introduce acest mod. Totodată i se face cunoscut că s-au însărcinat cu trădarea acestor marce pe amploiatul acestui minister dumnealui M... căruia direcţia îi va da lămurită socoteală pentru marcile date ei mai înainte, precum şi a i le încredinţa cele ce ar fi rămas.

(ss. Indescifrabil) [1].

[1] D.P.T. 1015, fila 59.

Document referitor la completarea livrărilor din prima comandă.

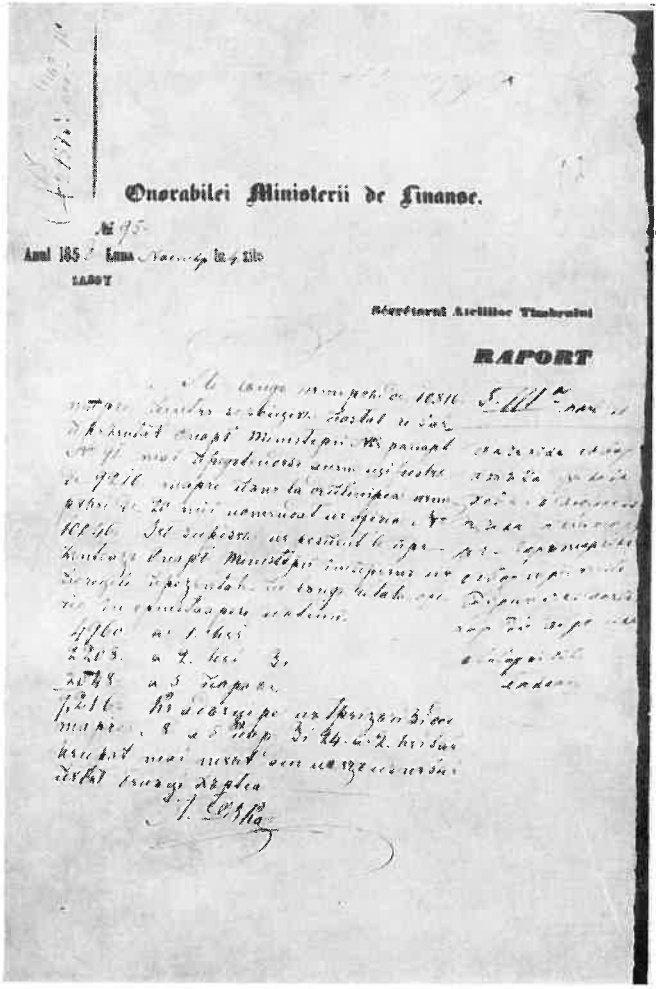
Onorabilei Ministerii de Finanse.

RAPORT

Răspuns şi confirmare la această adresă şi primă trimitere de mărci din emisiunea a doua « cap de bour » este o chitanţă a casierului central stolnicul Nicolae Costin:

Casierul Direcţiei Poştelor

către

Ministerul de Finanţe

27 Octombrie 1858

(Cfitanţie)

Cu oficia Onor. Departamentului de Finans No 10283 primindu-să la Direcţia Poştelor şi a Delijanselor suma de nouăsute şasezeci marce pentru portul gazetelor, căte cinci parale una, şaptemii patruzăci marce pentru scrisori, căte 1 leu una, şi douămii optsute şasăsprezece marce căte doi lei una, subscrisul casier slobode aceasta.

Comanda de 20.000 mărci este completată o săptămînă mai tîrziu, cînd, cu raportul nr. 95 din 4 noiembrie 1858, secretarul Ateliei Timbrului trimite Ministerului de Finanţe al Moldovei încă 9216 mărci din care

2048 de 5 parale (adică 155 coli)
4960 de 40 parale (adică 69 coli)
2208 de 80 parale (adică 64 coli)

Totalul celor două trimiteri este de 20.032 bucăţi; mărcile au fost livrate în coli întregi a cîte 32 mărci, deci 94 coli a 5 parale, 375 coli a 40 parale şi 157 coli a 80 parale, adică 626 coli.

După cum se constată din actele de mai sus, circuitul mărcilor a fost: Atelierul Timbrului — Ministerul de Finanţe — Direcţia Poştelor.

Tirajul total al mărcilor din cea de a doua emisiune « cap de bour » a fost de 23.040 bucăţi de 5 parale, 106.032 de 40 parale şi 60.072 bucăţi de 80 parale din care ultima tranşă a fost primită de Direcţia Poştelor din Iaşi la 26 noiembrie 1861.

Pentru a clarifica definitiv problema tirajului redăm un extras al livrărilor diferitelor tranşe în decurs de peste 3 ani, făcut după dosarele aflate în Arhivele Statului din Bucureşti. Atrage atenţia faptul că începînd din iulie 1859 pentru valorile de 40 parale şi 80 parale şi din mai 1860 pentru 5 parale, Atelierul Timbrului nu mai livrează mărcile în tranşe complete de coli întregi, ci şi în fracţiuni de coli, probabil pentru a respecta *ad litteram* comenzile poştei.

TIRAJ LA A DOUA EMISIUNE « CAP DE BOUR »

Actul de comandă	*5 par*	*40 par*	*80 par*	*Confirmat primirea*
Adr. M.F. 9740 din 13.10.1858	960	7.040	2.816	chit. 27/10.1858
idem	2.048	4.960	2.208	adr. M.F. 10.612/16.11.1858
Adr. D.P. 2910 din 14.11.58	4.000	—	—	adr. D.P. 3.080/28.11.1858
Adr. D.P. 120 din 14.1.1859	—	10.016	5.024	adr. M.F. 1.012/30.1.1859
Adr. D.P. 890 din 22.3.1859	—	6.016	3.008	adr. D.P. 1.123/11.4.1859
Adr. D.P. 1855 din 10.6.1859	2.016	—	—	adr. D.P. 2.057/1.7.1859 (pe hîrtie albă)
Adr. D.P. 2047 din 30.6.59	—	5.000	2.000	adr. D.P. 2.382/28.7.1859
Adr. D.P. 2722 din 3.9.59	2.016	12.000	6.016	chitanță din 29.9.1859
Adr. D.P. 4 din 3.1.1860	—	12.000	8.000	adr. D.P. 277/12.2.1860
Adr. D.P. 941 din 13.4.60	8.000	25.000	—	adr. D.P. 1.254/24.5.1860
idem	—	—	15.000	adr. D.P. 1.411/7.6.1860
Adr. D.P. 348 din 25.1.61	—	12.000	8.000	chitanță din 1.4.1861
Adr. D.P. 3170 din 16.8.61	—	12.000	8.000	adr. D.P. 3.514/5.9.1861
Adr. D.P. 4294 din 2.11.61	4.000	—	—	adr. D.P. 4.634/26.11.1861
Total bucăți	23.040	106.032	60.072	

Dintre actele consultate pentru întocmirea tabelului tirajului[1], reține atenția un raport al secretarului Ateliei Timbrului, același Al. Duka, a cărui semnătură am întîlnit-o și pe actele primei emisiuni, raport care singurul face o precizare asupra hîrtiei folosite la imprimarea mărcilor poștale. Este vorba de raportul nr. 31 din 23 iunie 1859 către Ministerul de Finanțe:

Marcele comandate de onorabil Minister cu oficia No. 7216 pregătindu-se în cătime de 2016 bucăți a cinci parale, cu respect le prezentez rugîndu-l să binevoiască a-mi răspunde, cu adăugire că acum s-au făcut aceste marce în hîrtie albă din cauză că aceasta ă-mi era singura rezervă de la comandele trecute, și hîrtie vănătă[2] *nu mai am nici o filă.*

Rezoluție
S 3
23 Junie

Se vor trimite direcției trăgîndu-se la contabilitate spre a să încărca direcția cu soma banilor ce coprind, iar pentru feliul hîrtiei să va face întrebare direcției dacă n-au dat de feliul acel ce au făcut regulat[3].

[1] Datele sînt extrase din documentele aflate în dosarele D. P. 1015/1858, 1687/1858, 867/1859 și 534/1861 de la Arhivele Statului București.

[2] Noțiunea de « vănătă » era înțeleasă atunci foarte relativ, fiind vorba, de fapt, de nuanțe de la albastru-pal pînă la vînăt propriu-zis. Calitatea nu era luată în seamă.

[3] D P 1015, fila 114.

Reiese deci că pentru imprimarea mărcilor din a doua emisiune « cap de bour » s-a folosit atît hîrtie albă cît şi hîrtie vînătă chiar de la început. Adăugăm amănuntul că hîrtia albă era o hîrtie velină « subţire », şi adesea întîlnim la mărcile imprimate pe această hîrtie şi o nuanţă gălbuie, provenită din cauza culorii gumei.

Nu se poate determina, aşa cum s-a făcut în trecut în repetate rînduri, un tiraj nici măcar aproximativ, pe cele două categorii de hîrtie.

Totuşi, studiind cu atenţie desenele mărcilor de 5 par., 40 par. şi 80 par., se constată o uzură gradată, firească, a celor trei clişee, amănunt care ne permite să afirmăm că valorile de 5 par. şi 40 par. au fost imprimate la început pe hîrtie vînătă (azuré) şi apoi pe hîrtie albă. Valoarea de 80 par. s-a tipărit întîi pe hîrtie albă şi de-abia ultimele tranşe pe hîrtie vînătă. Aceste afirmaţii se bazează pe argumentele expuse în rîndurile de mai jos:

DEFECTE LA CLIŞEE

La clişeul valorii de 5 parale PORTO GAZETEI s-a produs după ultima lui întrebuinţare din noiembrie 1861 o spărtură la baza de jos a cadrului exterior, sub litera A din PAR, spărtură care este observabilă numai la mărcile imprimate ulterior la Bucureşti, probabil pentru probele celei de a treia emisiuni.

Defecte la clişeul mărcii de 5 par.

Acest defect al clişeului nu este vizibil pe nici una din mărcile imprimate pe hîrtie vînătă, văzute pînă astăzi, fapt care ne-a dus la concluzia că în orice caz primele livrări şi anume 960 bucăţi din 27/10.1858, 2048 bucăţi din 6.11.1858 şi 4000 bucăţi din 28.11.1858 au fost făcute pe hîrtie vînătă. De altfel chiar în raportul citat se declară « acum s-au făcut aceste marce în hîrtie albă... şi hîrtie vînătă nu mai am nici o filă », fapt care întăreşte afirmaţia de mai sus.

Tot un defect de clişeu ne-a condus la o concluzie asemănătoare şi în ceea ce priveşte valoarea de 40 parale. Piciorul literei P (R cirilic) din cuvîntul prescurtat PAR are talpa întreagă la toate exemplarele

pe hîrtie vînătă văzute pînă acum. Exemplarele pe hîrtie albă au în schimb un defect la talpa piciorului acestei litere [1], amănunt care impune concluzia că întîi s-a folosit hîrtia vînătă şi apoi cea albă.

Un defect de clişeu se observă şi pentru valoarea de 80 parale, dar el ne conduce la o concluzie inversă şi anume că la început s-a folosit hîrtie albă şi la urmă hîrtie vînătă.

Defectul pentru 80 parale constă dintr-o sinuozitate observabilă pe latura din stînga cadrului, dar numai pe exemplare tipărite pe hîrtie vînătă, pe hîrtie albă au fost văzute atît exemplare cu cadru perfect, cît şi cu cadru ce are sinuozităţi.

Existenţa unor coli întregi din valorile de 40 par. şi 80 par. confirmă întrutotul afirmaţia, bazată pe calcule, că mărcile din a doua emisiune « cap de bour » au fost tipărite în coli a cîte 32 exemplare. Procedeul de imprimare demonstrat pentru mărcile primei emisiuni este pe deplin întărit de existenţa acestor coli din a doua emisiune, a căror imprimare s-a făcut la aceeaşi tipografie, cu aceleaşi mijloace, cu aceeaşi tehnologie, de aceiaşi oameni. Mărcile sînt dispuse în coală tot în 4 rînduri a 8 exemplare, primele două rînduri fiind în poziţie inversă faţă de ultimele două şi dînd naştere la mijloc la poziţia de tête-bêche — mai precis de corn spre corn — pentru mărcile din rîndurile 2 şi 3.

Ca şi la primele mărci « cap de bour » şi detaşarea acestora din coală se făcea cu foarfeca. Formele marginilor (mai înguste sau mai late) urmează în genere forma cadrului.

PUNEREA ÎN CIRCULAŢIE

Distribuirea la birourile poştale a mărcilor din a doua emisiune « cap de bour » s-a făcut din timp, pentru a se asigura în toată ţara punerea în circulaţie a noilor valori chiar în ziua intrării în vigoare a noului tarif şi anume la 1 noiembrie 1858. În acest scop Direcţia Poştelor din Iaşi trimite birourilor poştale circulara nr. 2747 din 23 octombrie, însoţită de mărci, în cantităţi apreciate de casierul central din Iaşi, dar care nu prea ţineau seama de realele nevoi ale birourilor poştale.

Birourile din Focşani, Galaţi, Iaşi şi Vaslui au primit mărci din toate cele trei valori, 5 parale, 40 parale, 80 parale, celelalte birouri şi anume Bacău, Bîrlad, Botoşani, Dorohoi, Fălticeni, Huşi, Mihăileni, Piatra Neamţ, Roman şi Tecuci au primit numai din valorile de 40 parale şi 80 parale, sau cum li se spunea, mai simplu, de 1 leu şi de 2 lei [2].

[1] Se cunosc şi exemplare atît pe hîrtie vînătă cît şi pe hîrtie albă, care reprezintă un tip intermediar al spărturii literei P.

[2] 40 parale erau egale cu 1 leu.

Consultînd cu atenție actele din dosarele poștei moldovene, aflate la Arhivele Statului am găsit cîteva adrese ale Direcției Poștelor din Iași, către diferite birouri, prin care li se reproșează netrimiterea confirmării primirii adresei nr. 2747 și a mărcilor respective. Or, acestor birouri de poștă nu li s-au trimis nici atunci, nici mai tîrziu mărci pentru scrisori.

Nu numai unele birouri principale, dar nici alte birouri de expediție de importanță secundară — instalate în diverse tîrguri — n-au primit mărci pentru francat scrisorile. În acest sens trebuie menționat un răspuns al Direcției Poștelor către biroul expediției Tg. Neamț, care la 3/7.1859 cere să i se trimită mărci:

Direcția Poștelor
către
biroul expediției Tg. Neamțului

No. 2163
1859, Iulie 10 zile

La raportul acelui birou prin care se mijlocește a i se trimite un număr de marce spre a se servi expeduirea scrisorilor private (particulare n.a.), *Direcția îi face cunoscut că au regulat la toate birourile acele ce sînt prin tîrgurile ce nu-și au rezidența ținutului său și care se țin de domnii căpitani de poște, la expeduirea unor aseminea să se servească fără marce și în locul lor puind stemplul cu dată se trage cu condeiul două trăsături crucișu care va fi semnul celor marcate. Prin urmare i se scrie astăzi și lui această regulă.*

Adăugăm amănuntul că manuscrisul acestei adrese anulează o trimitere pe care casierul voise s-o facă drept urmare a cererii căpitanului de poștă din Tg. Neamț de care am amintit.

Cu totul excepțional, și numai o singură dată, birourile de expediție Tîrgu Frumos și Tîrgu Ocna, probabil tot dintr-o greșeală a casierului, au primit mărci din cea de a doua emisiune « cap de bour ». Aceasta s-a întîmplat în 1859 la 6 mai, pentru Tîrgu Frumos și în 1862, la 1 ianuarie, pentru Tîrgu Ocna. Amănuntul are o mare importanță pentru istoricul celei de a doua emisiuni și, spre o mai completă documentare, redăm conținutul adresei care a însoțit livrarea pentru Tîrgu Frumos.

Spre deplinirea celor mijlocite de dumneata prin raportul No. 59 Direcția pe lîngă aceasta îți trimite un no. de 100 mărci a un leu una și un no. de 50 mărci a doi lei una, carele valorează în total suma de 200 lei cursul hazneli spre a servi la expeduirea scrisorilor private și pentru care va ține strictă socoteală și o va prezenta Direcției la sfîrșitul fiecăreia luni dimpreună cu banii.

Iar acum de primirea unor aseminea vei raporta cu prima poștă.

Am subliniat că Tîrgu Frumos și Tîrgu Ocnei au primit în mod cu totul excepțional aceste mărci, pentru că așa cum se poate constata din studierea

documentelor anilor 1858-1862, regulamentul amintit de adresa nr. 2163 a Direcției Poștelor către biroul expediției Tg. Neamț, a fost respectat, iar birourile de expediție de pe lîngă stațiunile poștale n-au primit de loc mărci.

Nu este lipsit însă de importanță amănuntul că în 1858 și 1859 în Iași, dar numai în capitală, mărcile poștale au fost puse în vînzare și prin prăvăliile negustorilor Gheorghe Hristofor și Ioan Daniil Mauguș, care au vîndut și mărci din prima emisiune. Mai tîrziu, începînd din noiembrie 1860, birourile poștale din reședințele de județe sînt împuternicite a distribui și ele negustorilor locali mărci poștale spre vînzare.

CIRCULAȚIA VALORII DE 5 PARALE — PORTO GAZETEI

Important pentru cea de a doua emisiune « cap de bour » este circulația valorii de 5 parale PORTO GAZETEI. În lumea filatelică a suscitat multe discuții, chiar din secolul trecut, problema existenței mărcii de 5 parale, cadru spart, autentic obliterată.

Pentru prima oară, astfel de piese filatelice au apărut în lumea colecționarilor de mărci poștale în anii 1896—1898. Necunoscute pînă atunci, era firesc ca asemenea rarități să provoace mare vîlvă. Dar verdictul experților a fost categoric în defavoarea lor, aceștia contestînd autenticitatea unor astfel de piese. Timp de peste jumătate de veac problema lui 5 parale, cadru spart, obliterat a rămas închisă, pentru a fi apoi din nou dezbătută.

Iată pe scurt istoricul pieselor puse în circulație în lumea filatelică internațională:

Un negustor din București, Heinrich Birnbach, cu bogate cunoștințe în domeniul filateliei clasice romînești, a achiziționat în perioada anilor 1896—1898 un bloc de patru mărci din valoarea de 5 par. cadru spart ștampilat și pe un fragment de scrisoare. A fost o descoperire senzațională pentru acel timp și negustorul a revîndut piesa, la un preț corespunzător raritații sale.

Doi ani mai tîrziu, același negustor achiziționează pentru a doua oară o asemenea raritate într-o pereche de 5 parale, ștampilată și lipită pe o circulară. El a revîndut-o aceluiași colecționar.

Asupra autenticității acestor rarități (care în valoare întreceau chiar vestitele 27 parale neuzat și 81 parale uzat din prima emisiune) s-au pronunțat atunci cei mai renumiți experți europeni ca: Paul Kohl, Thier, Wilhelm Krapp, Philip Kosack, revista « Deutsche Briefmarken-Zeitung » etc. Toți au declarat că piesele sînt trucate, iar negustorul a trebuit să înapoieze prețul încasat pentru ele.

De atunci și pînă în perioada celui de al doilea război mondial, nu s-a mai știut nimic de ele și nici altele n-au mai ieșit la iveală.

Cazul valorii de 5 parale, cadru spart, în stare ştampilată este lămurit de fapt chiar de la expertiza primelor piese declarate trucate.

În primul rînd mărci de 5 parale, cadru spart, neştampilate se găsesc într-un număr relativ mare în raport cu numărul pieselor clasice romîneşti care se mai păstrează. Să vedem din ce imprimare provin aceste piese de 5 parale, cadru spart.

Ultimul tiraj de 4000 bucăţi, livrat poştei la 26 noiembrie 1861, a fost categoric cu cadrul normal. Afirmaţia aceasta are următorul raţionament:

Acest tiraj, pus în vînzare în noiembrie 1861, a fost în întregime epuizat de nevoile poştale, întrucît Direcţia Poştelor din Iaşi revine cu cererea de a i se livra noi cantităţi.

Iată ce acte există în Arhivele Statului din Bucureşti:

Casierul central

către

Directorul Poştei Moldovei

19 Februarie 1862

Mărcile de tot soiul s-au apropiat de finit. Vă fac rugăminte să bine voiţi a regula facerea altora, a căror cantitate să fie după exemplul trecut.

Ca urmare, cu adresa nr. 883 din 26 Februarie 1862 Direcţia Poştelor face Ministerului de Finanţe următoarea cerere [1]:

Mărcile pentru scrisori de tot soiul ce mai nainte s-au primit, s-au întrebuinţat. Trebuinţa cere de cantitatea următoare:

una mie file mărci căte 32 a 2 lei una
cinci sute file mărci căte 32 a 1 leu una
două sute file mărci căte 32 a 5 parale una

Vă rog, Domnule Director, să binevoiţi a regula facerea şi trimiterea sumei arătate de marcile cît s-ar putea mai timpuriu spre a nu se ocasiona sminteală în manipulaţie din lipsa lor.

Cu alte cuvinte cererea se ridică la 6.400 bucăţi de 5 parale, 16.000 bucăţi de 40 parale şi 32.000 bucăţi de 80 parale.

Neprimindu-se nici un răspuns, Direcţia Poştelor din Iaşi revine cu telegramele din 23 martie 1862 (nr. 1509) şi din 24 aprilie 1862 [2].

Nici acestor telegrame nu li s-a dat urmare, deoarece Ministerul de Finanţe de la Bucureşti era preocupat de emiterea unei noi emisiuni de mărci poştale, valabile atît pentru Moldova, cît şi pentru Muntenia, deci pentru

[1] Dosar D.P. 189/1862, fila 1.
[2] Dosar D.P. 241/1862, fila 12.

întreaga țară. De altfel, trei zile după data celei de a doua telegrame, la 27 aprilie 1862, sînt publicate noile tarife poștale, ce intră în vigoare la 1 mai 1862 [1].

Care a fost însă activitatea Atelierului Timbrului — care după cum am văzut fusese mutat de la Iași la București — în perioada decembrie 1861, ianuarie 1862?

În Arhivele Statului nu am găsit pînă în prezent, din păcate, dosarele corespondenței purtate în această perioadă de timp între Atelierul Timbrului, Direcția Generală a Poștelor din București și Ministerul de Finanțe [2].

La sfîrșitul anului 1861, Atelierul Timbrului din Iași a fost mutat la București, cu tot inventarul și utilajul necesar imprimării mărcilor poștale și a colilor timbrate. Ministerul de Finanțe, căruia i-a fost subordonat, n-a trimis de loc la Iași mărci din a doua emisiune, a căror putere de circulație (cu toate că serviciile poștale moldovene și muntene se aflau sub o conducere centrală unică) era valabilă numai pe teritoriul moldovean.

La București s-au tipărit în perioada la care ne referim coli timbrate necesare actelor administrative și judiciare, folosite numai în Moldova, pe baza «legii timbrului de peste Milcov».

Este de presupus însă, că Ministerul de Finanțe din București să fi dat în parte urmare cererii nr. 883 a Direcției Poștei din Iași, dispunînd să se tipărească mărci din a doua emisiune, dar care, cunoscute fiind împrejurările de atunci, nu au mai ajuns să fie livrate.

Imprimarea acestor mărci s-a făcut cu clișeele existente, aduse și ele de la Iași, dar care, în timpul transportului, sau în timpul lucrării au suferit, probabil, unele deteriorări, în cazul celei pentru 5 parale, spărgîndu-se cadrul sub litera A din PAR de jos. Mai mult decît atît, este cunoscut faptul că Ministerul Finanțelor s-a decis de-abia tîrziu, în aprilie 1862, asupra valorilor și formei celei de a treia emisiuni, astfel că, în unele acte din acel timp, apar menționate valorile de 5 par., 40 par. și 80 par., iar în Conservatorul Imprimeriei de Timbre din București există probe de mărci pentru a treia emisiune, cu valorile nominale amintite.

În plus se știe că au fost văzute ulterior un mare număr de coli întregi de 5 parale, cadru spart, despre care, de pildă, expertul vienez Wilhelm Krapp (care le-a văzut și el) credea că sînt reimpresiuni, iar un alt expert vienez Ludwig Schwartz, a afirmat cu prilejul expertizei pieselor ivite în 1898 că 5 parale cadru spart aparține unei comenzi tîrzii care nu a mai fost pusă în circulație.

Cert este faptul că piesele în discuție nu sînt pe obiecte întregi transportate prin poștă ca ziare, scrisori, circulări tipărite, care în acest caz trebuiau însoțite de ștampile de plecare și sosire sau de alte semne ce ar fi pledat în favoarea

---

[1] D.P. 205/1862, fila 29.

[2] Reține atenția oricărui cercetător contemporan faptul că unul din dosarele cheie în problemele neclare ale filateliei românești nu se găsește în Arhivele Statului.

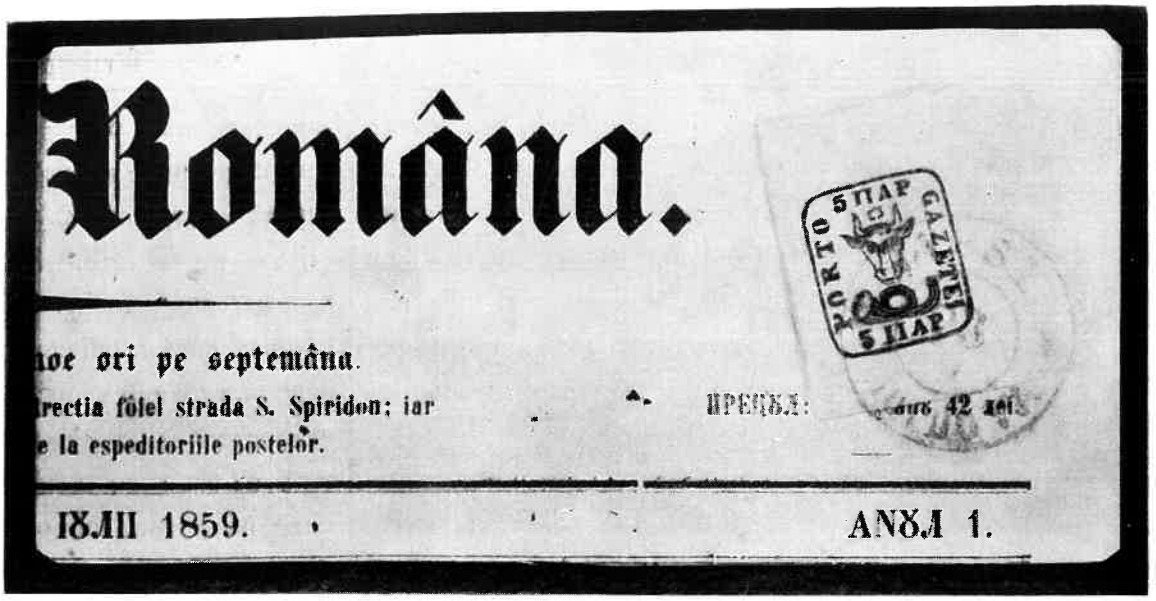

Reconstituire cu 5 piese originale a evoluției uzurii clișeului de 5 par.

autenticității lor. Ori un trucaj pe fragmente de scrisoare sau chiar pe mărci unicate presupune mai puțină osteneală și mai puține riscuri pentru recunoaștere. Marca de 5 parale cu cadru normal și în stare uzată a fost văzută, cu toată raritatea ei, și pe piese întregi.

Piese de 5 par., cadru spart sau întreg, ștampilate, prezentate pe fragment sau unicate, au caracteristici care ne permit de la prima vedere să ne îndoim sau să confirmăm, dacă este cazul, autenticitatea lor. De pildă, există în colecția Cohen din Lisabona un fragment de scrisoare cu două bucăți de 5 par., cadru întreg, cu ștampila Focșani 16/10, iar fotografiat în *Documentele Poștei Romîne* volumul I un 5 par., cadru spart, cu ștampila Bakeu 28/3.

Dacă prima piesă poate fi obliterată autentic, întrucît mărci poștale de 5 parale au fost livrate în orașele Iași, Galați și Focșani (întîmplător și la Vaslui), așa cum reiese din verificarea dosarelor de trimiteri de mărci la oficiile poștale pe perioada 1/XI/1858—1/V/1862, cea de a doua este fals obliterată, pentru că biroul poștal Bacău nu a primit și n-a posedat mărci de 5 parale.

RETRAGEREA DIN CIRCULAȚIE A CELEI DE A 2-a EMISIUNI

După cum am mai menționat, puterea de circulație a celei de a doua emisiuni « cap de bour » a fost de la 1 noiembrie 1859 pînă la 5 mai 1862 inclusiv. În urma dispozițiilor primite de la Ministerul de Finanțe (care se afla acum la București), Direcția Poștelor din Iași trimite birourilor poștale din întreaga Moldovă dispoziția de retragere din vînzare a întregii emisiuni. Dispoziția telegrafiată are următorul conținut:

Direcția Poștelor la Jassy
către
birourile moldovene

No. 1662
30 Aprilie, 1862

Prin telegraf la biroul poștale din:

Vaslui, Jassy, Bărlad, Tecuci, Focșani, Galatz, Roman, Bacău, Fălticeni, Botoșani, Dorohoi și Mihăileni.

De la 1 Mai manipulația scrisorilor francate se va face fără marce, pînă la trimiterea unor mărci nouă, marcile ce vor rămîne față să se trimite direcției cu seama lunei April.

Dar cum dispoziția nu se putea aplica întocmai, Iașul este nevoit să se adreseze tot în aceeași zi Ministerului de Finanțe din București, pentru a obține o scurtă amînare în aplicarea noului tarif. Iată și conținutul acestei telegrame:

Tarifele nouă nu se pot aplica pînă la 5 Mai fiind primite tîrziu şi prin telegraf este cu neputinţă. Aşa de toate cuprinderile pe la birourile poştale, ele sînt date la tipar şi la ziare arătate. Vor fi puse la Jassy mai regulat de la 1 Mai. Sunteţi rugat a aproba aceasta.

Şi într-adevăr birourile moldovene mai franchează pînă la 5 mai 1862 cu mărci din cea de a doua emisiune «cap de bour» după cum ne confirmă şi actele aflate în dosarul D.P. 236/1862. În «semile lunare» ale cîtorva birouri am găsit completată nu numai rubrica PORTO dar şi rubrica «venit din mărci» însă cu adăugirea «sau franco din lipsă de mărci». Birourile la care ne referim sînt următoarele şi indicăm alături sumele încasate din vînzarea de mărci:

biroul din Falticeni	cu	100	lei
biroul din Iaşi	cu	1413,22	lei
biroul din Mihăileni	cu	10	lei

Această stare de fapt a fost, de altfel, oficializată prin răspunsul dat la cererea de prelungire, care glăsuia:

Aprobu propunerea, noile tarife poştale se vor pune în aplicare la 5 mai [1].

Ultimele zile deci, ale celei de a doua emisiuni «cap de bour» sînt pe sfîrşite, de la Bucureşti aşteptîndu-se mărcile adecvate noului tarif poştal. Dar cum ele vor mai întîrzia încă multă vreme şi cum acest fapt nu-i este necunoscut directorului poştei din Iaşi, acesta dă la 2 mai 1862 rezoluţia cu nr. 21, care are următorul text: *Să se facă cunoscut că pînă la primirea mărcilor să se însemne pe scrisori taxe ce or primi ca francate* [2].

La 8 mai Direcţiunea Poştelor din Iaşi trimite o nouă circulară către toţi expeditorii poştali din Moldova: *nr. 1718 către toţi domnii expeditori poştali:*

Pînă ce se vor primi mărcile de scrisori pentru tariful nouă precum v-am arătat prin ordinul 1662, că acele de pînă acum sînt desfiinţate, semnaţi pe scrisori ce taxe veţi primi ca francate [3].

O dată cu retragerea din circulaţie a celor trei valori din a doua emisiune «cap de bour» se încheie şi prima perioadă din istoricul filateliei romîneşti.

Iulie 1858— mai 1862 a fost perioada de glorie a serviciului de poştă moldovean, care ne-a oferit nestematele pe hîrtie gumată, ce sînt astăzi podoabe nu numai ale filateliei romîneşti, dar şi mondiale.

---

[1] Dosar D.P. 217/1862, fila 121.
[2] Dosar D.P. 217/1862, fila 126.
[3] Dosar D.P. 217/1862, fila 127.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 5 PARALE

Format dreptunghiular în dimensiuni 15...15, 4 × 17, 4...17,5 mm cu cele 4 colțuri rotunjite. Desenul reprezintă un cap de bour cu o stea în 6 colțuri așezată între coarne. Sub botul capului este o goarnă poștală. Inscripțiile sînt rînduite pe toate cele patru laturi, între desen și cadru astfel: PORTO de jos în sus pe latura din dreapta capului, 5 ПАР (adică 5 PAR în litere cirilice prescurtat de la cuvîntul parale) pe baza de sus, deasupra coarnelor și stelei, GAZETEI de sus în jos pe latura din stînga capului, 5 ПАР încă odată, dar pe baza inferioară, sub cornul poștal. Deci pe cele două laturi de pe înălțime este înscrisă legenda în caractere latine, care se referă la destinația francaturi — ziare trimise prin poștă — iar pe cele două laturi de pe bază este înscrisă de două ori valoarea nominală în caractere cirilice. Ca și în desenele celor patru valori din prima emisiune « cap de bour », lipsește orice indicație referitoare la țara emitentă.

Cadrul este un dreptunghiu imperfect, latura din dreapta capului fiind de 17,4 mm iar cea opusă de 17,5 mm; latura de sub cornul poștal are 15 mm în timp ce latura de deasupra capului măsoară 15,25 ... 15,40 mm. Iată cîteva semne caracteristice:

Latura din stînga este ciuntită în interior între literele R și T și în exterior în dreptul literei P.

Latura de jos este gîtuită spre colțul din stînga la începutul curburii (sub litera P) și are două ciuntituri exterioare, una sub cifra 5, alta sub litera P. La tipul cu cadrul spart, acesta este vizibil, ca o deschizătură sub litera A din ПАР.

Latura din dreapta este mult mai neregulată decît cea opusă, grosimea ei fiind variabilă. Se observă cîte o ciuntitură exterioară în dreptul celor două litere E din GAZETEI, o alta interioară în dreptul literei T și foarte fin o întrerupere diagonală a cadrului spre prima literă E.

Legenda, la cuvîntul PORTO se observă:

Litera P are bucla întreruptă față de picior, iar prelungirea ei apare ca un punct. Talpa piciorului este oblică.

Litera O este întreruptă sus.

Litera T are o spărtură fin diagonală sus în dreapta.

La cuvîntul GAZETEI:

Clișeul reconstituit al valorii de 5 par.

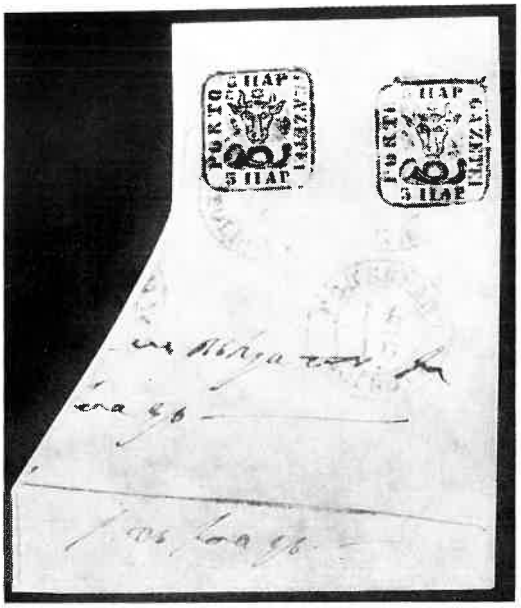

Frumoasă piesă cu două mărci de 5 par. (colecţia Ed. Cohen).

Litera G are o intrătură pe curba exterioară, sus.

Litera A are întreruptă linia orizontală dintre cele două picioare.

Litera E are întreruptă talpa inferioară, părînd a fi despărţită de picior. La fel şi la cea de a doua literă E.

5 parale (ПАР) superior are la litera П (P cirilic) o întrerupere a liniei orizontale (de sus) în dreptul piciorului drept, iar tălpile literelor A şi P sînt unite între ele.

5 parale (ПАР) inferior: cifra nu se aseamănă de loc cu celălalt 5 şi este de o grosime inegală, de la foarte subţire la foarte gros; linia orizontală de la litera A este subţiată şi pare întreruptă între cele două picioare; talpa piciorului literei P (R cirilic) este mult prelungită spre curbură, avînd în plus un punct la mijlocul părţii dinspre bucla literei.

Desenul: steaua în şase colţuri de formă neregulată, are colţul din dreptul frunţii capului, întrerupt, ca o portiţă.

Capul de bour are conturul întrerupt în 8 puncte şi anume între cornul drept şi stea, la baza cornului stîng lîngă ureche, marginea inferioară a urechii stîngi (lîngă curbură), în patru puncte la buza inferioară şi la buza urechii drepte.

Ochiul drept are conturul inferior format de două linii în unghi de 90°, linia orizontală lăsînd o portiţă spre conturul nasului. Irisul ochiului pare a fi format din trei puncte în linie oblică dinspre ureche spre nas. Ochiul, pare a fi o continuare a liniei nasului.

Ochiul stîng are conturul inferior format dintr-o linie curbă întreruptă, iar irisul pare un punct aruncat spre ureche.

Linia sprîncenei se confundă cu cea a ochiului.

Nasul este format din două linii ce par a se uni într-un punct.

Nările sînt formate din două linii în chip de virgule întoarse una spre cealaltă.

Nu există o simetrie în conturul botului.

La pavilionul goarnei poştale se observă o pată de umbră înspre stînga, iar spre mijloc 18 puncte

5 par. din margine de coală.

romboidale inegale ca mărime. Numărîndu-le de jos în sus, ele sînt grupate în linii oblice, astfel: 2—4—4—4—2—2. Din extremitățile pavilionului pornește cîte o linie, care formează marginile trompetei. Mai în interior pornesc alte două linii care intrînd de curbură, se contopesc într-o a treia linie mult mai groasă, care la rîndul ei pornește dinspre mijlocul pavilionului. Ea se termină în mușțuc sub forma unui punct mare negru, cuprins și de liniile care formează conturul goarnei.

Desenul a fost imprimat cu cerneală neagră pe hîrtie vînătă și albă. În stare neștampilată cu cadrul întreg constituie o raritate. Piese obliterate se cunosc puține, dat fiind că ziarele, în majoritate covîrșitoare nu s-au păstrat, sau desfăcîndu-le, se rupea marca.

Marca de 5 parale cadru spart a fost imprimată cu cerneală gris-negru. Nu a circulat și ca atare nu există, autentic, obliterată.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 40 PARALE

Cadrul desenului, în formă dreptunghiulară, cu colțurile rotunjite are dimensiunile 19,5...20 × 16,5...17 mm.

Latura superioară a cadrului este dublată — în afară — de o linie subțire. Pe marginea interioară se observă patru ciuntituri și anume în dreptul extremității cifrei 4, deasupra literei A, deasupra literei P și la începutul curburii, din dreapta sus.

Curbura, din dreapta sus, are pe marginea exterioară un intrînd.

Latura din dreapta cadrului are o umflătură pe partea interioară în dreptul literei S, iar deasupra celei de a doua litere R are o spărtură largă, în timp ce deasupra literei E spărtura este îngustă.

Latura inferioară a cadrului are două intrînduri pe partea interioară, una între cifrele 4 și 0, cea de a doua după litera P la începutul curburii din dreapta jos.

Ca și la valoarea de 5 parale inscripțiile sînt rînduite pe toate cele patru laturi ale cadrului, textul fiind PORTO cu litere latine pe latura stîngă, 40 ПАР (PARALE) în caractere cirilice, prescurtat, pe latura superioară, SCRISOREI tot în caractere latine pe latura dreaptă și 40 ПАР pe latura inferioară.

La primul cuvînt din legendă, PORTO, observăm: prima literă P are piciorul îngroșat în partea inferioară, nemaidistingîndu-se talpa. Bucla literei este spartă în partea superioară.

Primul O este de asemeni spart sus.

Litera R are piciorul tot așa de gros ca la litera P în partea inferioară.

Litera T este caracteristică valorii de 40 parale prin cele două aripioare care se alătură piciorului, dar fără a-l atinge. Litera pare astfel formată din trei părți distincte.

Schiță a clișeului valorii de 40 par.

Cea de a doua literă o este ceva mai rotunjită decît prima și are de asemeni o spărtură sus, dar ceva mai la stînga.

Zero din 40 are oarecum o formă de dreptunghi, cu grosimea neregulată și spart sus. Două ieșituri pe marginile interioare ale laturilor din dreapta și stînga gîtuie parcă golul dintre ele.

Litera П (P cirilic din PAR) are primul picior aplecat spre dreapta, iar linia care unește cele două picioare sus, este întreruptă în așa fel, că primul picior pare a avea o talpă superioară alungită spre dreapta.

În primul picior al literei A se formează o ferestruică deasupra liniei orizontale care străpunge acest picior. Celălalt este mult mai gros.

Prima literă în cuvîntul SCRISOREI, litera S, are trei spărturi pe bucla superioară.

Litera C este strangulată la mijloc, iar cele două curburi sînt întrerupte cea de sus de două ori, cea de jos, odată.

Litera R are atît bucla cît și cel de al doilea picior despărțite de primul picior. Forma buclei este de jumătate lună și al piciorului de sub ea de trapez.

Subțiată sus față de bază, litera I pare strangulată pe jumătatea superioară.

Al doilea S, mai subțire decît primul, are două spărturi pe curbura superioară.

Litera O este la fel spartă în partea superioară, la mijlocul curburii.

Al doilea R prezintă aceleași particularități cu primul, cu care totuși nu se aseamănă.

Litera E are o spărtură pe linia orizontală superioară iar ultima literă, I, pare aplecată spre curbura cadrului și este subțiată spre partea superioară.

În 40 ПАР de sub goarnă se observă următoarele semne:

La cifra 4, linia orizontală are o fereastră ce ocupă aproape toată lungimea ei. Piciorul vertical este strangulat

Două frumoase piese de 40 par.

Piese de 40 par. peste care a fost aplicată ştampila FRANCO.

deasupra locului, din care linia verticală porneşte ca o creangă dintr-o tulpină.

II (P cirilic) este ca şi lipsit de linia orizontală care leagă sus cele două picioare. Un punct fin se observă în mijlocul traseului ei.

Linia orizontală dintre picioarele literei A este de asemeni spartă şi sub ea primul picior seamănă cu o gheară.

Litera P (R cirilic) nu se aseamănă cu nici una din celelalte litere P ale legendei. Piciorul este gîtuit jos, astfel că partea inferioară pare o talpă în formă de bumb. La mijlocul piciorului se observă o străpungere, ca un uşor fir alb, mai mult diagonal decît orizontal. Marginea exterioară a piciorului este ondulată. Bucla este subţiată în cele două locuri de contact cu piciorul. În partea de sus a curburii este o spărtură îndreptată spre litera E din SCRISOREI.

Steaua în 6 colţuri are o spărtură sub cel de al doilea picior din II.

Coarnele sînt îndreptate spre piciorul cifrei 4 şi piciorul literei P. Marginile dinspre dreapta sînt mai groase. La cornul drept se observă o spărtură pe marginea dinspre stea, cam în locul care marchează începutul părţii a treia spre vîrf. O spărtură este şi în punctul de contact cu creştetul capului, loc ce seamănă cu o umflătură.

Linia frunţii este groasă şi tremurată, iar pe frunte sînt dispuse circular alte linii. În mijloc este un punct.

3 exemplare originale de 40 par.

Diferite obliterări pe mărci de 40 par.

Urechea stîngă are vîrful îngroşat, iar linia inferioară curbată. Linia din mijloc, ce porneşte din vîrf, este, de asemeni, îngroşată şi nu atinge linia capului.

Urechea dreaptă este formată din două linii ce nu se ating în vîrful ei. Cea superioară, mai subţire, este uşor curbată, cea inferioară, mult mai groasă, pare o linie frîntă, astfel că nu înfăţişează curbura amintită la urechea opusă. Linia din mijlocul urechii are capetele izolate şi doar în mijloc, unde este maximum de grosime, se atinge de linia inferioară.

Sprînceana ochiului stîng porneşte de la ureche ca un fir subţire, dar care se îngroaşă imediat şi se continuă cu linia nasului. Irisul este un punct alungit.

Ochiul drept are o pată formată din prelungirea sprîncenei, irisului şi conturului inferior. În partea opusă, cele două contururi lasă o spărtură larg deschisă.

Nasul este format din linii întrerupte. Sub linia imaginată de axa celor doi ochi este o virgulă întoarsă, iar mai jos, spre nări un punct.

Nările sînt în formă de paranteză, ambele cu deschizătura spre dreapta. Nara dreaptă este mai deplasată spre conturul obrazului şi mai plină.

Buza inferioară, de grosime inegală, are o spărtură în dreptul colacului cornului poştal.

Cornul poştal are o umbră în partea stîngă a pavilionului şi în interior 20 de puncte romboidale dispuse pe marginea umbrită şi apoi pe mijloc într-o linie orizontală în două rînduri.

Între cele două contururi ale cornului, pornesc dinspre marginea îngroşată a pavilionului 4 linii mai groase şi una mai subţire (situată între linia 1 şi 2). Toate sînt întrerupte şi nu se continuă spre muştuc. În punctul de pornire a colacului se formează o linie groasă, ce ar fi trebuit să continue, în intenţia desenatorului liniile pornite din pavilion.

Această linie are două spărturi pe colacul cornului şi se continuă apoi spre muştuc însoţită de o linie ce se observă deasupra ei. Conturul colacului este şi el spart spre dreapta bazei capului.

Muştucul este format dintr-un punct.

Imprimarea s-a făcut cu cerneluri de la un albastru-pal la un albastru foarte închis. Au fost văzute un mic număr de exemplare imprimate şi în verde veronez. Hîrtia pe care s-a imprimat valoarea de 40 parale variază de la cea simplă, pelur, la cea de grosimea pergamentului.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 80 PARALE

Format dreptunghiular cu colţuri rotunjite, în dimensiuni 16,25... 16,50 × 18,75... 19,25 mm.

Caracteristicile generale ale celorlalte două valori din serie sînt valabile şi aici.

Jumătatea inferioară a laturii stîngi a cadrului are un aspect sinusoidal. Latura superioară, de deasupra capului, pare formată din două linii, cea de deasupra fiind mai subţire.

Colţul din dreapta, sus, este mai puţin rotunjit, iar latura dreaptă are o spărtură în diagonal spre litera R.

Schiţa clişeului valorii de 80 par.

Latura inferioară, de sub cornul poştal, este gîtuită spre cele două extremităţi, iar între litera A şi P este o spărtură diagonală.

Legenda înscrisă pe toate cele patru laturi are textul PORTO SCRISOREI, 80 ПАР (PAR în litere cirilice, prescurtare de la parale).

PORTO este înscris pe latura din stînga desenului, literele fiind mai distanţate decît la celelalte 2 valori.

Înaintea literei P, în dreptul tălpii piciorului se află un punct.

Litera P are o buclă de o grosime asemănătoare cu a piciorului, de care însă nu este legată. Cîte o spărtură la punctele de legătură, îi dau impresia de semn separat. Prelungirea buclei peste picior, în partea lui superioară, este de fapt un punct, la fel de izolat printr-o spărtură în locul de legătură.

Cele două litere o au spărtura comună la toate valorile.

În dreptul buclei şi tălpii celui de al doilea picior al literei R se află cîte un punct, cel de sus fiind însă ceva mai mare.

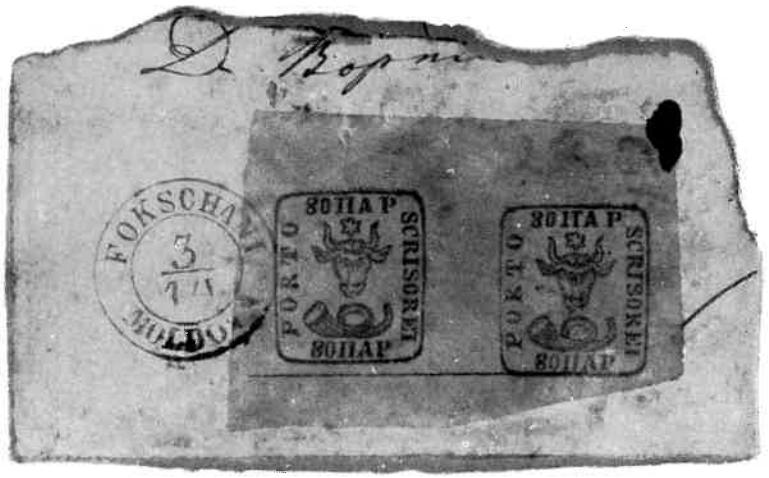

Un frumos fragment de scrisoare francată cu o pereche de 80 par.

Litera т are aceleaşi caracteristici ca la 40 par, iar între ea şi о este un punct ceva mai apropiat de talpa piciorului lui т.

Cifra 8 este aplecată puţin spre dreapta.

Litera п din пар este formată din două picioare fără legătură între ele, primul avînd tălpile mai pronunţate (cea superioară prezintă o spărtură). A doua literă din пар, litera а, are o ciuntitură adîncă în partea superioară a primului picior, iar cel de al doilea are un intrînd în marginea superioară.

Litera р (r cirilic) are bucla alungită. La fel şi talpa piciorului, sub buclă.

Litera s din scrisorei este ciuntită sub curbura inferioară în timp ce litera următoare с, are o spărtură aproape de vîrful curburii de jos.

La litera r există o spărtură între buclă şi cel de al doilea picior care se prelungeşte anormal pînă în talpa literei I cu care se uneşte.

La a doua literă r, al doilea picior este curbat.

Litera е are o spărtură pe linia orizontală de sus.

Ultima literă, і, are talpa inferioară îndreptată spre е.

Un tête-bêche de 80 par. (colecţia Ed. Cohen).

La 80 пар de sub cornul poştal, cifra 8 are ochiurile interioare ca nişte puncte albe, în timp ce conturul lui este mai gros decît la zero.

Un bloc de patru (colecţia Ed. Cohen).

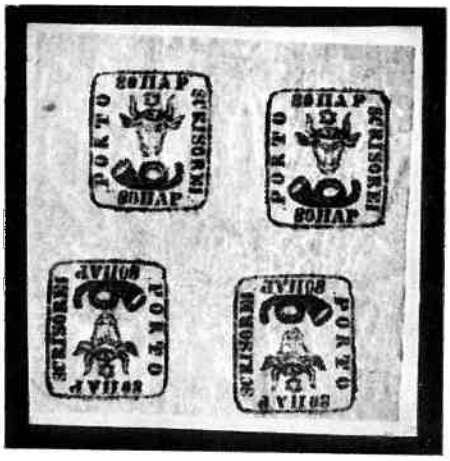

Un bloc de patru în tête-bêche (colecţia Ed. Cohen).

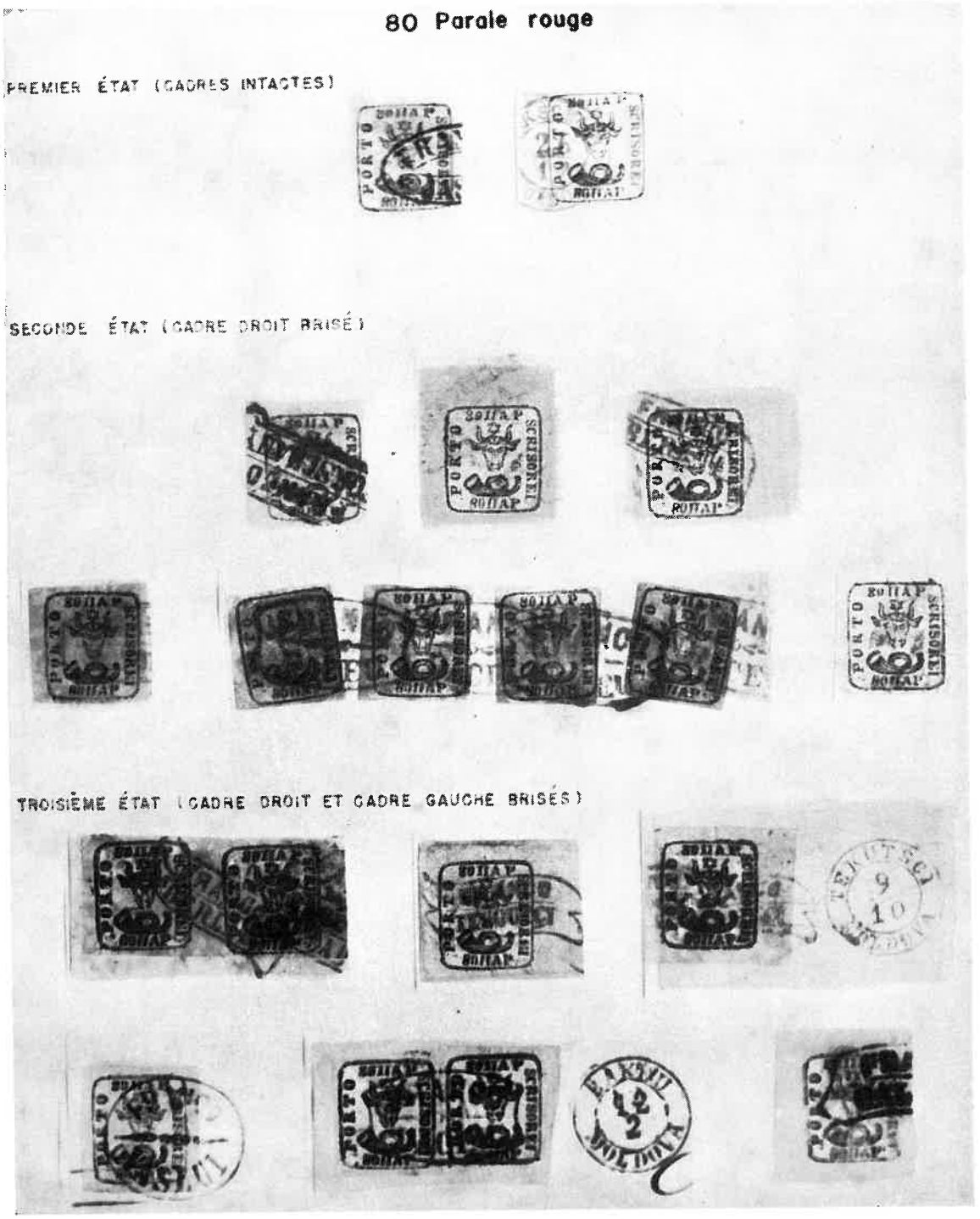

O pagină de studiu pentru valoarea lui 80 par. din colecția Ed. Cohen.

Litera П are cele două picioare complet separate, iar litera А are o ciuntitură în primul picior în dreptul liniei orizontale. Bucla lui Р este separată de piciorul literei prin două spărturi în punctele de legătură.

La desenul central, steaua în şase colţuri are o întrerupere a conturului (fără a fi o spărtură) sub litera П.

Coarnele au contururi groase şi vîrfurile îndreptate spre cifra 8 şi litera Р. Se observă cîte o uşoară spărtură pe contururile dinspre dreapta.

Urechea stîngă are în mijloc o pată ce se profilează după contururile ei; urechea dreaptă desenată mai grosolan are vîrful îndreptat spre piciorul literei R şi complet umbrit, din care iese în interior o linie puţin umbrită.

Ochii inexpresivi. Cel din stînga este oblic alungit, cel din dreapta pare mai degrabă rotund, dar cu conturul întrerupt.

Nasul este format din două linii care se continuă din sprîncene. Pe mijloc coboară din sprînceana stîngă o linie care se întrerupe.

Nările sînt mai puţin proeminente, cea stîngă fiind însă unită cu conturul botului printr-o pată alungită.

Buza inferioară are o spărtură deasupra colacului cornului poştal.

Cornul poştal nu se aseamănă de loc cu cele din valorile de 5 par. şi 40 par., conturul lui fiind mai puţin stilizat. Pavilionul este umbrit în marginea dinspre stînga. Conturul inferior se continuă direct spre muştuc, care de data aceasta nu mai este un punct.

O linie, la început subţire şi apoi îngroşată, porneşte în partea inferioară a pavilionului şi conturează apoi colacul. Alte trei linii pornite din pavilion se contopesc în prima. Colacul este străbătut de o linie spartă în trei locuri.

Mărcile din această valoare au fost imprimate cu cerneală de culori diferite, de la un roşu-deschis la un brun-roşu şi chiar maro-închis, pe hîrtie albă sau gălbuie (uneori albastru-pal pînă la vînăt).

EMISIUNEA ANILOR 1862/1864 — «PRINCIPATELE UNITE»

DESENELE NOILOR MĂRCI POŞTALE

Măsurile legiferate în martie 1862 de către Adunarea Legislativă deschid o nouă etapă în istoricul mărcilor poştale romîneşti. O putem considera a doua — prima fiind a emisiunilor Moldovei — începutul ei situîndu-se la 1 mai 1862, momentul intrării în vigoare a tarifului poştal valabil pe întreg cuprinsul ţării. Acest tarif se caracterizează printr-o reducere apreciabilă şi introducerea primei taxe pentru serviciul loco.

Noile mărci poştale afectate acestui tarif, exprimă în desenul lor — comun pentru toate valorile emisiunii — năzuinţa fierbinte a poporului romîn pentru neatîrnare şi independenţă, puternic manifestată, de altfel, o dată cu revoluţionarul act al unirii sub un singur domnitor, contrar prevederilor convenţiunii de la Paris.

Desenul noilor mărci, denumite în limbajul filatelic emisiunea «Principatele Unite», simbolizează prin aducerea la un loc a atributelor heraldice din stemele celor două principate, «vulturul» şi «capul de bour», unirea deplină a Munteniei şi a Moldovei, făurită de masele populare din cele două părţi ale Milcovului.

În timp ce la prima serie «cap de bour», legenda este scrisă în întregime în caractere cirilice, iar la cea de a doua apar alături şi cele latine, la cea de a treia serie de mărci romîneşti, legenda este scrisă numai în caractere latine. Începînd cu această emisiune, caracterele cirilice nu mai apar în legendele mărcilor.

Greşeala remarcată în legenda celor două emisiuni de mărci moldoveneşti este înlăturată şi astfel nu mai apare PORTO SCRISOREI ci FRANCO SCRISORI. Referitor la acest important amănunt trebuie remarcat însă faptul că funcţionarii poştei moldovene au fost preocupaţi, încă din 1859, de îndreptarea greşelii amintite. Demersurile făcute în acest sens, ca şi propunerile prezentate pot fi considerate ca o introducere în istoricul celei de a treia emisiuni de mărci poştale romîneşti. Din acest punct de vedere considerăm că cele trei acte păstrate la Arhi-

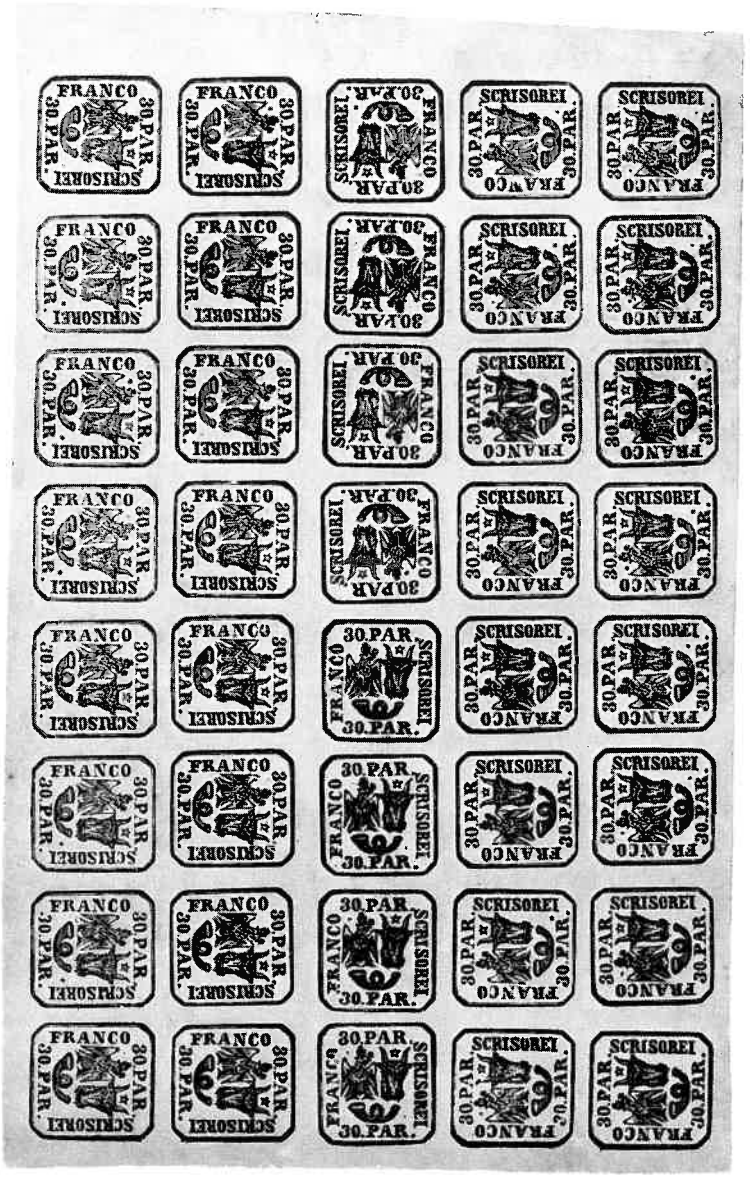

Coală de 40 exemplare din valoarea de 30 par. « Principatele Unite » (colecția Academiei R.P.R.).

vele Statului din București, în dosarul D.P.T. 867/1859, (paginile 315, 316 și 321), constituie un foarte interesant material documentar.

Primul act este un referat al expeditorului central al Poștei din Iași, pe nume Cerneț, adresat Direcției Poștelor la 30 iulie 1859, sub numărul 3313:

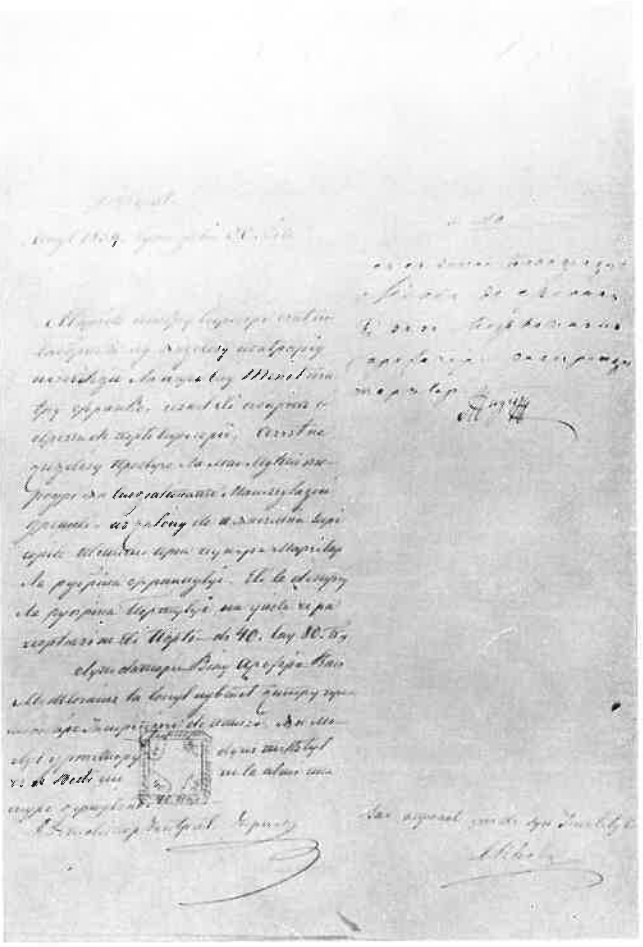

Actul în care se propune eliminarea greşelii de PORTO, prin corectul FRANCO.

Mărcile pentru scrisori sănt şi laboraţi cu înţeles contrariu necesităţii la care s-au menit pentru franco când ele poartă adresa de porto scrisori. Acest neînţeles produce la mai mulţi birouri în speţialitatea manipulaţiei greşeli, că în loc de a însămna scrisorile plătite prin puneri marcilor, la rubrica francului, ele se descriu la rubrica portului ca unile ce raportează pe eli porto de 40 sau 80 parale.

După datorie vin a refera ca să mijlocească întru preschimbarea de astăzi în modul următor după textul ce se vedi la alte staturi ţirculînd.

Luînd în considerare această propunere, Direcţia Poştelor din Iaşi a înaintat Ministerului de Finanţe, adresa cu nr. 2488 din 8 august 1859:

Marcile cu care se serveşte expeduirea scrisorilor private cu franco sănt laboraţi cu înţălesul contrariu necesităţii la care s-au menit pentru franco, când ele poartă inscripţia de porto scrisori, şi acest neînţăles produce la mai multe birouri în specialitatea manipulaţiei greşeli, căci în loc de a însemna scrisorile plătite prin punerea marcelor la rubrica francului, ele se descriu la rubrica portului, ca unele ce raportează pe asemenea marce, precum i-au zis inscripţia porto de 40 sau 80 parale.

Direcţia observînd această nepotrivire a inscripţiei, care neapărat trage după sine a lor prefacere, roagă onorab. Minister să binevoiască a regula schimbarea inscripţiei lor, ca în loc de porto scrisorii a fi franco scrisorii, spre a lipsi greşelile ce se fac din asemenea cauză.

Acest demers a rămas fără rezultat favorabil, Ministerul de Finanţe nefiind de părere să retragă din circulaţie mărcile existente, pentru a le înlocui cu altele

în spiritul observațiilor poștei. În adresa de răspuns cu nr. 9937 din 24 august 1859, se arată printre altele:

Ministerul răspunde că de la sine se înțelege că orice scrisoare ar avea pe ea marce este plătită, și dar în loc de a propune Ministerului niște cheltueli zadarnice, au putut, și trebuie să se facă cunoscut tuturor birourilor de expediții, că orice scrisoare poartă pe dănsa o marcă, fără nici o îndoială că este plătită, iar dumnealor expeditorii trebuie a observa numai ca marcile de pe eli să fie în proporție cu catigoria în care sănt date și după greutatea lor.

Este deci de presupus că, cu toate că propunerea Direcției Poștelor din Iași a rămas fără rezultat imediat, ea a fost luată în considerație la proiectarea emisiunii « Principatele Unite », ale cărei valori au de altfel și formatul din proiectul prezentat de expeditorul central Cerneț.

Un rezultat al demersurilor făcute s-a concretizat doar în introducerea de ștampile franco ce s-au aplicat pe scrisorile francate spre a înlătura confuzia.

Culorile alese pentru cele trei valori ale acestei noi serii de mărci corespund celor ale steagului național și anume roșu, galben și albastru, arborat de Muntenia, cu mulți ani înainte.

VALORILE CELEI DE A 3-a EMISIUNI

Pe baza tarifului intrat oficial în vigoare la 1 mai 1862, sînt emise trei valor cu putere circulatorie pe întreg teritoriul țării. Ele sînt:

3 parale — culoare galbenă — pentru ziare și alte publicații în greutate de o foaie
6 parale — culoare roșie — pentru scrisori simple loco
30 parale — culoare albastră — pentru scrisori simple, în greutate de 1—5 *dramuri*, destinate oricărei localități din țară.

Pentru scrisorile recomandate se percepea în plus 30 parale, taxă egală cu cea pentru avizul de primire. Astfel o scrisoare recomandată cu aviz de primire, trimisă de la București la Iași trebuia francată cu mărci în valoare totală de 90 parale.

După cum am menționat în capitolul consacrat celei de a doua emisiuni « cap de bour », mărcile destinate noului tarif n-au putut fi puse în circulație o dată cu intrarea lui în vigoare, adică la 1 mai 1862. Ele au fost puse în vînzare la 26 mai 1862, în Muntenia și în luna iulie în Moldova, întîrzieri cauzate de Atelierul Timbrului care, mutat de la Iași la București [1], a tipărit și aceste mărci

[1] Mașina a fost adusă la sfîrșitul anului 1861, iar restul utilajului mai tîrziu pe baza hotărîrii Consiliului de Miniștri din 17 aprilie 1862 — Dos. Min. Int. 1862 pachet 15, nr. 271, Dosar 61 A, fila 3.

Emisiunea « Principatele Unite ».

tot cu vechea maşină, care imprima cu un singur clişeu. Ele au fost tipărite deci în acelaşi sistem, în coli de 32 buc., cîte opt în patru rînduri, astfel că mărcile din rîndurile 2 şi 3 formează acelaşi tip de *tête-bêche*-uri, descrise în capitolul primei emisiuni « cap de bour ».

COMENZILE DIN ANII 1862-1864 PENTRU TIP I

Un capitol important din istoricul mărcilor din emisiunea « Principatele Unite » îl constituie datele referitoare la tirajul lor. Ele cer cercetătorilor să se întoarcă în primele luni ale anului 1862, cînd încă mai circulau mărcile celei de a doua serii «cap de bour». La pagina 104 am arătat că la 26 februarie 1862 Direcţia Poştelor din Iaşi a trimis Ministerului de Finanţe din Bucureşti adresa nr. 883 din 26 februarie 1862, prin care solicita tipărirea a 6400 mărci de 5 parale, 16.000 mărci de 40 parale şi 32.000 mărci de 80 parale.

Acestei cereri nu i s-a dat urmare nici după telegrama nr. 1509 din 24 aprilie 1862, nici după cea cu nr. 1662 din 30 aprilie, cînd, cunoscînd noile tarife, Direcţia Poştelor din Iaşi a cerut mărci în valori de 3 par. (2000 buc.), 30 par. (5000 buc.), 60 par. (4000 buc.) şi 90 par. (3000 buc.).

Totuşi demersurile făcute de poşta moldoveană au reţinut atenţia forurilor competente din Bucureşti, în scurta perioadă cînd nici nu se conturaseră definitiv valorile emisiunii « Principatele Unite ». Dar asupra cuantumului primei comenzi a mărcilor din această nouă emisiune, există mai multe păreri.

În lucrarea sa *Les timbres du Royaume de Roumanie* apărută în 1913 la Paris, George Brunel se referă la un raport cu nr. 19 din 20 aprilie 1862 al Atelierului Timbrului, drept răspuns la o adresă cu nr. 6891 a Ministerului de Finanţe. Prin acest raport Brunel arată că se cere plata pentru confecţionarea a 120.000 mărci, de unde el trage concluzia că tirajul primei emisiuni « Principatele Unite » a fost de 120.000 bucăţi pentru toate cele trei valori.

Revista filatelică romînească *Timbrofilul* nr. 8/1891, se referă într-un articol semnat de C. Moroiu, la aceeaşi adresă cu nr. 6891 datată 19 aprilie 1862 şi

arată că ea constituie comanda rămasă fără rezultat pentru un număr de 20.000 mărci a 5 par., 40.000 mărci a 40 par. şi 60.000 mărci a 80 par., adică valori din cea de a doua emisiune « cap de bour ».

În fine, în *Cartea mărcilor Principatele Unite*, Jacques Wertheimer-Ghika scrie la pagina 99: *Brunel comite greşeala că consideră această comandă ca făcută pentru noile mărci din Principatele Unite, pe cînd cercetările noastre au dovedit că această comandă era destinată să servească exclusiv poştei din Moldova care, atunci, de luni de zile, ducea lipsă de mărci. Această comandă nr. 6891 nu a fost executată niciodată în forma iniţială...* Şi, mai departe, autorul citat conchide: *Putem deci deduce, dacă pentru Moldova au fost socotite de ajuns 120.000 mărci, că acelaşi număr s-a hotărît şi pentru Muntenia, ajungînd astfel la 240.000 mărci.*

Dintre cei trei autori amintiţi, doar George Brunel se apropie de adevăr. O cercetare atentă, în ordine cronologică, a documentelor aflate la Arhivele Statului din Bucureşti, ne conduce în mod firesc la restabilirea adevărului istoric.

Printre aceste documente este adresa nr. 862 trimisă Ministerului de Finanţe la 17 aprilie 1862 [1] de către Direcţia Poştelor din Bucureşti:

Domnule Ministru,

După dispoziţiunile luate urmîndu a se constitui de la 1 mai viitoriu serviciul poştei de scrisori în contul Statului, ve rogu Domnule Ministru, să binevoiţi a regula facerea unui numeru de unasută doăzecimii marce pentru a se aplica pe scrisori din care

60.000 a 1 leu
40.000 a 2 lei
20.000 a 5 parale

care va servi ambele Direcţii (din Bucureşti şi Iaşi, adică mărci comune ambelor principate n.a.).

Primiţi vă rogu Domnule Ministru asigurarea preassebitei mele consideräciuni.

Directorul Poştelor
(ss) *indescifrabil*

De aici a pornit toată eroarea din corespondenţa care durează cîteva zile. Pe această adresă Ministerul de Finanţe a pus rezoluţia următoare:

Se va da ordin Domnului Controlor al Ateliei Timbrului a rezolva imprimarea numerului de marce aci citat supuind mai întîi Ministerului, lămuriri de costul articulelor trebuitoare la confecţionarea lor spre a se ordona liberarea banilor [2].

[1] În dos. M.F. nr. 354/1862 este o adresă cu nr. 1903, datată 16.4.1862 prin care se cere confecţionarea a 100.000 mărci de 1 leu, 28.000 mărci de 2 lei şi 200.000 de 5 par. « necesarii de la 1 mai fiitor la fel cu cele din Moldova ». Este o dovadă că toate comenzile menţionate erau pentru mărcile noi.

[2] D.P.T. 189/1862, fila 4.

Ca urmare a rezoluției de mai sus, Ministerul de Finanțe trimite Atelierului Timbrului adresa nr. 6891 din 19 aprilie 1862, al cărei conținut nu a fost cunoscut pînă astăzi:

Urmînd trebuință a se imprima un număr de 120.000 marce spre a se aplica pe scrisori, vă invit Domnule Controlor, de a se regula imprimarea menționatului număr de marce, din care 60.000 va fi cîte 1 leu, 40.000 a 2 lei și 20.000 a 5 parale, despre a căror cost supuindu-mi lămuriri voi regula liberarea banilor, aceasta cît se poate mai în grabă fiind trebuitoare [1].

Dar mai important chiar decît această adresă, considerăm conceptul ei rămas în manuscris la dosar și al cărei text începe astfel:

După dispoziția luată, urmînd că de la 1 mai viitoriu asse constitui serviciul poștei de expediție a scrisorilor în contul statului, pentru care finit consider trebuință de... (acest text este șters cu linii și înlocuit apoi cu cel al adresei 6891).

Importanța acestui început de concept, constă în faptul că din cuprinsul lui reiese că atît Ministerul de Finanțe, cît și Direcția Poștei din București făceau o comandă de 120.000 mărci necesare de la 1 mai 1862 înainte pe baza schimbărilor preconizate, adică pentru cele ale emisiunii « Principatele Unite » și nu pentru cele din a doua emisiune « cap de bour ». Să cercetăm însă dosarul 189/1862 în continuare:

La adresa nr. 6891, Controlorul Atelierului Timbrului răspunde cu raportul nr. 19 din 20 aprilie [2]:

Conform ordinului dvs. sub nr. 6891 cu respect vă anexezi pe lîngă aciastă lista obiectelor și a drogurilor necesarie pentru pregătirea a 120.000 marce în serviciul poștelor și vă rog Domnule Ministru, să binevoiți a ordona eliberarea banilor pentru cumpărarea tutulor obiectelor în primirea domnului Ștefan Poenariu șeful Preselor.

Totodată vă rog Domnule Ministru, binevoiți a regula ca să se dea domnului Poenariu și o despăgubire pentru plata trăsurii fiind că are a face curse în cuprinsul capitalei, pentru căutaria și cumpăraria acestor obiecte.

Pentru controloru timbrului

Dimitrie Morfu

Acesta este raportul la care se referă George Brunel în lucrarea amintită. *Lista obiectelor* de care se vorbește în raport conține printre altele și *3 ștempluri*, iar valoarea ei totală se ridică la 1041 lei.

[1] D.P.T. 189/1862, fila 5.
[2] D.P.T. 189/1862, fila 11.

Raportul fiind aprobat, secţia Regiilor Financiare din Ministerul de Finanţe a dat dispoziţii Biroului de Ordonanţare, cu adresa nr. 7137 din 24 aprilie, să elibereze suma de 1041 lei.

Toate aceste acte ne duc la concluzia firească deci, că direcţia poştei din Bucureşti a comis o greşeală cînd a indicat în adresa nr. 862, valorile de 5, 40 şi 80 parale, greşeală repetată apoi şi de către Ministerul de Finanţe în adresa către Atelierul Timbrului. Ambele foruri se refereau, de fapt, la cele trei valori de 3, 6 şi 30 parale ce urmau să intre în vigoare cîteva zile mai tîrziu cu valabilitatea pentru ambele Principate. Mai mult chiar, putem admite că întrucît Atelierul Timbrului fusese mutat la Bucureşti, atît cu maşina, cît şi cu utilajul său, nu ar fi fost nevoie de trei clişee noi pentru valorile de 5, 40 şi 80 parale « cap de bour » deoarece cele vechi se aflau şi ele la Bucureşti, unde se păstrează şi astăzi în perfectă stare în tezaurul Imprimeriei de Timbre. Ne apare clar că clişeele prevăzute în devizul de 1041 lei erau pentru cele trei valori ale emisiunii « Principatele Unite ».

De altfel este greu de admis că atunci cînd, la 24 aprilie, Ministerul de Finanţe aprobă plata imprimării mărcilor a căror valoare nominală o face cunoscută publicului peste trei zile (la 27 aprilie cu circulara nr. 7390) [1] să nu fi ştiut că este vorba de o comandă pentru mărci ce le va introduce în circulaţie cîteva zile mai tîrziu, şi să fi comandat mărci numai pentru Moldova, mărci ce trebuiau să iasă din circulaţie numai peste 6 zile.

Considerăm deci că s-a strecurat o eroare în redactarea adreselor în discuţie şi respectînd numărul şi ordinea arătată în adresa nr. 862, prima comandă pentru valorile emisiunii « Principatele Unite » a fost de:

60.000 a 30 parale
40.000 a 6 parale
20.000 a 3 parale

Spre deosebire însă de emisiunile anterioare, problema tirajului la « Principatele Unite » nu se reduce la simpla lui stabilire, întrucît aici intervine o schimbare importantă în modul de tipărire, care a creat două tipuri de mărci pentru fiecare valoare în parte.

Am arătat la începutul acestui capitol că valorile de 3, 6 şi 30 parale au fost imprimate la aceeaşi maşină şi după acelaşi procedeu ca şi valorile din emisiunile « cap de bour », adică la presa manuală şi în coli de cîte 32 bucăţi.

După cum vedem în *Monitorul Oficial* nr. 168 din 1 august 1862, Ministerul de Finanţe a început să caute o nouă maşină de tipărit, deoarece se apreciase că cea veche nu va putea face faţă unui program încărcat de lucru. Era şi firesc, pentru că pe de o parte poşta scrisorilor lua treptat o dezvoltare tot mai mare,

[1] Reprodusă şi în *Monitorul Oficial* nr. 93 din 28.4.1862.

deci şi necesităţile ei de mărci poştale creşteau, iar pe de altă parte, Atelierul Timbrului continua să imprime şi hîrtia timbrată aflată încă în uz fiscal în Moldova.

Anunţul publicat pentru prima oară în *Monitorul Oficial* nr. 168, este repetat în numerele următoare, pînă ce s-a găsit o nouă maşină, care a intrat în funcţiune în 1864.

Spre deosebire de cea veche, la noua maşină s-a folosit la imprimare, în loc de un singur clişeu, o placă de 40 clişee. Ea a fost obţinută prin reproducerea în galvanoplastie a clişeului din 1862 pentru fiecare din cele trei valori.

Asupra amănuntelor de tipărire vom reveni, dar deocamdată precizăm că datorită celor două modalităţi de imprimare, mărcile « Principatele Unite » sînt împărţite din punct de vedere filatelic în tipul cu clişeu unic, sau 1862 şi tipul cu clişeu placă, sau 1864. Din punct de vedere poştal o asemenea diferenţiere nu a fost necesară atunci, întrucît mărcile tipărite cu vechea maşină, în coli de cîte 32 bucăţi, nu au fost scoase din circulaţie la introducerea celor tipărite cu plăci de 40 bucăţi. Ele au fost folosite paralel pînă la 31 decembrie 1864, cînd a încetat valabilitatea tarifului poştal pentru care au fost emise, urmînd a intra în vigoare mărcile cu efigia domnitorului Al. I. Cuza.

Datorită însă diferenţei de valoare filatelică dintre cele două tipuri —1862 şi 1864 — cît şi a unor controverse existente, considerăm util să răspundem în această lucrare unor probleme a căror rezolvare o cer, în special, colecţionarii de mărci poştale romîneşti, nu numai din ţară, dar mai ales din străinătate. Ei pretind aceasta cercetătorilor romîni, care au posibilitatea de a studia vechile arhive şi de a aduce la cunoştinţa publică acte ce pot stabili un adevăr istoric.

Sperăm că bogatul material documentar prezentat în paginile ce urmează, va răspunde acestei cerinţe.

Am arătat în capitolul consacrat istoricului poştelor că în 1862 serviciile de poştă din Ţara Romînească au fost reorganizate după modelul celor din Moldova, ca unele ce, prin vechimea lor, cîştigaseră o oarecare experienţă.

Printre alte organisme, s-a înfiinţat la Bucureşti un birou poştal central, a cărui casierie, denumită casieria centrală, aproviziona cu mărci toate unităţile poştale din ţară, autorizate a manipula cu ele.

Tot această casierie centrală sesiza, pe cale ierarhică, Ministerul de Finanţe de epuizarea stocului din diferite valori şi indica cuantumul noilor comenzi.

Ea centraliza veniturile birourilor şi celorlalte unităţi, din vînzarea mărcilor, porto scrisorilor, al gropurilor şi pachetelor, avînd astfel evidenţa activităţii poştei de scrisori atît în capitală cît şi în întreaga ţară.

Prima livrare de 120.000 de mărci, a fost distribuită birourilor poştale muntene şi moldovene, în întregime. Unele însă, insuficient aprovizionate, au solicitat după scurt timp casieriei centrale din Bucureşti noi cantităţi. Este, de pildă, cazul biroului poştal Cîmpulung, care a cerut din nou mărci de 30 parale.

Dar nici acestuia nici altora nu li s-a mai putut trimite mărci din prima livrare, întrucît ele nu mai existau în depozit. Această lipsă determină casieria centrală să comande, cu adresa nr. 20228 din septembrie 1862, două sute de file cu mărci din valoarea de 30 parale adică în total 6400 mărci. Comanda a fost executată şi livrată de Atelierul Timbrului într-un timp relativ scurt, aşa cum reiese din adresa aceasta către casierul central din Bucureşti:

Principatele Unite

Ministeriului Financiloru
Direcţiunea Generală a Poştelor
Nr. 22449

Primită 8 octombrie
Bucureşti, 1862, luna Octombrie

Domnule,

Dumnealui Director serviciului Veniturilor Indirecte prin nota nr. 21666 îmi comunică că după cererea ce i s-au făcut prin nota nr. 20228 imprimîndu-se la Atelierul Timbrului 6400 mărci poştale de taxa de 30 parale una de coloare albastră cere regulare primirii lor.

Subsemnatul vă recomandă primirea acestor mărci arătate mai sus despre care veţi refera îndată.

Primiţi, domnule, asigurarea consideraţiei mele

Pentru directorul Poştelor
ss. *indescifrabil*

Deci aceasta a fost cea de *a doua comandă* de mărci «Principatele Unite», în număr de 6400 a 30 parale.

Dar nu numai de mărci de 30 parale avea nevoie casieria centrală în acel moment. Numeroase cereri ale birourilor poştale îl determină pe casierul central să solicite şi mărci din celelalte valori, după cum vedem din raportul următor[1]:

Principatele Unite

Casieria Centrală a Biroului Poştal Bucureşti
Anul 1862, luna octombrie 6
Nr. 1

Domnule,

Mărcile de culoare roşie şi galbenă a parale 6 şi 3 bucata primite de la fostul casier nefiind de ajuns spre întîmpinarea cererilor ce pe toată ziua fac diferitele birouri poştale, pentru acestu sfîrşit şi în interesul tezaurului, vin a ruga, domnule, să binevoiţi a pune la cale imprimarea a patrusute No. 400 file mărci din cele de parale 6 bucata, una mie No. 1000 file a parale 3 bucata şi a le preda la această casierie cît s-ar putea mai fără întîrdiere.

[1] La 1 octombrie 1862 vechiul casier central Penescu a fost pensionat şi de la această dată a fost numit în locul său Tacu Dumitrescu. După cum se observă, schimbarea casierului a fost marcată şi prin introducerea unei noi numerotări a actelor ieşite de la casieria centrală. Acest raport se află în dosarele D.P.T. 94/1862, fila 68 şi 119/1862, fila 4.

Primiţi domnule, cu această ocazie încredinţarea osebitei mele consideraţiuni şi stimă ce vă păstrez.

Casier
T. Dumitrescu

Domnului Şefu al Biroului Poştal Bucureşti

Socotind cîte 32 mărci de coală, această nouă şi cea de *a treia comandă* din emisiunea «Principatele Unite», însumează:

32.000 bucăţi a 3 parale

12.800 bucăţi a 6 parale

Ea a fost livrată imediat, dar în scurt timp valoarea de 6 parale este distribuită oficiilor poştale şi după o lună, casierul central face o nouă comandă de 32.000 bucăţi. Este vorba deci de cea de *a patra comandă* [1]:

Principatele Unite

Casierul Poştal
Bucureşti, 5 noiembrie, 1862 *f. urgentă*
Nr. 5

Domnule,

Mărcile de scrisori, coloare roşie, a parale 6 una, ce am primit de la Atelierul Timbrului, predîndu-le toate după cererile ce am întîmpinatu din partea osebitelor birouri poştale, mă grăbesc a face cunoscut despre aceasta dumneavoastră şi tot deodată sînteţi invitat să binevoiţi a pune la cale nedăbovit imprimarea a numărului de una mie file mărci din cele arătate aici, fiind trebuincioase pentru întîmpinarea serviciului.

Primiţi, domnule, şi cu această ocadie, încredinţarea osebitei mele consideraţii.

Casier
T. Dumitrescu

Domnului Şefu al Biroului Poştal din Bucureşti.

Această comandă i s-a părut prea mare şefului biroului central, astfel că lansează la rîndul lui adresa nr. 451 din 6 noiembrie 1862 prin care cere Ministerului de Finanţe, respectiv Direcţiei Generale a Poştelor, să comande numai 16.000 mărci de 6 parale. Primirea de către casierie a acestei noi cantităţi este confirmată la 30 noiembrie 1862 [2].

Din consultarea documentelor din arhive am constatat că toate aceste comenzi s-au dovedit insuficiente faţă de nevoile poştale, datorită creşterii continue a traficului de scrisori. Este semnificativă din acest punct de vedere noua cerere

[1] D.P.T. 94/1862, fila 110
[2] D.P.T. 94/1862, fila 100

de mărci făcută de casierul central numai după 11 zile de la primirea celor 16.000 din comanda a patra. El cere oficiului poştal Bucureşti să comande cantităţi mai mari din toate cele trei valori aflate în circulaţie. Iată conţinutul acestui raport[1]:

Principatele Unite
Casierului. Biroului Poştal
Nr. 7

Bucureşti, 11 octombrie, 1862
foarte urgentă

Domnule Şef,

Mărcile de scrisori ce am primit de la Atelierul Timbrului fiind aproape de isprăvit şi ca să nu sufere serviciul, vă rog domnule să mijlociţi unde se cuvine, pentru imprimarea cît mai neîntîrdiat a numărului de mărci arătate aci, adică:

20.000 douădeci mii coale mărci de colore albastră a par. 30 una marcă
12.000 douăspredece mii coale mărci de colore roşie a par. 6 una marcă
12.000 douăspredece mii coale mărci de colore galbenă a par. 6 una marcă

şi a se preda în primirea subsemnatului în grabă spre satisfacerea necontenitelor cereri ce pe toată diua întîmpin de la birourile poştale.

Primiţi, domnule, încredinţarea osebitei mele consideraţii.

Casier
T. Dumitrescu

Domnului Şef al Biroului Poştal din Bucureşti.

Referatul casierului central din Bucureşti pentru cea de-a treia comandă.

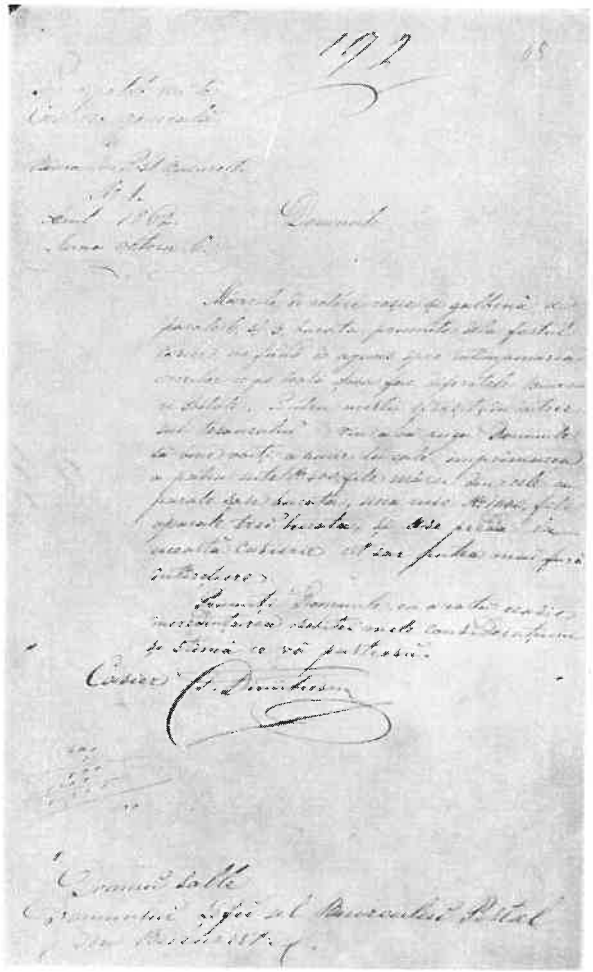

Acest raport a ajuns pe cale ierarhică la instructorul Manowarda, care, prin referatul nr. 669 din 11 decembrie 1862 solicită Ministerului de Finanţe urgenta livrare a cantităţilor menţionate. Referatul este apoi repetat sub nr. 697 cîteva zile mai tîrziu, în urma unui nou raport al casierului central, care sesiza epuizarea stocului de mărci. Aşa cum specifică instructorul Manowarda, în al doilea referat către Ministerul de Finanţe, cea de *a cincia comandă* din mărcile imprimate în coli de 32 bucăţi la

[1] *Ibidem*, fila 143.

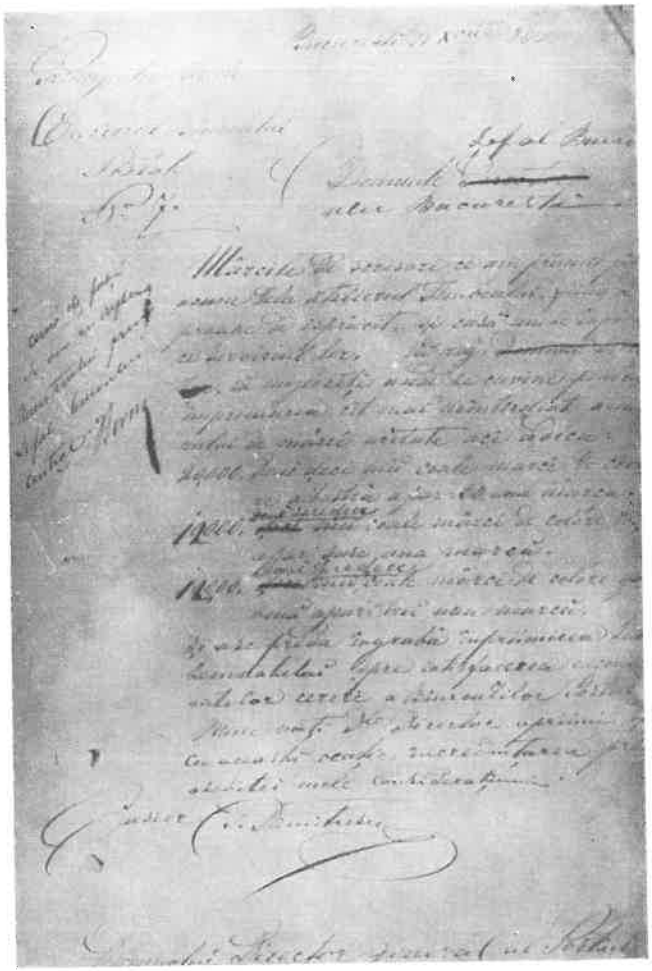

Raportul casieriei centrale pentru cea de-a cincea comandă.

vechea presă manuală de la Atelierul Timbrului a totalizat:

384.000 bucăţi a 3 parale
384.000 bucăţi a 6 parale
640.000 bucăţi a 30 parale

Aceste mărci au fost livrate în mai multe tranşe, întrucît Atelierul Timbrului mai tipărea, după cum am mai arătat, şi hîrtia timbrată folosită numai în Moldova pentru actele juridice şi cererile adresate autorităţilor din această parte a ţării.

O primă confirmare, dar numai parţială [1], de primirea mărcilor din cea de a cincea comandă este datată 26 noiembrie 1863, adică după aproape un an de la lansarea comenzii: [2]

No. 27/noiembrie 26, 1863
Principatele Unite

Domnule Şef,

În urma referatului nr. 9 din 14 decemvrie anul expirat, imprimîndu-se la Atelierul Timbrului mărcile şi anume:

640.000 bucăţi a 30 parale una
384.000 bucăţi a 6 parale una
şi 384.000 bucăţi a 3 parale una

Din cele din urmă s-au primit aci 12000 file a 32 bucăţi precum mai în detailat prin anexata aci listă, iar în bucăţi 384.000 sumă adică în prepoziţie cu cea imprimată, fiindcă la Atelierul Timbrului lipseşte numărul suficient de asemenea mărci şi la această casierie sînt aproape de finit, vă rog cu onoare domnule şefu, să binevoiţi a interveni cît s-ar putea mai neîntîrdiat pentru comandarea iar a unei sume de 12000 douăspredece mii file, de a nu suferi serviciul din cauza unei asemenea lipsuri.

Primiţi, vă rog, Domnule Şefu, încredinţarea distinsei mele consideraţiuni.

Casierul Expediţiei Centrale

Domnului Şefu al acestui birou

[1] O a doua confirmare o găsim în adresa nr. 15 din 15 iunie 1864, de data aceasta pentru 30 par. Pentru 6 par. nu există nici o confirmare. Vezi p. 133.

[2] D.P.T. 107/1863, fila 187.

Referatului îi este anexată această listă [1]:

Listă de filli marci a 3 parale primite de casieria B. Postal Bucuresci, de la Atelierul Timbrului, de la 22 decembrie 1862 la 22 noembrie 1863

Nr. Postal	*Luna*	*Diua*	*No. fileloru*
1	decembrie	22	100
2	decembrie	23	200
3	ianuarie	3	250
4	ianuarie	15	400
5	februarie	4	800
6	februarie	20	450
7	martie	6	500
8	martie	20	1800
9	iunie	5	200
10	iunie	12	500
11	iunie	25	1000
12	iuliu	15	700
13	august	7	2000
14	septembrie	13	1000
15	octombrie	29	1600
16	noembrie	22	500
			Total 12000 în filli

iar în bucăţi 384.000 treisute optzecişipatru mii

Casier
C. *Presan*

În urma acestui referat poşta trimite Ministerului de Finanţe adresa nr. 1958 din 24 noiembrie 1863, importantă şi prin faptul că este primul act în care este ridicată problema unui nou mod de tipărire a mărcilor « Principatele Unite »:

Nr. 1958
1863, nov. 27

Domnule Ministru,

Domnul Casier alu acestui birou prin referatu seu cu No 27 arată că marcele de 3 parale pentru jurnali şi tipăritură care s-au imprimat în No de 384000 bucăţi, după cererea făcută prin referatu biroului poştal cu no. 669 din 11 decembrie 1862 s-au primit de la atelierul timbrului şi fiindcă la această casierie sînt aproape de finitu, apoi vă roagă cu toată onore să binevoiţi a ordona imprimarea unui alt no. de 384000, adică treisuteoptzecişipatru mii bucăţi marce a tri parale una bucată.

[1] *Ibidem*, fila 188.

Profitînd de această ocazie v-aşi propune, Domnule Ministru, că fiind şi celelalte marce se apropie finitu, să se ordone schimbîndu-le într-o vreme şi forma lor actuală, precum se comandă şi în alte state străine, care din timpu în timpu, schimbă imagina acestor marci împreună cu colore lor, şi aceasta pentru cuvîntul de a nu da prileju de falsificare, pentru aceste motive sînteţi rugat, Domnule Ministru, a ordona imprimarea a cîte 40 mărci o filă [1].

Cererea de noi mărci de 3 parale rămîne nerezolvată mult timp, situaţie care impune casieriei centrale cîteva reveniri, respectiv prin adresele nr. 2124 din 28.12.1863 şi 501 din 30.3.1864. În aceasta din urmă se semnalează şi situaţia gravă a epuizării totale a vechiului stoc din valoarea de 3 parale, cu toate că se primise între timp 500 coli × 32 adică 16.000 bucăţi mărci. Subliniem amănuntul că ele au fost livrate de Atelierul Timbrului în cursul lunii ianuarie 1864, aşa cum reiese din situaţiile lunare pe anul în curs ale casieriei centrale. De primirea lor de către casierul central se menţionează în referatul nr. 525, datat 2 aprilie 1864:

Fiindcă din no. a 384.000 mărci comandate prin referatul no. 1958 din anul expirat 1863 s-au primit la casierie numai 16.000 şi care şi acestea au luat finit, după cum am avut onore a vă supune cunoştinţei prin referatul No. 501, vă rogu domnule director a mijloci fabricarea restului pînă la 384.000 fiind foarte necesare.

Totodată cu privirea urgenţei cerute de necesitatea lor nefiind acuma timpu asse prifaci colorul şi No lor pe filli, coli cerute prin suscitatul raport 1958 va rămîne pentru altă ocazie [2].

După cum am constatat din studierea actelor aflate în dosarele Direcţiunii Poştelor şi Telegrafelor din Arhivele Statului din Bucureşti, toată corespondenţa ulterioară adresei nr. 1958 se referă numai la comanda pentru valoarea de 3 parale.

Din actele de primire ale casieriei centrale a Poştei reiese că Atelierul Timbrului a livrat, în urma comenzii amintite, numai mărci de 3 parale într-o cantitate corespunzătoare unui preţ de cost de 736 lei şi anume: *în luna aprilie 21.600 bucăţi, în mai 32.000 bucăţi, în iunie 16.000 bucăţi, în iulie 32.000 bucăţi şi în august 32.000 bucăţi*, deci în total 133.600 bucăţi mărci a 3 parale imprimate cîte 32 în coală. Livrările din comanda amintită continuă, însă din luna septembrie 1864 în coli a cîte 40 exemplare şi anume: *în septembrie 24.000 bucăţi şi în decembrie 28.000 bucăţi.*

Totalul livrărilor din cea de *a şasea comandă* se ridică deci la 185.600 bucăţi, adică o diferenţă în plus de 1.600 mărci, datorită reducerii preţului de cost prin introducerea noului sistem modernizat de imprimare. Restul pînă la 384.000 nu a mai fost plătit şi nici nu a mai fost livrat.

---

[1] D.P.T. 107/1863 fila 189.
[2] D.P.T. 114/1863, fila 92.

COMENZILE PENTRU TIPUL II

În sfîrşit, din studierea pieselor din dosarul 114/1863-1864 am constatat că în iunie 1864 a fost făcută cea de *a şaptea şi ultima comandă* pentru mărci din emisiunea «Principatele Unite». La 25 iunie casieria centrală cere cea mai solicitată dintre valori şi anume cea de 30 parale [1]:

Principatele Unite Romîne — *Iunie 15/1864*

Casier Central Poştal
No. 15

Domnule Şef,

Şase sute patruzeci mii No. 640.000 bucăţi mărci de colore albastră ce s-au cerut prin referatul acestei casierii No. 9 de la 14 decembrie 1862, luîndu-se toate de la Atelierul Presii şi fiind în apropiere de finit, vă rog domnule şef, să binevoiţi a cere mai devreme un alt număr ce veţi socoti de cuviinţă, spre a nu suferi de aloru lipsă.

Primiţi vă rogu încredinţarea osebitei mele consideraţiuni.

Domnului Şef al Biuroului Poştal Central.

Ca urmare a acestui raport biroul poştal central cere Direcţiunii Generale, cu adresa nr. 911 din 17 iunie 1864 să se comande Atelierului Timbrului un număr de 400.000 mărci de 30 parale. Am putut stabili că din această comandă, au fost livrate casieriei centrale doar 268.400 mărci din care 102.400 în coli de 32 şi 166.000 în coli de 40.

Restul au fost livrate direct Ministerului de Finanţe în 1865; deoarece le plătise, poşta le-a solicitat, aşa cum reiese din adresa următoare [2]:

Principatele Unite — *No. 1826 din 1865, martie 17, Bucureşti*

Ministerul de Interne
Agricult. şi Lucrări Publice
Direcţiunea Generală a Telegrafelor şi Poştelor
Serv. Comptabilităţii

Domnule,

Fiincă şefulu presei autografe din Ministerul de Finance cu mandatulu No. 3255, i s-au eliberatu suma de lei 1600 pentru confecţionarea a 400.000 mărci poştale ce au fostu lucrătoare pînă la finele anului pendinte 1864, şi în privire că nu s-a primit întreaga cantitate pe valoarea, summa mencionată şi spre a nu lăsa o urmă Curţei de Compturi de a se pronunţa în această direcţiune, să îngrijiţi pentru primirea întregului materialu devreme ce cheltuiala s-a efectuat pe întreaga

[1] D.P.T. 114/1863-1864, fila 142.
[2] D.P.T. 173/1864, fila 25.

cantitate, sunteți învitatu a face d-a se primi de la Atelierul Presei Autografe și restul mărcilor pe care împreună cu celelalte remase neîntrebuințate le veți prezenta la comptulu lunei decembrie.

Director General
C. Librecht

Domnului Șefu Stației Poștale București.

Din conținutul unui act aflat în același dosar (fila 36), reiese că la 19 martie 1865, delegatul poștei s-a prezentat la Atelierul Timbrului pentru a ridica mărcile nelivrate în 1864. Acestuia i s-a comunicat, însă, că ele au fost trimise în luna februarie Ministerului de Finanțe.

Iată acum un tablou recapitulativ al livrărilor din mărcile emisiunii «Principatele Unite», făcute în anii 1862/1864:

LIVRĂRI

de mărci din emisiunea «Principatele Unite» 1862/1864

Actul cu care s-a comandat	*3 par.*	*6 par.*	*30 par.*	*tip*	*Actul de confirmare a primirii livrării*
Adresa DP 862 din 17.4.1862	20.000	40.000	60.000	I	din 26.6.62
Adresa Cas. Cent. 20228 din 9.62	—	—	6.400	I	Adr. MF 22.449/8.10.62
Raport Cas. Cent. nr. 1 din 6/10.62	32.000	12.800	—	I	rap. din 5.11.62
Adr. BP 451 din 6.11.62	—	16.000	—	I	adr. din 30.11.62
Rap. Cas. Centr. 7 din 11.12.62	384.000	195.200	640.000	I	ptr. 3 par. adr. 27 din 26.11.63 ptr. 30 par. adr. 15 din 15.6.64
idem	—	188.800	—	II	At. T. la MF dos. 308 fila 113
Adr. DP 1958 din 27.11.63	16.000	—	—	I	ref. 525 din 2.4.64
idem	133.600	—	—	I	jurnal casă din lunile 4—8.1864 (DPT 171/64)
idem	52.000	—	—	II	idem 9—12.1864
Adr. 911 din 15.6.64 400.000 buc.	—	—	44.800	I	idem 7—8.1864
idem	—	—	166.000	II	idem 9—12.1864
idem	—	—	74.920	II	At. T. la MF dos. 308 fila 113
Total tiraj	637.600	452.800	992.120		

Remarcăm însă faptul că pentru marca de 6 parale, s-a făcut în 14.12.1862 ultima comandă. Nici în cursul anului 1863, nici în 1864 nu se mai solicită tipărirea vreunei cantităţi, cît de mici. Totuşi la 15 februarie 1865, Atelierul Timbrului a trimis Ministerului de Finanţe (deci după retragerea din circulaţie a emisiunii «Principatele Unite»), pe lîngă 74.920 de 30 par., şi 188.800 mărci de 6 parale.

COMANDA PENTRU 6 PARALE TIP I şi II

Dacă în ceea ce priveşte valorile de 3 şi 30 parale tipărite în coli de 40 bucăţi există comenzi făcute, respectiv în aprilie şi iunie 1864, cu menţiunea că au fost ridicate cele cerute anterior, pentru marca de 6 parale nu se află nici o comandă. Se naşte deci fireasca întrebare: cum au ajuns să fie tipărite cele 188.800 bucăţi livrate direct Ministerului de Finanţe?

Comanda din 14 decembrie 1862, ca urmare a raportului din 11.12.1862, prevede şi cantitatea de 384.000 mărci din valoarea de 6 parale ce ar fi trebuit să acopere nevoile poştale ale anului 1863. Ştim că marca de 6 parale reprezenta contravaloarea taxei pentru serviciul poştal loco scrisoare simplă. Ea a mai fost folosită însă, dar în mică măsură, pentru scrisori taxate cu 30 parale (5 buc. × 6 par.) şi în perioada ianuarie-iunie 1864 pentru francatul ziarelor (1/2 tăiată diagonal, adică 3 parale). La acea epocă, cînd majoritatea covîrşitoare a populaţiei ţării era analfabetă, folosirea de scrisori în comunicaţiile dintre particulari, era limitată la boierime, negustorime şi pătura intelectuală. Şi dacă în marile oraşe ca Bucureşti, Iaşi, Galaţi, Brăila etc. serviciul poştal loco era folosit în mai mare sau mai mică măsură, în micile oraşe, aşa-numitele tîrguri, boierii sau negustorii se foloseau, pentru transmiterea unei scrisori către o persoană din aceeaşi localitate, de proprii lor slujbaşi.

Iată de ce marca de 6 parale pentru serviciul loco, introdusă pentru prima dată în 1862, a avut o cerere scăzută şi deci a circulat în cantităţi mult mai reduse faţă de prevederi şi în comparaţie cu celelalte două mărci.

Trecînd în revistă comenzile poştei pentru cele trei valori ale emisiunii «Principatele Unite» se constată faptul că valoarea de 6 parale a fost cel mai puţin cerută, singurele solicitări datînd doar din primul an de existenţă a acestei mărci, adică 1862. Primele trei comenzi totalizează 68.800 bucăţi, care în mod cert nu au putut fi folosite imediat. Ele au fost trimise tuturor birourilor poştale, care din principiu, cel puţin la început, trebuiau să aibă mărci din toate valorile, dar care, în cazul celor din localităţile mai mici, nu le-au folosit decît parţial.

Comanda de 384.000 din 14.12.1862 s-a dovedit fără îndoială exagerată pentru nevoile unui singur an, adică 1863. Bucureştiul, capitala ţării, oraşul cu

cei mai mulți locuitori și cu cea mai dezvoltată activitate comercială și intelectuală, a folosit în 1864 un număr total de 75.634 mărci de 6 parale. În cursul acestui an, valoarea de 6 parale a fost livrată, în afara biroului poștal din București, o singură dată la 11 birouri poștale și de cîteva ori la 5 birouri poștale. Or, aceste 16 unități au folosit din mărcile primite doar 17.954 bucăți. Desigur că acestei cifre îi trebuiesc adăugate rămășițele din 1863, dar ele nu au fost cu mult mai mari deoarece am constatat că pînă și cele mai însemnate oficii au avut un consum redus de 6 par. (Craiova 67 ex. în 3 luni, Iași 1008 în 5 luni.) Iată deci cît de puțin solicitată a fost această marcă pentru serviciul poștal loco, în restul localităților din țară. Era deci firesc ca în 1863 și 1864, poșta să nu mai facă nici o comandă pentru valoarea de 6 parale, în timp ce pentru celelalte a făcut comenzi și a semnalat, atunci cînd a fost nevoie, epuizarea stocurilor din comenzile precedente. Așa cum a procedat și cu celelalte valori, Atelierul Timbrului a livrat și pe cea de 6 par. treptat-treptat, dar fără nici o cerere expresă din partea poștei (pentru comanda de 384.000).

Ultimele livrări, făcute în martie, aprilie, iunie și august 1864 totalizează 2100 coli, adică 67.200 bucăți și ținînd seama de soldul casieriei centrale la 31.XII.1863, ca și de totalul rămășițelor contabilizate la scoaterea din circulație la 31.XII.1864, putem admite (în lipsă de documente), că totalul livrărilor efectuate de către Atelierul Timbrului în cursul anului 1863 s-a ridicat la cel mult 128.000 mărci de 6 par. Această intensă aprovizionare s-a dovedit prea mare față de consumul real, motiv pentru care, în 1864, marca de 6 par. a fost prea puțin cerută de către oficiile poștale din țară. Este, de pildă, cazul celui din Botoșani [1], care la o cerere de mărci de 30 par. specifică faptul că cele de 3 și de 6 parale nu-s întrebuințate.

Deci, din comanda de 384.000 din 14.XII.1862, Atelierul Timbrului a livrat Poștei circa 195.000 mărci a 6 par. imprimate cîte 32 în coală. Ținînd seama de aceasta, ca și de faptul că:

1. Poșta a achitat Atelierului Timbrului prețul de cost cuvenit întregii comenzi
2. Curtea de Compturi cere descărcarea pentru toate sumele cheltuite
3. în martie 1865, Poșta solicită Atelierului Timbrului eliberarea mărcilor nelivrate în 1864
4. în februarie 1865 Atelierul Timbrului a dat Ministerului de Finanțe pe lîngă mărcile de 30 par. și 188.800 de 6 par.

considerăm că diferența de la circa 195.000 la 384.000 a fost cu siguranță tipărită. Dar ea nu a fost niciodată livrată Poștei, ci, așa cum reiese din documente, direct Ministerului de Finanțe, care a primit-o, în februarie 1865. Livrarea aceasta a conținut, probabil, numai coli de 40 buc. (472 coli × 40 egal 188.800).

[1] Dos. D.P.T. 94/1862, fila 19

Deci, în concluzie, mărcile de 6 parale imprimate în 1864, cu clişeu placă, adică 40 în coală, au fost executate în baza comenzii din 14.12.1862, pentru descărcarea ei în întregime.

CIRCULAŢIA MĂRCILOR ÎN ANII 1862-1864

Un ultim aspect al istoricului mărcilor din emisiunea « Principatele Unite» 1862/1864, îl constituie circulaţia lor, care, spre deosebire de alte emisiuni, necesită o precizare. Este vorba de diferenţa creată în 1864 prin introducerea unui nou mod de tipărire şi care a oferit filateliei cîte două tipuri pentru aceeaşi marcă, aşa cum am subliniat la p. 126.

Dosarele D.P.T. 169/1864 şi 171/1864, acesta din urmă intitulat sugestiv. *Pentru semile anului 1864, Socoteala marcilor primite de Casa Direcţiei Poştelor de la Departamentul de Finance şi trădare* (predarea n. a.) *birourilor din ţinuturi*, conţin dările de seamă ale casieriei centrale a Poştei, acte care ne arată intrările şi ieşirile de mărci pe valori, în coli şi în lei, pentru fiecare din cele 12 luni ale anului 1864.

Aceste acte sînt deosebit de importante pentru studierea istoricului emisiunii « Principatele Unite » în general şi al tipului II, în special.

Iată un extras al situaţiilor lunare centralizate pe valori din care constatăm că Atelierul Timbrului a făcut primele livrări din mărcile tipărite în coli de 40 buc., în luna septembrie, dar numai pentru cele de 3 şi de 30 par.

Începînd din această lună şi pînă la sfîrşitul anului 1864, casierul face în jurnalul zilnic de casă menţiuni clare, atît pentru intrări cît şi pentru ieşiri, de « 32 în coală » şi de « 40 în coală ».

În actele denumite poşta nr. 27 erau trecute intrările şi ieşirile pe valori, în coli şi în lei.

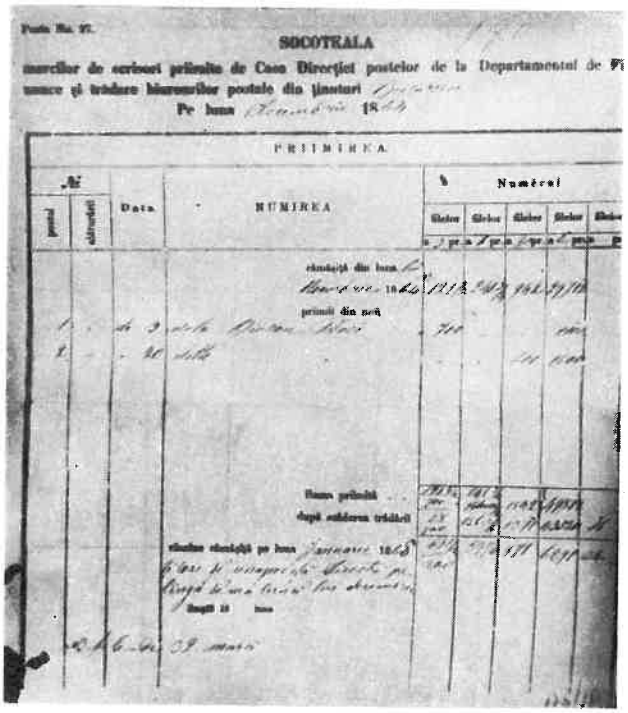

SOCOTEALA

PRIIMIREA

NUMIREA

Poşta nr. 27
Extras din dos. DPT 171/1864

SOCOTEALA

marcelor de scrisori primite de Casa Direcţiei Poştelor de la Departamentul de Finanţe şi trădare birourilor poştale din ţinuturi pe anul 1864

Data	Descriere	Număr file			Valoarea	
		3 par	6 par	30 par	lei	par
	Rămăşiţă din decembrie 1863	—	1.308	260	12.518	16
8 ian.	Primit de la Atelier	500	—	800	20.400	—
20 ian.	Primit de la Atelier	—	—	800	19.200	—
	suma primită	500	1.308	1.860	52.118	16
	scăderea trădării	485	305	1.470	37.908	—
	rămăşiţă pe febr.	15	1.003	390	14.210	16
	Rămăşiţă din februarie	15	1.003	390	14.210	16
10 febr.	Primit de la Atelier	—	—	1.600	38.400	—
	suma primită	15	1.003	1.990	52.610	16
	scăderea trădării	—	440	1.070	27.792	—
	rămăşiţă pe martie	15	563	920	24.818	16
	rămăşiţă din febr.	15	563	920	24.818	16
17 martie	Primit de la Atelier	—	500	1.000	26.400	—
	suma primită	15	1.063	1.920	51.218	16
	scăderea trădării	—	500	1.543	39.432	—
	rămăşiţă pe aprilie	15	563	377	11.786	16
	rămăşiţă din martie	15	563	377	11.786	16
3 aprilie	Primit de la Atelier	—	—	1.000	24.000	—
13 aprilie	Primit de la Atelier	500	—	—	1.200	—
25 aprilie	Primit de la Atelier	175	500	1.000	26.820	—
	suma primită	690	1.063	2.377	63.806	16
	scăderea trădării	425	510	855	23.988	—
	rămăşiţă pe mai	265	553	1.522	39.818	16
	Rămăşiţă din aprilie	265	553	1.522	39.818	16
1 mai	Primit de la Atelier	1.000	—	—	2.400	—
	suma primită	1.265	553	1.522	42.218	16
	scăderea trădării	665	500	1.084	30.012	16
	Rămăşiţă pe iunie	600	53	438	12.206	16
	Rămăşiţă din mai	600	53	438	12.206	16
6 iunie	Primit de la Atelier	500	600	1.800	47.280	—
	suma primită	1.100	653	2.238	59.486	16
	scăderea trădării	770	60	970	25.416	—
	rămăşiţă pe iulie	330	593	1.268	34.070	16

Data	Descriere	Nnumăr file			Valoarea	
		3 par	6 par	30 par	lei	par
	Rămăşiţă din iunie	330	593	1.268	34.070	16
14 iulie	Primit de la Atelier	1.000	—	1.000	26.400	—
	suma primită	1.330	593	2.268	60.470	16
	scăderea trădării	851	560	1.345	37.010	16
	rămăşiţă pe august	479	33	923	23.460	—
	Rămăşiţă din iulie	479	33	923	23.460	—
1 aug.	Primit de la Atelier	400	500	400	12.960	—
18 aug.	Primit de la Atelier	600	—	—	1.440	—
	suma primită	1.479	533	1.323	37.860	—
	scăderea trădării	700	100	1.014	26.496	—
	rămăşiţă pe sept.	779	433	309	11.364	—
	Rămăşiţă din august	779	433	309	11.364	—
1 sept.	Primit de la Atelier în file cîte 40 mărci	—	—	1.000	30.000	—
23 sept.	detto	600	—	150	6.300	—
	suma primită	779 600	433 —	309 1.150	47.664	—
	scăderea trădării	562 1/2 —	31 1/4 —	309 788	32.556	—
	rămăşiţă pe oct.[1]	216 1/2 600	401 3/4 —	— 362	15.108	—
	Rămăşiţă din sept.	216 1/2 600	401 3/4 —	— 362	15.108	—
27 oct.	Primit de la Atelier	—	—	1.050	31.500	—
	suma primită	216 1/2 600	401 3/4 —	— 1.412	46.608	—
	scăderea trădării	20 500	145 —	— 982	31.704	—
	rămăşiţă pe nov.	196 1/2 100	256 3/4 —	— 430	14.904	—
	Rămăşiţă din oct.	196 1/2 100	256 3/4 —	— 430	14.904	—
4 nov.	Primit de la Atelier	—	—	350	10.500	—
20 nov.	Primit de la Atelier	—	—	1.000	30.000	—
	suma primită	196 1/2 100	256 3/4 —	— 1.780	55.404	—
	scăderea trădării	65 100	25 —	— 838	25.716	—
	rămăşiţă pe decembrie	131 1/2 —	231 3/4 —	— 942	29.688	—

[1] Începînd de aici, prima cifră este pentru coli de 32, cea de sub ea pentru coli de 40.

Data	Descriere	Număr file			Valoarea	
		3 par	6 par	30 par	lei	par
	Rămăşiţă din nov.	121 1/2	241 3/4	—	29.712	—
		—	—	942		
3 dec.	Primit de la Atelier	700	—	—	2.100	—
20 dec.	Primit de la Atelier	—	—	600	18.000	—
	suma primită	121 1/2	241 3/4	—	49.812	—
		700	—	1.542		
	scăderea trădării	58	156 1/2	—	43.520	16
		500	—	1.372		
	rămăşiţă pe ianuarie 1865	63 1/2	89 1/4	—	6.291	24
		200	—	171		
	şi care se înapoiază Direcţiei pe sama din decembrie					

Pe baza actelor găsite pînă astăzi, putem aşadar, stabili tirajul total pentru cele trei valori ale emisiunii «Principatele Unite»:

3 par. — 637.600 din care au fost vîndute 614.337
6 par. — 452.800 din care au fost vîndute 242.678
30 par. — 992.120 din care au fost vîndute 838.118

din care tipul I (1862):

3 par. — 585.600 din care au fost vîndute 580.053
6 par. — 264.000 din care au fost vîndute 242.678
30 par. — 751.200 din care au fost vîndute 741.141

şi tipul II (1864):

3 par. — 52.000 din care au fost vîndute 34.284
6 par. — 188.800 care nu au fost puse în vînzare
30 par. — 240.920 din care au fost vîndute 96.977

Tirajul şi situaţia vînzărilor le-am putut stabili din analizarea actelor intitulate *Socoteala marcelor de scrisori primite de Casa Direcţiei Poştelor de la Departamentul de Finanţe şi trădare birourilor poştale din ţinuturi pe anul 1864* şi *Consemnarea marcelor postale remase prin Staţii la 1 Januarie 1865 înapoiate Onor Ministeriu de Finance prin Direcţia generală a Telegrafelor şi Poşteloru.*

Referitor la tirajul mărcilor tip I am putut remarca faptul că întreg stocul primit de la Atelierul Timbrului a fost distribuit oficiilor. Unităţile de mică importanţă şi în primul rînd birourile vamal-poştale şi cele de graniţă au fost aprovizionate cu cantităţi de mărci cu mult mai mari decît ar fi putut vinde în mod normal. Unele au fost atît de intens aprovizionate (de pildă Bechetul) în 1863, încît în 1864 nu au mai făcut nici o cerere şi totuşi au returnat mărci în cantităţi foarte mari.

La retragerea din circulație a mărcilor «Principatele Unite» au înapoiat mărci de 30 par. tip. I, următoarele unități din Moldova și Muntenia: Bechet, Mihăileni, Calafat, Predeal, Țînțăreni, Găești, Vaslui, Tîrgu Neamț, Turnu Măgurele, Dorohoi, Zimnicea. Totalul returilor făcute, l-am putut stabili la 10.059, cifră la care ar mai putea fi adăugate și returile posibile ale birourilor poștale Buzău, Iași și Fălticeni, care probabil că au înapoiat pe lîngă mărci din tip II și din tip I.

Am putut aprecia, de asemeni, că au fost făcute returi din mărci de tip I și pentru valoarea de 3 par. într-un total de cca 3500 bucăți.

Trebuie subliniat deci, că în tabloul reconstitutiv al tirajelor, am indicat cifre pentru mărci vîndute real, nu numai puse în vînzare. Rezultă astfel că au rămas nevîndute următoarele cantități:

tip I 3 par. — 5.547 buc.; 6 par. — 21.322 buc.; 30 par. — 10.059 buc.
tip II 3 par. — 17.716 buc.; 6 par. — 188.800 buc.; 30 par. — 143.943 buc.

Este cu totul artificială controversa creată asupra obliterării mărcii de 6 parale tip 1864, ca și eforturile inutile pe care le-au făcut sau le mai fac încă experții filatelici din diferite țări, pentru a stabili că această marcă nu este o piesă autentică în stare obliterată. Actele existente în Arhivele Statului din București, la fondurile Direcției Telegrafelor și Poștelor din Țara Romînească, Direcției Poștelor Moldovei, Ministerului de Finanțe și Ministerului de Interne, duc după studierea lor atentă și în totalitatea lor, la categorica concluzie că marca de 6 par. tip 1864 nu a fost pusă în vînzare. Numai o cercetare superficială poate crea confuzii, poate duce la controverse.

Mărcile din emisiunea «Principatele Unite» au circulat cu începere de la 26 iunie 1862 prin birourile poștale de pe teritoriul Țării Romînești și (?) iulie [1] 1862, prin birourile poștale de pe teritoriul Moldovei. Sînt primele mărci poștale cu putere de francare în întreaga țară.

Uneori, în lipsa valorilor corespunzătoare francării trimiterilor poștale, s-au folosit, de pildă, mărci de 3 și de 6 parale în locul celor de 30 par. sau 6 par. în loc de 3 par. În primul caz, întîlnim, extrem de rar de altfel, francaturi cu 10 mărci a 3 par. sau 5 mărci a 6 par. pentru taxa de 30 par. În cel de al doilea caz întîlnim pentru perioada ianuarie-iunie 1864 mărci de 6 par, înjumătățite pentru taxa de francare a ziarelor, în lipsa mărcii de 3 par., epuizate din stocul Poștei. Din această cauză, vînzarea valorii de 6 par. a crescut vertiginos în această perioadă la 72.160 din care 59.000 au fost vîndute în Capitală.

La stabilirea autenticității pieselor filatelice cu mărci obliterate din emisiunea «Principatele Unite», trebuie ținut seama de obliterare, întrucît s-a semnalat existența de trucaje cu mărci și plicuri autentice, dar cu obliterări false.

---

[1] probabil 15.7.1862.

UNITĂȚILE POȘTALE APROVIZIONATE CU MĂRCI

Din documentele anilor 1862/1864 am putut stabili că rețeaua poștală de pe teritoriul Moldovei și Munteniei a dispus, pentru circulația scrisorilor în perioada amintită și în anii următori, de:

1. Birouri poștale aprovizionate cu mărci pentru ziare și scrisori. Prin aceste unități se expediau și se distribuiau atît corespondența *porto* cît și *franco*.

2. Birouri poștale prin care se expediau numai scrisori nefrancate și care, deci, n-au fost aprovizionate cu mărci poștale. Venitul lor era din porto.

3. Stații sau birouri telegrafo-poștale aprovizionate cu mărci pentru scrisori cu începere din 1864. Aceleași atribuții ca la pct. 1.

4. Stații vamale-poștale din care unele au fost și altele nu au fost aprovizionate cu mărci poștale, tot cu începere din 1864.

5. Stații sau releuri de poșta pasagerilor, denumite simplu stații de poștă. Căpitanii lor îndeplineau și funcția de expeditori, încasînd porto (taxa poștală numai în numerar).

Dintre unitățile poștale menționate mai sus *au fost aprovizionate cu mărci poștale*, în decursul anului 1862: Bacău, Bechet, Bîrlad, Botoșani, Brăila, București, Buzău, Calafat, Călărași (sau Știrbei), Caracal, Cîmpulung, Craiova, Dorohoi, Fălticeni, Focșani, Galați, Giurgiu, Huși, Iași, Mihăileni, Oltenița, Piatra Neamț, Pitești, Ploiești, Rîmnicu-Sărat, Rîmnicu-Vîlcea, Roman, Slatina, Tecuci, Tîrgoviște, Tîrgu Jiu, Tîrgu Ocna, Turnu Măgurele, Turnu Severin, Vaslui, Zimnicea.

În anul 1864 se adaugă celor de mai sus: Cîmpina, Găești, Mizil, Tîrgu Frumos, Tîrgu Neamț, Țîțăreni, Vîrciorova.

Pentru a îndepărta confuziile existente cu privire la piesele francate cu mărcile din tipul II, dăm un extras din actele casieriei centrale a Poștei:

1. pentru valoarea de 3 par.: căror unități li s-a livrat și la ce dată a fost *prima livrare*.

2. pentru valoarea de 30 par. aceleași date.

3 parale (pentru francat ziare)

București la	1	octombrie
Craiova la	10	octombrie
Iași la	21	decembrie

30 parale

Piatra Neamț la	13	septembrie
Călărași	14	»
Brăila	15	»
Galați	18	»
Botoșani	18	»
Fălticeni	22	»

Slatina	25	»
Craiova	25	»
Buzău	25	»
Bîrlad	25	»
Huşi	28	»
Bucureşti la	1	octombrie
Iaşi	4	»
Mizil	5	»
Cîmpulung	6	»
Giurgiu	7	»
Rîmnicu Sărat	8	»
Focşani	12	»
Roman	13	»
Turnu Severin	14	»
Tîrgu Jiu la	3	noiembrie
Tîrgovişte	12	»
Ploieşti	15	»
Oltenița	25	»
Tîrgu Frumos	25	»
Cîmpina la	10	decembrie
Bacău	13	»
Vîrciorova	19	»

Alte unități poştale nu au fost aprovizionate cu mărci de tipul 1864.

RETRAGEREA DIN CIRCULAȚIA POȘTALĂ

Mărcile din emisiunea « Principatele Unite » au fost retrase din circulație oficial la 31 decembrie 1864, de la 1 ianuarie 1865 intrînd în vigoare un tarif mai redus, pentru care au fost puse în circulație mărcile cu efigia domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

Conform unui ordin al Direcției Generale a Telegrafelor şi Poştelor, toate unitățile poştale care au manipulat aceste mărci le-au înapoiat casieriei centrale din Bucureşti, o dată cu contul lor pe luna decembrie 1864.

În actele oficiale, există o situație centralizată a acestor retururi, denumită *Consumare mărcilor poştale rămase prin Stații la 1 ianuarie 1865 şi predate Onor. Ministeriu de Finance prin Direcția Generală a Telegrafelor şi Poşteloru.*

Documentul acesta este de mare importanță pentru elucidarea unor greşeli făcute în literatura de specialitate, în trecut. Astfel, 42 de birouri poştale au

înapoiat, după cum reiese din actul amintit, între decembrie 1864 şi august 1865, următoarele cantităţi de mărci poştale din emisiunea «Principatele Unite»:

3 parale ..... 23.263 bucăţi
6 parale ..... 21.322 bucăţi
30 parale ..... 79.082 bucăţi

Toate cele 42 de birouri poştale au înapoiat mărci de 30 de parale; cele din Mihăileni, Giurgiu, Vîrciorova, Turnu-Severin, Craiova, Brăila, Iaşi, Tîrgovişte, Bucureşti au mai înapoiat în afara mărcilor de 30 parale şi mărci de 3 parale şi 6 parale; oficiul din Ploieşti a înapoiat numai mărci de 6 par. şi 30 par. [1].

Este important faptul că la 28 decembrie 1864, Poşta a publicat şi următoarea circulară:

După noua lege de tacse telegrafo-poştală făcîndu-se precum este sciut, o simţitoare reducţiune şi urmîndu a se înfiinţa îndată şi timbre poştale (marci) după preciurile reduse, subsemnatul publică spre cunoştiinţa obştească, că ori cine va fi avîndu mărci poştali de cele vechi de cîte 30, 6 şi 3 parale, să le aducă, la Direcţiunea generală a telegrafeloru şi poşteloru, celu multu în termenu de dece dile, căci altu felu, puindu-se în circulaţie noile timbre, cele vechi voru rămînea fără valoare şi posesorii loru în pagubă.

Directoru Generalu L i b r e c h t

No. 3913 decembrie 28

O dată cu retragerea din circulaţie a emisiunii «Principatele Unite», putem spune că au fost scoase din circuitul poştal mărcile clasice ale căror desene sînt inspirate din heraldică şi nu conţin nici o indicaţie referitoare la ţara emitentă. Mărcile emisiunii «Principatele Unite» au constituit, la epoca lor, un mijloc de manifestare a luptei poporului romîn pentru unire şi neatîrnare.

DESPRE CONFUZIILE ASUPRA MĂRCILOR TIP II

Nu se poate trece cu vederea existenţa unor piese filatelice datînd aparent din 1864/1865 şi care au dat naştere la controverse în literatura de specialitate. Cu toate că din punct de vedere istoric ele nu pot fi considerate autentice, în presa filatelică din cîteva ţări au apărut articole care le susţin autenticitatea. Mai mult chiar, lucrarea intitulată *Documentele Poştei Romîne*, vol. II – *Cartea mărcilor «Principatele Unite»* de J. Wertheimer-Ghika, încearcă să confirme această presupusă autenticitate pe baza unor documente de epocă, aflate în colecţia autorului citat, dar care considerăm că sînt eronat interpretate.

[1] Ordinea birourilor poştale este dată după cea din document.

Nu contestăm autenticitatea documentelor inserate de autorul amintit, atît în lucrarea sa, cît şi în mai multe articole. Considerăm însă că a comis o greşeală neaprofundînd bogata documentaţie existentă în Arhivele Statului şi Biblioteca Academiei R.P.R. din Bucureşti, mulţumindu-se să consulte acte disparate, fără a face legătura între ele, trăgînd astfel concluzii inexacte.

Problemele mai importante dezbătute în lucrarea amintită, ca şi în diferite articole se referă la o comandă pentru mărci de 6 par. tip 1864, la darea lor în circulaţia poştală, la obliterarea lor cu ştemplurile unor unităţi de poştă a căror existenţă a fost considerată dubioasă de către alţi autori. În fine, mai este vorba şi de stabilirea autenticităţii unor alte obliterări, pe mărci de 3 şi 30 par. tip 1864, la fel considerate dubioase.

Pe baza actelor din Arhive şi a unor documente din Biblioteca Academiei R.P.R., putem stabili cu certitudine adevărul istoric şi face cuvenitele rectificări la concluziile eronate strecurate în literatura de specialitate.

COMENZI

La p. 119 din lucrarea amintită este reprodus următorul act:

Principatele Române Unite

Ministerulu Finanţelor
No. 14015
Secret. General
Bur. de Ordonans

Bucureşti, 1864, aprilie 28

Domnule Directore!

Conform Apostilului Dlui Secretaru Generalu pusu pe referatu Dlui Şefu al Presei Autografe No 7 sau emisu Mandatu de plată pentru suma de 736 lei acomptu pe giumătate de acea de 1472 încuviinţată pentru cumpărarea Materialului necesaru la confecţionarea Marcelorii Poştale exerct. 1864.

Drespre care am onoare a vă face cunoscut spre ştiinţă şi regulă.

Primiţi Dle Directore, încredinţarea osebitei mele consideraţii.

Şef Comptabil D. M o r f u

Dlui Director General al Poştelor

Şi autorul citat conchide, referindu-se la faptul că această adresă lămureşte conţinutul cererii din 2 aprilie 1864 [1]:

[1] vezi p. 134

Comanda de mai sus arată că pentru confecționarea mărcilor nespecificate s-a alocat suma de 1472 lei. Pentru această sumă se putea confecționa, la prețul de 16 parale suta, un total de 368.000 mărci. Raportîndu-o la 400.000 comandate, cu 2 luni jum. mai tîrziu pentru mărcile cele mai mult întrebuințate, în valoare de cîte 30 parale, cifra de 368.000 este prea mare pentru una singură dintre valorile de 3 sau 6 parale și suntem convinși că această comandă din aprilie 1864 se referă la ambele valori, anume 3 și 6 parale. Această părere a noastră este susținută și prin faptul că primele exemplare ale mărcii de 3 parale, din emisiunea 1864, sunt cunoscute ca fiind întrebuințate cu începere din mijlocul lunei iunie 1864...

Calculul matematic pe marginea sumei de 1472 este exact; pentru suma alocată și menționată de adresa reprodusă, putîndu-se tipări o cantitate de 184.000 mărci. Adresa este de altfel confirmată de alte acte din Arhivele Statului, dar care specifică destul de clar despre ce fel de mărci este vorba.

La p. 134 am reprodus conținutul adresei nr. 525 din 2 aprilie 1864, care este de fapt însăși comanda în discuție, și care se referă numai la valoarea de 3 parale. De altfel întreaga corespondență aflată în dosarele arhivelor, între raportul nr. 1958 și adresa nr. 525, menționează categoric numai valoarea pentru francatul ziarelor (vezi pp. 133-134). Nu găsim de loc justificată părerea că o cantitate de 368.000 ar fi fost prea mare pentru o comandă numai de mărci pentru francat ziarele, întrucît am văzut că o cantitate de 384.000 a mai fost comandată la 11.12.1862 și s-a epuizat în aproape un an. Chiar adresa nr. 14015 se referă, citățm: *la confecționarea marcelorii Poștale exerct. 1864* adică necesare tot pentru un an. Suma de 1472 lei a fost calculată pentru restul de 368.000 mărci a 3 par. rămase nelivrate din comanda inițială de 384.000 făcută cu raportul nr. 1958 și din care așa cum reiese din adresa nr. 525 (2.IV.1864), se livrase numai o cantitate de 16.000 mărci (vezi p. 134).

CÎND A FOST PUS ÎN VÎNZARE 3 PARALE TIP II

După cum am văzut autorul citat își întărește argumentația susținînd că îi sînt cunoscute mărci de 3 par. tip 1864 ștampilate încă din luna iunie. Și pentru a ilustra această afirmație reproduce în cartea sa, la pag. 123, un fragment din *Monitorul Oficial* din 27.VII.1864 francat cu o marcă de 3 par., presupusă de autorul amintit a fi tip II, obliterată Bucureşti 27/7. Din situația livrărilor făcute de către casieria centrală reiese că biroul poștal Bucureşti este prima unitate care a primit spre vînzare mărci din tipul II, dar la 1 octombrie, adică la o diferență de mai bine de 2 luni de la data obliterării de 27/7. Această livrare a conținut 400 coli × 40 de 3 par. și 200 coli × 40 de 30 par. pentru o sumă totală de 7200 lei.

Deci, în ceea ce priveşte piesa din 27/7, autorul citat s-a lăsat indus în eroare, ori de un trucaj, ori de tipul din care face parte marca respectivă.

ACTIVITATEA BIROULUI POŞTAL RURAL NOVACI

Tot cu privire la valoarea de 3 par. tip I, este pusă în discuţie o scrisoare, înregistrată la ieşire sub numărul 1624, francată cu o marcă de 3 par, tip 1862 pe hîrtie vărgată şi o marcă de 2 par. «Cuza» (intrată în circulaţie în ianuarie 1865), pe care este aplicată o obliterare Novaci 4.2 (1865). Piesa este reprodusă la p. 129 din *Cartea mărcilor « Principatele Unite »*.

Această piesă este foarte interesantă prin gama de amănunte care-i infirmă autenticitatea.

Novaci era una din plăşile judeţului Gorj, de mică importanţă economică. Subprefectura ei se afla în 1864/1865 în satul Drăgoieşti, la fel de lipsit de o viaţă economică mai de seamă. Numărul oficial de 1624 este exagerat pentru activitatea acestei subprefecturi în decurs de 35 de zile lucrătoare şi nelucrătoare, şi acestea primele din an, ceea ce revine la 52 de adrese, scrisori, rapoarte etc. expediate în fiecare zi lucrătoare.

Taxa de 5 parale era în 1865 pentru o scrisoare loco, dar piesa reprodusă este o scrisoare adresată în capitală *Dlui Avocatu Publicu alu districtulu Ilfovu*. Împerecherea celor două mărci este de-a dreptul ciudată, ambele fiind pentru ziare, prima aparţinînd însă unei emisiuni scoase din circulaţie la 31 decembrie 1864.

Mai important decît toate acestea este faptul că în plasa Novaci exista la acea dată doar oficiul poştal de graniţă de la Cîineni, a cărui ştampilă era Cîineni şi nu Novaci. Această ştampilă aparţine biroului de poştă rurală a plăşii Novaci (ştampilele poştei

În *Buletinul Telegrafo-Poştal* din 4 iulie 1865 este reprodusă circulara nr. 3530 referitoare la numirea expeditorului din Novaci.

BULETIN TELEGRAFO-POSTAL [illegible]

De la comitetul permanent al judeţului Gorj, presentîndu-se spre confirmare cu referatul No. 520, personalul speditorilor rurali din acel judeţ, D. Ministru cu resoluţia pusă a bine-voit a aproba. Acest personal precum urmeză:

D. Constantin Gheorghescu, pentru plasa Novacii.

— Vasile Mongescu, pentru plasa Vulcan.

— Gheorghe [illegible], pentru plasa Amaradia.

— Răduceanu Corlan, pentru plasa Gilortului.

Sub-semnatul face dar cunoscut publicului că şi în judeţul Gorj, serviciul postal rural incepe a funcţiona.

Director general, *Librecht*.

No. 3550. Iunie 23.

ORDIN DE SERVICIU No. 44.

Avendu-se în vedere ordinul de Serviciu No. 38 publicat în Buletinul telegrafo-postal No. 13 prin care se strămută din drumul Bacăului pe acel al Vasluiului una din doue curse ce face diligenţa Iassy Galatz după program.

Considerându-se că intre Iassy şi Galatz via Bacău a rămas numai o singură cursă directă.

Considerându-se că diligenţele dintre Iassy —Bucuresci şi vice-versa via Bacău numai trecă prin Tecuci spre a putea lăsa corespondentele pentru Galatz.

Pentru aceste considerante şi spre înlesnirea comunicaţiilor şi evitarea celei mai mici [illegible] în transportarile postale, Direcţiunea decide:

[illegible]

generale pentru Focşani unde le va şi trimete cu diligenţa Iassy—Bucuresci.

II. Staţia Focşani să trimeată asemenea pachete la Tecuci prin Cursa Buzeu—Tecuci.

III. Staţia Tecuci să le înaintese la Galatz prin cariolă liberând foi de drum pentru patru cai şi însărcinând conductoru de santinelă la cas de a fi bani sau obiecte de valoare de transportată.

IV. Staţia Galatz când diligenţa merge via Vaslui să trecă pachetele destinate via Bacău în fatura staţiei Tecuci.

V. Staţia Tecuci să le înainteze prin cariolă la Focşani.

VI. Staţia Focşani să le trimeaţă la destinaţie prin diligenţa Bucuresci—Iassy.

Domnii Şefi de staţiuni sunt însărcinaţi cu întocmai executare a acestui ordin.

Director General, *Librecht*.

ORDIN DE SERVICIU No. 45.

Se trimite un numeru suficient de suplemente la acest Buletin în care sunt publicate instrucţiuni pentru serviciul postei rurale.

Domnii Şefi de Staţiuni sunt invitaţi a esplica [illegible] expeditorilor rurali aceste instrucţiuni şi a [illegible] pe [illegible] a merge în fie-care comună şi a da la primarea [illegible] câte un esemplar din aceste suplemente cât şi condicele şi tipăriturile necesarii, pentru a [illegible] le va da lămuririle ce vor cere.

Domnii Şefi de staţiuni sunt [illegible] a controla şi [illegible] esacta aplicare a acestor instrucţiuni.

rurale aveau înscrise numele subprefecturilor şi nu al localităţilor în care se aflau instalate) înfiinţat în iunie 1865, deci cu aproape 5 luni mai tîrziu. Actul oficial care arată data înfiinţării acestui birou de poştă este o circulară cu nr. 3550 din 23 iunie 1865 a Direcţiei Generale a Telegrafelor şi Poştelor, cu privire la propunerea Consiliului Judeţean Gorj de a se înfiinţa birouri de poştă rurală în subprefecturile Vulcan, Amaradia, Gilotru şi Novaci, pentru acesta din urmă fiind confirmat ca expeditor, cu sediul în satul Drăgoieşti, Constantin Gheorghescu [1]. Adăugăm şi amănuntul că acestui expeditor rural nu i s-au încredinţat în 1865, după înfiinţarea biroului poştal, nici un fel de mărci poştale.

Relevăm însă că mărcile de 3 parale tip I vărgat «Principatele Unite» şi 2 par. «Cuza» citron sînt mari raritäţi filatelice în stare uzată.

Piesa respectivă este deci un trucaj nereuşit făcut din mărci originale, plic original care nu a emanat din plasa Novaci, ci mai degrabă chiar de la o autoritate din capitală, pe care s-a aplicat o obliterare, fie cu ştemplul original, fie cu unul fals.

CÎND A FOST PUS ÎN VÎNZARE 30 PARALE TIP II

Un cercetător atent al istoricului acestei emisiuni nu poate fi de acord cu afirmaţia făcută la p. 112 din *Cartea mărcilor «Principatele Unite»* şi anume că marca de 30 par. tip II ar fi fost dată în circulaţie în luna august. Atelierul Timbrului sau presa autografă cum i se mai spunea, a livrat primele mărci din acest tip în luna septembrie, aşa cum reiese din tabloul-extras din *socoteala mărcilor* de la p. 139. Casieria centrală a început distribuirea lor de-abia la 13 septembrie (vezi p. 144), printr-o trimitere de 20 coli × 40 în valoare de 1200 lei, livrate biroului poştal din Piatra Neamţ.

Referitor la această marcă, amintim de existenţa unui bloc de 4 (unică piesă în cadrul unei coli de 40, prin aşezarea *tête-bêche*-ului coarne în coarne) obliterat *Tîrgovişteа 29/9*. Acest birou poştal primeşte primele mărci în coli de 40 de-abia după 12 noiembrie (32 coli în valoare de 960 lei), pe baza unei cereri, din care reiese că la 6 noiembrie a terminat mărcile din tipul I şi că funcţionarul respectiv nu ştia nici la acea dată că se puseseră în vînzare mărci în coli de 40 (el cere pentru suma de 960 lei, 40 coli de 30 par., cîte 32 în coală). Considerăm deci că şi această piesă este un trucaj, datorită faptului că obliterarea este datată cu aproape 45 zile înaintea de intrarea în circulaţie prin biroul poştal Tîrgovişte, a mărcii de 30 par. tip 1864, care de altfel în stare uzată este de 20 ori mai bine cotată decît în stare nouă, iar prin poziţia unică a pieselor este de o valoare filatelică de necalculat.

[1] *Bul. Telegrafo-poştal* nr. 15 din 4/7.1865.

Desigur însă că cea mai importantă problemă ridicată în *Cartea mărcilor « Principatele Unite »*, ca și în diferite articole, este cea a dării în circulație poștală a mărcii de 6 parale tip 1864.

În susținerea afirmației că această marcă poștală ar fi circulat este adusă existența cîtorva piese filatelice, 7 scrisori întregi și un bloc de 4, obliterate cu ștemplurile unor birouri poștale cunoscute, ca Giurgiu, Craiova, Galați, Cîmpulung și altele necunoscute pentru acea epocă (anul 1864), ca Baia de Aramă și Strehaia.

Dar întrucît obliterările cu ștemplurile oficiilor poștale din Giurgiu, Craiova, Galați și Cîmpulung ar fi putut fi posibile, datorită existenței și activității lor la epoca la care ne referim, vom arăta de ce mărcile de 6 parale tip II nu au putut ajunge în circulație prin aceste birouri poștale sau altele, tot odată demonstrînd cît de eronate sînt toate argumentele emise în sprijinul afirmației că 6 par. tip II poate fi întîlnit autentic obliterat.

Primul grup de argumente se concentrează pe natura trimiterilor făcute de către casieria centrală în perioada apariției colilor de 40 din valorile de 3 și 30 par. Cel de al doilea grup se referă la conținutul stocului de mărci «Principatele Unite» rămase nevîndute la 31.XII 1.864. Legate de acest grup sînt și argumentele invocate pe marginea unor operații de casă reflectate în soldurile lunilor noiembrie și decembrie 1864. În fine, ultimul grup de argumente îl constituie existența unor piese obliterate cu ștemplurile unor oficii, a căror existență în 1864 este categoric combătută de numeroase documente. Să discutăm aceste argumente pe rînd.

MĂRCILE DE 6 PARALE TIP II AU FOST SAU NU AU FOST PUSE ÎN VÎNZARE?

Se susține că unele unități poștale ar fi fost aprovizionate cu mărci de 6 par tip 1864, dar fără să se dovedească cu vreun act că astfel de mărci ar fi fost primite vreodată de către casieria centrală.

În *Cartea mărcilor « Principatale Unite »* se arată la p. 122:

Dacă controlăm ștampilele scrisorilor francate cu mărcile de 6 parale, emisiunea 1864, constatăm că absolut toate poartă date între august și decembrie 1864, uneori date de la începutul anului 1865, împreună cu mărcile emsiunii Cuza, ori rare ori după februarie 1866, data abdicării lui Cuza, fără mărcile cu efigia fostului Domn.

Controlînd mai departe și condica vînzării mărcilor din anul 1864, găsim că unele birouri poștale mici primesc pentru prima dată mărci spre întrebuințare la francarea scrisorilor, începînd abia din luna Iulie 1864. Între ele: Găesci, Cîmpina, Mizil, Neamț, Ocna... Orășa!...

. . . Iată de ce toate aceste oficii nu au putut franca scrisorile primite spre expediere altfel decît cu acele mărci primite, începînd din luna Iulie 1864, de la depozitul Poştei din Bucureşti. Aceste mărci au fost însă, toate din valorile de 6 sau 3 parale, emisiunea 1864, *proaspăt sosite de sub presa Ministerului de Finanţe, căci marca de 30 parale, emisiunea 1864, se comandase abia în luna iulie 1864 !*

Iată şi dezlegarea enigmei pentru cei neiniţiaţi de ce pe aceste mărci de 6 parale, emisiunea 1864, se găseau aplicate tocmai (în afara celor cunoscute ca: Galaţi, Craiova, Roman, Ploeşti etc.) ştampilele birourilor mici, necunoscute marei mulţimi, apreciate însă foarte de cunoscători ca extrem de scumpe: Găesci, Cîmpina, Mizil, Vîrciorova !

Trebuie făcut de la bun început o precizare. Unităţile poştale amintite în pasajul citat au fost aprovizionate cu mărci poştale în tot decursul anului 1864 astfel, aşa cum reiese din dos. DPT 169/1864 confruntat cu dos. DPT 171/1864:

G ă e ş t i (G ă e s c i) a primit numai o singură livrare în tot cursul anului 1864; la 25.8.1864 a cerut casieriei centrale, cu adresa No. 10, 12 coli mărci de 30 par, în total 384 bucăţi (DPT. 114/1863, fila 99). Ca urmare la 27 august i s-au trimis 12 coli × 30 par. pentru o valoare totală de 288 lei (DPT. 171/1864, fila 106 verso), din care la 13.1. 1865 a returnat 138 buc. Deci nu i s-au trimis şi nici nu a primit mărci de 3 sau de 6 par.

C î m p i n a (staţie telegrafică-poştală) cere pentru prima dată mărci poştale la data de 11 septembrie 1864 cu adresa No. 9 şi anume: 5 coli de 30 par., adică 160 buc. pentru suma de lei 120. Pe această adresă este pusă rezoluţia: « s-au trimis de la 8/9 », adică trei zile înainte (DPT. 114/1863, fila 237). Explicaţia acestei rezoluţii constă în faptul următor: la 4 septembrie 1864, Direcţia Generală a Telegrafelor şi Poştelor a sesizat cu adresa No. 1571, pe şeful Biroului Poştal Central, de înfiinţarea unui birou poştal în staţia telegrafică Cîmpina, cerînd să i se trimită 5 coli mărci albastre (DPT. 114/1863, fila 238). Trimiterea este înregistrată în jurnalul de casă la 8 septembrie 1864 (DPT. 171, fila 122 verso).

O a doua şi ultimă primire de mărci este datată 10 decembrie 1864 şi a conţinut 4 coli × 30 par. (DPT. 171/1864, fila 170 verso).

Din toate acestea a restituit, la 2 ianuarie 1865, 120 buc. a 30 par. conform « Consemnarea mărcilor poştale rămase prin Staţii la 1 ianuarie 1865... ».

Deci n-a primit şi n-a restituit mărci de 3 şi 6 par.

M i z i l s a u (M i d i l) cere primele sale mărci poştale cu adresa No. 1 din 1.8.1864 adică 64 mărci a 30 par. Pe această adresă este menţionat *s-au trimis la 3. VIII* (DPT. 114/1863, fila 189) şi constatăm după dos. DPT. 171/1864, fila 106 verso, că la data de mai sus s-au trimis într-adevăr 2 coli × 30 par.

O a doua şi ultimă livrare de mărci — 6 coli × 30 par — este datată 5 octombrie şi face parte din tirajul de 40 în coală (DPT. 171/1864, fila 136 verso).

Alte categorii sau cantităţi de mărci nu au mai fost primite la Mizil. Adăugăm că la 15 februarie 1865, a restituit 53 mărci a 30 par. conform aceleiaşi «Consemnarea mărcilor poştale...».

N e a m ţ u sau pe denumirea completă Tîrgu Neamţ face o singură cerere de mărci în tot anul 1864, cu adresa No. 6 din 22 ianuarie pentru 50 coli a 30 par., arătînd că la acel birou poştal nu sînt mărci pentru francat scrisori. Din greşeală adresa a fost trimisă Direcţiei Generale (DPT. 114/1863, fila 34) care o repartizează casieriei centrale. Livrarea de 50 file a 30 par. este arătată la 9 martie în dos. DPT. 171/1864, fila 32 verso.

Alte mărci nu au mai fost trimise acestui birou. El restituie la 15 ianuarie 1865, 475 buc. a 30 par.

O c n a ; cu denumirea completă de Tîrgu Ocna, face prima cerere de mărci la 28 august 1864 cu adresa No 103, pentru 50 coli a 30 par. (DPT 114/1863, fila 213). La 1 septembrie i s-au livrat 50 coli a 30 par. în valoare totală de 1200 lei, din tipul 1862 (DPT 171/1864, fila 122 verso). Este singura livrare de mărci pe 1864 şi din ea restituie la 10 ianuarie 1865, 592 buc. a 30 par.

O r ă ş a (O r ă ş t i) nu a fost birou poştal ci releu de poştă pasagerilor expediind numai scrisori porto. Nu a manipulat mărci poştale.

V î r c i o r o v a a fost aprovizionată pentru prima dată cu mărci poştale la 19 decembrie 1864, trimiţîndu-i-se 20 coli × 3 par., 20 coli × 32 de 6 par. şi 20 coli × 30 par. (asupra acestei livrări vom reveni la p. 154).

Alte birouri poştale care au mai primit mărci poştale în 1864 au fost:

Ţ î n ţ ă r e n i a fost aprovizonat doar la 28 aprilie cu mărci de 30 par.

După cum se constată, acestor unităţi poştale, în afară de Vîrciorova, nu li s-au trimis în cursul anului 1864, de către casieria centrală a Poştei, nici un fel de mărci de 3 par. sau de 6 par. (tip I sau II). Considerăm deci, în mod categoric, că orice obliterare pe mărci pentru serviciu loco de 6 par, tip I sau tip II, cu ştemplurile oficiilor de mai sus sînt trucaje. În afară de aceasta, constatăm că aprovizionarea lor cu mărci poştale s-a făcut în diverse luni ale anului 1864, de la martie la decembrie, iar la p. 144 am văzut din actele casieriei centrale că nu au primit mărci de tip II decît începînd din luna septembrie, dar repetăm numai din valorile de 3 şi 30 par.

Se susține totuși că aprovizionarea cu mărci a biroului poștal-vamal Vîrciorova, din livrarea datată 19 decembrie ar fi fost în coli de 40 pentru toate trei valorile.

Într-adevăr există o adresă cu nr. 26 din 14 decembrie 1864 a biroului Vîrciorova către casieria centrală pe care am identificat-o în dosarul 114/1864, prin care cere să i se trimită mărci poștale.

Rezoluția pusă pe această adresă, și semnată Vilag, are următorul conținut:

Au fost trimise acestui oficiu la 19.12.1864
patruzeci file de timbre albastre
douăzeci file de timbre roșii
douăzeci file de timbre galbene
câte patruzeci timbre pe fiecare filă.

Am cercetat în ce măsură rezoluția Vilag este confirmată sau infirmată de alte documente referitoare la prima trimitere de mărci poștale către oficiul Vîrciorova.

Din situația contabilă a casieriei centrale pe luna decembrie 1864, rezultă că în ziua de 19 s-au trimis oficiului Vîrciorova următoarele cantități de mărci:

20 file a 3 par.
20 file a 6 par.
40 file a 30 par.

pentru suma totală de 1344 lei.

Aceasta înseamnă că trimiterea a fost de:

20 file × 32 buc. × 3 par. = 1920 par.
20 file × 32 buc. × 6 par. = 3840 par.
40 file × 40 buc. × 30 par. = 48000 par.

adică în total 53.760 par.: 40 = 1344 lei, deci întocmai suma menționată în documentul casieriei.

Conform rezoluției Vilag ar fi trebuit să se trimită:

20 file × 40 buc. × 3 par. = 2400
20 file × 40 buc. × 6 par. = 4800
40 file × 40 buc. × 30 par. = 48000

adică în total 55.200 par.: 40 par. = 1380 lei, sumă care nu corespunde cu totalul înregistrat în documentul amintit. Este de presupus o greșeală? În acest caz ar fi trebuit să fie confirmată de o lipsă de gestiune, ceea ce nu s-a înregistrat de loc. Situația de la sfîrșitul lunii respective confirmă exactitatea sumei de 1344 lei.

Am urmărit această trimitere presupusă dubioasă și am consultat actul denumit *Consemnare mărcilor remase prin Statii la 1 ianuarie 1865 și predate Onor. Ministeriu de Finance prin Direcția Generală a Telegrafelor și Poșteloru.*

La punctul 5 este menționată Vîrciorova, care cu raportul nr. 2 din ianuarie 1865 restituie la București următoarele cantități de mărci:

640 buc. de 3 par. care corespund cu 20 file × 32
640 buc. de 6 par. care corespund cu 20 file × 32
1599 buc. de 30 par. care corespund cu 39 file 40 și 39 buc.

Rezultă deci că în decembrie 1864, biroul vamal poștal Vîrciorova a consumat o singură marcă de 30 parale, concluzie subliniată și în *Cartea mărcilor* « *Principatele Unite* » la p. 129 pe care o reproducem:

Chiar Vîrciorova, birou poștal atît de combătut și declarat ca inexistent în ceea ce privește întrebuințarea de mărci și de ștampile, vinde primele sale mărci poștale în decursul anului 1864, în luna Decembrie, pentru suma totală de... 30 parale, contravaloarea unei mărci de 30 parale, ori unui șteif de 5 mărci de 6 par.!

Din dosarul 169/1864 aflăm că toată activitatea poștală pe decembrie 1864 a punctului de frontieră Vîrciorova a constat în expedierea a 3 scrisori porto și o scrisoare franco. Această situație confirmă cantitățile de mărci din returul semnalat mai sus.

Reiese deci clar și în conformitate cu actul citat, tot de J. Wertheimer-Ghika, că Vîrciorova a vîndut numai o marcă de 30 parale.

Dacă ar fi să admitem ipoteza eronată pe baza rezoluției lui Vilag, oficiul în discuție ar fi trebuit să restituie:

800 mărci a 3 parale
800 mărci a 6 parale
1599 mărci a 30 parale

deci cu totul alte cifre decît cele înregistrate în actul citat.

Or, nici lucrarea scrisă pentru demonstrarea tezei că marca de 6 parale ar fi circulat, nu face presupunerea că micul oficiu de frontieră Vîrciorova ar fi putut să pună în circulație în decurs de aproximativ 10 zile cantitățile de 160 mărci a 3 parale și 160 mărci a 6 parale în timp ce a vîndut doar o singură marcă de 30 parale.

Se poate vedea ce fel de livrare a fost făcută la Vîrciorova.

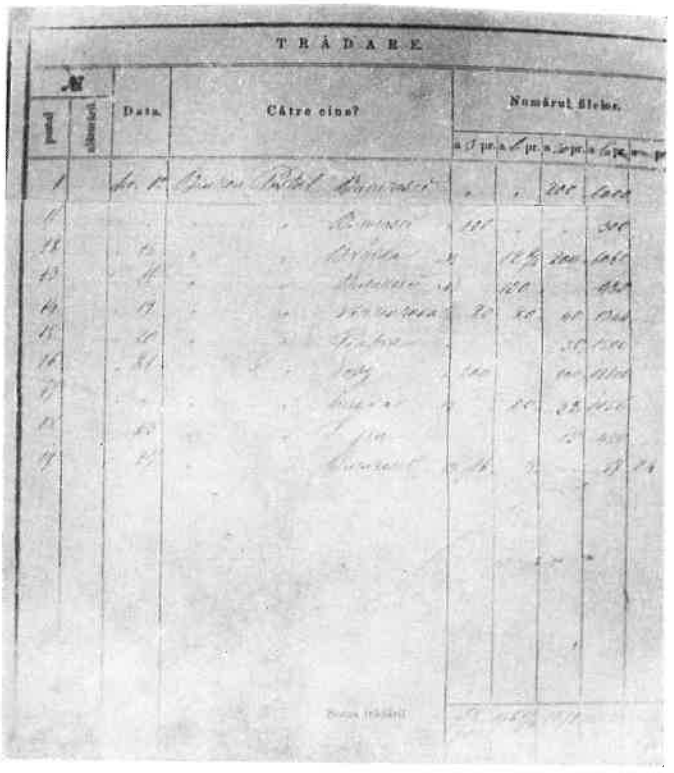

Oricum am încerca să răstălmăcim rezoluția Vilag, logica impune o singură concluzie: nu se poate restitui ceea ce nu s-a primit.

Am făcut această demonstrație a logicii cifrelor și a confruntării de acte, pentru a arăta cît de greșite pot fi interpretările fanteziste. Intenționat am lăsat la urmă un amănunt important: faptul că la totalul livrărilor către oficii pentru coloana de 3 par. trimiterea este inclusă în rubrica colilor de cîte 32 buc. și nu în a celor de cîte 40 buc. Pentru 6 par. nu există o astfel de distincție.

Iată acum și un caz tipic, care demonstrează că poșta nu a primit și nici nu a distribuit mărci de 6 parale în coli de 40 bucăți. Acest caz ne este prezentat de 3 adrese aflate în dosarul 114/1864 la filele 271—272—273, din cadrul corespondenței dintre casieria centrală din București și biroul poștal din Turnu Severin.

No. 593 *D 51*

Domnului
Șefu biroului Telegrafic Poștal
Severin

Cu treizeci și două file mărci albastre șase sprezece roșii și șase spredece galbene valoare una mie una sută patru lei

București (14/10).

La această trimitere Turnu Severin semnalează:

Principatele Unite Române

Biroulu Poștale
din
Turnu Severin

Anul 1864 luna $\frac{\text{Noembrie}}{\text{Octombrie}}$

Domnule Casier!

Cu adeverința de primirea mărcilor poșta no. 28, la 10/22 Octombre, v-am rugat a mi trimite:

40 fille mărci a 30 parale.
20 fille mărci a 6 parale.
20 fille mărci a 3 parale.

La 18/10 avurăți buna voință a-mi trimite unele, după cum se vede din adresa sub no. 593 ce vă înapoezu în originalu spre cercetare.

Pe adresă după cumu vedeți, și chiar pe contra adeverință ce mi ați înapoiatu îmi însemnați că mi trimiteți:

32 fille mărci Albastre
16 fille mărci Roșii
16 fille mărci Galbene, toate scrieți în valuare de lei 1104.

După essaminare a Dvs. bine voiţi rog a lăsa pe Dl. expeditorulu Dv. să se convingă că numai numerulu mărciloru cerute de mine, iar nici o dată cellu trimis de Dlui pote valora suma de lei 1104.

Pe lîngă aceasta am onoare a vă explica că la deschiderea plicului no. 539 am găsit nici essactu no. fillelor însemnate pe dînsulu, nici cellu de mine; ci:

32 fille mărci Albastre
20 fille mărci Roşii şi
20 fille mărci Galbene

Differenţa numerulu mărciloru cerutu de mine, de cellu trimis de Dv. este optu fille mărci albastre = 192 lei.

Spre regula contabilităţei, vă rogu dar, a-mi trimite neîntîrdiatu, sau încă optu fille mărci albastre, spre completarea numerului cerutu cu adeverinţa din 10/10 sau o contra adeverinţă essactă, de valuarea şi numerulu mărciloru, după cum am onore a ve arreta mai sus că am primitu cu convertul Dv. no. 593.

Primiţi şi asigurarea ossebitei melle consideraţiuni.

După cum vedem trimiterea de mărci cu nr. 593 l-a pus pe funcţionarul poştal din Turnu Severin în mare încurcătură, în timp ce la trimiterea anterioară, din iulie 1864, n-a avut nimic de obiectat. Enigma i-a fost dezlegată de răspunsul primit la adresa sa, răspuns din care, desigur, a tras concluzia că, aşa cum zice un vechi proverb popular romînesc, n-a putut vedea din cauza nasului.

Iată şi acest răspuns:

La Exp. T. Severin *1864 Oct. 25*
No. 1450

La nota Dle. No. 260 vă răspund că în trimiterea marcilor de aice nu sau făcut nici o greşeala, trimiţinduse pentru intreaga suma de lei 1104. — Iar deferinţa la numarul filelor ce arătaţi că este la marcile de 30 par. nu este alta dechît ava da osteneala şi a numara bucaţile de marci ce este pe fiecare fila caci pe aceste de acum sînt 40 = bucăţi chînd pe cele vechi erau numai 32.

Care revin tot la aceeş suma de bani. — Aceasta va face cunoscut spre ştiinţa.

După cum constatăm s-au trimis la Turnu Severin:

32 file × 40 buc. × 30 par. = 38.400 par.
20 file × 32 buc. × 6 par. = 3.840 par.
20 file × 32 buc. × 3 par. = 1.920 par.

adică în total 44.160 par.: 40 par. = 1.104 lei.

Consultînd tabloul mărcilor de 3 parale, vedem că în luna octombrie 1864 existau în depozitul casieriei centrale a Poştei $216^1/_2$ coli × 32 buc.

şi 600 coli × 40 buc., din care au fost livrate 20 coli × 32 buc. (la Turnu Severin) şi 500 coli × 40 buc. (la oficiul Bucureşti).

Această confruntare de documente confirmă trimiterea făcută. Mai adăugăm, după cum se vede din tablourile respective. că în depozit mai erau numai mărci de 6 par. × 32 şi de 30 par. × 40.

Iată încă un caz, care dovedeşte ce fel erau trimiterile de mărci:

Cu adresa nr. 335, oficiul Craiova cere la 2.10.1864 100 file mărci de 6 parale şi 100 file mărci de 3 par., şi trimite suma de lei 900, care corespunde unei cantităţi de mărci numai în coli de 40.

Acestui oficiu nu i se mai livrase în cursul anului 1864 mărci din aceste valori, iar în septembrie primise valoarea de 30 par. în coli de 40. Oficiantul a considerat deci că şi celalalte valori ce-i vor fi trimise la cererea sa, vor fi tot în coli de 40 şi a prevăzut suma aferentă calculului.

Casieria centrală i-a satisfăcut cererea, dar în măsura posibilităţilor, trimiţîndu-i ceea ce avea în stoc şi anume:

100 coli a 3 par. × 40 buc.
125 coli a 6 par. × 32 buc.

deci la 6 par. un plus de 25 coli pentru a acoperi diferenţa valorică pînă la 900 lei. Aceste cifre le-am extras din dosarul 169/1864, fila 573 verso.

Am putea continua enumerarea de astfel de cazuri din care rezultă că mărcile de 6 parale au fost date în circulaţie numai în coli de 32 buc. Ne mărginim doar de a arăta că documentele din Arhivele Statului din Bucureşti demonstrează fără nici un echivoc că marca de 6 parale a fost distribuită în tot cursul anului 1864 numai în coli de 32 buc. şi anume numai următoarelor oficii poştale[1]: Bucureşti, Giurgiu, Brăila, Focşani, Galaţi, Iaşi, Piatra, Botoşani, Tecuci, Tîrgovişte, Dorohoi, Turnu Severin, Turnu Măgurele, Piteşti, Craiova şi Vîrciorova. Nici un act, în cazul oficiilor care au fost aprovizionate cu mărci în perioada august-decembrie (Atelierul Timbrului a livrat ultimele mărci de 6 parale la 1 august 1864) nu ne poate duce la concluzia că s-ar fi distribuit măcar odată marca de 6 parale în coli de 40. După cum am mai spus, nu se putea da, ceea ce nu se primise.

Se susţine că în stocul de mărci rămase nevîndute la 31.12.1864 în circuitul poştal se aflau şi mărci de 6 par. tip II. Bazat pe acte a căror autenticitate nu o contestăm, întrucît ele au fost verificate cu altele din dosarele Arhivelor Statului, autorul amintit face următoarea demonstraţie:

1. Mărcile rămase în depozitul Poştei, ca şi cele restituite de către oficiile poştale la 31 decembrie 1864 au fost predate Ministerului de Finanţe în cursul anului 1865 conform consemnării pe care o vom arăta.

2. Acolo au fost sigilate într-un pachet.

[1] în ordinea livrărilor.

3. Acel pachet a fost desfăcut ulterior pentru a se trimite un număr de mărci direcțiunilor poștale de la Paris și Londra, ca și unor particulari.

4. Din calculul prețului plătit se vede că au fost livrate mărci de 6 par. în coli de 40.

Și în concluzie arată că a găsit dovada că mărcile de 6 par. din tipul 1864 au circulat, întrucît ele se aflau în pachetul sigilat la Ministerul de Finanțe, și care conținea mărcile returnate de Direcția Poștelor din București.

Confirmăm primele trei puncte ale demonstrațiilor sale, prin constatarea făcută, și anume că într-adevăr poșta a depus la Ministerul de Finanțe un stoc de 21.322 mărci de 6 par.

Dar numai o prezentare incompletă de documente te poate duce la concluzii eronate. Ne referim la faptul că documentul privitor la restituirea de mărci și reprodus în articolul din *Globus* — Stuttgart, nr. 16/1949 ar fi trebuit completat cu alte documente care tratează problema respectivă în detaliu.

Cifra de 21322 reiese din actul intitulat *Consemnare mărcilor poștale remase prin Stații la 1 ianuarie 1865 și predate Onor. Ministeriu de Finance prin Direcția Generală a Telegrafelor și Poșteloru.*

Articolul amintit remarcă faptul că oficiul poștal București a înapoiat cu adresa nr. 500 din august 1865, 10.109 mărci a 3 par., 5608 mărci a 6 par. și 10.307 mărci a 30 par. și reproduce acest document, punînd întrebarea dacă mărcile de 6 parale erau sau nu, din cele tipărite în coli de 40.

Concluzia trasă de autor răspunde eronat acestei întrebări. Răspunsul nu trebuia căutat într-un pachet desigilat la Ministerul de Finanțe ci în acte clare, deoarece la Ministerul de Finanțe se găseau și mărcile venite direct de la Atelierul Timbrului, mărci ce n-au trecut pe la Direcția Poștelor. Un astfel de act este adresa nr. 23 din 11 august 1865 din dosarul 173/1864 fila 39 (și dosar 294/1865, fila 149), care arată clar ce fel de mărci erau înapoiate de casieria centrală a Poștei:

Casieria
Biroul Poștal Central
București
No. 23

1865, august 11

Domnule Sefu,

Două sute file mărci galbene, no. 200 a cîte 40 mărci în filă.

Saizecișitrei, doue pătrimi file mărci, No. 63, 2/4, a cîte 32 mărci în filă, toate acestea de cîte 3 parale una.

Optzecișinouă și una pătrime file mărci roșii, no. 89, 1/4, a cîte 32 mărci în filă de 6 parale una și

Una sută șaptezeci și una filli mărci albastre, no. 171, a cîte 40 mărci în fila de 30 parale una.

Toate acestea rămase după cea din urmă socoteală din poşta No. 27 [1] *alăturată pe lîngă seama lunei decembrie anul expirat 1864, precum şi:*

77 şapteszecişapte mărci galbene de cîte 3 parale una, 2752 douămii şaptesute cincizecişidouă mărci roşii de cîte 6 parale una şi 3467 treimiipatrusute şasezecişapte mărci albastre de cîte 30 parale una, remăşiţă neîntrebuinţată tot după cea din urmă socoteală cu poşta no. 30 [2] *şi alăturată tot pe lîngă sus arătata sumă, am onoarea avi le alătura dumneavoastră pe lîngă aceasta, pe care veţi binevoi a le înainta onorabilii direcţii*

Controlor.....

Domniei Sale domnului Sefu al Biroului Poştal Central din Bucureşti.

Dacă în ceea ce priveşte mărcile de 6 parale din « poşta no. 27 » reiese clar că sînt în coli de 32 bucăţi, să vedem ce ne demonstrează « poşta no. 30 ».

Pentru a nu obosi atenţia cititorului redăm un tablou care conţine un extras pentru valoarea de 6 parale pe tot anul 1864. Păstrăm rubricile originale şi anume mărci primite, mărci întrebuinţate, mărci rămase:

EXTRAS DIN POŞTA NO. 30

pe anul 1864 pentru mărcile de 6 parale circulate prin Oficiul poştal din Bucureşti

Luna	*m. primite*	*m. întrebuinţate*	*m. rămase*
sold la 1.1.1864	1.458		
Ianuarie	9.600	10.738	320
februarie	9.600	9.600	320
martie	16.000	14.413	1.907
aprilie	16.000	17.901	6
mai	12.800	6.349	6.462
iunie	—	6.177	285
iulie	6.400	4.221	2.464
august	3.200	373	5.291
septembrie	—	987	4.304
octombrie	—	1.035	3.269
noiembrie	—	1.969	1.300
decembrie	3.200 128	1.872	2.756

[1] Poşta no. 27 era denumirea formularului folosit la casieria centrală şi care pe o faţă avea evidenţa mărcilor primite de la Atelierul Timbrului, iar pe cealaltă evidenţa celor expediate oficiilor din capitală şi provincie.

[2] Poşta no. 30 era denumirea formularului, contra adeverinţă de returnarea mărcilor de la birourile poştale către casieria centrală.

Singura primire în coli de 40 ar fi putut avea loc doar în luna decembrie, dar cele două cifre, respectiv 3200 şi 128, corespund situaţiei expediţiilor făcute în decembrie de casieria centrală şi care pentru Bucureşti indică la 16.XII, 100 coli = 480 lei şi la 27.XII, 4 coli = 57 lei 24 par. Subliniem aşadar că 100 coli × 32 = 3200 mărci = 480 lei şi 4 coli × 32 = 128 mărci = 57 lei 24 par.

Dar mai mult decît atît am demonstrat anterior că la casieria centrală nu s-au primit şi nici nu s-au împărţit în cazul mărcii de 6 par. coli de cîte 40 bucăţi.

În concluzie documentarea noastră duce la aceleaşi cifre, dar actele folosite în acest scop, arată ceva mai mult, şi anume tipul de mărci circulat.

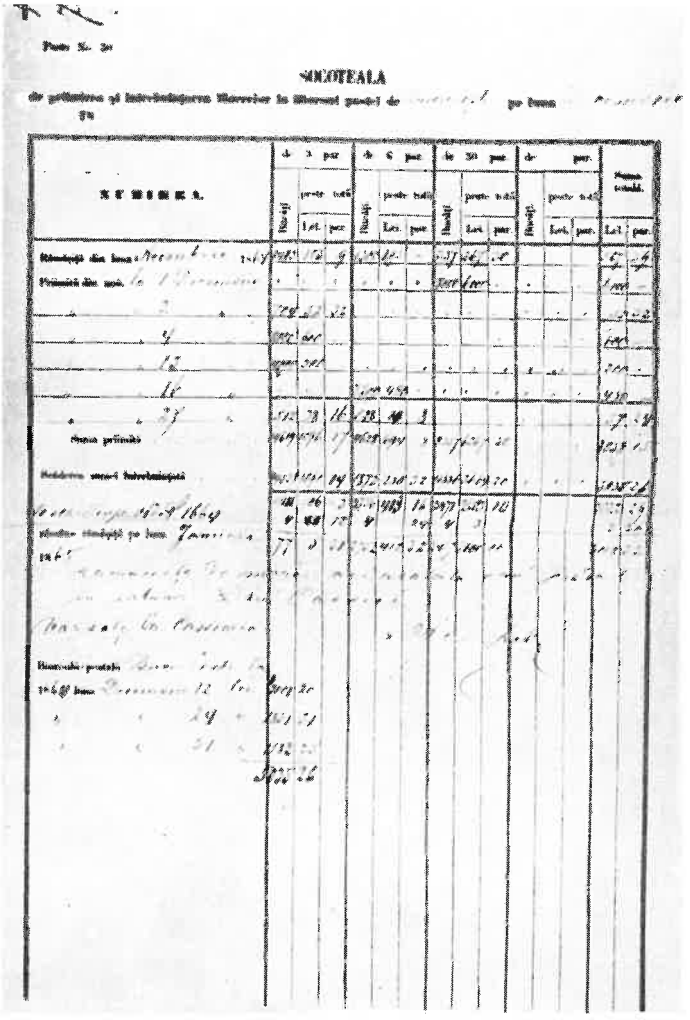

Act denumit poşta nr. 30 în care se justifică primirea şi întrebuinţarea mărcilor la Biroul Poştal Bucureşti (decembrie 1864).

Putem fi de acord cu ipoteza autorului citat şi putem accepta că Ministerul de Finanţe ar fi eliberat Poştei spre a se trimite în străinătate următoarele cantităţi de mărci:

30 parale 1 filă × 40 = 40 × 192 = 232
6 parale 5 filă × 40 = 200 × 192 = 392
3 parale 10 filă × 40 = 400 × 192 = 592

Arătăm însă:

a) Sînt cunoscute adresele prin care Direcţia Generală a Telegrafelor şi Poştelor cere:

cu no. 2730 cîte 192 mărci din valorile de 3, 6 şi 30 par.

cu no. 2772 (cîteva zile mai tîrziu) în urma unei noi comenzi din străinătate cîte 1 filă de 30 par., 5 file de 6 par. şi 10 file de 3 par.

b) De asemenea este cunoscută o mențiune prin care Ministerul de Finanțe anunță trimiterile cerute, însă le trece global și anume: 232 piese a 30 par., 392 piese a 6 par. și 592 piese a 3 par., fără a specifica dacă erau în file întregi sau nu, dacă erau din tipul I sau II, sau din amîndouă.

c) Există și o adresă din 15 februarie 1865, prin care Atelierul Timbrului a trimis direct Ministerului de Finanțe cele 188.800 mărci de 6 par. rămășiță din comanda inițială de 384.000 din 14.12.1862.

Pornind de la aceste trei puncte, se poate afirma că într-adevăr Ministerul de Finanțe a avut mărci în coli de 40, că este firesc să fi depozitat toate mărcile rămase din emisiunea « Principatele Unite » într-un singur pachet sau mai multe, că a satisfăcut cele două cereri, menționînd pe actul publicat în *Globus* aceste cantități.

Dar din moment ce poșta n-a primit niciodată mărci de 6 par. în coli de 40 și nici n-a dat Ministerului de Finanțe astfel de piese, nu putem conchide că simpla existență în depozitul acestui departament a mărcilor de 6 parale tip II trimise aci de Atelierul Timbrului, ne poate conduce la confirmarea unei ipoteze refuzată de adevărul istoric.

De altfel nimeni nu contestă că cele 188.800 de 6 par. erau în coli de 40.

Am constatat o tendință de interpretare eronată a unor acte ce au o aparență de incomplete. Aprofundînd documentele casieriei centrale a Poștei am văzut că situația contabilă pe lunile noiembrie și decembrie 1864, pare la prima vedere ciudată, iar cercetătorul neatent, este pus în fața unor probleme stranii.

Într-adevăr cum este posibil ca soldul lunii noiembrie să difere de reportul pe decembrie? Și cum este posibil ca rezultatul unei scăderi, simplă socoteală aritmetică să nu fie trecut exact? Doar casierul central s-a dovedit destul de scrupulos pînă acum!

Cercetătorul află dezlegarea acestor întrebări, de altfel firești, studiind corespondența casieriei centrale cu oficiile poștale din țară, acte aflate în dosarul 114/1863 și intitulat simplu *Mărci poștale.*

La fila 310 se găsește o adresă a biroului poștal din Galați cu nr. 557 din 30.10.1864. Casierul este solicitat ca în schimbul unei chitanțe de 96 lei (așa-numita contra adeverință sau formular 29) să trimită de urgență mărci. Ce anume nu se specifică. Dar se poate afla ușor analizînd situația livrărilor pe luna noiembrie din dosarul 171/1864, fila 194. La 1/XI i se trimit oficiului Galați 10 coli de 32 bucăți din valoarea de 3 par. și 20 coli din valoarea de 6 par. pentru un total de 120 lei (ambele trimiteri au obișnuita mențiune N.B., făcută de casier pentru toate livrările în coli de 32).

În extrasul pe lunile noiembrie și decembrie 1864 apar două operații de neînțeles pentru cei neavizați.

Subliniem că, casieria centrală face în noiembrie livrări de 25.716 lei, dar are în schimb contra adeverințe de primire pentru o valoare de 25.692 lei.

EXTRAS DIN POŞTA 27

pe lunile noiembrie şi decembrie 1864

Data	Descriere	număr de file			Valoarea	
		3 par	6 par	30 par.	lei	par.
	Rămăşiţă din octombrie	196 ½	256 ¾	—	14.904	—
		100	—	430		
4 nov.	Primit atelier	—	—	350	10.500	—
20 nov.	Primit atelier	—	—	1.000	30.000	—
	suma primită	196 ½	256 ¾	—	55.404	—
		100	—	1.780		
	scăderea trădării	65	25	—	25.716	—
		100	—	838		
	rămăşiţă pe dec.	131 ½	231 ¾	—	29.688	—
		—	—	942		
	Rămăşiţă din nov.	121 ½	241 ¾	—	29.712	—
		—	—	942		
3 dec.	Primit atelier	700	—	—	2.100	—
20 dec.	Primit atelier	—	—	600	18.000	—
	suma primită	121 ½	241 ¾	—	49.812	—
		700	—	1.542		
	Scăderea trădării	58	156 ½	—	43.520	16
		500	—	1.372		
	rămăşiţă pe ianuarie 1865	63 ½	89 ¼	—	6.291	24
		200	—	171		
	şi care se înapoiază Direcţiei pe sama din decemvrie					

Iat-o deci descoperită cu o diferenţă de 24 lei, suma cu care vedem că se încarcă la reportul pe noiembrie fără nici o explicaţie în aparenţă. Mai observăm însă şi faptul că soldul valorii de 3 par. a fost diminuat cu 10 coli, iar cel al valorii de 6 par. a fost încărcat cu aceeaşi cantitate. Vedem aşadar, că greşeala din noiembrie a fost îndreptată în decembrie prin trimiterea a încă 10 coli de 6 par. Această operaţie dă un plus valoric de 24 lei, exact minusul creat. Oficiul Galaţi a dat deci 144 lei (96 lei cu contra adeverinţă plus 48 lei în mărci) şi a primit 144 lei (120 lei iniţial plus 24 lei în 10 coli de mărci de 3 par.). Trimiterea din 1/XI a fost corectată astfel: 20 coli × 32 de 3 par. şi 10 coli × 32 de 6 par., a căror valoare este de lei 96, exact suma de pe contra adeverinţă.

Totalul pe anul 1864 al rubricii de 6 par. conține însă un plus de 4 coli, fără ca la rubrica valorică să apară o diferență corespunzătoare. Este vorba despre o operație făcută în ultimele 2—3 zile ale lui decembrie 1864, cînd a apărut circulara din 28/12 1864 a Direcției Generale a Telegrafelor și Poștei (vezi p. 146).

Dînd urmare acestei circulări, una din administrațiile ziarelor din capitală, ce se aprovizionase cu mărci de 6 parale în timpul lipsei celor de 3 parale, a depus la casieria centrală stocul rămas neîntrebuințat, fiind despăgubită conform instrucțiunilor. Întrucît această intrare nu putea fi operată și valoric în *Socoteala Mărcilor*, mărcile primite apar în evidență numai cantitativ. Aceasta, din cauză că valoarea intrării de mărci poștale la casieria centrală trebuia să corespundă cu valoarea ieșirii lor de la Atelierul Timbrului. Este singura explicație pe care ne-o permit actele găsite pînă în prezent în Arhivele Statului.

Am înfățișat și discutat toate aceste documente pentru a arăta doar cît de neîntemeiate pot fi unele argumente în sprijinul greșitei teorii a circulației mărcii de 6 par. tipărită în coli de 40. Lipsa lor de seriozitate este mult prea pregnantă și din acest punct de vedere ne permitem două reflecții:

a) Studiind cu atenție toate materialele scrise în sprijinul lor, se observă contraziceri flagrante, astfel că un argument îl exclude pe celălalt.

b) Toate documentele aflate în Arhivele Statului contrazic argumentele în favoarea acestei greșite teorii, iar dacă vreun act apare ca incomplet cercetătorului, multe alte acte îl completează, astfel că orice chestiune poate fi elucidată în cele din urmă.

Iată-ne, așadar, în situația de a constata că atît volumul intitulat *Cartea mărcilor « Principatele Unite »*, cît și numeroase articole publicate în presa filatelică din diferite țări, emit teorii eronate și infirmate de adevărul istoric.

DESPRE UNELE SCRISORI FRANCATE CU 6 PAR. TIP II

S-ar putea zice că, indiferent de concluzia care se degajă din studierea documentelor epocii, există astăzi piese, mai precis scrisori francate cu 6 parale tip II, care au intrat în circulație filatelică și au fost făcute cunoscute marelui public.

Nu le-am văzut în original, dar după reproducerile și explicațiile date din *Cartea mărcilor « Principatele Unite »*, acestea sînt:

1) O *scrisoare* francată cu 5 exemplare de 6 par. tip II obliterată cu ștampila *Craiova* 1/9.

2) O *scrisoare* francată cu 5 exemplare de 6 par. tip II obliterată cu ștampila *Giurgiu* 11/11.

3) O *scrisoare* francată cu un bloc de 4 şi un exemplar de 6 par. tip II obliterate *Galaţi* 11/10.

4) *Un bloc* de 4 exemplare de 6 par. tip II, obliterat *Cîmpulung* 24/12.

Nu ne vom opri asupra considerentelor pentru care aceste piese au fost declarate de către experţi drept trucaje filatelice.

Ne vom referi însă la unele stranii nepotriviri dintre obliterările acestor piese şi activitatea oficiilor respective.

1. După cum rezultă din dosarul 117/1864, biroul poştal *Craiova* primeşte în tot cursul anului 1864 o singură livrare de 6 par. şi aceasta în luna a X-a. Admiţînd, contrar documentelor, că ea ar fi fost din tipul II (vezi p. 158), cum poate fi explicată o obliterare datată cu 30 zile mai devreme, adică 1/9?!

2. Acelaşi dosar ne conduce la o situaţie similară. Biroul poştal *Giurgiu* primeşte mărci de 6 par. în tot cursul anului 1864 doar în lunile I şi XI. Aceasta din urmă în ziua de 25. Admiţînd aceeaşi ipoteză referitoare la tipul mărcii, cum este posibilă obliterarea din 11/11, adică cu 14 zile mai devreme?

3. Biroul poştal *Galaţi* a primit mărci de 6 par. în 1864 în lunile II, VI, VII şi XI. Despre livrarea din luna noiembrie la Galaţi am amintit la p. 162. Dacă totuşi ar fi fost de tipul II, ne apare inexplicabilă o obliterare antidatată livrării din 1/XI cu nu mai puţin de 20 zile.

4. Oficiul poştal *Cîmpulung* a primit tot în cursul anului 1864, numai mărci de 30 par. şi anume la 24/I, 25/VI şi 6/X. Altfel de livrări nu i s-au mai făcut.

Cartea în care sînt reproduse aceste piese publică la p. 145/150 certificatele a două oficialităţi (Fabrica de timbre şi Institutul politehnic) ale căror laboratoare au fost solicitate să avizeze asupra autenticităţii obliterărilor enumerate, ca şi asupra altora. Fabrica de timbre consideră incompletă o expertiză cu ajutorul filtrului Wood, specificînd că *este necesar să fie făcut şi un studiu istoric al lor, cît şi un studiu comparativ.*

La fel de rezervat este şi certificatul Institutului politehnic.

Studiul istoric respinge categoric toate piesele acestea ca şi celelalte francate cu 6 par. tip II menţionate dar nereproduse în lucrarea discutată: Giurgiu 6/11, Giurgiu 8/11 şi Tecuci 11/2.

UNITĂŢILE DE POŞTA SCRISORILOR LA STREHAIA ŞI BAIA DE ARAMĂ

Se încearcă a se dovedi existenţa unor oficii poştale şi deci a unor obliterări a căror autenticitate a fost considerată dubioasă. Iată ce se scrie la p. 70/71 din lucrarea *Cartea mărcilor « Principatele Unite »*:

Baia de Aramă : În Analele statistice pentru anul 1863 *Baia de Aramă este trecută ca tîrg cu caracter de oraș, pe lîngă încă două existente în județul Mehedinți: Turnu Severin și Cerneț. Baia de Aramă este reședința subprefecturii plaiului Halorchii — Cloșani și este legată cu Strehaia prin șoseaua veche Strehaia-Broșteni-Baia de Aramă.*

Baia de Aramă este cunoscută din timpurile preromane pentru minele sale de aramă, de unde și denumirea orășelului.

Pe la 1864, Baia de Aramă este un tîrg important pentru comunele din împrejurimi. Înzestrarea Băii de Aramă cu un birou poștal auxiliar este dovedită prin caracterul ei de reședință unei subprefecturi; prin importanța sa printre localitățile județului (a treia ca oraș) ca și prin caracterul ei de tîrg al județului (vezi legile și regulamentele invocate mai sus).

Referitor la Strehaia, se arată la p. 65/68:

Strehaia : *Strehaia, în județul Mehedinți, este un tîrg vechi și istoric... Dicționarul topografic al lui Frunzescu din anul 1872 (publicat 7 ani după data de 1864, ce ne interesează) descrie Strehaia ca o localitate importantă, cu un total de 4015 locuitori, pe cînd Turnu Severin* (reședința județului n.a.) *la aceeași vreme număra numai 3894 locuitori! Stație poștală foarte veche, o găsim înscrisă în suplimentul Monitorului de la 1846, sub denumirea de: Pestrihaia. De asemenea o găsim în harta oficială a poștelor din anul 1860/63, semnată de Directorul General Librecht și publicată la p. 61. Mai departe reproducem o hartă aflătoare la Biblioteca Academiei, secția stampe, editată de cunoscutul maior Papazoglu, în anul 1864, în care hartă găsim Strehaia* cu goarna biroului poștal!

Situată pe drumul vechi Craiova-Cerneț, Strehaia este și canton telegrafic pe una dintre primele linii telegrafice înființate în Muntenia, în anul 1854 și reproducem din colecția noastră un document din anul 1859 semnat de Nicolae Golescu, atunci ministru de interne, care confirmă în totul afirmațiunea noastră. Se știe că după legea unirii telegrafului cu serviciile poștei de scrisori, din august 1864, cantoanele telegrafice mai importante erau însărcinate și cu serviciul poștei și scrisorilor, erau deci considerate ca oficii poștale auxiliare.

Strehaia mai este și reședința subprefecturii plășii Motru de Jos. Se poate deci alege cărora dintre considerentele de mai sus, Strehaia îi datorează înființarea unui birou poștal auxiliar: fie existenței sale drept centru telegrafic pe o linie principală, care trecea dincolo de hotarul țării, fie existenței sale ca stație poștală înscrisă pe toate hărțile și documentele din acest timp, fie ca reședința subprefecturii Motru de Jos (Legea înființării birourilor poștale auxiliare de la 1862 și 1864...) Nici un dubiu nu mai poate exista că Strehaia a funcționat în 1864 ca birou poștal auxiliar. Zece ani mai tîrziu, un ordin al Direcției Generale a Poștelor glăsuiește: « La stația (gara) Strehaia a se muta expeditorul rural de la Strehaia, jud. Mehedinți!»

Nu vom discuta modul în care se încearcă a se dovedi existența de birouri poștale în localitățile Baia de Aramă și Strehaia ci vom arăta numai ce se desprinde din studierea atentă a actelor, publicațiilor și hărților existente în Arhivele Statului din București și Biblioteca Academiei R.P.R. Vom inversa ordinea și vom discuta mai întîi posibilitatea existenței oficiului poștal din Strehaia.

1. Referitor la existența unui canton telegrafic important pe porțiunea de linie Craiova-Turnu Severin:

a) Citim următoarele în expunerea de motive (în Parlament) a ministrului de interne (sub a cărui autoritate se afla serviciul telegrafic poștal) asupra proiectului de buget pe exercițiul 1868 — partea I, cap. 2, intitulat *serviciul liniilor și purtării corespondenței* — (Telegraful și Poșta, acte oficiale no. 7/1.4. 1868):

În trecut serviciul liniilor a fost foarte rău făcut, pentru că liniile nu erau privegheate de loc și corespondența era expusă adesea la întreruperi de mai multe zile.

Astfel erau distanțe de 70 pînă la 115 kilometri (cum sînt Craiova-Severin, Severin-Jiul-Buzău-Brăila etc.) care nu aveau în interval nici un om care să le întreție, și numai la cazuri de întreruperi se trimeteau epistați pe jos de la amîndouă extremitățile...

b) Jurnalul Consiliului de Miniștri din 29 august 1864, publicat în Monitorul Oficial din 1864 arată clar că în orașele fără birouri de poștă, dar deservite de stațiuni telegrafice, serviciul poștal pentru scrisori va fi îndeplinit de către acestea, *cu începere de la 1 ianuarie 1865*, dată la care intră în vigoare prima lege telegrafo-poștală din Romînia. Între acestea nu există menționate nici Baia de Aramă nici Strehaia.

c) Documentul reprodus la p. 69 din cartea citată nu confirmă existența unui canton telegrafic la Strehaia, așa cum eronat indică autorul.

d) Unitățile telegrafice care, conform legii amintite, au manipulat cu mărci poștale pentru îndeplinirea serviciului de poșta scrisorilor au fost aprovizionate direct de către casieria centrală din București și nu prin intermediul altor unități. Citäm, de pildă, Cîmpina din județul Ploiești, care nu a primit mărci de la stațiunea ierarhică superioară, respectiv Ploiești, ci direct de la București (vezi p. 152). În concluzie nu a existat în anul 1864 nici o unitate telegrafică la Strehaia.

2. Referitor la existența unui birou poștal în localitatea Strehaia:

a) Actele pentru livrările de mărci aflate în dosarele 171/1864 și 295/1865 ne arată toate unitățile care au fost aprovizionate, dar între ele nu figurează nici un fel de unitate denumită Strehaia.

b) Harta cursurilor poștale a Moldo-Romîniei elaborată de instructorul poștelor Ioan de Manovarda, 1861 indică pe drumul dintre Craiova și Turnu Severin, releul poștal Pestrihaia (cum se spunea Strehaiei atunci) unitate în cadrul poștei pasagerilor.

c) O hartă din 1864 intitulată *Charta Telegrafică şi Poştală a României alcătuită de administraţia generală a Telegrafelor Bucureşti* indică Pestrihaia drept simplu releu poştal.

d) O altă hartă, mult mai completă, este datată 1865 şi denumită *Charta Telegrafo-Poştală compusă de Direcţiunea Generală a Telegrafelor şi Poştelor din România.* În această hartă sînt date semne clare pentru: Staţii telegrafo-poştale, staţii poştale (adică birouri), releuri de cai şi staţii (birouri) proiectate pentru 1871. A fost o hartă de lucru pe care s-au făcut toate modificările survenite în anii 1865/1870. Strehaia apare numai ca releu de cai.

e) În 1873 încă, Strehaia apare pe *Harta telegrafo-poştală lucrată după dessemnulu originalu allu Onor Direcţiunii Telegrafo-Poştale,* drept simplă *staţie de cale ferată-releu,* pe calea ferată în lucru dintre Craiova şi Turnu Severin.

f) În fine să folosim chiar hărţile reproduse în *Cartea mărcilor « Principatele Unite »*:

— La p. 61 este reprodusă o hartă din 1860 şi revăzută în 1863 de către directorul general al poştelor. Strehaia este menţionată numai ca staţie sau releu de cai.

— La p. 66 este reprodusă harta judeţului Mehedinţi, iar la p. 67 un detaliu din aceeaşi hartă în care Strehaia este încercuită, autorul menţionînd că goarna poştală desenată în dreptul ei este *goarna biroului poştal.*

Nu ne putem da seama de raţionamentul autorului care dă alte indicaţii decît cele de pe hartă. Ca şi pe celelalte, amintite anterior, am studiat şi această hartă aflată în original la Biblioteca Academiei R.P.R. şi am citit pe ea că districtul Mehedinţi avea în 1864: 9 *staţie de poşte şi 1 staţie telegraf.* Aceste nouă staţii indicate cu semnul de goarnă poştală sînt: Vîrciorova, Turnu Severin, Scăpiu, Izvoarele, Sălcea, Gutu, Ciocouşu, Strehaia şi Pesceana. (*1 staţie telegraf* prevăzută şi ea cu un semn indicativ este arătată la Turnu Severin.) Precizăm că este vorba numai de staţii de poşta pasagerilor, adică de releuri unde se schimbau caii cariolelor sau diligenţelor. Pentru un cunoscător al istoricului poştelor romîneşti este de neconceput o confuzie între un birou de poşta scrisorilor şi o staţie de poşta pasagerilor. Oricum ar fi fost însă concluzia autorului, considerăm că pe detaliul reprodus la p. 67, ar fi trebuit încercuită, din aceleaşi considerente, nu numai goarna de la Strehaia, ci şi a doua din apropierea ei, în dreptul satului Ciocouşu. Dar autorul n-a făcut aceasta!

Putem conchide deci cu preciziune că în localitatea Strehaia sau Pestrihaia nu a existat nici un birou poştal în 1864-1865. Mai mult chiar, am stabilit, după dicţionarul topografic al lui Frunzescu, indicat de J. Wertheimer-Ghika la p. 65, că releul poştal Strehaia era situat în afara satului, citäm: *Strehaia, locuinţă izolată în jud. Mehedinţi, este şi staţiune poştale.*

Se ştie însă că, în 1864, ca şi mai tîrziu, căpitanii de releuri erau obligaţi prin contract, de a primi şi expedia scrisori, dar numai *porto.* Evidenţa lor o aveau

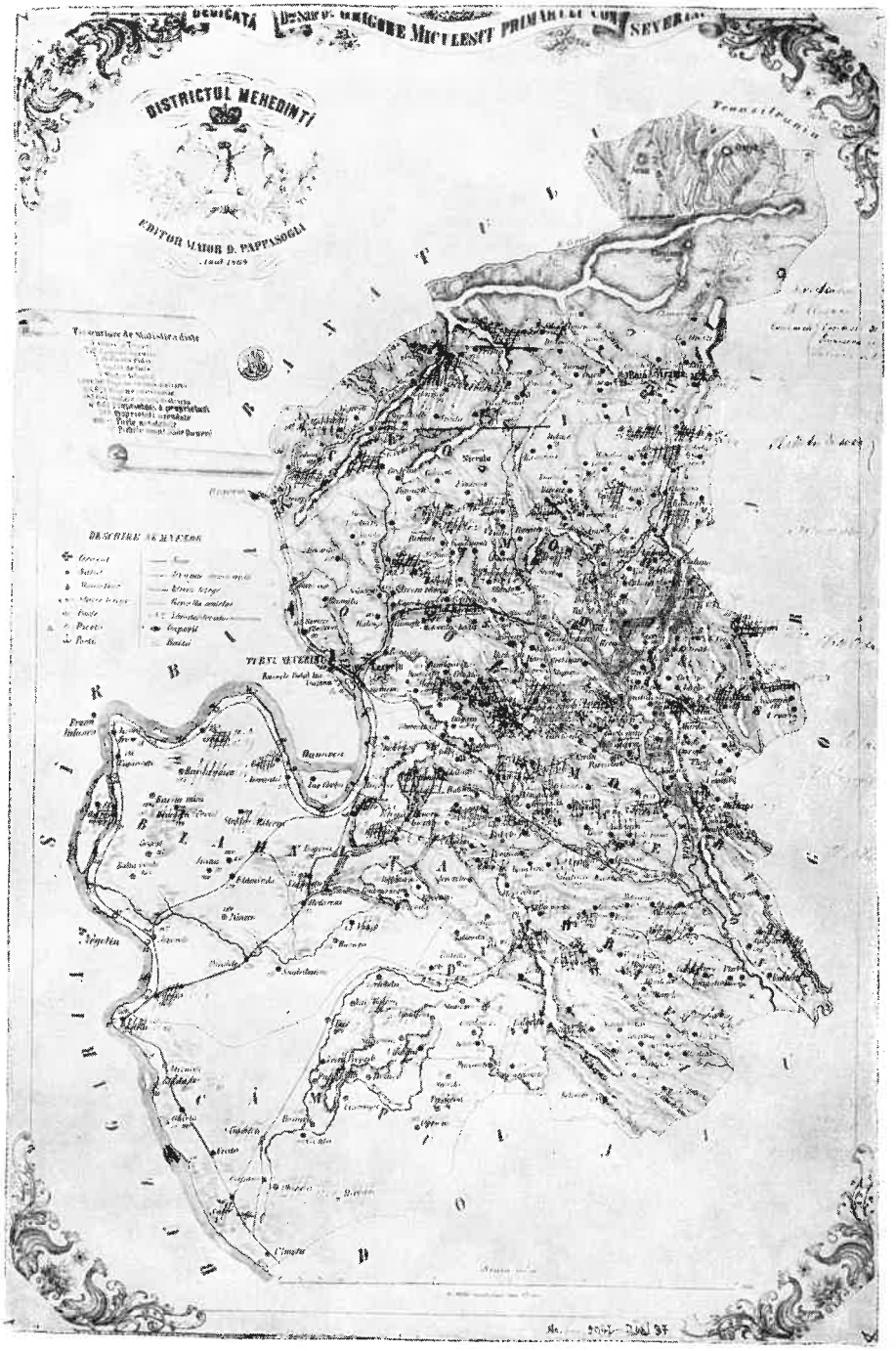

Harta fostului district Mehedinți (1864).

într-o condică şi o comunicau lunar casieriei centrale din Bucureşti, din ale cărei acte centralizatoare putem afla care a fost activitatea pe fiecare lună. Între cele 41 de releuri poştale care au manipulat scrisori *porto* în 1864 nu figurează cel de la Strehaia sau Pestrihaia. Căpitanii de poştă nu au manipulat mărci poştale în 1864. De-abia un ordin de serviciu cu nr. 76/21.8.1865, aminteşte pentru prima oară de faptul că se încredinţează mărci poştale acestor căpitani de releuri.

Acest ordin de serviciu prevede:

A se da în primire fiecărui căpitan de poştă:

— *un exemplar supliment la Buletinul Telegrafo-Poştal*
— *un exemplar din Condiţiile în care sînt date în antrepridă poştele*
— *un număr suficient de faturi*
— *10 mărci de cîte 20 parale* (ptr. o scrisoare simplă în altă localitate, n.a.), *sub luare de adeverinţă.*

A explica fiecărui căpitan îndatoririle lui şi mai cu osebitre modul cum să întrebuinţeze faturile şi mărcile.

Conchidem deci că nu a fost posibil nici ca să se fi primit nici ca să se fi manipulat de către căpitanul de releu, mărci poştale din emisiunea « Principatele Unite », cu atît mai puţin din valoarea pentru serviciul loco.

3. Referitor la existenţa unui birou de poştă rurală pentru considerentul că Strehaia era reşedinţa subprefecturii Motru de Jos:

Dicţionarul topografic şi statisticu alu României — descrierea a 20.000 nume proprii teritoariale — de Dimitrie Frunzescu referentu statisticu în Ministeriu de Interne-Bucuresci 1872 este o foarte importantă şi putem spune unică lucrare în felul ei, din acea epocă. Citînd-o în *Cartea mărcilor « Principatele Unite »*, autorul s-a arătat la fel de superficial, ca şi în cazul reproducerii hărţii jud. Mehedinţi.

Iată ce date găsim în acest dicţionar, la capitolul XXXV şi la p. 303, cu privire la judeţul Mehedinţi, pentru epoca ce ne interesează şi chiar mai tîrziu:

— existau *trei comune urbane Turnu Severin, Cerneţi, Baia de Aramă.*
— existau *următoarele subprefecturi:*
în plaiul Cloşani cu reşedinţa în Baia de Aramă
în plasa Motru de Sus *reşedinţa în satul Stroieşti*
în plasa Ocolu reşedinţa în comuna Verneţi
în plasa Motru de Jos *reşedinţa în comuna* Cernaie
în plasa Dumbrava reşedinţa în comuna Gvardiniţi
în plasa Blahniţa reşedinţa în satul Vînju Mare
în plasa Cîmpu reşedinţa în comuna Prunghina

Pentru subprefectura Motru de Jos se arată la aceeaş pagină:

Motru de giossu: plasă în judeţul Mehedinţi în ostul lui, numitu astu feliu de la rîulu ce curge prin ea; are 22 comune rurale cu 24.545 locuitori; reşedinţa subprefecturei ei este în satul Cernaie.

În judeţul Mehedinţi, poşta rurală a fost înfiinţată de-abia după dispoziţia categorică a guvernului prin care consiliul judeţean a fost invitat s-o prevadă obligatoriu în bugetul pe 1871. Conform instrucţiunilor, biroul rural al plăşii Motru de Jos a fost instalat în reşedinţa subprefecturii, adică în comuna Cernaie. Ştemplul de care s-a folosit acest birou poştal avea înscris, ca de altfel toate celelalte pentru serviciul rural, numele plăşii, iar nu al reşedinţei subprefecturii, în cazul acestuia Motrul de Jos şi nu Cernaie.

În concluzie Strehaia nu a fost reşedinţa subprefecturii plăşii Motru de Jos şi nu a dispus nici de birou de poştă rurală în anul 1864. Reproducînd ordinul din 1874 [1], autorul citat dovedeşte de fapt o situaţie netăgăduită de nimeni: ca urmare a deschiderii liniei ferate Craiova-Turnu Severin, Strehaia devine reşedinţa subprefecturii şi a biroului rural respectiv, dar abia în anul indicat în ordinul menţionat.

Ţinînd seama de concluziile ce se degajă din studierea documentelor care contestă existenţa unei unităţi de poştă scrisorilor în localitatea Strehaia, considerăm că din punct de vedere istoric piesele cu obliteraţia Strehaia, din 1864 şi 1865, sînt trucaje filatelice. Nu le-am văzut în original, dar după reproducerile şi explicaţiile date în *Cartea mărcilor* « *Principatele Unite* » este vorba, printre altele, despre o scrisoare francată cu un bloc de 4 plus 1 exemplar de 6 par. tip I şi un exemplar de 30 par. tip II, obliterate Strehaia 24/12 (p. 145).

De asemeni în *Sammler Woche* 7/VIII din 1.IV.1940 este redată o scrisoare francată cu un bloc de 4 de 5 par. Cuza (în colţul stîng sus obliterat Strehaia 5/3 şi în partea dreaptă jos un streif de 5 mărci de 6 parale tip II obliterat 6/3/?).

Am insistat pe larg asupra Strehaiei, pentru că aceleaşi considerente trebuiesc aplicate şi localităţii Baia de Aramă din acelaşi judeţ.

Am văzut la p. 170 că Baia de Aramă era reşedinţa plaiului Cloşani în 1872. Dar dacă autorul citat ar fi controlat datele de care dispune, ar fi aflat că subprefectura Cloşani a fost stabilită în Baia de Aramă de-abia la sfîrşitul anului 1865.

Într-adevăr, în dosarul nr. 75/1865 din fondul Ministerului de Interne există o bogată corespondenţă între prefectura judeţului Mehedinţi şi minister

[1] Este vorba de pct. VI cap. b din Regulamentul pentru executarea convenţiei încheiate la 6/18.I.1875 între D.P.T. şi C.F.R., semnat la 23.I.1875 de G. Lahovary.

referitoare la mutarea reşedinţei subprefecturii plaiului Cloşani din comuna Proiteşti în Baia de Aramă.

În februarie 1865 prefectul de Mehedinţi face, cu adresa nr. 4536, primul demers pentru această mutare: ...*vă rog dle Ministru să binevoiţi a aproba mutarea tahtului subprefecturii acelu Plai de la comuna Proiteşti unde se află acum la oraşul Baia de Aramă şi totu de uă dată să luaţi cuvenitele dispoziţii ca comuna Bahna cu cătunele Iloviţa şi Vîrciorova aflată la marginea Plaiu Cloşani să se încorporeze pentru viitori la plasa Ocolu*...

Acestei cereri, ca şi celor care urmează, nu i s-a dat o rezolvare imediată, ci de-abia în august 1865.

Precizăm că în actele acestui dosar se arată că la 29 august 1864, Proiteştiul era deja reşedinţa subprefecturii. Deci, categoric, între 29.8.1864 şi 29.9.1865 Baia de Aramă nu era reşedinţă de subprefectură.

Spre deosebire însă de Strehaia, Baia de Aramă nu se afla atunci pe nici un drum de poştă şi, ca atare, nu era înzestrată cu releu de cai (după aceleaşi documente consultate pentru Strehaia).

Biroul de poştă rurală din Baia de Aramă a luat fiinţă o dată cu celelalte din cuprinsul judeţului Mehedinţi.

Deci în 1864/1865 nu a existat în această localitate nici un fel de unitate de poşta scrisorilor, fapt pentru care apreciem că, din punct de vedere istoric, piesele reproduse în *Cartea mărcilor* « *Principatele Unite* » la p. 95 şi 135 sînt trucaje:

1. Scrisoare francată cu 4 mărci de 3 par. tip II şi 3 mărci de 6 par. tip II obliterate Baia de Aramă 29/12/1964.

2. Scrisoare cu francatură mixtă: 3 exemplare de 6 par. tip II şi 1 exemplar de 2 par. din emisiunea «Cuza», obliterată Baia de Aramă 26/2/1865.

În concluzie admitem că inexistenţa unor birouri poştale în Strehaia şi Baia de Aramă exclude de la sine posibilitatea expedierii unor scrisori francate cu mărcile ce au circulat în 1864 şi chiar în 1865.

După cum vedem nici unul dintre argumentele aduse în demonstrarea tezei că marca de 6 par. tip 1864 ar fi fost dată în circulaţie şi că astăzi poate fi întîlnită autentic obliterată, nu rezistă unei temeinice analize istorice. Nu putem decît regreta faptul că greşitele interpretări ale unui cercetător al interesantei istorii a poştei şi vechilor mărci poştale romîneşti au putut crea confuzii.

Aducerea la cunoştinţa filateliştilor, a specialiştilor şi a experţilor cunoscători ai generalităţilor despre emisiunea « Principatele Unite », a unui bogat şi autentic material istoric, prezintă de acum încolo aceste mărci în adevărata lor evoluţie şi circulaţie poştală. Aceasta se impune, cu atît mai mult, cu cît ele sînt nu numai piese filatelice de certă valoare, dar şi piese istorice, demne de interesul unanim.

REFERITOR LA CONSTATĂRILE COMISIEI SUPERIOARE INTERNAȚIONALE DE EXPERTIZE A F.I.P.

Ulterior predării către editură a manuscrisului acestui volum, au devenit cunoscute concluziile cercetărilor efectuate în 1959—1960 de către *Comisia Superioară Internațională de Expertiză* de pe lîngă F.I.P. (Federația Internațională de Filatelie) pentru stabilirea autenticității unor piese filatelice, prezentate Comisiei F.I.P., într-un lot care cuprinde:

1. Scrisoare loco Bucureşti francată cu o treime dintr-o marcă de 15 bani emisiunea 1869 — favoriți — şi obliterată *Bucureşti 17 oct. 7.*

2. Bloc de patru mărci de 30 parale tip 1864 emisiunea « Principatele Unite » obliterat *Craiova 6/10* (tuş negru).

3. Fragment de scrisoare francată cu o jumătate marcă de 80 parale din cea de a doua emisiune « cap de bour », obliterată *Roman — Moldova 4/6* (tuş negru).

4. Marcă de 5 parale « porto gazetei » tot din cea de a doua emisiune « cap de bour », obliterată *Bakeu — Moldova 28/3* (tuş albastru).

5. Fragment de scrisoare francată cu un bloc de patru şi una piesă de 6 parale tip 1864 din emisiunea « Principatele Unite » obliterate *Galatz-Moldova 11/10* (tuş negru).

6. Fragment de scrisoare cu un bloc de patru mărci — 6 parale tip 1864 din emisiunea « Principatele Unite », obliterat *Cîmpulung 24/12* (tuş negru).

7. Fragment de scrisoare francată cu un bloc de patru mărci de 30 parale tip 1864 din emisiunea « Principatele Unite », obliterat *Tîrgovişte 29/9* (tuş negru).

Dintre aceste piese, au fost amintite şi supuse examenului istoric, în volumul de față piesele de la numerele 4, 5, 6 şi 7.

După cum reiese din comunicarea Federației Internaționale de Filatelie, făcută Asociației Filateliştilor din R.P.R., Comisia Superioară Internațională de Expertiză a folosit în lucrările ei cele mai moderne aparate şi procedee de expertiză cu raze ultraviolete, raze infraroşii, raze X, biocular cu o mărire de 30 de ori, filtrări cu diferite combinații de filtre de culori, proiecții suprapuse mărite, măsurătoare stereo, comparații de culori de diferite consistențe ş.a.m.d.

Lucrările au fost efectuate de către experți recunoscuți în diferite discipline ştiințifice şi filatelice, cu concursul Serviciului de Stat de cercetări criminalistice al landului Bavaria din Republica Federală Germană.

Referitor la piesa nr. 1 (care nu se încadrează în volumul de față), Comisia constată un trucaj şi o obliterare falsă.

Piesa nr. 2 este apreciată de Comisia de Expertiză drept un fals, obliterarea fiind executată cu ajutorul unei reproduceri fotografice după una originală.

Data de 6/10 se încadrează însă timpului real de circulaţie prin biroul poştal Craiova, a mărcii de 30 parale, tip 1864.

Pentru piesa de la nr. 3 expertiza constată de asemenea un fals, obliterarea fiind realizată printr-o transpunere pe plic (cu clei cu crom) şi prelucrare prin pictură şi creion de fildeş, menţionînd că există o abatere vizibilă a culorii tuşului, de la cea folosită în mod real în anul 1862.

Observaţiile ce se pot face la această piesă, încep de la culoarea de tuş, diferită faţă de cea reală, dar mai mult decît vizibilă. În luna iunie 1862 culoarea de tuş întrebuinţată de biroul poştal Roman a variat de la verde-gălbui-închis la măsliniu, cea neagră fiind folosită de-abia din luna noiembrie, deci cinci luni mai tîrziu.

Dar autenticitatea acestei piese este combătută, în primul rînd, şi de expertiza istorică. La p. 107 am reprodus dispoziţia telegrafică nr. 1662 din 30.4.1862 a Direcţiei Poştelor din Iaşi, către birourile moldovene, printre care şi Roman, referitoare la retragerea din circulaţie a valorilor din emisiunea a 2-a «cap de bour».

În pagina 108 se arată că, în mod cu totul excepţional, puterea de francare a acestor mărci a fost prelungită pînă la 5 mai 1862. Mai mult chiar, la p. 108 este menţionată circulara nr. 1718 din 8 mai 1862 a aceleiaşi Direcţii către toţi expeditorii poştali din Moldova. Ordinul este categoric: mărcile «cap de bour» *fiind desfiinţate*, expeditorii trebuiau să primească taxa poştală numai în numerar, urmînd a însemna pe plic ce taxă a fost încasată. Ar putea fi admisă o toleranţă de o zi sau două, în aplicarea acestui ordin clar, dar o diferenţă de 27 de zile nu mai poate fi discutată, întrucît actele birourilor moldovene arată clar că dispoziţia direcţiei din Iaşi a fost executată ca oricare alta. Apare deci cu totul lipsită de temei explicaţia dată pentru acest unic caz cunoscut la cea de a doua emisiune «cap de bour», că un particular ar fi posedat o marcă de 80 parale pe care, pentru a nu o pierde în întregime, a tăiat-o în două, obţinînd o aşa-zisă valoare de 40 parale, pe care a aplicat-o pe scrisoare, preferînd să piardă 10 parale, diferenţa în plus faţă de taxa respectivă. (Vezi *Documentele Poştei Romîne*, vol. II, p. 179). Marca aceasta fiind scoasă din circulaţie, funcţionarul respectiv, dacă ar fi primit scrisoarea, nu avea cum să justifice achitarea taxei de 30 parale. Posibilitatea existenţei în realitate a unei astfel de piese filatelice i-ar fi atribuit acesteia o mare raritate, a cărei valoare ar fi justificat chiar şi distrugerea unei mărci autentice, prin înjumătăţire.

Pentru piesa nr. 4, marcă de 5 parale, cadru spart obliterată Bakeu 28/3, subliniem că albastru modern nu este culoarea reală de tuş folosită de oficiul poştal din Bacău. Toate piesele de comparaţie ne arată o singură culoare pentru perioada 3/6 1861-25/10-1862, şi anume roşu. (J. Wertheimer arată că, mărcile 5 par. cadru spart, ar fi provenit din ultima imprimare din noiembrie 1861).

Expertiza constată de asemenea o diferență de culoare a tușului, dar indică greșit drept reală pe cea verde-albastră, care a fost folosită în 1859-1860, și afirmă că obliterarea este falsă, fiind realizată fotografic.

La pp. 103-107 am arătat însă că mărci de 5 parale cadru spart nu au putut intra în circulație poștală. Oricum, această valoare pentru francat ziarele nu a fost livrată și pusă în vînzare prin oficiul poștal Bacău (mărci de 5 par. n-au primit decît oficiile poștale Iași, Galați, Focșani și Vaslui).

Piesele de la nr. 5 și 6, respectiv problema pretinsei circulații poștale a mărcii de 6 parale, tip 1864, din emisiunea « Principatele Unite », a fost tratată pe larg în pp. 151-165. Această marcă nu a fost pusă în vînzare și în plus datele obliterărilor de Galatz 11/10 și Cîmpulung 24/12 sînt în contradicție cu activitatea birourilor poștale respective, așa cum am subliniat la pp. 164-165.

De altfel, referitor la aceste obliterări, expertiza la care ne referim, constată că ele au fost falsificate, la piesa nr. 5 — prin transpunere cu albumină și pătare artificială cu ulei, iar la piesa nr. 6, prin transpunere chimico-grafică și suprapictură.

În fine, ultima piesă, nr. 7, la care se referă expertiza F.I.P., este un bloc de 4 mărci de 30 parale, tip 1864 din emisiunea «Principatele Unite». Despre obliterarea ei cu *Tîrgoviștea 29/9*, am arătat la pp. 150-151 că este în contradicție cu realitatea istorică. Constatarea că ne aflăm în fața unui fals este exprimată și de Comisie, care arată că obliterarea a fost falsificată prin decalcare chimico-grafică.

În concluzie, atît studiul istoric, cît și expertiza celui mai autorizat for internațional, duc la aceeași constatare defavorabilă teoriilor expuse în susținerea pretinsei autenticități a acestor trucaje filatelice.

Facem remarca că în expertiza vechilor mărci și ștampile romînești (din emis. 1858-1865) trebuie să fim foarte circumspecți deoarece calitățile de hîrtie, vărgăturile de hîrtie, culoarea de tuș sînt foarte diferite, atît în ce privește aparența cît și compoziția lor chimică, putînd să dea ușor impresia de falsuri, deși ele sînt autentice. Pentru expertiza mărcilor e de recomandat să se folosească fotografierea și suprapunerea.

CARACTERISTICI GENERALE ALE EMISIUNII

După cum am mai arătat, mărcile din emisiunea « Principatele Unite » au fost imprimate în două sisteme diferite. Primele tiraje, după vechiul sistem cu un singur clișeu la presa manuală, le denumim tipul I sau 1862. Tirajele imprimate în cea de a doua jumătate a anului 1864 cînd au fost imprimate cu ajutorul unor plăci de 40 clișee, le denumim tipul II sau 1864.

Mărcile din tipul I «Principatele Unite», au fost imprimate, ca şi precedentele, în coli de 32 bucăţi nedantelate. Dimensiunea colii este 130...133 × 204 mm. Aranjamentul grafic fiind lipsit de simetrie, distanţele dintre mărci sînt neegale; în timp ce în unele cazuri se obţin prin tăierea din coală mărci cu margini destul de late uneori, în alte cazuri aceste margini sînt ca şi inexistente, ba mai mult, despărţirea a două mărci vecine devine posibilă numai prin mutilarea uneia dintre ele, aceasta datorită faptului că sînt parţial suprapuse. Mai mult chiar, ne este cunoscut faptul că s-a întîlnit o coală care conţinea 31 mărci şi 1/2, cealaltă jumătate nefiind cuprinsă de coala de hîrtie.

Mai adăugăm amănuntul că rîndurile de mărci nu sînt perfect paralele, avînd adeseori o poziţie înclinată. Ele au fost tipărite pe mai multe calităţi de hîrtie, de la cea simplă la cea vărgată orizontal, de la hîrtia pelur la hîrtia de diferite grosimi. Nuanţele acestor diverse calităţi de hîrtie sînt şi ele diferite, putînd astfel deosebi următoarele: alb, gălbui, uşor azurat (numai la mărcile de 30 par.).

Ca şi hîrtia, culorile cernelurilor variază, datorită faptului că mărcile au fost imprimate în mai multe tranşe, de-a lungul unei perioade de doi ani. Fenomenul acesta nu constituie o caracteristică a primelor mărci poştale romîneşti, datorită modului rudimentar de imprimare. Il putem întîlni şi la emisiunile franceze Céres, la cele ale Sardiniei din 1855/1861 etc.

Pentru valoarea de 3 par. deosebim mai multe nuanţe de galben şi anume: galben-portocaliu, galben-ocru, galben-măsliniu, galben-limoniu etc. La fel observăm la cerneala roşie a mărcilor de 6 par., ale cărei nuanţe variază de la roşu-portocaliu la roşu-vişiniu. La marca de 30 par. culoarea albastră variază, ca nuanţe, pînă la albastru-indigo.

Pe baza cunoştinţelor în domeniul obliterărilor, putem afirma (după datele obliterării lor), că primele tiraje au fost imprimate pe hîrtie vărgată şi că la 3 par. am întîlnit, ca şi alţi cercetători, în mod curent, culoarea galben-portocaliu, la 6 par. vişiniu-închis, iar la 30 par. albastru-pal.

Caracteristicile pentru mărcile din tipul II — tot nedantelate ca şi primele — sînt cu totul altele. Plăcile de cîte 40 clişee reproduse prin galvanoplastie după clişeele tipului I au avut unele mici defecţiuni, astfel că după imprimare au apărut mărci cu întreruperi în liniile cadrului sau spărturi şi îngroşări la literele legendei. Aceste caracteristici au permis stabilirea locului în coală a mărcilor respective şi ajută totodată la identificarea tipului mărcii expertizate — în cazul că este prezentată ca piesă singulară, altfel, în bloc sau în streif, observîndu-se imediat liniile retuşate, poziţia perfectă.

În cartea de faţă nu ne vom ocupa de poziţia fiecărei mărci în cadrul colii de 40, aceasta fiind de domeniul unei lucrări de strictă expertiză şi deci de interes redus, neavînd de altfel nici o importanţă pentru valoarea filatelică.

Colile din tipul II se deosebesc de cele din tipul I prin mărime. Dimensiunile lor, pentru toate cele trei valori, variind de la 137...145 × 205...210 mm.

După cum vedem, aceste diferenţe sînt destul de evidente pentru a nu se crea confuzii. Ca şi celelalte, mărcile din tipul II au fost tipărite pe mai multe calităţi de hîrtie, ca grosime şi nuanţe, dar în principiu aceleaşi ca la tipul I. După unii autori, mărcile de 30 par. tip II ar exista şi pe hîrtie vărgată. Nu am întîlnit pînă acum asemenea piese.

Variază de asemeni şi nuanţele culorilor cernelurilor folosite, însă pe o scară mai redusă în comparaţie cu tipul I, datorită, pe de o parte folosirii plăcii de 40 clişee, pe de altă parte scurtei perioade de imprimare. Nu întîlnim la 3 par. nuanţele de galben-portocaliu şi galben-ocru, la 6 par. cele de roşu-viu şi roşu-vişiniu, iar la 30 par. cele de albastru-verzui şi albastru-indigo. Toate aceste nuanţe amintite sînt specifice mărcilor din tipul I.

La prima vedere, perechile, blocurile şi colile din tipul II mai pot fi identificate şi după următoarele amănunte de aranjament grafic: perechi întoarse cu 90°, din care o piesă aşezată perpendicular pe cealaltă, perechi întoarse cu 180°, aşa-numitele tête-bêche, dar rînduite coarne în coarne şi nu goarnă în goarnă, streif cu 3 mărci în poziţie verticală, una sub alta... La cele mai multe coli din tipul II se observă urmele capetelor de cuie cu care erau fixate în placă. Ele sînt plasate în stînga capului vulturului şi în dreapta goarnei poştale.

Iată acum caracteristicile de desen pentru fiecare valoare:

CARACTERISTICI DE DESEN LA 3 PARALE

Toate semnele caracteristice mărcilor din tipul II — maschinendruck — sînt mult mai greu de observat la cele din tipul I. La acestea din urmă detaliile nu se disting, liniile cadrului sînt contopite, iar în general poate fi urmărit numai conturul desenelor. La aceasta se mai adaugă şi faptul că cerneala de culoare galbenă apare întotdeauna ştearsă.

Un tête-bêche de 3 par. (1862).

Mărcile din tipul II au caracteristic semnele cuişoarelor cu care a fost prins clişeul de placă.

Lăţimea cadrului pe laturile interioare este la tipul I de 20 mm iar la tipul II de 18,5... 19 mm.

Înălţimea cadrului este de 21 mm la tipul I şi de 19... 20 mm la tipul II.

Cadrul are pe marginea interioară, jos, în dreptul bazei literelor din cuvîntul SCRISOREI o spărtură, defect pe care clişeul nu l-a avut la început. Această spărtură apare deci numai la mărcile din ultimele imprimări.

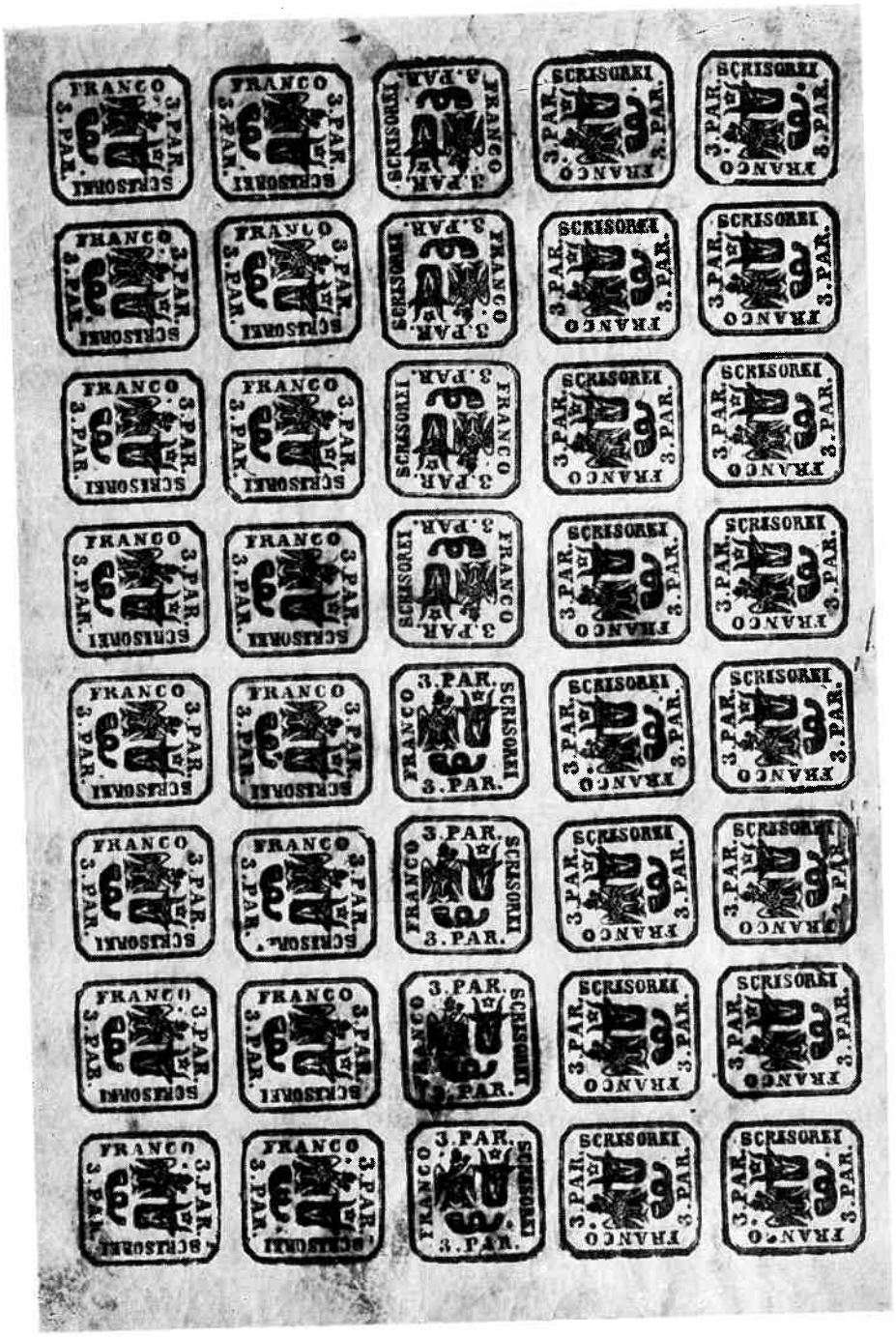

Coală de 3 par. 1864 din colecția Ed. Cohen.

Frumoasă piesă filatelică cu francatură de 3 par. pe ziar.

La literele din cuvîntul FRANCO pot fi observate următoarele amănunte:

F. are talpa puțin înclinată spre stînga, caracteristică observată și la litera R. A este mai mic decît N care îi urmează. Acesta are talpa piciorului stîng alungită spre litera A. O are cele mai adesea o spărtură în partea superioară și uneori și în partea inferioară.

Cifra 3 din 3 PAR, are curbura superioară puțin teșită, iar la curbura verticală de jos se observă o mică pată lipită.

La literele din SCRISOREI apar următoarele caracteristici: primul R are piciorul îngroșat în partea inferioară deasupra tălpii. Litera I pare unită cu litera R deoarece spațiul de jos dintre tălpile lor este greu de observat. Destul de vizibilă este o deformare pe curbura din dreapta jos a literei O, astfel că aceasta apare ciuntită în afară. Tot o ciuntitură se observă la ultima literă I, care apare subțiată în extremitatea superioară.

La 3 PAR. de jos observăm că atît cifra cît și literele nu se aseamănă cu aceleași de deasupra desenului. Aceste amănunte sînt caracteristice în special mărcilor din tipul II.

Desenul central format din cele două semne heraldice, vulturul și capul de bour, are următoarele caracteristici: aripa din stînga vulturului apare mai subțiată în partea superioară și mai înaltă decît cealaltă; aripa din dreapta are două spărturi pe linia inferioară; gheara din stînga piciorului stîng este mult mai coborîtă decît celelalte.

Aceste amănunte se observă mai ușor la tipul II și mai greu la tipul I.

La capul de bour, cornul din dreapta este mai înălțat și mai puțin curbat decît cel din stînga. Urechea din dreapta este mai ascuțită decît cea din stînga, care este mai lată la bază și are vîrful foarte ascuțit. În ambianță cu urechea din dreptul lui, ochiul din stînga este desenat ceva mai sus decît cel din dreapta. Remarcăm faptul că din nou steaua dintre coarnele bourului este în cinci colțuri, ca și în desenul primei emisiuni « cap de bour ».

Goarna poștală are sub mustuc un mic spațiu alb iar linia de jos a acestuia este ușor ondulată.

Liniile de umbră din buclă ne apar contopite, amănunt observabil și la cele șapte linii din trompă.

Relevăm că toate aceste amănunte sînt și ele mai greu observabile la mărcile din tipul I.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 6 PARALE

Lățimea cadrului măsurat între liniile interioare este de 18 mm la tipul I și de 19 mm la tipul II. La mărcile încrețite din cauza vechimii gumei, lățimea apare ceva mai mică, cu aproximativ un sfert de mm.

Înălțimea, măsurată în dreptul bazei literelor din SCRISOREI este de 21... 21,5 mm la tipul I și de 19,5...20,5 la tipul II. De asemenea din cauza vechimii gumei la unele mărci, înălțimea variază tot cu un sfert de milimetru.

Toate liniile cadrului interior sînt mai subțiri decît cele din exterior, iar cîteodată liniile par total sau parțial contopite.

La literele din FRANCO se observă:

O scobitură în talpa lui F, la mijloc. Ea nu este identică ca mărime și formă la toate mărcile din coală.

O spărtură ușor observabilă este în partea de sus a buclei lui R. De asemenea, apare o spărtură în talpa acestei litere tot la mijloc.

Talpa piciorului stîng al literei A este alungit spre R, tot așa cum se întîmplă cu talpa piciorului drept care este alungită spre N. Liniuța orizontală care unește cele 2 picioare are o spărtură în punctul de unire cu piciorul drept, astfel că la prima vedere ea pare ondulată.

6 par. tip 1862.

Litera N pare înclinată spre C, de care se apropie foarte mult în timp ce se distanțează de A. Piciorul drept pare mai scurt decît cel stîng.

La 6 PAR de sus sînt de asemenea cîteva semne caracteristice:

Cifra 6 are o spărtură (adesea apare ca o subțiere) în locul de întîlnire a buclei inferioare cu cea verticală.

Tot o spărtură se observă în punctul de întîlnire dintre picior şi partea inferioară a buclei la litera P. Piciorul acestei litere este mai îngroşat în jumătatea inferioară, iar talpa sa apare oblică, urcînd dinspre baza cifrei 6 spre talpa piciorului literei A.

La litera R se observă că piciorul este îngroşat în partea inferioară, astfel că apare ca o pată în exteriorul lui.

Literele din SCRISOREI nu sînt aşezate pe o bază în linie dreaptă, ci curbată mai pronunţat în dreptul primului R şi literelor E, I.

6 par. tip 1864.

Primul S pare aplecat spre stînga, iar al doilea S are o spărtură pe curbura inferioară. Primul R apare îngroşat mult faţă de celelalte litere şi în special faţă de al doilea R, care este conturat anemic. Litera E este aplecată spre I, iar jos apare uneori unită cu talpa literei I care-i urmează.

Neasemănarea evidentă dintre literele cuvîntului SCRISOREI este favorizată de marea variaţie în grosimea ca şi în dimensiunile lor.

La 6 PAR. de jos, se observă de asemenea o spărtură la cifra 6 aproape în acelaşi punct ca şi sus. Şi aici literele au diferite dimensiuni, P, de pildă, fiind mai mic decît A şi R.

La desenul central — vulturul şi capul de bour — sînt o serie de semne dintre care cele mai caracteristice pot fi considerate următoarele:

Linia superioară a capului este prelungită sub coroană spre stînga, linia exterioară a aripei din dreapta are două spărturi în porţiunea din mijloc, iar linia interioară a gîtului are o prelungire a cărei extremitate apare ca un punct.

La cornul din stînga al capului de bour se observă o spărtură pe linia interioară, dinspre stea. Aceasta (steaua dintre coarne) are colţul din stînga sus prelungit, în timp ce colţul din stînga jos este mai scurt decît toate celelalte.

Goarna poştală are cîteva detalii caracteristice dintre care amintim cele şase linii de umbră din corn care uneori sînt întrerupte, alteori tremurate şi contopite. Linia exterioară a buclei goarnei pare neterminată în partea stîngă, încît poate fi considerată ca o spărtură.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 30 PARALE

Cadrul acestui clişeu are o lăţime de 18...18,5 mm la tipul I iar la tipul II se constată în general un plus de 0,25 mm. Înălţimea variază de la 19,5...20 mm în raport cu starea mărcii (gumată sau spălată).

Ca şi la celelalte două clişee, cadrul este format dintr-o linie subţire în interior şi o linie groasă în exterior, deci tot din două linii care uneori se contopesc pe porţiuni mai scurte sau mai lungi.

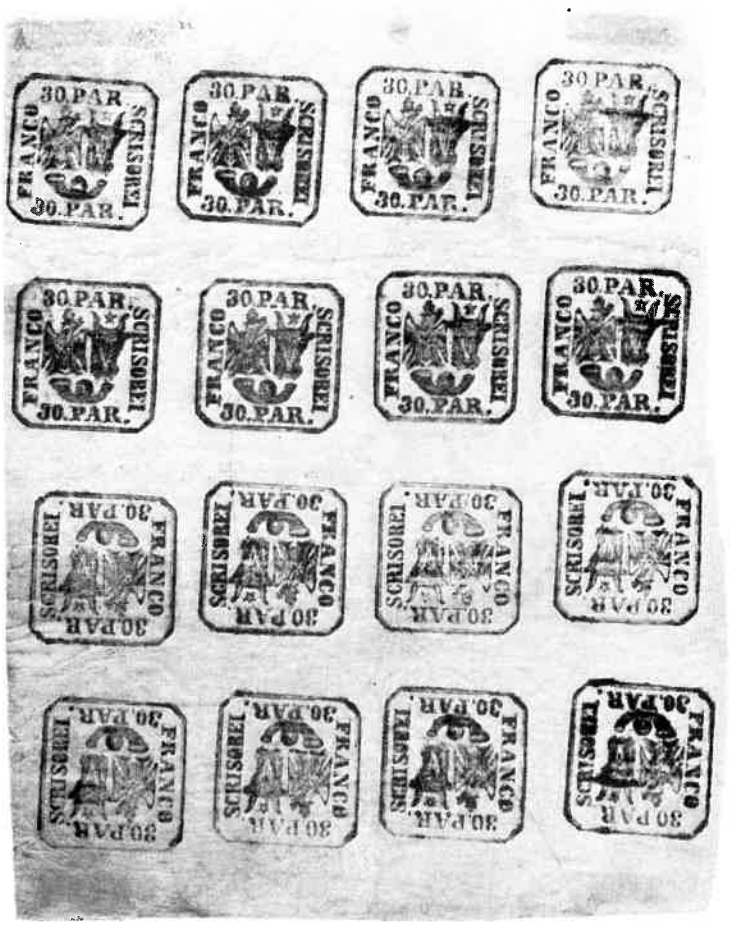

Fragment de coală de 30 par. tip 1 pe hîrtie vărgată (colecţia Ed. Cohen).

La literele din FRANCO observăm, de asemenea, nepotriviri în mărimea lor, F de pildă, fiind mai mic decît N. Conturul lor pare tremurat, astfel încît apar curburi chiar şi pe liniile drepte, cum sînt, de pildă, cele două picioare ale literei A.

30 PAR. de sus este de asemenea desenat tremurat. Cifra 3 are curbura de jos teşită, iar zero are prea puţin o formă de oval şi mai mult de pătrat cu laturile inegale ca grosime şi tremurate.

P are talpa ciuntită la bază şi o subţiere a buclei în partea inferioară. Primul picior din A este mai ridicat şi are talpa îngroşată în formă de triunghi. Litera R pare aplecată spre A şi are contururile foarte tremurate. Punctul care îi urmează are diferite forme, de la oval la trapez.

30 PAR. de jos are cu totul altă înfăţişare decît cel de sus. La cifra 3 bucla de jos este mult mai mare decît cea de sus şi ieşită în afară. Cifra 0 are o ciuntitură în partea dreaptă superioară, iar punctul care îi urmează, nefiind perfect rotund, seamănă cu o virgulă.

Litera P are talpa piciorului ondulată, amănunt observabil şi la talpa primului picior din A.

Litera R are piciorul vertical subţiat în partea inferioară, iar bucla are o formă mult tremurată. Punctul care îi urmează poate fi şi el asemănat cu o virgulă, dar este mai îngroşat.

Literele din SCRISOREI sînt puţin mai ordonate decît la clişeul lui 6 parale, dar de asemenea sînt de forme, grosimi şi înălţimi diferite. Curbura inferioară a lui S pare tăiată pe marginea exterioară. R şi cu I îşi unesc tălpile şi par îndreptate, primul spre stînga, al doilea spre dreapta. Al doilea S are o formă regulată, spre deosebire de toate celelalte litere S analizate pînă acum. De asemenea, al doilea R pare unit cu baza inferioară a literei E. Aceasta se aseamănă ca înălţime cu primul R, astfel că cel de al doilea ne apare mai mic. În fine, ultima literă şi anume I, are talpa piciorului îndreptată spre dreapta, putînd fi astfel asemănată cu o cizmă în miniatură.

La desenul central se observă o deformare a crucii coroanei de pe capul vulturului, astfel că ea seamănă mai degrabă cu o pată. Între mînerul crucii ţinute în cioc şi gîtul vulturului se observă un punct.

Scrisoare loco-recomandată, francată cu 6 par. + 30 par. tip 1862

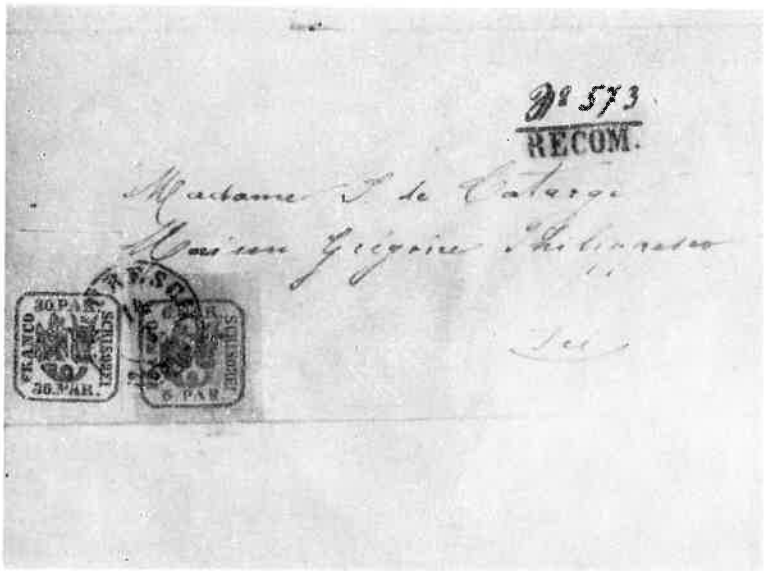

La « capul de bour » nu sînt detalii deosebite şi ne mărginim să amintim doar de faptul că la ochiul din partea stîngă este desenată o pupilă în timp ce la celălalt nu este, că urechea dinspre stînga are contururile făcute în partea superioară cu linii mult mai subţiri decît la cealaltă ureche şi că steaua dintre coarne are linii mai groase decît la celelalte. Un punct alb se observă în conturul stelei, în partea superioară dinspre stînga.

Goarna poştală are, de asemenea, puţine semne caracteristice şi dintre acestea amintim petele de pe buclă înspre dreapta ei şi de la baza conturului exterior. Liniile de umbră interioare sînt neregulate şi întrerupte. Conturul muştucului apare, de asemenea, pătat în interior.

EMISIUNEA « DOMNITORUL CUZA »

PROPUNEREA LUI MIHAIL KOGĂLNICEANU

În realizarea de fapt a unirii celor două state feudale romînești, Țara Romînească și Moldova, clauzele Convenției Conferinței de la Paris din 1858, s-au dovedit depășite de aspirațiile poporului romîn, care a impus alegerea unui singur domnitor și a determinat prin acțiunile sale constituirea unei singure Adunări Naționale, formarea primului guvern unic și constituirea unui singur stat, Romînia. Acest succes în lupta poporului romîn pentru independență a constituit totodată o victorie a forțelor progresiste asupra elementelor reacționare și feudale care militau pentru menținerea barierelor artificiale între cele două țări surori. O astfel de barieră artificială existase pînă în 1862 și în activitatea poștală, dar, după cum am văzut, a fost înlăturată prin unificarea celor două servicii de poștă din Moldova și Muntenia. Importanța acestui act în dezvoltarea comunicațiilor poștale interne poate fi apreciată numai făcînd o comparație între tirajele celor două emisiuni poștale moldovenești și cele ale emisiunii « Principatele Unite »; vom constata astfel că acestea din urmă au ajuns la cifre care depășesc considerabil tirajele din primele două serii, datorită, pe de o parte lărgirii teritoriului de circulație, iar pe de altă parte dezvoltării economiei și transporturilor. Am mai arătat că atît mărcile « cap de bour » cît și cele « Principatele Unite » au constituit, fiecare în parte, o manifestare a emancipării politice a poporului romîn, a luptei sale pentru neatîrnare.

De la toate aceste considerente s-a pornit atunci, cînd, în octombrie 1864, Mihail Kogălniceanu — ministrul Departamentului de Interne, Agricultură și Lucrări Publice — a propus guvernului să se emită o nouă serie de mărci, al căror desen să reproducă efigia domnitorului țării, Al. I. Cuza, ales în 1859, contrar vederilor unora dintre Marile Puteri semnatare ale Tratatului de la Paris, precum și ale cercurilor reacționare interne.

Asupra acestei propuneri s-a păstrat importantul document, al şedinţei Consiliului de Miniştri, în care ea a fost discutată.

Consiliul Miniştrilor

Jurnalu

Sub Preşedinţia Măriei Sale Domnului

Astăzi 5 octombrie 1864, în şedinţa Consiliului de Miniştri, luînd în consideraţie referatul Domnului Ministru de Interne, Agricultură şi Lucrări Publice, relativă la introducerea timbrelor poştale cu efigia Măriei Sale Domnului, pentru serviciul poştal.

Avînd în vedere că garanţa ce oferează confecţionarea actuală a timbrelor poştale nu este îndestulătoare spre evitare de contrafaceri;

Considerînd tot d-odată că mai în toate statele timbrele poştale suntu ştampate cu efigia Suveranului ţerei;

Subscrişii ne unimu cu opiniunea Domnului Ministru de Interne, Agricultură şi Lucrări Publice, a se introduce timbri poştali cu efigia Măriei Sale Domnului, după modeliu alăturate la sus-zisul referat, însă:

A. — *Culoarea roşie de 20 parale pentru francarea scrisorilor destinate a circula în întrul ţerii şi afară din ţară la timp.*

B. — *Culoarea albastră pentru francarea scrisorilor loco-transport.*

C. — *Culoarea gălbuie pentru francarea jurnalelor, foilor volante etc.....*

.....

Dispoziţiile jurnalului de faţă se vor aduce la îndeplinire de către Domnul Ministru de Interne prin înţelegerea cu Domnul Ministru de Finanţe, după aprobarea proiectului, pentru reducerea şi unificarea tacselor telegrafice poştale, ce este trimis în studierea Consiliului de Statu, şi dupe ce se vor sancţiona de Măria Sa Domnu.

ss / *Kogălniceanu, N. Creţulescu, General Manu, Bălănescu*

Acest jurnal este supus spre aprobarea domnitorului cu următorul raport semnat de Kogălniceanu.

Pre înălţate Domne:

Am onore a supune cu cel mai profundu respectu la Înalta aprobare a Măriei Voastre alăturatul Jurnal al Consiliului de Miniştri şi a Ve ruga ca să binevoiţi a subscrie aici alăturatu Decretu.

Sunt cu cel mai profundu respectu al Măriei Voastre preplecat şi pre supusu servitoru.

Ministru Secretaru de Statu la Departamentul de Interne, Agricultura şi Lucrări Publice.

No. 7590

Kogălniceanu

Ca urmare a acestui raport este emis următorul decret domnesc:

Alecsandrul Ioan I

Cu mila lui Dumneseu şi voinţa naţională, Domnu Principatelor Unite Romîne.

La toţi de faţă şi viitoriu sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretaru de Stat la Departamentul de Interne, Agricultura şi Lucrări Publice cu No. 7590.

Vediendu jurnalulu Consiliului Nostru de Miniştri

Am decretatu şi decretăm

Art. I — Se creează timbrii poştali de 20, 5 şi 2 parale pentru francarea scrisorilor, jurnaleloru s.c.l.

Art. II — timbrii poştali se voru face în culorele naţiunali roşiu, albastru şi galbenu cu effigia Nostră; voru purta în tote literile vorbele: «Poşta Romînă» cu arătarea valorei loru reprodusă în cifre.

Art. III — Ministrulu Nostru Secretaru de Statu la departamentulu de Interne, Agricultură şi Lucrări Publice, este însărcinatu cu essecutarea Decretului de faţia.

Datu în Bucuresci la 12 octombrie 2864

Alecsandru Ioan

No. 1347

Prin desenul lor, noile mărci poştale constituie un nou moment important: pentru prima dată desenul central reproduce chipul domnitorului ţării — reflectînd astfel o nouă acţiune în intensificarea luptei poporului romîn pentru independenţă şi tot pentru prima oară legenda conţine o referire la ţara emitentă şi anume textul « Poşta Romînă ».

NOUL TARIF POŞTAL

Documentele privind istoricul acestei noi emisiuni poştale a Statului romîn cuprind în ansamblul lor şi următorul Regulament sancţionat şi promulgat de domnitorul Cuza la 5 decembrie 1864:

«Reglementu

pentru ficsarea tacselor telegrafico-poştale a corespondenţelor interiore din România.

. . . . . .

Art. III. Taxa unei scrisori simple va fi:

a) *În cuprinsul poştei de primire, loco transportu 5 parale.*

b) *Pe orice distanţă în ţéră, 20 parale*

Scrisórea simplă este acea ce nu trece peste 15 grame. Pentru o scrisóre peste 15 pînă la 30 grame, se va plăti tacse îndoitu, peste 30 pînă la 45, intreitu, şi aşa mai departe pentru fie-care 15 grame mai multu, se va plăti tacsa unei scrisori simple.

Art. IV. Tacsa foiloru tipărite ce se voru preda sub bandă, va fi de 2 Parale pentru fie-care 15 grame, pe orice distanţă, dacă pe bandă nu va fi scrisu mai multu de cîtu adresa, date şi subsemnătura predătorului.

Art. VI. Tacsa pentru recomandaţie va fi de 20 parale peste tacsă, după greutate-i. Tacsa pentru retur recipisu, dacă se va cere, va fi de 20 parale peste taxă, după greutate şi de recomandaţie ».

Nu am reprodus din regulament decît cele trei articole referitoare la poşta scrisorilor, aduse la cunoştinţa publică la 3/22 decembrie 1864 prin *Buletinul Telegrafo-Poştal* nr. 1. În numărul următor, datat 10 ian/29 dec. 1864 este publicată şi circulara nr. 3939 referitoare la *Instrucţii desvoltătoare regulamentului de taxe Telegrafo-poştale*, care la capitolul *Dispoziţii Generale*, aduce unele interesante precizări:

§/26. Francarea obiectelor după tarifu poştei uşóre sau de scrisori se face prin lipire de mărci poştale ce s-au adoptat cu Efigia M. S. Domnitorului.

Mărcile poştale sînt de trei diferite culori şi de trei diferite preciuri, precum urmează:

de	*2*	*parale*	*culóre galbenă*
de	*5*	*„*	*albastră*
de	*20*	*„*	*„ roşie*

§/27. Aceste mărci se pot cumpăra pe la staţiile telegrafo-poştale, şi pe la comersanţi în orice quantitate.

§/28. Predătorii de obiecte însuşi vor lipi pe facia adressei mărcile necesarii pentru francarea după greutate.

Pentru tacsa de recomandaţie se va lipi una marcă de 20 parale pe dosul scrisori unde esistă sigiliurile.

Pentru recipisa de întórcere se va lipi de către amploiat una marcă de 20 parale pe aceiaşi recepisă.

Aceste din urmă documente poştale sînt interesante prin faptul că fac cunoscute atît noile taxe poştale ce vor intra în vigoare la 1 ianuarie 1865, cît şi noile mărci şi felul lor de întrebuinţare.

Reducerea taxelor în raport cu cele introduse 1 mai 1862 a fost impusă de dezvoltarea tot mai mare, pe care o lua, an de an, poşta pentru scrisori, ca şi de dorinţa expresă a guvernului de a împămînteni obiceiul francării scrisorilor.

Emisiunea A. I. Cuza.

Dacă vom trece în revistă taxele poştale în vigoare, de la introducerea primelor mărci « cap de bour », vom constata că într-o scurtă perioadă de 7—8 ani, ele au fost reduse de trei ori, astfel: la 1 noiembrie 1858 de la 54 par. la 40 par., la 1 mai 1862 de la 40 par. la 30 par. şi la 1 ianuarie 1865 de la 30 par. la 20 par., ceea ce înseamnă o scădere a taxelor la aproape 1/3.

Instrucţiunile Direcţiei Generale a Telegrafelor şi Poştelor din 22 decembrie 1864 aduc la cunoştinţa publicului şi locurile de unde vor putea fi cumpărate noile mărci şi anume staţiile telegrafo-poştale şi unele mari magazine ca librăria Ioanid (Socec de mai tîrziu) din Bucureşti. După cum vedem sînt aceleaşi locuri ca cele pentru mărcile din emisiunea « Principatele Unite », aflate la acea dată încă în curs de circulaţie şi nu se indică alte unităţi ca staţiile de poşta pasagerilor sau birourile rurale, care încă nu erau înfiinţate.

INTRODUCEREA CALENDARULUI GREGORIAN

Subliniem din nou amănuntul relatat la p. 41 că pînă la 1 ianuarie 1865 poştele romîneşti se conduc după calendarul iulian, spre deosebire de celelalte ţări în care se afla în uz cel gregorian, fapt care producea o serie întreagă de greutăţi în relaţiile telegrafice cu străinătatea. Din această cauză, serviciul telegrafo-poştal cere şi obţine autorizaţia domnitorului de a lucra după calendarul gregorian, adică după stilul nou. În acest scop a fost dat la 18 decembrie 1864 un decret domnesc în care se arată:

Alecsandru Ioan I

Cu mila lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Domnu Principatelor Unite Române
La toţi de faţă şi viitoriu sănătate.
Asupra raportului nr. 3815 al Ministrului nostru Secretarul de Statu la Departamentu de Interne, Agricultura şi Lucrări Publice.

Am decretat și decretăm:

Art. I Spre înlăturarea neînțelegerilor ce se ivesc în corespondențile telegrafo-poștale cu străinătatea de o dată cu expirarea anului corent 1864, se introduce calendarul gregorian în întreg serviciul al telegrafelor și poștelor din România.

Art. II Și cel din urmă, Ministru Nostru Secretaru de Statu la Departamentu de Interne, Agricultura și Lucrări Publice, este însărcinat cu esecutarea Decretului de față.

Dat în Bucuresci la 18 Decembrie 1864

Alecsandru Ioan

Deci, de la 1 ianuarie 1865 toate unitățile telegrafo-poștale se folosesc de noul calendar, cu un decalaj de 12 zile, astfel că, practic, după data de 31 decembrie 1864 (stil vechi) urmează cea de 13 ianuarie 1865. Nu trebuie trecut cu vederea acest amănunt important, pentru că o scrisoare autentică, datată, de pildă, 10 ianuarie 1865 (după vechiul stil), trebuie să poarte ștampila de expediere (dacă a fost predată în aceeași zi) de 22.I. 1865. Pe de altă parte atragem atenția că nu s-au folosit de către unitățile poștale ștampilele datate 1—12 ianuarie (1865). Considerăm deci că scrisorile francate și obliterate cu aceste date sînt trucaje.

Cunoscînd acum aceste amănunte, să ne ocupăm de epoca de pregătire pentru darea în circulație a mărcilor cu efigia domnitorului.

COMENZI ȘI LIVRĂRI

Spre deosebire însă de celelalte emisiuni, Arhivele Statului, atît la fondurile Direcției Generale a Telegrafelor și Poștelor, cît și ale Ministerului de Interne și Ministerului de Finanțe, nu posedă decît puține documente și acestea nu de primă importanță. Ne vom folosi deci, în mare măsură, de documentele aflate în colecții particulare referitoare la emisiunea aceasta și din care unele au fost publicate în rezumat sau amintite în nr. 2 și 3/1950 ale revistei *Schweitzer Briefmarken-Zeitung*.

După aceste acte reiese că la 13 octombrie 1864, Direcția Generală a Telegrafelor și Poștelor s-a adresat Ministerului de Finanțe cu propunerea de a se tipări noile mărci cu valorile de 2 par., 5 par. și 20 par. și cu efigia domnitorului. În afară de faptul că au fost anexate și trei probe (despre a căror existență nu se mai știe nimic astăzi) se preconiza tipărirea mărcilor în Belgia, la o tipografie experimentată în acest domeniu. Ministerul de Finanțe nu și-a însușit însă propunerile de detaliu și, prin Ministerul Afacerilor Străine, însărcinează pe reprezentantul diplomatic al Romîniei la Paris să trateze acolo confecționarea noilor mărci.

Acesta obține două oferte, una a gravorului Albert Barre și alta de la « Maison Aumoitte-Stern ».

Prima ofertă este de 8800 franci, pentru imprimarea cu ajutorul gravurii în oțel, urmînd a se obține mărci cu desenul în relief.

Cea de a doua ofertă este pentru 6000 franci și stipulează imprimarea mărcilor după același procedeu, într-un tiraj de 50 milioane, revenind astfel la un preț de 85 centime per mia de mărci. Oferta de la «Maison Aumoitte-Stern» prevede toate operațiile, de la furnizarea hîrtiei pînă la gumarea și dantelarea mărcilor.

Această din urmă ofertă a fost acceptată, dar tratativele ca și pregătirea probelor pentru cele trei valori, durează prea mult timp. Din această cauză, Direcția Generală a Telegrafelor și Poștelor se vede în situația de a nu avea la 1 ianuarie 1865 (respectiv 13.I.1865) mărcile adecvate tarifului ce urma să intre în vigoare, fapt pentru care încă la 4 decembrie 1864 s-a adresat Ministerului de Finanțe cu cererea ca un prim tiraj să fie imprimat la București.

Ministerul de Finanțe cere și primește oferte din partea litografiei Wonneberg pentru 10 lei pe mie și a firmei Socec & Co. pentru 8 lei pe mie. Ministerul de Finanțe a acceptat la 22 decembrie 1864 oferta Socec care promitea să realizeze mărci identice celor franceze de 80 cent. cu efigia lui Napoleon III cu cunună de lauri.

Între timp însă litograful Wonneberg a luat legătură cu directorul general al Telegrafelor și Poștelor, maiorul adjutant Cesar Liebrecht, pe care l-a convins să accepte mărcile sale. Astfel se naște o situație care-i pune în conflict pe ministrul de finanțe Steege și Cesar Liebrecht.

Primind adresa Ministerului de Finanțe, prin care era înștiințată că i se trimit trei pachete sigilate cu mărcile de la Socec & Co., Direcția Generală a Telegrafelor și Poștelor refuză să le preia, răspunzînd cu o adresă din 30.XII.1864 următoarele:

După ce Ministerul ne comunicase că mărcile nu pot fi livrate nici de la Paris, nici de la București pînă la 1 ianuarie 1865, le-am comandat și primit de la litograful Voneberg, astfel că nu sînt în măsură să le preiau pe cele executate de Socec. Aceste din urmă nu au efigia asemănătoare cu cea a Domnitorului, care nu le acceptă.

Această adresă ca și înapoierea celor trei pachete cu mărci provoacă protestul vehement al ministrului finanțelor Steege, care la 15 ianuarie 1865 (stil vechi) scrie atît lui Liebrecht, cît și ministrului de interne, Mihail Kogălniceanu, sub a cărui autoritate știm că se afla Direcția Generală a Telegrafelor și Poștelor.

Iată extrase din cele două scrisori:

Către

C. Liebrecht, Directorul General al Telegrafelor și Poștelor:

Numai eu am dreptul de a emite hîrtii de valoare, deci și mărci, de a comanda și dispune tipărirea lor. Acceptați neîntîrziat mărcile tipărite de Socec și puneți-le în circulație. Voi convoca Consiliul de Miniștri.

Către

Mihail Kogălniceanu, Ministru de Interne:

Controlul asupra oricărei monezi, fie în natură, fie în hîrtie, este numai de atributul acestui Minister, singurul în drept de a-și da compt despre întrebuințarea banilor publici... Dacă dar Dvs. și după aceasta veți stărui a se anula aceste (mărcile comandate la Socec) și a se întrebuința cele înființate de Dvs., atunci, declinînd orice responsabilitate pentru întrebuințarea lor, mă voi vedea silit totdeodată a refera cazul la aprecierea Consiliului de Miniștri a M.S. Domnitorului.

La 8 ianuarie 1865 (stil vechi) ministrul de interne răspunde celui de finanțe:

Eu împreună cu Dvs. recunosc precum am recunoscut și în Consiliul Miniștrilor că timbrurile poștale să fie confecționate prin Ministerul Finanțelor... Despre toate acestea nu am știut nimic. Voi da dispoziții imediate pentru cercetarea acestei probleme. Se înțelege că numai Dvs. aveți dreptul de a emite hîrtii de valoare. Am trimis mărcile execuția lui Socec la Poștă, pentru a fi întrebuințate.

Directorul general C. Liebrecht a dat imediat urmare dispozițiilor superiorului său, primind mărcile executate la Socec pentru a fi puse în vînzare. Cele executate de către litograful Wonneberg n-au mai fost puse în circulație, cu toate că Liebrecht ținuse să le introducă la 1/13 ianuarie 1865. Aceste mărci și anume:

40.400 buc. a 2 par.
77.200 buc. a 5 par.
82.500 buc. a 20 par.

au rămas la poștă (întrucît fuseseră plătite cu 1600 lei), constituind stocul de mărci cunoscute astăzi sub denumirea de « mărcile Cuza neemise ».

Practic, ele trebuie să figureze în cataloagele filateliei internaționale înaintea emisiunii «Cuza», propriu-zis, pusă în circulație. Înainte de a ne ocupa de mărcile intrate în circulație, trebuie să mai amintim și de faptul că « Maison Aumoitte-Stern » continuă între timp să se preocupe de realizarea a trei clișee pentru cele trei valori, respectiv 2, 5 și 20 parale. La 27 octombrie 1865 au fost prezentate probe pentru 5 par., care au impresionat plăcut. Stern n-a fost însă de acord ca mărcile să fie tipărite la București și deci ca să predea formele de tipar.

Mărci A. I. Cuza — neemise.

Trimiţînd la 6 februarie 1866 cîte 4 probe pentru fiecare din cele 3 valori, litografia pariziană arată că un număr de 30 blocuri asamblate constituie o placă de 150 mărci. La 12 februarie 1866 i s-a răspuns că mărcile au plăcut ca execuţie, dar totuşi comanda se anulează, întrucît domnitorul Cuza abdicase. Gravorul acestor mărci a fost Dulos.

După cum vedem, pentru emisiunea de mărci cu efigia domnitorului A. I. Cuza au fost făcute:

1. Esseuri de către gravorul francez J. Dulos la comanda făcută casei « Aumoitte-Stern ».

2. Un tiraj de mărci rămase neemise, executate de litografia Wonneberg din Bucureşti.

3. Un tiraj de mărci puse în circulaţie şi tipărite de Socec & Co. la litografia Sanders tot din Bucureşti.

La baza unui contract încheiat la 22.XII.1864 între Ministerul de Finanţe şi Socec & Co., aceasta din urmă a făcut următoarele livrări:

	2 par.	5 par.	20 par.
la 28/XII.64 şi 8/I.65	102.528	201.984	505.344
la 16.IV.65	306.240	199.296	—
Deci în total	408.768	401.280	505.344

imprimate în coli de 192, ceea ce înseamnă 2.129 coli de 2 par., 2090 coli de 5 par. şi 2632 coli de 20 par.

În timp ce mărcile de 2 şi 5 par. s-au dovedit suficiente pe baza comenzii din 22 decembrie 1864, cele de 20 par. necesită o nouă comandă făcută de altfel la 31 august 1865 pentru 600.000 buc. Pe acestea Socec & Co. le livrează Ministerului de Finanţe tipărite în coli de 200 buc. astfel:

la 6.9.1865	300 coli sau	6000 buc.
la 7.9.1865	300 coli sau	6000 buc.
la 9.9.1865	300 coli sau	6000 buc.
la 10.9.1865	400 coli sau	8000 buc.

la 11.9.1865	200 coli sau	4000 buc.
la 21.9.1865	250 coli sau	5000 buc.
la 22.9.1865	350 coli sau	7000 buc.
la 23.9.1865	350 coli sau	7000 buc.
la 24.9.1865	550 coli sau	11000 buc.
adică în total.....	3000 coli sau	600.000 buc.

din care au fost arse, deoarece au fost considerate inutilizabile, 48 coli sau 9600 mărci.

Primind mărcile de la Socec & Co., Ministerul de Finanțe confirmă:

409.344 mărci de 2 par.
400.128 mărci de 5 par.
1.095.936 mărci de 20 par.

în total deci 1.905.408 mărci (la preluare s-a constatat o lipsă de șase coli de 5 par. și un plus de trei coli de 2 par. și o coală ×192 bucăți de 20 par.).

Direcția Generală a Telegrafelor și Poștelor a confirmat primirea acestor mărci, de la Ministerul de Finanțe, după cum urmează (datele le dăm după calendarul gregorian:

	2 par.	5. par.	20 par.
Chitanță din 23.I.865	52.032	108.480	102.912
,, ,, 31.I.865	—	—	76.800
,, ,, 9.II.1865	48.000	76.800	268.800
,, ,, 12.IV.1865	192.000	—	—
,, ,, 11.X.1865	—	—	297.624
,, ,, 10.XI.1865	117.312	214.848	349.800
Deci în total	409.344	400.128	1.095.936

Din valoarea de 5 par. au fost găsite în stare deteriorată și nu au mai fost puse în vînzare 768 mărci.

PUNEREA ÎN CIRCULAȚIE

Mărcile Cuza au fost puse în circulație chiar a doua zi după primirea lor, prin biroul poștal din București și apoi prin celelalte birouri din țară.

Din dosarul D.P.T. 277/1865 reiese că toate cele trei valori au fost date spre vînzare, prin biroul poștal București, în ziua de 21 ianuarie 1865 (stil nou) cînd au fost livrate:

11.520 mărci a 2 par. pentru 576 lei
1.344 mărci a 5 par. pentru 168 lei
9.600 mărci a 20 par. pentru 4800 lei

Deci pentru un total de 5.544 lei.

Pînă în octombrie au fost livrate numai mărci în coli de 192 buc., iar din această lună valoarea de 20 par. a fost livrată în coli de 200 buc.

Pentru prima oară mărcile poştale sînt puse în circulaţie şi prin alte categorii de unităţi poştale decît cele cunoscute pentru emisiunile anterioare şi anume birouri poştale, staţii telegrafo-poştale, birouri vamale-poştale, pe care le-am menţionat la p. 33.

Noile unităţi poştale sînt birourile rurale şi releurile de poşta pasagerilor, după cum reiese din instrucţiunile de serviciu ale D.P.T.

ÎNFIINŢAREA UNOR BIROURI POŞTALE RURALE

Am văzut în capitolul precedent că pentru a se uşura comunicaţia cu toate comunele din ţară s-a preconizat înfiinţarea de birouri de poştă rurală în toate comunele reşedinţe de subprefecturi.

Conform ordinului 3287 al Direcţiei Generale a Telegrafelor şi Poştelor au fost confirmaţi expeditori rurali, la 15 iunie 1865, în judeţele Botoşani, Dîmboviţa, Dolj, Ialomiţa, Olt, Prahova. Prin ordinul nr. 3550 sînt confirmaţi şi expeditorii rurali din judeţul Gorj, dar numai pentru subprefecturile Novaci, Vulcan, Amaradia şi Gilotru.

În cursul lunilor iulie şi august au mai fost înfiinţate birouri de poştă rurală în judeţele Buzău, Dorohoi, Iaşi, Ilfov, Muscel, Suceava, Tecuci, Teleorman.

Toate aceste birouri de poştă rurală nu au avut o activitate constantă şi permanentă. Ştim că încă în 1866, deci în anul imediat următor, parte din ele şi-au încetat activitatea, datorită lipsei de fonduri de salarizare şi întreţinere din partea consiliilor judeţene respective, care, atunci, încă nu acordau toată atenţia importanţei serviciului de poşta scrisorilor în mediul rural.

Deocamdată ne lipsesc încă documentele necesare pentru a putea stabili momentul încetării funcţionării lor.

Ştim că birourile de poştă rurală au fost aprovizionate cu mărci poştale de către unităţile din reşedinţele de judeţe şi cu unele excepţii le-au primit direct de la Bucureşti. Subliniem amănuntul că ele au fost aprovizionate doar cu mărci de 20 par.; nu avem cunoştinţă că li s-ar fi livrat şi alte valori, mai ales că în localităţile rurale nu se practicau taxele poştale pentru serviciu loco şi pentru ziare.

Dăm ca exemplu felul în care au fost aprovizionate birourile de poştă rurală din judeţul Ilfov, aflate sub autoritatea biroului poştal central din Bucureşti.

Biroul rural din plasa Mostriştea a primit primele sale mărci la 1 septembrie 1865 şi anume 192 de 20 parale pentru 96 lei. Din acestea a decontat în octombrie 21 mărci pentru 10 lei şi 20 par. şi în decembrie 6 mărci pentru 3 lei.

Tot în luna septembrie 1865 au fost făcute primele livrări şi birourilor rurale din plăşile Negoeşti (la 4 septembrie) Snagov (la 2 sept.) şi Sabaru (la 18 sept.). În decembrie 1865 au mai fost livrate 200 mărci (1 coală) de 20 parale biroului plăşii Dîmboviţa, din care au fost vîndute (tot în decembrie 1865), 3 bucăţi pentru 1 leu 20 par.

După cum am arătat la pag. 34, Bucureştiul a fost dotat în august 1865 cu 4 birouri poştale sucursale, cîte unul de fiecare unitate teritorial-administrativă a capitalei, din care unele încep a fi aprovizionate cu mărci poştale din luna septembrie. Primul este aprovizionat la 21 sept. biroul sucursală nr. 4 (care primeşte 1 coală de 20 par. în valoare de 96 lei), căruia i se livrează regulat mărci, o dată pe lună. Din octombrie 1865 este aprovizionat cu mărci dar numai de 20 par. şi biroul sucursală nr. 2. Celelalte, adică nr. 3 şi 5, nu au primit mărci poştale în 1865.

Prin instrucţiunile date de Direcţia Generală a T.P. cu ordinul de serviciu nr. 76, publicat în *Buletinul Telegrafo-Poştal* din 21 august, se stabileşte ca să fie aprovizionate cu mărci poştale şi staţiile de poşta pasagerilor, ai căror căpitani îndeplineau şi funcţia de expeditor. Ordinul de serviciu amintit indică staţiilor telegrafo-poştale să dea fiecărui căpitan de poştă din circumscripţia pe care o deserveau, cîte 10 mărci a 20 parale. Cercetări ulterioare rămîn să stabilească în ce măsură aceste dispoziţii au fost puse în practică şi, în caz afirmativ, în ce măsură au fost vîndute mărci poştale prin aceste releuri de poştă.

Mărcile Cuza au circulat pînă la 31 iulie 1866, cînd au fost înlocuite, ca urmare a detronării la 11 februarie 1866 a domnitorului Al. I. Cuza, de către *monstruoasa coaliţie* a burghezo-moşierimii, nemulţumită de reformele sale care au lovit în interesele ei materiale şi politice.

CARACTERISTICI GENERALE

Mărcile Cuza sînt, ca şi cele precedente, tot nedantelate. Desenul lor, după cum am mai arătat, are ca subiect, într-un oval, efigia Domnitorului Al. I. Cuza, îndreptată spre dreapta. Pentru prima dată se dau indicaţii despre ţara emitentă, înscriindu-se în legendă POŞTA ROMÂNĂ. După cum am observat nici mărcile Moldovei, nici emisiunea « Principatele Unite » nu au avut în desenele lor vre-o referire la ţara emitentă. POŞTA ROMÂNĂ este înscrisă pe marginile

laterale, astfel POŞTA pe latura dinspre stînga şi ROMÂNĂ pe latura dinspre dreapta. Pe marginea superioară este înscrisă valoarea nominală în litere, respectiv DOUĂ PARALE, CINCI PARALE şi DOUĂDECI PAR. (la epoca aceea litera d cu sedilă se citea z). Pe marginea inferioară este înscris cuvîntul FRANCO. Cifrele 2, 5 şi 20 sînt înscrise la fiecare din desenele mărcilor, în cele patru căsuţe din colţuri.

Pentru valorile de 2 şi 5 parale, toate livrările au fost făcute în coli de 192 buc. Doar pentru valoarea de 20 parale a intervenit o modificare. La început s-a întrebuinţat o piatră litografică tot de 192 clişee, dar defectîndu-se a fost comandată una nouă de 200 clişee, care a fost folosită pentru imprimarea mărcilor din comanda din 31 august 1865 pentru 600.000 bucăţi. Aceste mărci au fost puse în circulaţie de-abia în luna octombrie 1865. Avem cunoştinţă că prima livrare a fost făcută la 18.X.1865 oficiului poştal central din Bucureşti (DPT. 277/65).

Subliniem însă amănuntul că litograful Sanders a executat pentru marca de 20 parale în coli de 192 buc. două cadre ovale, care se deosebesc prin faptul că unul din ele atinge linia inferioară, deasupra cuvîntului FRANCO. Aceste două tipuri sînt aranjate alternativ în coala de 192 formînd rînduri verticale.

Pentru imprimarea lor s-au folosit patru feluri de hîrtie şi anume: hîrtie simplă alb-gălbuie, hîrtie albă vărgată vertical, hîrtie groasă, hîrtie azurată.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 2 PARALE

A fost imprimată pe hîrtie simplă alb-gălbuie în mai multe nuanţe de galben şi anume: galben, galben-limoniu, galben-orange, galben-ocru, galben-bistru. De asemeni şi pe hîrtie albă, vărgată vertical, în nuanţele galben-orange, galben-ocru şi galben.

Placa de 192, conţine 16 rînduri a cîte 12 bucăţi în dimensiunile 18,5 × 21 mm.

Efigia este aceeaşi pentru toate cele trei valori şi nu reprezintă caracteristici deosebite. Acestea se observă numai la oval şi la cadrul mărcilor de 2 par. Remarcăm o codiţă în extremitatea dreaptă a tălpii cifrei 2, care este aşezată în fiecare din cele 4 căsuţe din colţurile cadrului.

Valoarea în litere şi anume DOUĂ PARALE este înscrisă pe un fundal format din romburi, care apar alternativ, odată două întregi şi odată unul întreg cu două jumătăţi.

FRANCO este de asemeni înscris pe un fundal de romburi, linia rîndului mijlociu numărînd 11 1/2 romburi.

Schiță a desenului mărcii de 2 parale.

Căsuța cu cifra 2 din dreapta cuvîntului franco este unită cu cadrul cu romburi printr-o liniuță ce pare că este o continuare a bazei lor superioare.

POȘTA ROMÂNĂ este așezată pe laturile dinspre stînga și dreapta efigiei. Literele sînt mult mai groase decît la FRANCO și DOUĂ PARALE și pe un fundal de romburi mai mici. La întretăierea liniilor care formează romburile apar puncte. Caracteristic este faptul că în bucla lui P nu apare nici un romb întreg, că în centrul curbei inferioare a lui S este un punct și că în colțul din stînga sus apare o spărtură astfel că lipsesc două liniuțe și un punct, ce ar fi marcat astfel 2 romburi.

Toate aceste amănunte ca și virgula lui S și căciulile de la Â și Ă nu apar pe falsuri, ceea ce dovedește că ele au fost făcute în străinătate.

Mai remarcăm faptul că medalionul oval atinge cadrul în părțile laterale și jos, amănunt care nu a fost observat la piesele false.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 5 PARALE

Mărcile din această valoare au fost imprimate pe hîrtie simplă albă, de grosimi diferite, în culori albastru și albastru-închis. Pe hîrtie vărgată vertical s-a imprimat numai în albastru-pal. (această hîrtie, pe care au fost tipărite și mărcile din valoarea de 20 par., apare între marginile verticale ale desenului cu 12 vărgături. Frecvent pot fi văzute și mărci a căror hîrtie are în afara vărgăturilor verticale și o linie orizontală. Această linie provine din vărgătura orizontală a colii de hîrtie, ale cărei linii se află la o distanță de 28 mm una de alta, astfel că niciodată nu apar două linii orizontale pe hîrtia unei singure mărci).

Placa de 192, conține 16 rînduri a 12 bucăți în dimensiunile 18,6×21 mm.

Cifra 5 este înscrisă în patru căsuțe, din cele patru colțuri ale cadrului. Se observă la toate, cîte trei mici pete de culoare în formă de triunghi în stînga, deasupra cifrei 5 și în dreapta ei. Sub cifră nu apare. Cele patru cifre nu prezintă deosebiri evidente între ele.

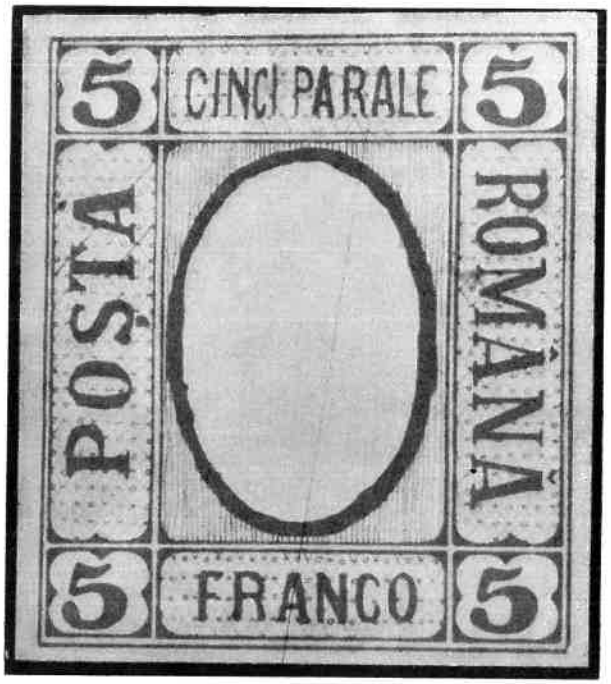

Schiță a desenului mărcii de 5 parale.

CINCI PARALE şi FRANCO sînt de asemeni înscrise pe fundaluri formate din romburi, în rînduri de douăsprezece la CINCI PARALE şi de treisprczece la FRANCO. Se observă că liniuțele romburilor au la punctele de întretăiere liniuțe orizontale şi că formează cîte două unghiuri ascuțite şi două obtuze.

Legenda POŞTA ROMÂNĂ, dispusă la fel ca în desenul valorii 2 par., pe laturile dinspre stînga şi dreapta ovalului, are de asemenea un fundal cu romburi. Liniuțele care le formează au şi ele la punctele de întretăiere, liniuțe orizontale. În cadrul acestei rețele de romburi pot fi observate numeroase puncte, uneori chiar mici cerculețe. O linie orizontală leagă în partea superioară cadrul în care este înscris POSTA cu cel al medalionului. Acelaşi fenomen se observă şi în partea superioară dintre căsuța din stînga sus şi cadrul de la CINCI PARALE.

Medalionul oval este mai apropiat de cadrul dinspre stînga cu cuvîntul POSTA. Atragem atenția asupra sedilei lui s şi căciulilor literelor A din ROMÂNĂ, care apar vizibil.

CARACTERISTICI DE DESEN LA 20 PARALE

A fost imprimată pe hîrtie simplă albă, în roşu aprins carmin şi cărămiziu, pe hîrtie groasă în roşu şi carmin, pe hîrtie azurată în cărămiziu şi carmin.

La mărcile din placa de 192 buc. deosebim două tipuri:

a) La efigie vîrful nasului pare ascuțit.

Cele două cifre 2 din căsuțele de sus sînt mai mici decît zerourile de lîngă ele. La extremitatea dinspre 0 a tălpii lui 2 apare un punct gros. Acest amănunt se observă numai în căsuța din stînga sus.

DOUA DECI PAR. are caracteristic la litera A, alungirea celui de al doilea picior.

a.

Detaliu la 20 parale (a: tip I; b: tip II).

b.

FRANCO are caracteristic litera c, care este închisă încît poate fi confundată cu un o.

POSTA se caracterizează prin bucla lui P care nu este întretăiată de liniuțele romburilor și prin o în care apare o liniuță de întretăiere a romburilor, dar în partea superioară a golului.

ROMÂNĂ are drept caracteristici lipsa de linii în bucla lui R ca și prezența a două liniuțe de întretăiere a romburilor în golul lui o, sus și jos.

Cel mai important și mai vizibil amănunt este faptul că medalionul oval se unește în partea inferioară cu linia cadrului în care este aranjat.

b) La efigie mustața acoperă buza.

Cele două cifre 2 din căsuțele de sus și jos dreapta sînt mai mici decît o.

DOUA DECI PAR. se caracterizează prin prima literă A ce pare aplecată spre stînga.

FRANCO are drept caracteristică o liniuță orizontală după o, ca și faptul că c seamănă întrucîtva cu G.

POSTA are bucla de la P întretăiată exact în mijloc, fiind astfel divizată în patru sferturi.

ROMÂNĂ are bucla lui R la fel întretăiată, în o apare o liniuță de la întretăierea romburilor înspre stînga, liniuță ce apare în fiecare din literele Â și Ă sub linia orizontală spre dreapta.

Medalionul nu se atinge de cadru.

Se observă însă faptul că trei liniuțe unesc căsuța cifrei 20 din stînga sus cu cadrele alăturate astfel: două liniuțe cu cel de la POSTA și una cu cel de la DOUA DECI PAR. pe latura superioară.

Placa de 200 a fost obținută adăugîndu-se celei de 192 buc. un rînd de 8 mărci pe latura superioară, astfel că în partea ei stînga sus, a rămas un spațiu liber egal cu cel ocupat de patru mărci.

Clișeele acesteia, nedeosebindu-se de cele ale plăcii de 192 mărci, piesele ei pot fi identificate numai în perechi, blocuri etc. Distanțele dintre două mărci orizontale sînt numai de 2,75...3,5 mm. în timp ce la mărcile din placa 192 sînt de 3,75...4,5 mm.

Schiță a desenului mărcii de 20 parale.

DESPRE UNELE « MARI RARITĂȚI »

În literatura de specialitate, din țară și străinătate, au apărut reproduceri ale unor piese a căror autenticitate este infirmată de documente oficiale aflate în Arhivele Statului din București, dintre care cele mai multe au fost prezentate cititorilor în paginile anterioare.

Aceste piese au fost reproduse și amplu comentate ca noi și mari descoperiri filatelice, în *Cartea mărcilor «Principatele Unite»* de J. Wertheimer-Ghika, București 1945, și în revistele *Postmarke* nr. 334/1935 și *Sammler Woche* nr. 7/8 din 1.4.1940.

Iată care sînt aceste presupuse rarități:

a) Plic francat în colțul stînga sus cu un bloc de patru mărci «Cuza» de 5 par. obliterat Strehaia 5/3 și cu stampila roșie ANULAT. Francatura este completată cu un streif de 5 mărci de 6 par. tip II din emisiunea «Principatele Unite» obliterate Strehaia 6/3. Prezentatorii piesei afirmă că ea datează din 5, respectiv 6 martie 1866, deci din primele zile de după detronarea domnitorului A. I. Cuza.

Detaliile pe care le observăm la această piesă contravin realităților existente în perioada circulației mărcilor «Cuza», din următoarele cauze:

Francatura de 50 parale nu corespunde nici unei taxe poştale în vigoare la acea epocă. Ar fi trebuit să fie ori 40 par. ori 60 par.; francatura mixtă cu «Principatele Unite» şi «Cuza» nu era posibilă, mai ales în 1866, întrucît primele fuseseră retrase din circulaţie la apariţia mărcilor «Cuza». O unitate de poşta scrisorilor la Strehaia nu a existat la acea dată. Ne permitem numai să adăugăm că dacă ar fi manipulat cu mărci poştale în 1866, căpitanul releului poştal din Strehaia ar fi trebuit să aibă numai mărci de 20 par. «Cuza» conform instrucţiunilor Direcţiunii Generale a Telegrafelor şi Poştelor, din 21 august 1865, amintite la pag. 170. Or, toate mărcile de pe piesa amintită sînt pentru serviciul loco. Remarcăm şi amănuntul că piesa de 5 par. este cotată de circa 40 de ori mai bine decît cea de 20 par.

Nefirească este chiar obliterarea: o stampilă 5/3 şi una 6/3, ambele pentru plecare!

Numărul oficial al scrisorii, care este adresată la Bucureşti Eforiei Spitalelor Civile, este de 5561. În satul Strehaia nu putea exista o instituţie care, în cea de a treia lună a anului, să aibă un număr de înregistrare atît de mare! Trebuie remarcat însă amănuntul că obliterările «Strehaia» apar numai pe piese ce sînt prezentate ca « mari raritaţi »!

b) O scrisoare adresată preşedintelui Tribunalului de Ilfov cu nr. 5268 francată cu un streif de 3 buc. de 2 par. «Cuza», două mărci în tête-bêche de 6 par. «Principatele Unite» şi una de 2 par. «Cuza» pe hîrtie « gris » obliterate Călinişţea, 11/1/1865.

Şi la această piesă detaliile sînt în contradicţie cu realitatea pentru că mărcile «Cuza» nu se aflau încă în circulaţie poştală la 11 ianuarie 1865; obliterări datate 1—12 ianuarie 1865, nu pot exista întrucît poşta a trecut direct de la 31/XII—1864 la 13/I—1865, iar un releu poştal Călinişţea nu funcţiona la acea dată, amănunt confirmat şi în *Cartea mărcilor « Principatele Unite »*, unde Călinişţea nu figurează în lista staţiilor de poştă. Dacă totuşi ar fi existat (prin absurd) ar fi primit mărci «Cuza», dar numai de 20 par. şi de-abia după 21.8.1865.

Numărul de înregistrare 5268 încă din luna ianuarie este prea exagerat.

c) Un plic oficial francat cu un bloc de patru buc. «Cuza» de 2 par. şi două buc. a 2 par. «Cuza» pe hîrtie vărgată, precum şi un 6 par. tip II«Principatele Unite», obliterate Cărbuneşti.

În afara faptului că mărcile de 6 par. tip 1864 n-au fost date în circulaţie mai remarcăm inexistenţa unei taxe poştale de 18 par., precum şi amănuntul că la Cărbuneşti n-a existat în 1865 o unitate de poşta scrisorilor.

În concluzie constatăm la aşa-zisele mari raritaţi o unitate de gen de execuţie, căutîndu-se numai raritaţi, francaturi mixte, împerecheri cît mai ciudate, obliterări cu ştemplurile unor unităţi de poşta scrisorilor inexistente la acea dată, excluzînd în felul acesta de la bun început materialul de comparaţie.

ÎNCHEIERE

În istoria poştală şi filatelică romînească, scurta perioadă tratată în paginile acestui volum reuneşte momentele cele mai interesante şi mai frumoase pentru ceea ce am putea numi epoca clasică.

Ultimele decenii de existenţă ale vestitului nostru *olac de poştă* şi a nu mai puţin vestiţilor *surugii* — figuri reprezentative din rîndul lucrătorilor poştei de odinioară — primii ani de existenţă a poştei de stat romîneşti, primele măsuri luate pentru modernizarea comunicaţiilor poştalo-telegrafice, sînt tot atîtea pagini atrăgătoare din istoria poştală romînească a celui de al XIX-lea veac.

Martori tăcuţi ai acestor ani, ne-au rămas primele mărci poştale romîneşti, cele dintîi din această parte a Europei.

Studierea conceperii, execuţiei şi circulaţiei lor, a activităţii unităţilor poştale din Moldova şi Ţara Romînească ne-au condus într-o epocă de adînci frămîntări sociale, politice şi economice din viaţa poporului romîn, epocă al cărei moment de seamă şi de neuitat a rămas actul unirii celor două state feudale romîneşti.

Dacă pentru istoricul poştei romîneşti, această epocă constituie cea mai interesantă etapă în evoluţia şi dezvoltarea ei din perioada începuturilor poştei moderne, pentru studiul filateliei romîneşti ea a dat cele mai de preţ monumente. Devenind repede apreciate de către colecţionari, mărcile poştale clasice romîneşti au ajuns vestite în întreaga lume. Din rîndul lor se detaşează însă *nestematele*, celebrele « cap de bour » de 27 parale, 81 parale şi 5 parale-porto gazetei.

În cei o sută de ani, care au trecut de la punerea lor în circulaţie, serviciul de poştă din Romînia a făcut paşi uriaşi. Ei pot fi măsuraţi în diferenţa care există între tirajul de 24.000 al primei serii de mărci poştale « cap de bour » şi tirajele de milioane de exemplare ale emisiunilor actuale în diferenţa dintre execuţia grafică a « capetelor de bour » şi cea a seriei centenarului.

25 bani din emisiunea jubiliară 1932.

Şi astăzi mai poate fi văzut la Fabrica de Timbre a Imprimeriei Băncii de Stat, un prototip al rudimentarei maşini, acţionate manual la *Atelia Timbrului* din Iaşii anului 1858. Este întocmai unui bunic, bunic al modernei maşini tipografice complexe care poate imprima simultan trei culori heliogravură cu o culoare de taille-douce şi perfora mărcile în aceeaşi trecere.

În bogata tematică a mărcilor poştale romîneşti, motivul heraldic al capului de bour din stema Moldovei ocupă un loc de seamă. Prima oară este reluat în 1932 în două din valorile seriei jubiliare emisă la cea de a 75-a aniversare a primelor mărci romîneşti. Este vorba de valoare de 25 bani, al cărei format şi desen amintesc de 5 parale, « porto gazetei » şi de cea de 10 lei, care readuce formatul şi desenul din prima serie « cap de bour ». Prima are legenda « PORTO GAZETEI — ROMÂNIA — 1858 — 1933 » şi este imprimată cu cerneală neagră. A doua, are legenda « ROMÂNIA 1858 — 1933 » şi este imprimată în cerneală albastră. Ambele mărci, ca de altfel toate cele şapte valori ale seriei din care fac parte, au fost puse în circulaţie nedantelate, pentru a fi cît mai apropiate de cele originale apărute înainte cu 75 de ani. Imprimarea a fost făcută pe hîrtie filigranată (cu monogramă în coroană).

O realizare mult mai reuşită a motivului « cap de bour » a fost obţinută în 1950 prin tipărirea coliţei emise cu prilejul expoziţiei filatelice de la Bucureşti.

Coliţa « Expoziţia filatelică — 1950 ».

În desenul central al coliței se află marca de 81 parale alături de valoarea de 10 lei, din seria uzuală, « Stema R.P.R. ».

Cea de a treia valoare din prima serie « cap de bour » a fost reprodusă cît mai fidel posibil, chiar şi prin alegerea unei culori cît mai apropiate de cea originală.

Imprimarea a fost făcută pe hîrtie albă cu filigran R.P.R. în dimensiunile 110/80 mm. şi într-un tiraj de 200.000 exemplare.

Pentru cea de a treia oară, mărcile « cap de bour » sînt reluate în tematica mărcilor poştale romîneşti moderne, în 1958, în emisiunea consacrată centenarului poştei de stat şi primelor mărci poştale romîneşti.

Mărcile acestei emisiuni jubiliare sînt adevărate capodopere miniaturale. Ideea exprimată în desenele celor 8 valori şi a coliței este reprezentativă, modul de exprimare artistică reuşind să redea imagini veridice din poşta romînească de la mijlocul secolului trecut şi, mai mult decît atît, să redea drumul primelor mărci de la *Atelia Timbrului* în circuitul poştal.

Primele patru valori şi anume cele de 35 bani, 55 bani, 1,20 lei şi 1,30 lei, redau în desenele lor drumul primelor mărci; următoarele patru valori reproduc întreaga serie « cap de bour » din iulie 1858.

Iată o descriere a lor:

Prima marcă, de 35 bani, redă imaginea imprimării la presa autografă de la *Atelia Timbrului* din Iaşi. Un lucrător, purtînd o cămaşe brodată în motive naționale şi un şorț protector, imprimă o coală cu 32 mărci. Sursa de inspirație a artistului a fost maşina existentă încă la Imprimeria de Timbre din Bucureşti. Culoarea albastru-bronz.

A doua marcă, de 35 bani, tipărită cu cerneală sepia-roşcată redă ideea detaşării mărcilor din coală. Întrucît ele nu erau perforate, funcționarii poştei moldovene se foloseau de foarfeci.

Desenul celei de a treia valori, de 1,20 lei, imprimată în culoare albastru-verzuie, reprezintă o trăsură de poştă trasă de cinci perechi de cai, iar în prim-plan vestitul surugiu aşa cum este descris în slove şi stampe vechi.

Ultima valoare din această suită, cu nominalul de 1,30 lei, a fost tipărită în violet-roşcat. Pentru desenul ei, machetatorul a ales în prim-plan un curier poştal cu geantă de piele şi goarnă, pe care în planul secund îl vedem călărind pe deşelate.

În fine, următoarele patru valori reproduc desenele mărcilor sărbătorite: 27 parale (pe 1,55 lei), 54 parale (pe 1,75 lei), 81 parale (pe 2 lei) şi 108 parale (pe 3,30 lei). Pe acestea patru apare înscris şi un milesime 1858—1958.

În ordine, culorile de cerneală sînt: sepia-gri, roşu, albastru-violet, roşu-cărămiziu.

Machetatorul, pentru a da o notă cît mai original romînească acestor mărci jubiliare, a însoțit desenele propriu-zise de motive decorative naționale. La primele patru valori motivul este redat în colțul stînga sus, la ultimele patru

Seria « Centenarul mărcii poştale romîneşti ».

Colița « Centenarul mărcii poștale romînești ».

sub forma unei benzi de cusături peste care este suprapusă marca, în centru desenului.

Colița, machetată după aceleași principii ca și seria propriu-zisă, redă o piesă unică în filatelia romînească — tête-bêche-ul de 27 parale, însă neobliterat. Legenda înscrisă pe laturile coliței este CENTENARUL MĂRCII POȘTALE ROMÎNEȘTI 1858—1958. Seria a apărut atît dantelată, cît și nedantelată. La fel și colița, numai cu diferența că cea dantelată are nominalul de 10 lei poștă aeriană și culoarea albastră, iar cea nedantelată are o suprataxă de 10 lei, și a fost imprimată cu cerneală roșie.

Dimensiunile comune ale celor 8 valori: 42/26 mm. Dentelură 14. Dimensiuni comune colițelor 80/90 mm.

Procedeul de imprimare este în taille-douce pe hîrtie velină din celuloză de stuf, fără filigran.

Mărcile consacrate centenarului reflectă pe deplin stadiul actual al emisiunilor poştale romîneşti. Succesul de care s-au bucurat în lumea filatelică internaţională se înscrie pe linia succeselor dobîndite de filatelia romînească din ultimii ani.

De la un atribut heraldic din «Stema de Stat» a Moldovei şi manifestări ale luptei pentru dobîndirea neatîrnării, la bogata tematică a zilelor noastre, mărcile poştale romîneşti au parcurs distanţa unui veac. Mărcile de astăzi, emise de poşta Republicii Populare Romîne, reflectă prin imaginile lor uriaşa muncă a poporului romîn pentru construirea socialismului, bogăţiile lui culturale, trecutul de luptă glorioasă pentru libertate, progres, democraţie, dragostea lui de pace şi sentimentele de sinceră prietenie cu celelalte popoare.

BIBLIOGRAFIE

BERINDEI DAN, *Rapoartele consulatului Austriei din Iași* (1856—1859) — *Culegerea documentelor, studiul introductiv, rezumatele și notele de DAN BERINDEI.* Editura Academiei Republicii Populare Romîne, 1959.

BRUNEL GEORGES, *Les timbres du Royaume de Roumanie* — Paris, 1913.

CIACHIR N., *100 de ani de la unirea principatelor* — București, 1958.

CODRESCU THEODOR, *Uricariul* — volumul IX.

COHEN EDOUARD, *Contribution à l'Etude des essais des timbres poste de Roumanie.* — Lisabonne, 1945.

FRUNZESCU DIM., *Dicționaru Topograficu și Statisticu alu României — Descrierea a 20.000 nume proprii teritoriale* — Bucureșci, 1872.

HASDEU B. P., *Arhiva Istorică a României* — vol. I, II.

MINESCU C., *Istoria Poștelor Române — originea, dezvoltarea și legislația lor* — București, 1916.

WERTHEIMER-GHIKA J., *Documentele Poștei Române*, vol. I, II — București, 1944.

XENOPOL A. D., *Istoria Românilor.*

BOBEICA VL., *Studii Grafice asupra primelor mărci poștale românești — Filatelia*, revistă de informare filatelică, București, 1954—1955.

KOLB KARL, *Rominia — mărcile «Cuza» din 1865* — Schweizer-Briefmarken-Zeitung, nr. 2 și 3, Berna, 1950.

NĂMOLOIU C., NOSCA I., *Semne de expertiză la primele mărci poștale românești — Revista Soc. Filatelice Romîne*, București, 1937—1939.

PONCELET RENÉ, *Les timbres des Principautés Danubiennes et de la Roumanie* (1858 à 1872) — *Le* Philatéliste Belge, nr. 138, Bruxelles, 1933.

RACOVICEANU Gr., *Studii asupra ștampilelor Oficiilor Poștale Românești, Revista Soc. Filatelice Romîne*, București, 1937—1940.

Analele Parlamentare, tomul III.

Analele Statistice din România, 1860—1869.

Buletinul Telegrafic-poştal, Bucureşti, 1864—1866.
Buletinul Telegrafic-poştal, Bucureşti, 1870—1872.
Condiţiile poştelor în Ţara Românească, 1851—1856.
Gazeta de Moldavia, Iaşi, 1858.
Manualul Administrativ al Moldovei, tomul II.
Monitorul Oficial al Moldovei, 1851—1860.
Telegraful şi poşta — acte oficiale — Bucureşti, 1868—1869.
Berner Briefmarken-Zeitung nr. 1/1950.
Journal Philatélique Suisse, 1956.
Postmarke nr. 334/1935.
Sammler Woche, nr. 7—8/1940.
The London Philatelist nr. 694, vol. LIX, 1950.
Timbrophilul — Jurnal philatélisticu român, Bucureşti, 1881.
Timbrofilul — Bucureşti, 1891.
Arhivele Statului Bucureşti: Fondul Controlul Statului.
Arhivele Statului Bucureşti: Fondul Dir. Gen. a Telegrafelor şi Poştelor, Ţara Romînească.
Arhivele Statului Bucureşti: Fondul Dir. Poştelor şi Delijeanselor Moldovei.
Arhivele Statului Bucureşti: Fondul Ministerul de Finanţe.
Arhivele Statului Bucureşti: Fondul Ministerul de Interne.
Arhivele Statului Iaşi: Fondul Vistieriei Moldovei.

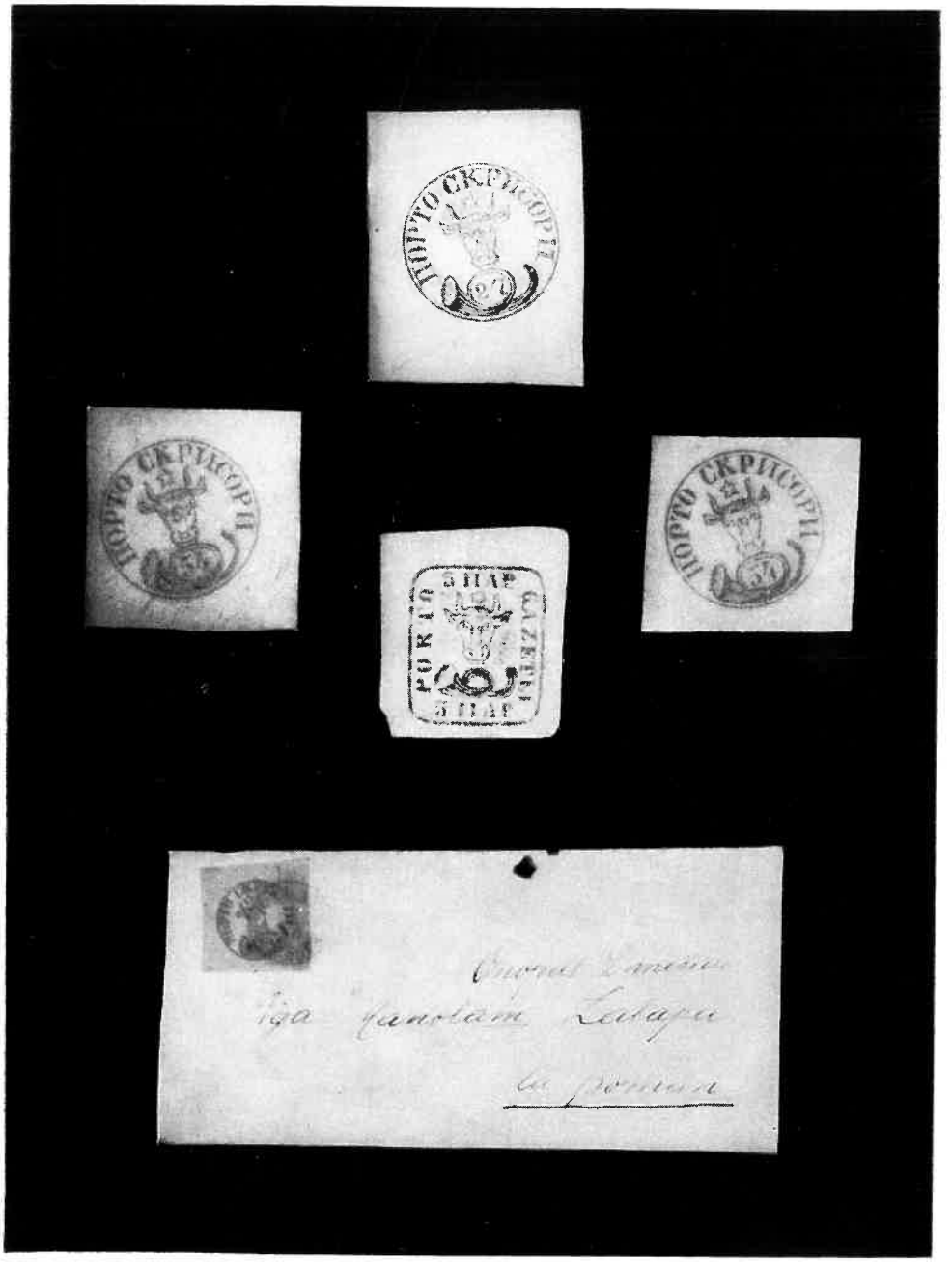

Planșa I — Piese de studiu ale acestui volum, din valoroasele emisiuni « cap de bour » puse în circulație poștală în. iulie și noiembrie 1858. Se remarcă frumosul exemplar de 27 par. inventariat sub nr. 6 (vezi pag. 77)

Planșa II — Exemplare « cap de bour » de 27 par. neobliterate, descrise la pag. 77 sub numerele: 3, 2, 4, 1, 5, 6 și 7.

Planşa III — Exemplare « cap de bour » de 27 par. obliterate, descrise la pag. 77 sub numerele: 1 (Roman 5/9), 2 (Jassy 28/8), 10 (Roman cu data neidentificată), 3—4 (pereche cu ştampilă Galatz 2/9), 11—12 (pereche cu ştampilă Galatz 26/9) şi 5 (Tekutsch 15/8).

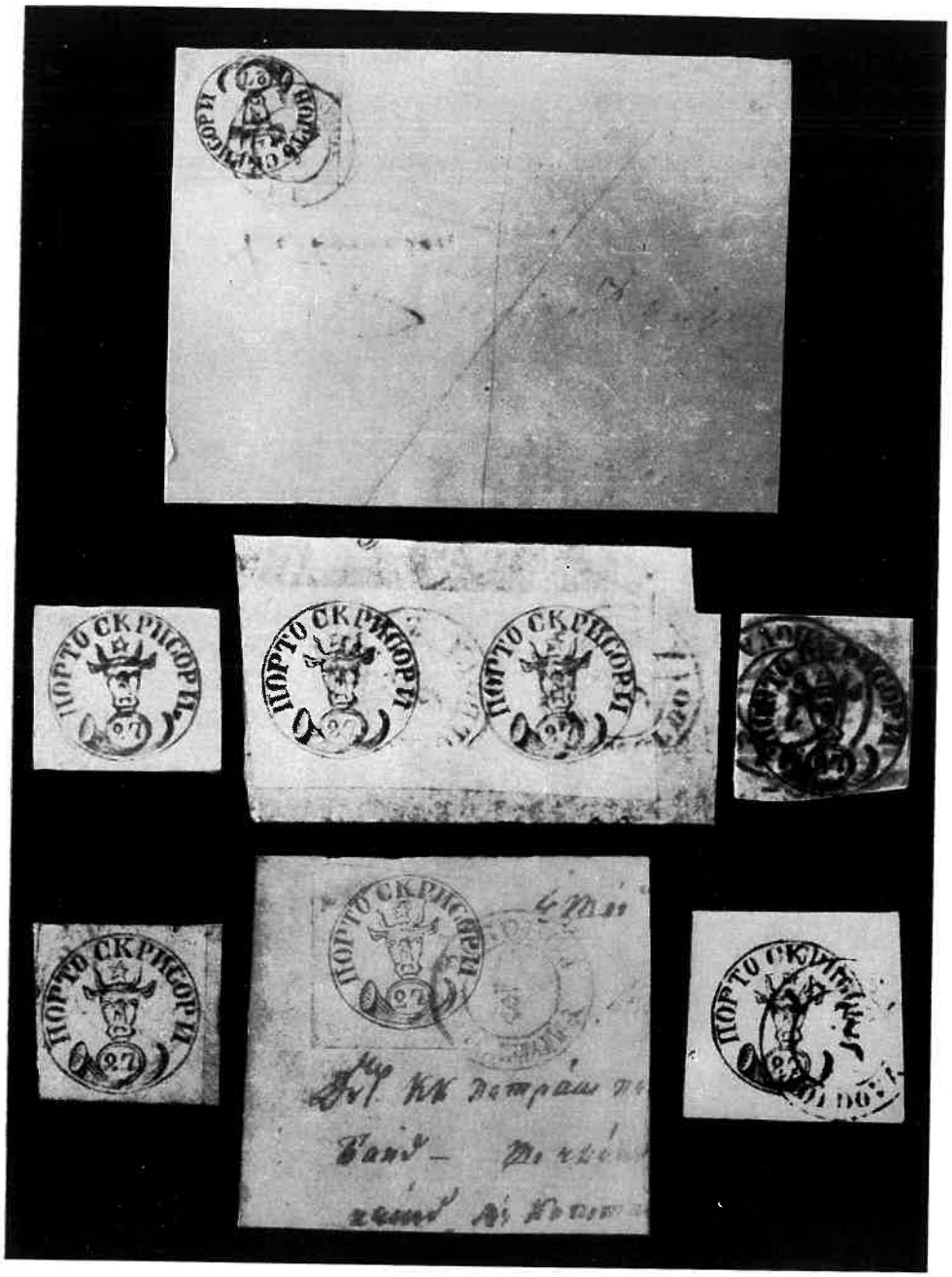

Planșa IV — Exemplare « cap de bour » de 27 par. obliterate, descrise la pag. 77 sub numerele: 7 (Jassy 31/10), 17 Fokschani 5/9), 13—14 (Galatz 2/9), 27 (ștampilă Jassy cu data neidentificată), 26 (ștampila neidentificată) 18 (Dorohoj 19/8) și 20 (Jassy 3/9).

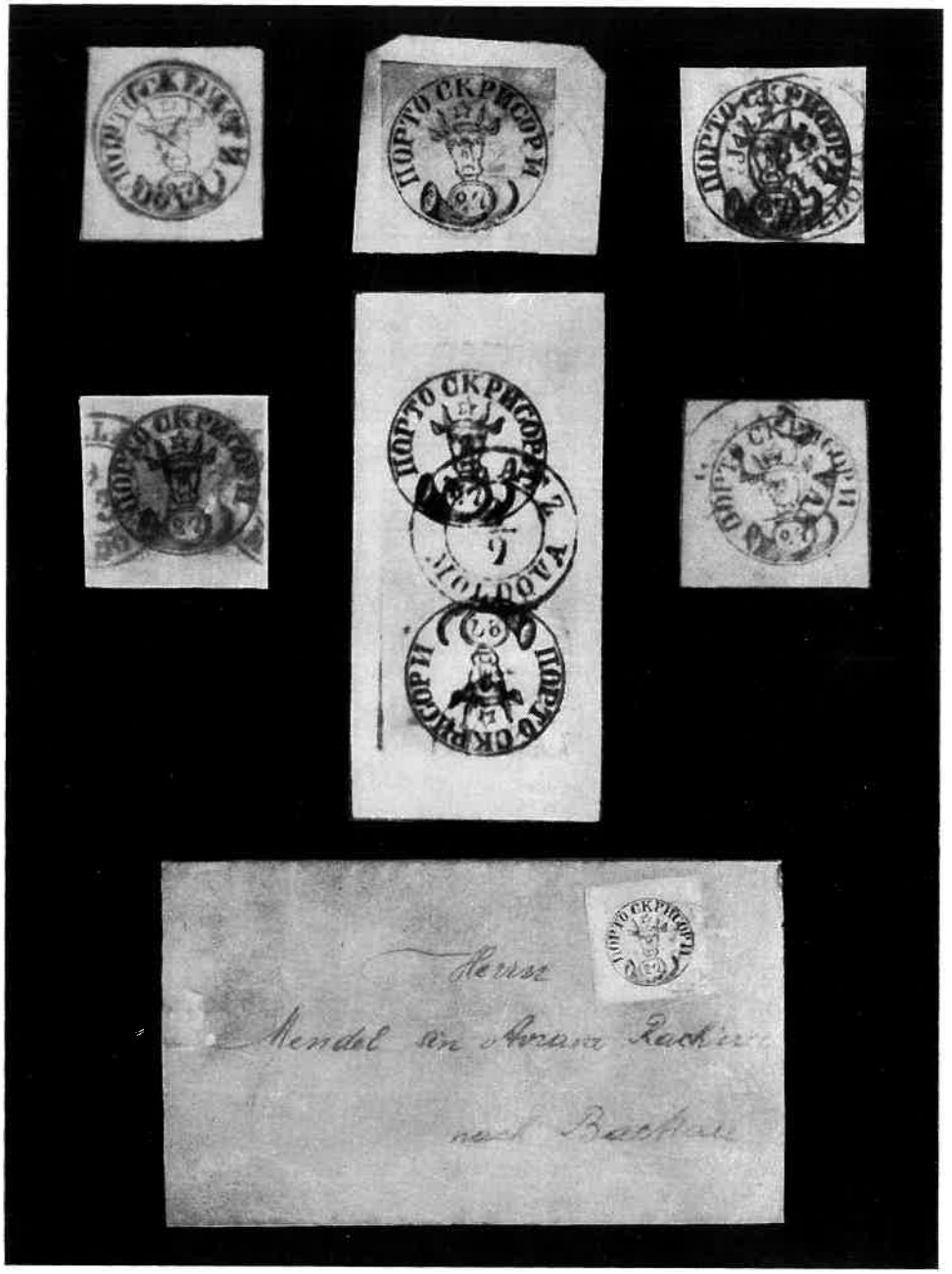

Planșa V — Exemplare « cap de bour » de 27 par. obliterate, descrise la pag. 77—78 sub numerele: 28 (ștampila Galatz cu data neclară), 38 (Bakeu 28/10), 31 (Jassy 28/10), 32 (Berlad 9/3), 21—22 (singurul tête-bêche cunoscut, obliterat Galatz 2/9), 39 (ștampilă Galatz cu data neclară) și 25 (Jassy 14/9).

Planșa VI — Exemplare « cap de bour » de 27 par. obliterate, descrise la pag. 77—78 sub numerele: 33 (scrisoare obliterată Bakeu 13/9 din colecția Academiei R.P.R.), 34 (scrisoare obliterată Hush 9/30 în loc de 30/9 din colecția Academiei R.P.R. Este singura obliterare Hush întîlnită pe mărcile primei emisiuni « cap de bour »), 48 (ștampila Jassy cu data neclară), 49 (ștampila Botuschani cu data neclară), 51 (Fokschani 10/9) și 52 (Jassy 10/10).

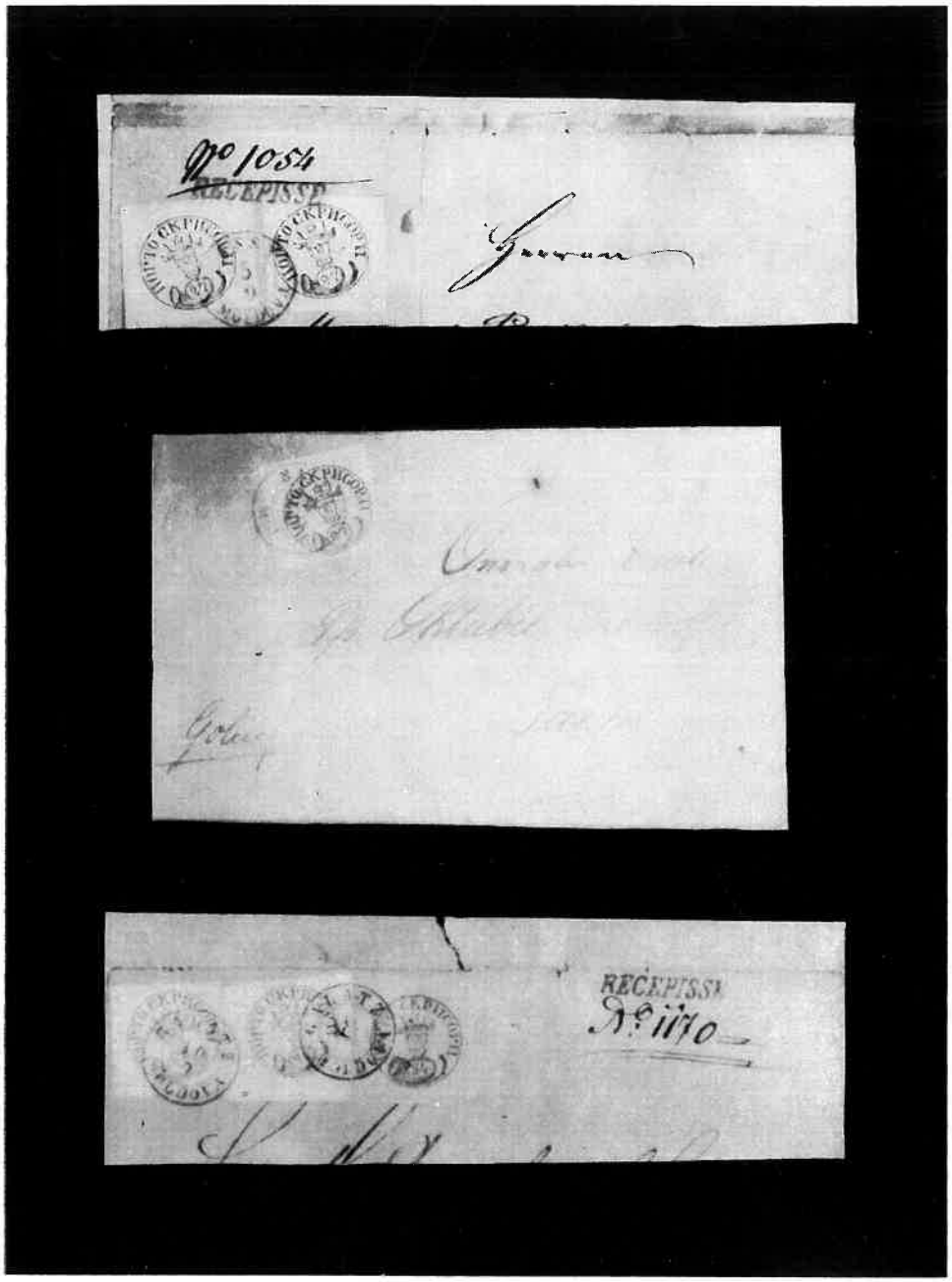

Planşa VII — Exemplare « cap de bour » de 27 par. pe scrisori, descrise la pag. 78 sub numerele: 40—41 (Jassy 5/9 — reproducere parţială), 42 (Bakeu 20/10), 43—44 (Galatz 16/9 — reproducere parţială).

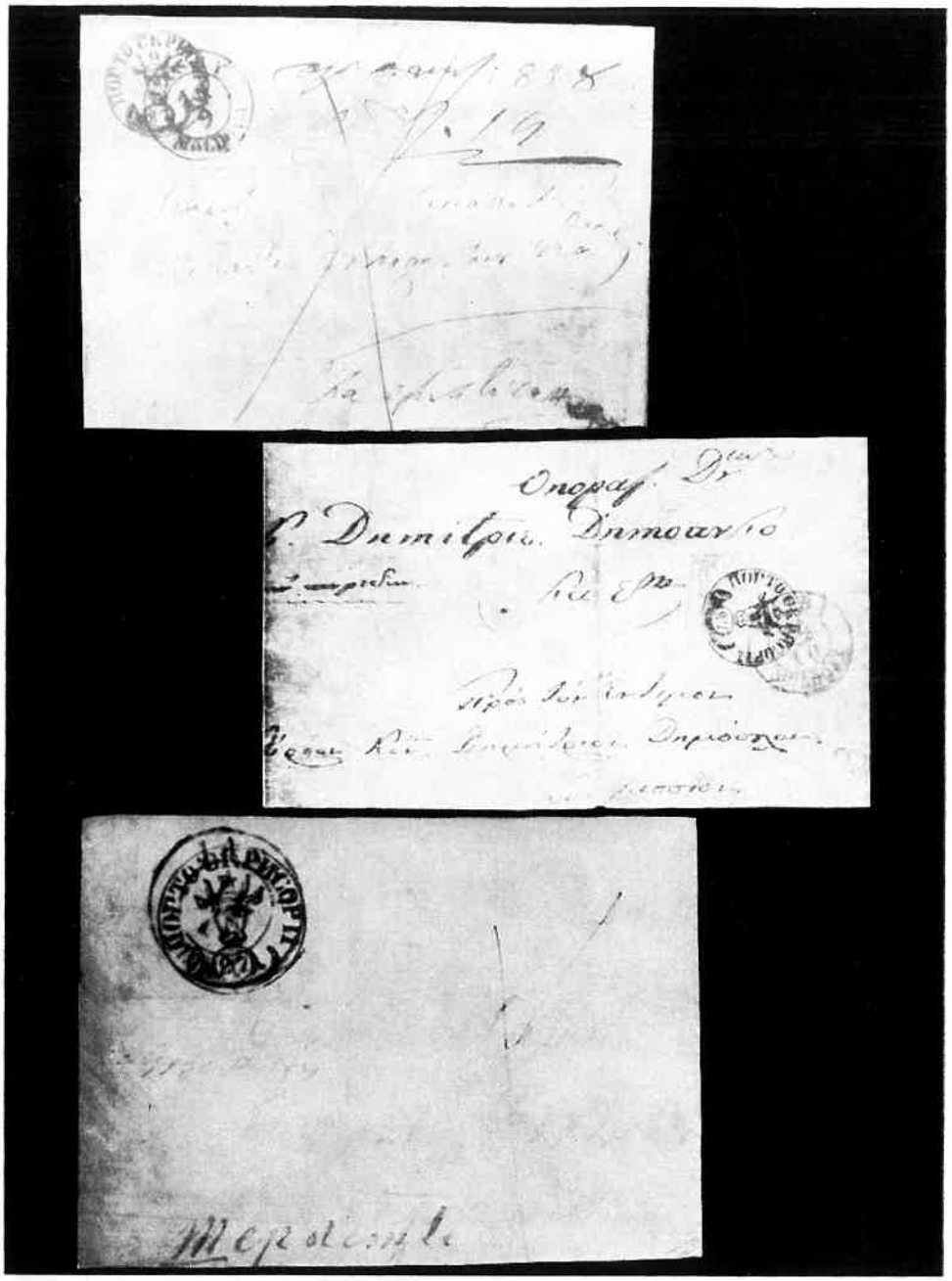

Planșa VIII — Exemplare « cap de bour » de 27 par. pe scrisori, descrise la pag. 78 sub numerele 46 (Jassy 14/9), 47 (Piatra 24/10) și 50 (Jassy 10/10).

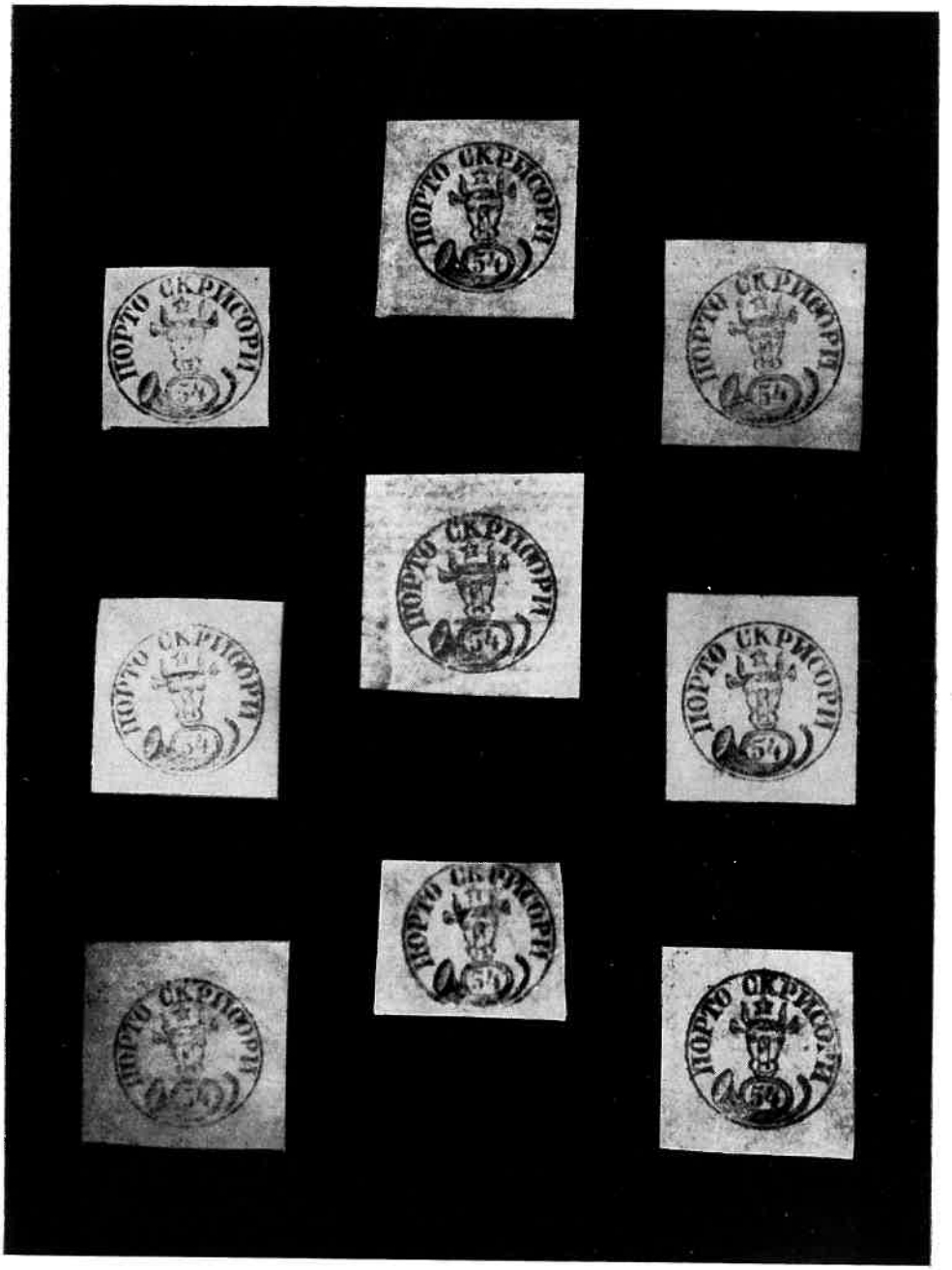

Planșa IX — Nouă exemplare «cap de bour» de 54 par. neobliterate, descrise la pag. 78 sub numerele: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 și 9.

Planşa X — Exemplare «cap de bour» de 54 par. obliterate, descrise la pag. 78 sub numerele: 1 (Galatz 16/9), 3 (Galatz 6/9), 2 (Fokschani 15/9), 4 (Vaslui 9/18 în loc de 18/9), şi 6 (Piatra 10/10).

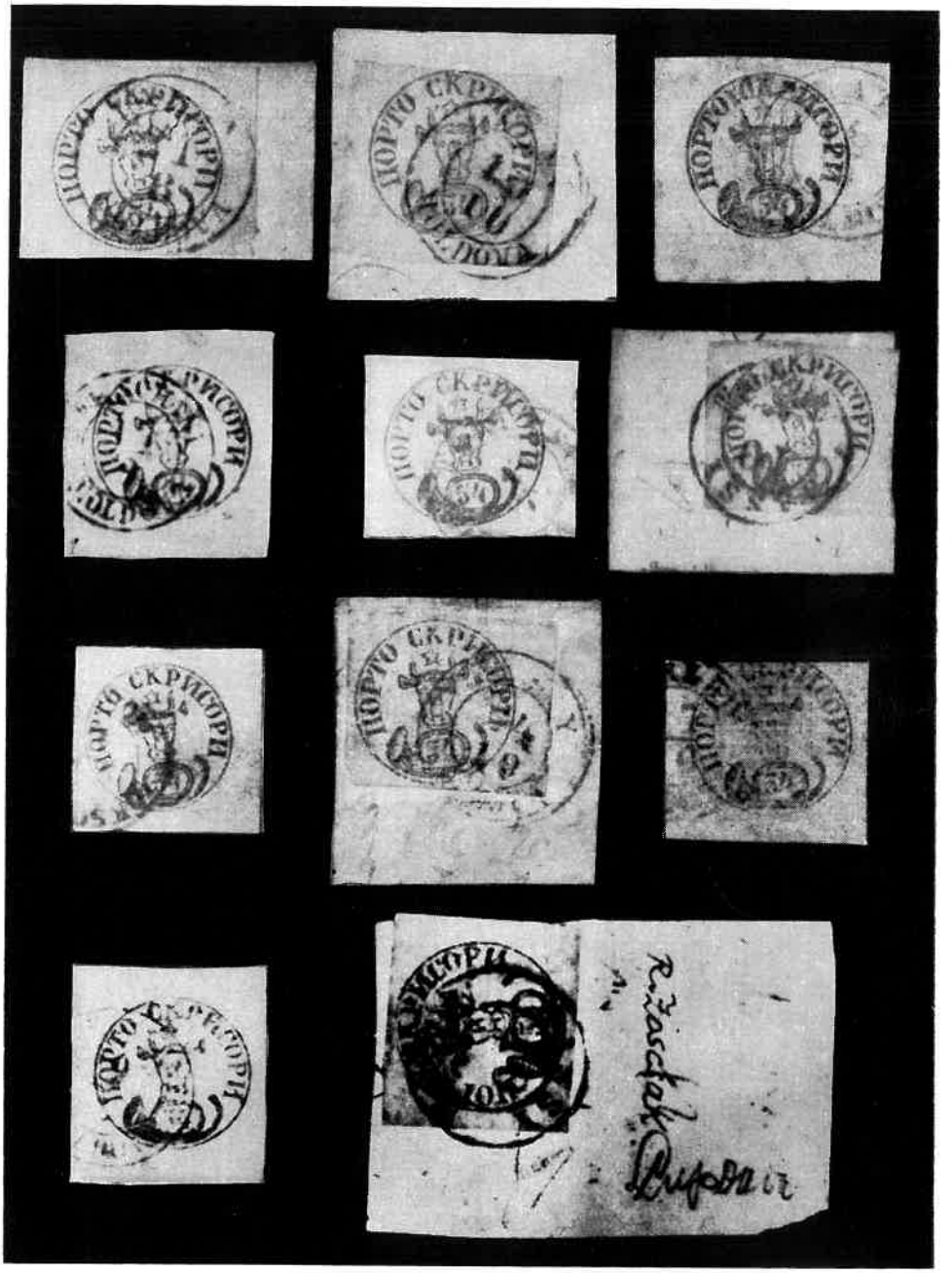

Planșa XI — Exemplare « cap de bour » de 54 par. obliterate, descrise la pp. 78—79 sub numerele: 7 (Jassy 21/8), 8 (Jassy 10/10), 9 (Fokschani 15/9), 10 (Fokschani 17/9), 11 (Tekutsch 2/10), 12 (Jassy 10/10), 13 (Fokschani 13/8) 19 (Jassy 24/10), 18 (Berlad cu data neclară), 20 (Fokschani cu data neclară) și 21 (Jassy cu data neclară)

Planșa XII — Exemplare « cap de bour » de 54 par. obliterate, descrise la pag. 79 sub numerele: 22 (Jassy cu data neclară), 23 (Galatz cu data neclară), 24 (Roman cu data neclară), 25 (Jassy 12/10), 26 (Galatz cu data neclară), 27 (Fokschani cu data neclară), 28 (stampilă neidentificată), 29 (Jassy 5/9 — reproducere parțială a scrisorii).

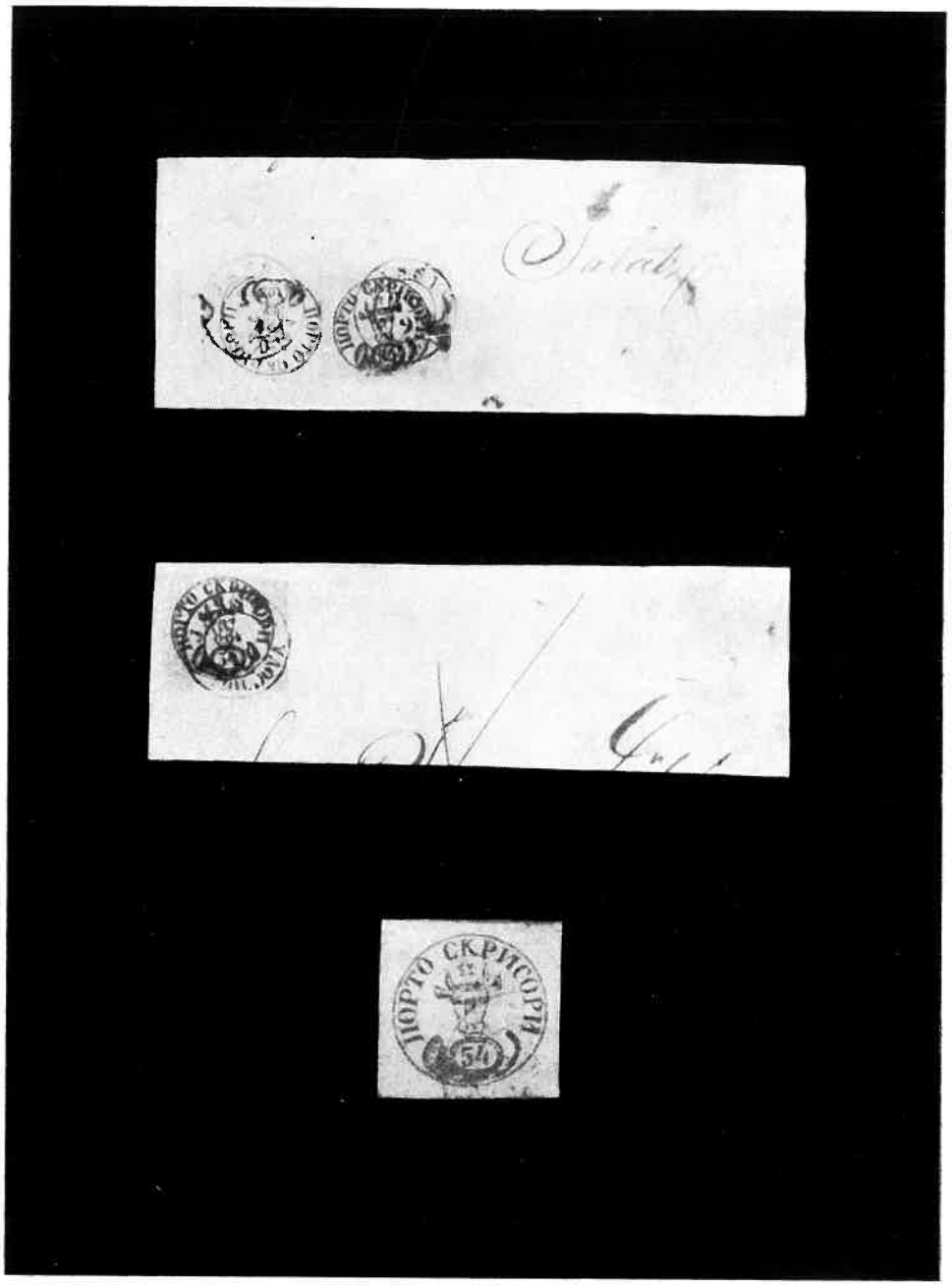

Planșa XIII — Scrisoare reprodusă parțial, francată cu 54 par. (vezi pag. 79 sub nr. 31) +108 par. (vezi pag. 80 sub nr. 25), obliterată Jassy 26/9; scrisoare reprodusă parțial, francată cu 54 par. obliterată Jassy 4/10 (vezi pag. 79 sub nr. 32); un exemplar de 54 par. cu ștampila neidentificată (vezi pag. 79 sub nr. 33).

Planşa XIV — Scrisoare din colecţia Academiei R.P.R. francată cu 54 par. obliterat Bakeu cu data nelizibilă (vezi pag. 79 sub nr. 34); scrisoare francată cu 54 par. obliterat Jassy 21/8 (vezi pag. 79 sub nr. 36); fragment de scrisoare din colecţia Academiei R.P.R. cu un 54 par. obliterat Jassy 9/9 (vezi pag. 79 sub nr. 37).

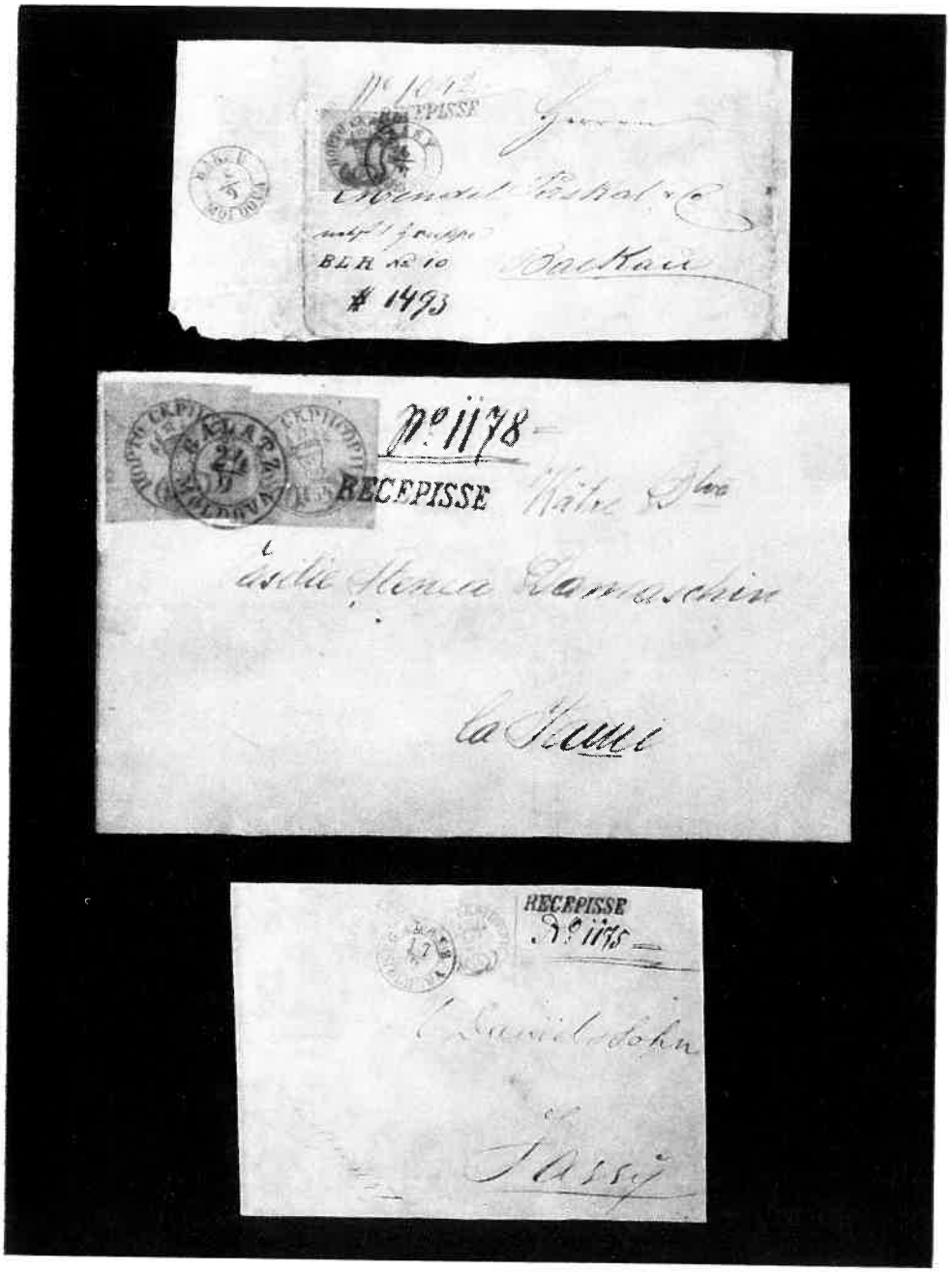

Planșa XV — Scrisoare francată cu un 54 par. obliterat Jassy 4/9 cu data inversată (vezi pag. 79 sub nr. 38); scrisoare francată cu 54 par. +54 par. obliterate Galatz 24/9 (vezi pag. 79 sub nr. 40 și 41); scrisoare francată cu 54 par. + 54 par. obliterate Galatz 17/9 (vezi pag. 79 sub nr. 42 și 43).

Planșa XVI — Fragment de scrisoare cu un 54 par. obliterat Tekutsch 18/8 (vezi pag. 79 sub nr. 44); scrisoare francată cu 54 par. obliterat Jassy 7/8 (vezi pag. 79 sub nr. 45); fragment de scrisoare cu un 54 par. obliterat Berlad 9/8 (vezi pag. 79 sub nr. 46); reproducere parțială a unei scrisori francate cu 54 par. obliterat Jassy 20/9 (vezi pag. 79 sub nr. 48).

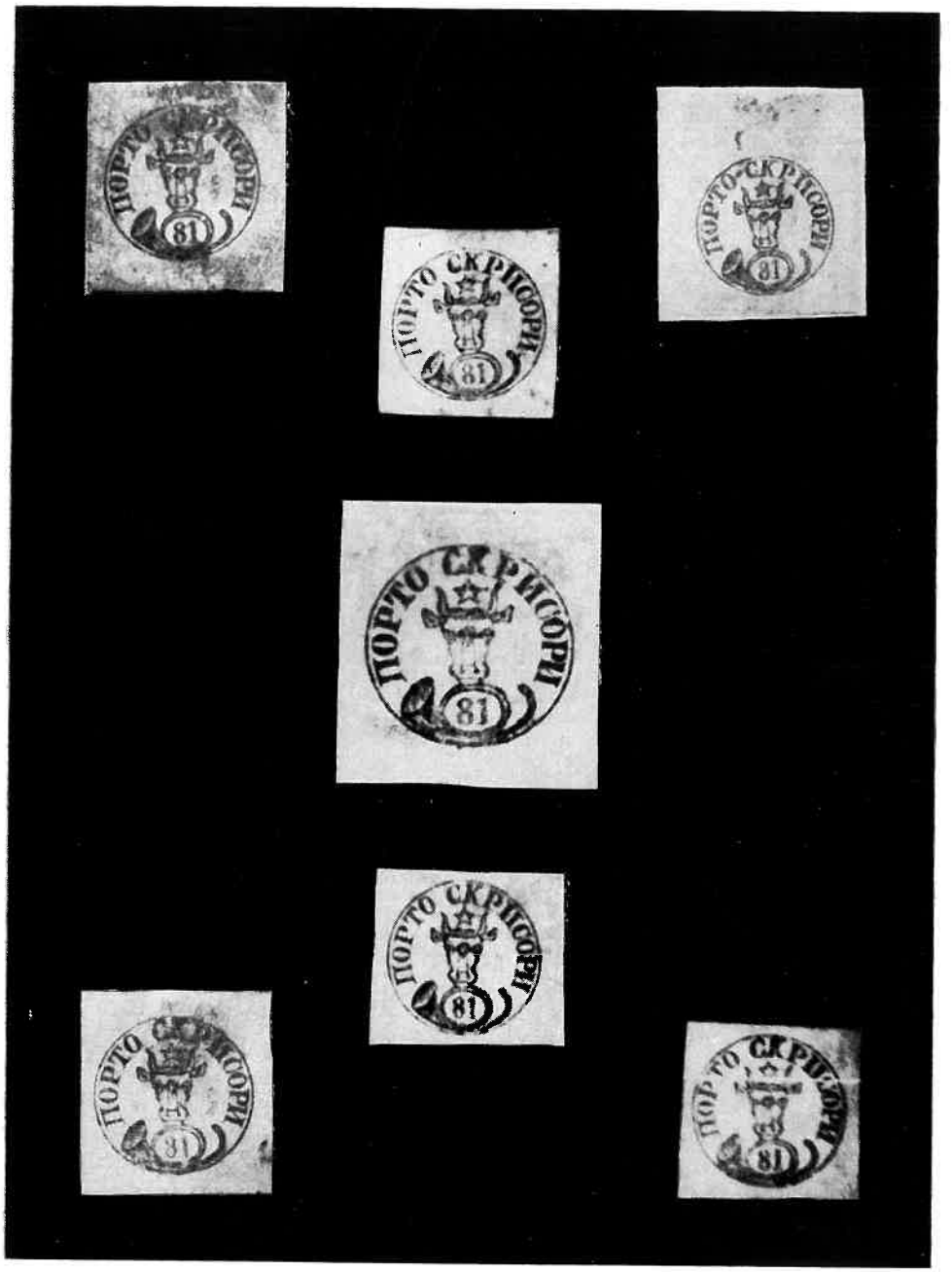

Planșa XVII — Exemplare « cap de bour » de 81 par. neobliterate, descrise la pag. 79 sub numerele 1, 2, 3, 7, 8, 6 și 9.

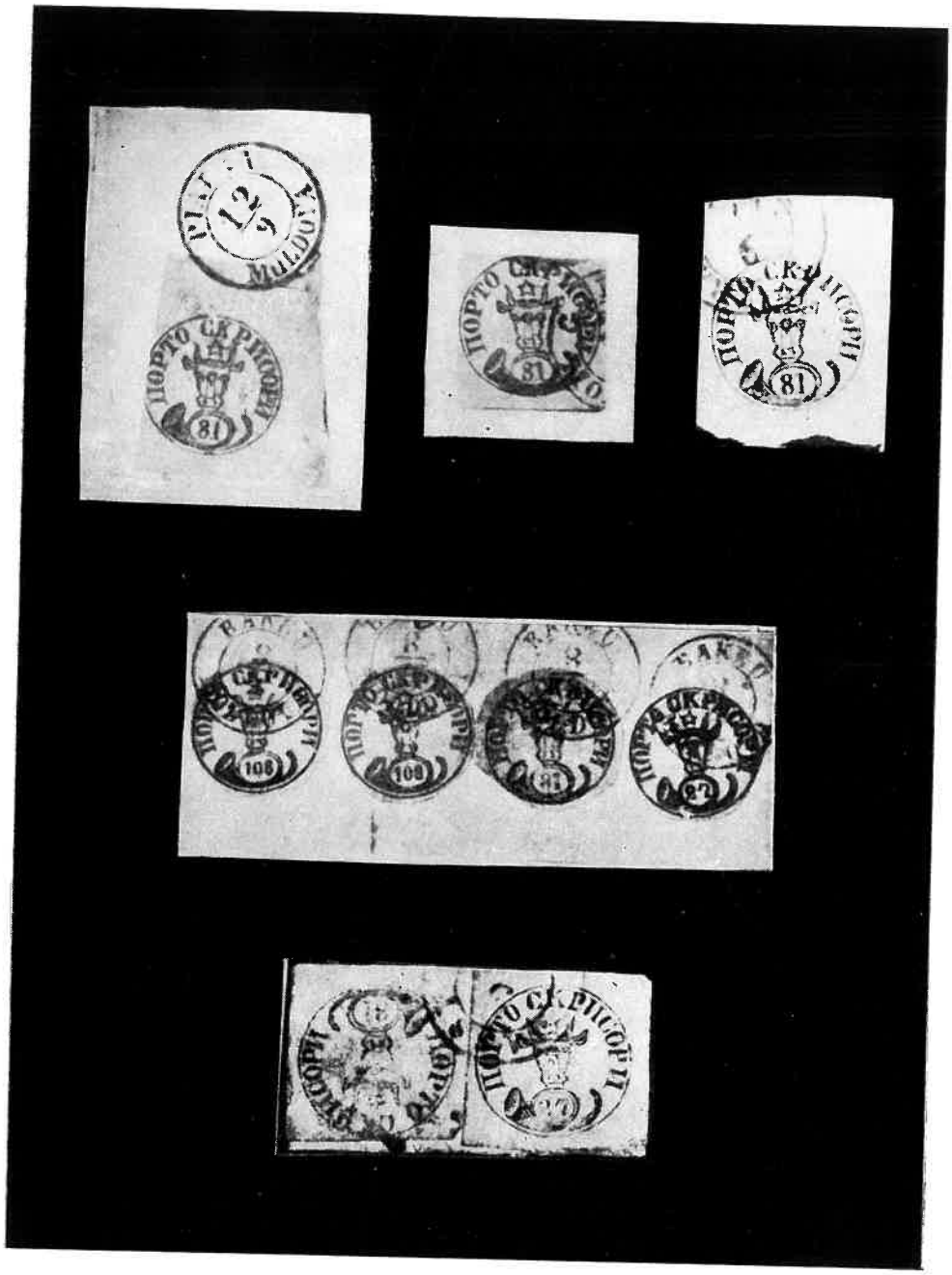

Planșa XVIII — Fragment de scrisoare cu 81 par. obliterat Piatra 12/9 (vezi pag. 79 sub nr. 1); un exemplar de 81 par. Galatz cu data neclară (vezi pag. 79 sub nr. 2); fragment de scrisoare cu 81 par. obliterat Piatra 9/10 (vezi pag. 79 sub nr. 4); reproducere parțială a unei scrisori francată cu 108 par +108 par. (vezi pag. 80 sub nr. 1 —2) +81 par. (vezi pag. 79 sub nr. 3) +27 par. (vezi pag. 77 sub nr. 9) obliterate Bakeu 8/4 în loc de 4/8; fragment de scrisoare francată cu 81 par. (vezi pag. 79 sub nr. 5) +27 par. (vezi pag. 77 sub nr. 8) obliterate Jassy cu data neclară.

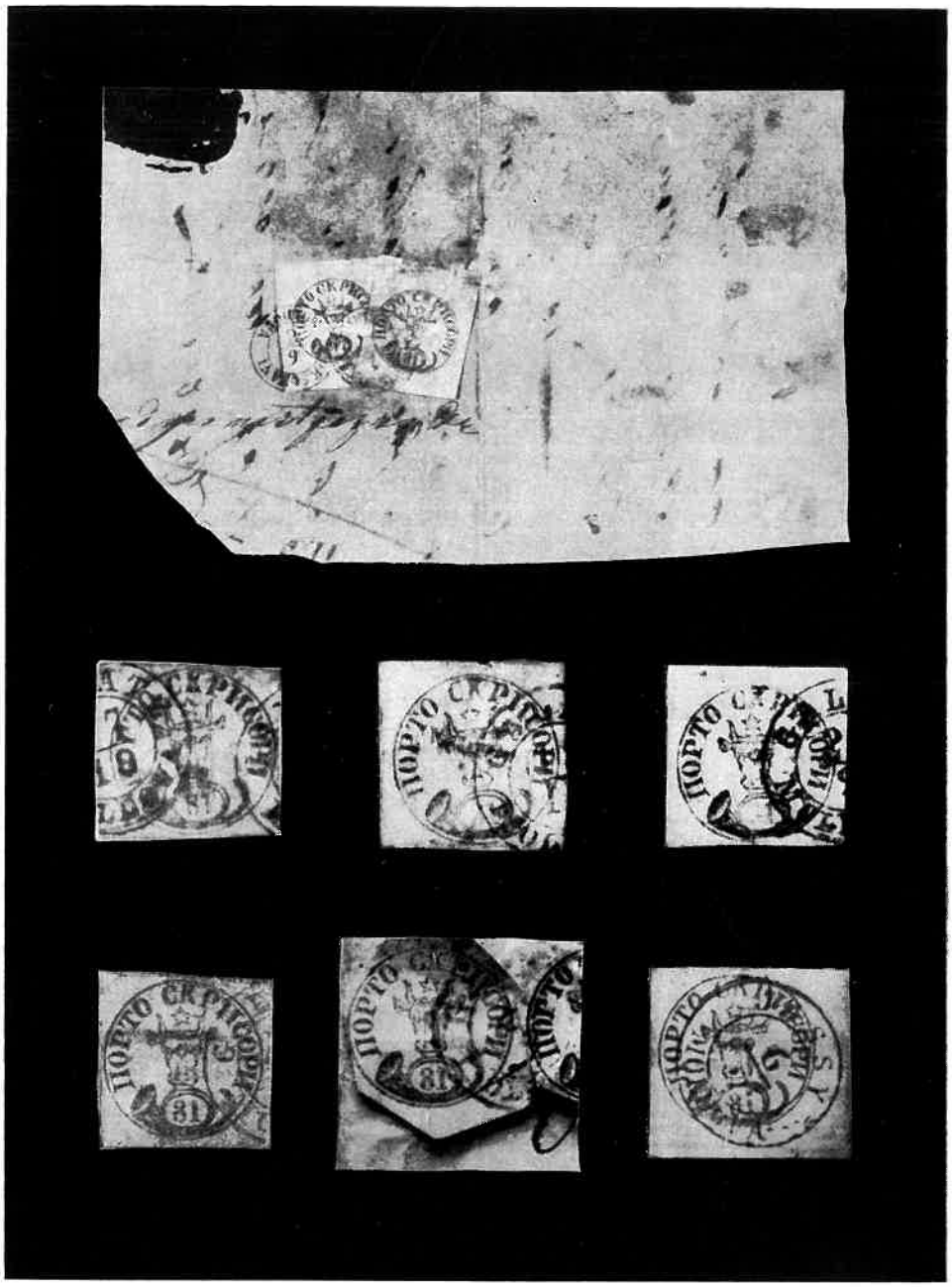

Planșa XIX — Scrisoare francată cu 27 par. (vezi pag. 77 sub nr. 15) + 81 par. (vezi pag. 80 sub nr. 6) obliterate Fokschani 2/9; 81 par. obliterat Galatz cu data neclară (vezi pag. 80 sub nr. 7); 81 par. obliterat Galatz cu data neclară (vezi pag. 80 sub nr. 8); 81 par. obliterat Galatz cu data neclară (vezi pag. 80 sub nr. 9); 81 par. obliterat Galatz cu data neidentificată (vezi pag. 80 sub nr. 10); fragment de scrisoare cu un 81 par. obliterat Galatz cu data neidentificată (vezi pag. 80 sub nr. 12) și 81 par. obliterat Jassy 6/10 (vezi pag. 80 sub nr. 11).

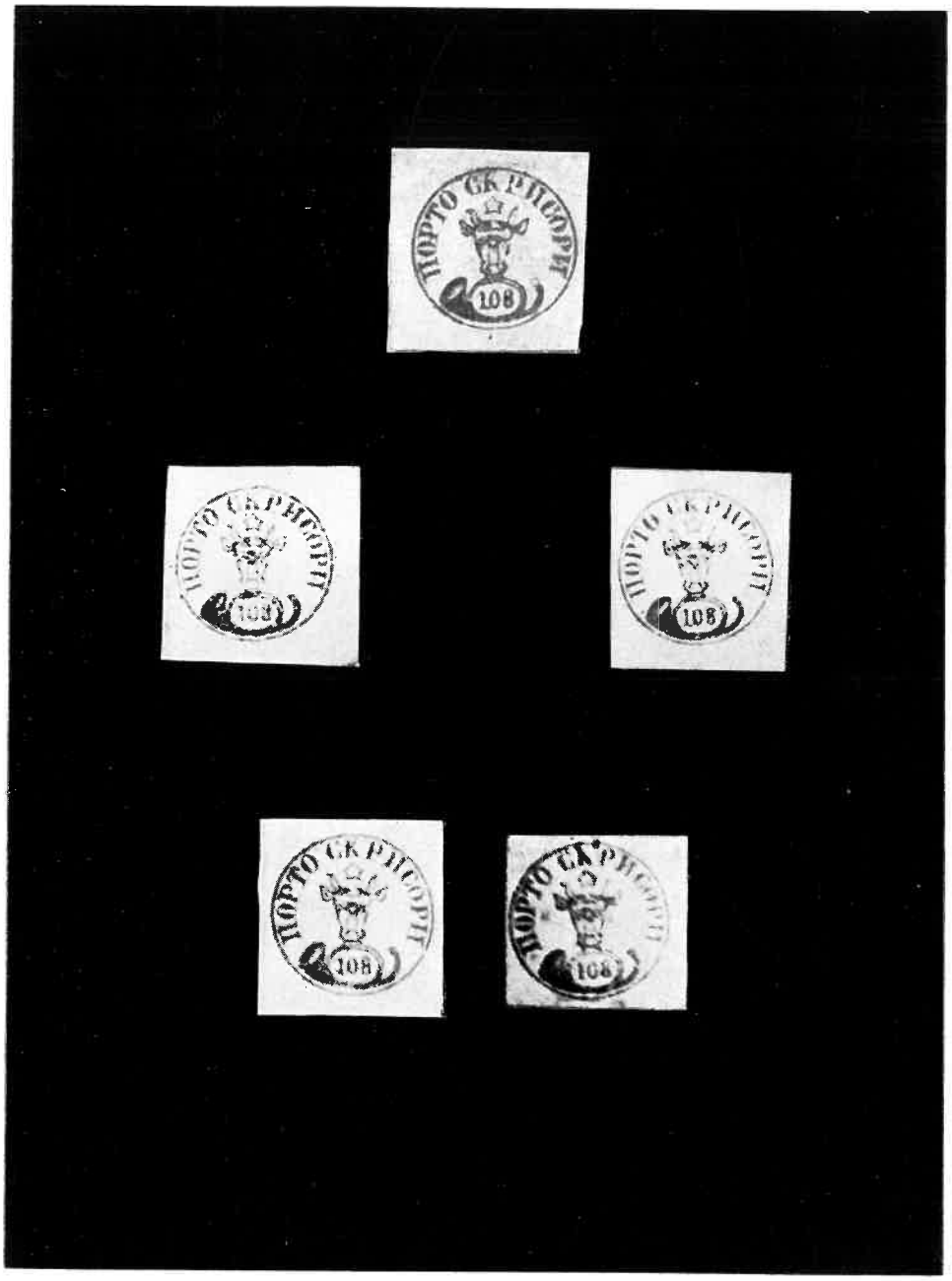

Planșa XX — Cinci exemplare neobliterate « cap de bour » de 108 par. descrise la pag. 80 sub nr. 1, 2, 3, 4 și 5.

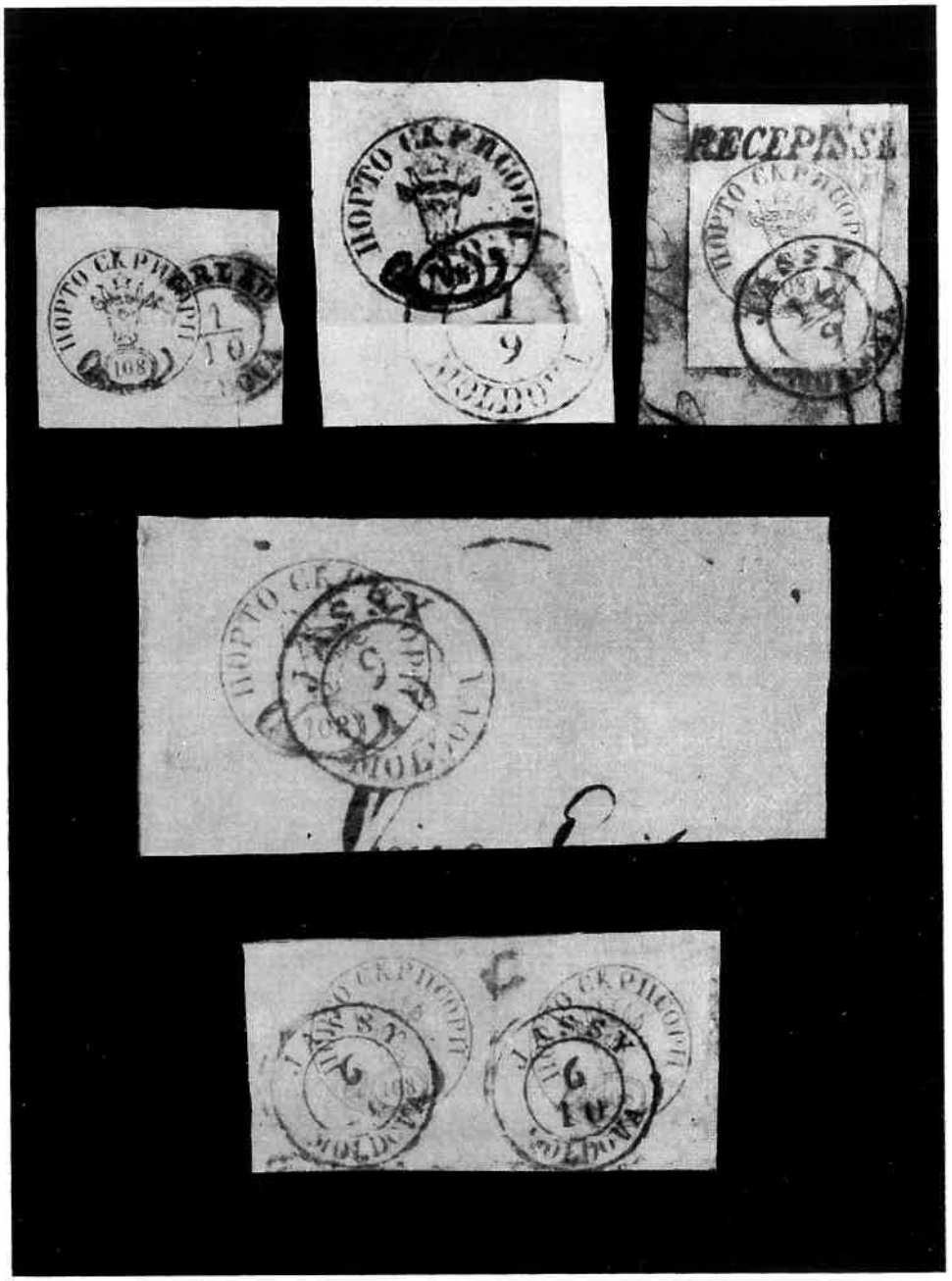

Planșa XXI — Fragment de scrisoare francat cu 108 par. obliterat Berlad 1/10 (vezi pag. 80 sub nr. 3); fragment de scrisoare francat cu 108 par. obliterat Roman 1/9 (vezi pag. 80 sub nr. 4); fragment de scrisoare francat cu 108 par. obliterat Jassy 16/9 (vezi pag. 80 sub nr. 6); fragment de scrisoare francat cu 108 par. obliterat Jassy 9/10 (vezi pag. 80 sub nr. 5); fragment de scrisoare francat cu 108 par. +108 par. obliterate Jassy 6/10 (vezi pag. 80 sub nr. 7 și 8).

Planşa XXII — Scrisoare francată cu 108 par. obliterat Jassy 2/9 (vezi pag. 80 sub nr. 9); scrisoare francată cu 108 par. obliterat Jassy 5/9 (vezi pag. 80 sub nr. 10); 108 par. obliterat Fokschani 1/9 (vezi pag. 80 sub nr. 11); 108 par. obliterat Galatz 3/10 (vezi pag. 80 sub nr. 12).

Planșa XXIII — Reproducere parțială dintr-o scrisoare francată cu 108 par. +108 par. +108 par. — unicat și pereche — obliterate Galatz 17/9 (vezi pag. 80 sub nr. 13 și 14—15), scrisoare francată cu 108 par. obliterat Foltitscheni 11/8 (vezi pag. 80 sub nr. 16); 108 par. obliterat Jassy 4/10 (vezi pag. 80 sub nr. 17); 108 par. obliterat Piatra 13 sau 23/10 (vezi pag. 80 sub nr. 18); 108 par. obliterat Tekutsch 23/9 (vezi pag. 80 sub nr. 19); 108 par. obliterat Jassy 21/7 (vezi pag. 80 sub nr. 20).

Planșa XXIV — Reproducere parțială a unei scrisori francate cu 108 par. obliterat Jassy 18/9 (vezi pag. 80 sub nr. 25); scrisoare francată cu 108 par. (vezi pag. 80 sub nr. 26) +54 par. (vezi pag. 79 sub nr. 30) +27 +27 par. (vezi pag. 77 sub nr. 23 și 24) obliterate Jassy 18/9; reproducere parțială a unei scrisori francate cu o pereche 108 +108 par. obliterate Jassy 6/9 (vezi pag. 80 sub nr. 27—28); 108 par. obliterat Jassy 14/10 (vezi pag. 80 sub nr. 21); 108 par. obliterat Jassy 10/8 (vezi pag. 80 sub nr. 22); 108 par. obliterat Roman cu data neidentificată (vezi pag. 80 sub nr. 23).

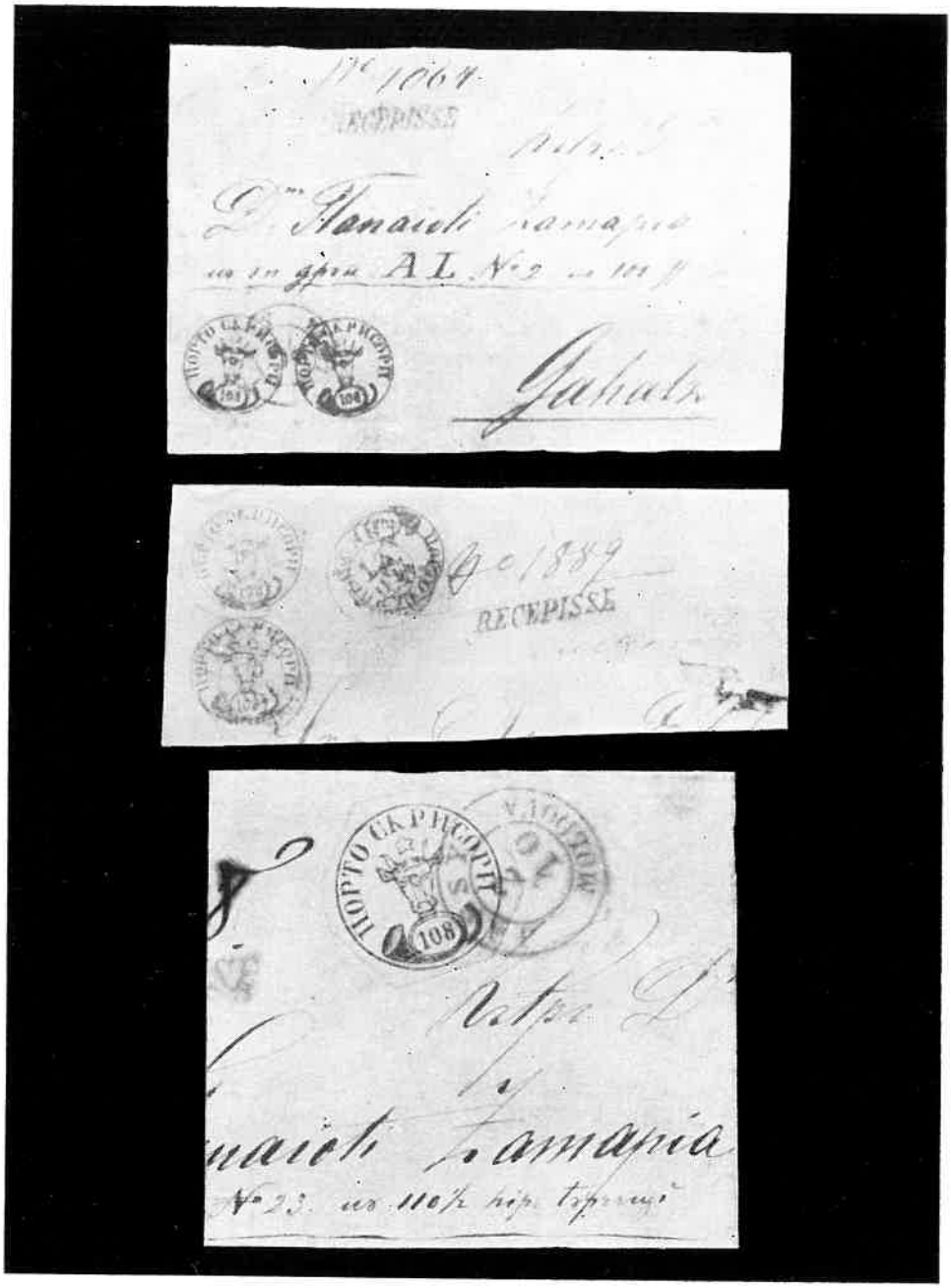

Planșa XXV — Scrisoare francată cu 108 par. +108 par. obliterate Jassy 9/9 (vezi pag. 80 sub nr. 29 și 30); reproducere parțială dintr-o scrisoare francată cu 108 +108 +108 par. obliterate Jassy 13/10 (vezi pag. 80 sub nr. 31—33); fragment de scrisoare din colecția Academiei R.P.R. francat cu 108 par. obliterat Jassy 2/10 (vezi pag. 80 sub nr. 35).

Planșa XXVI — Scrisoare francată cu 108 par. obliterat Galatz 2/9 (vezi pag. 80 sub nr. 36); 108 par. obliterat Fokschani 18/10 (vezi pag. 80 sub nr. 34); 108 par. obliterat Tekutsch 24/10 (vezi pag. 81 sub nr. 38); 108 par. cu ștampila neidentificată (vezi pag. 84 sub nr. 42); 108 par. obliterat Roman cu data neidentificată (vezi pag. 81 sub nr. 43); reproducere parțială a unei scrisori francate cu 108 par. obliterat Jassy 20/10 (vezi pag. 81 sub nr. 39).

SUMAR

Cuvînt înainte 5

SERVICIUL DE POŞTĂ PE TERITORIUL ŢĂRILOR ROMÎNEŞTI

Serviciul de poştă în Dacia 12
Serviciul poştal în Moldova şi Ţara Romînească în secolele XIV—XVIII 13
Relatări ale călătorilor străini 15
Primele începuturi de organizare a serviciului de poştă rurală 23
Înfiinţarea primelor birouri poştale în Moldova 24
Stabilirea monopolului de stat asupra poştei de scrisori în Moldova 26
Din activitatea birourilor de poştă moldovene 29
Unirea serviciilor de poştă din Moldova şi Ţara Romînească 31
Unirea serviciilor de poştă cu cel de telegraf 33
Unele date statistice 35
Poştele străine în Moldova şi Muntenia 36

PRIMELE MĂRCI POŞTALE ROMÎNEŞTI

Emisiunea «cap de bour» Moldova, 1858 41

Moldova la 1 iulie 1858 41
Taxele poştale 45
De ce «cap de bour»? 49
Imprimarea mărcilor «cap de bour» 49
Punerea în circulaţie 57
Retragerea din circulaţie şi soarta mărcilor rămase nevîndute 61
Caracteristici de desen la 27 par 65
„ „ 54 „ 67

Caracteristici de desen la 81 par 69
„ „ 108 „ 71
Obliterările pe mărci « cap de bour » 72
Cîte mărci « cap de bour » mai există astăzi 75
Cîteva documente importante 82
Posibilitatea inversării datelor din obliterări 87

A doua emisiune « cap de bour » 91

Noile taxe poştale de la 1 noiembrie 1858. 91
Imprimare. Comenzi şi livrări 94
Defecte la clişee 100
Punerea în circulaţie. 101
Circulaţia valorii de 5 parale « porto gazetei » 103
Retragerea din circulaţie a celei de a doua emisiuni 107
Caracteristici de desen la 5 par 109
„ „ 40 par 111
„ „ 80 par 115

Emisiunea anilor 1862/1864 — « *Principatele Unite* » 120

Desenele noilor mărci poştale 120
Valorile celei de a treia emisiuni 123
Comenzile din anii 1862/1864 tip I 124
Comenzile pentru tipul II 135
Comanda pentru 6 par. tip. I şi II. 137
Circulaţia mărcilor în anii 1862—1864 139
Unităţile poştale aprovizionate cu mărci. 144
Retragerea din circulaţia poştală 145
Despre confuziile asupra mărcilor tip II 146
Comenzi 147
Cînd a fost pus în vînzare 3 parale tip. II 148
Activitatea biroului poştal rural Novaci 149
Cînd a fost pus în vînzare 30 parale tip. II 150
Mărcile de 6 parale tip II au fost sau nu au fost puse în vînzare? 151
Despre unele scrisori francate cu 6 parale tip II 164
Unităţile de poşta scrisorilor la Strehaia şi Baia de Aramă 165
Referitor la constatările Comisiei Superioare Internaţionale de Expertize a F.I.P. 173
Caracteristici generale ale emisiunii 175
Caracteristici de desen la 3 parale 177
„ „ 6 parale 180
„ „ 30 parale 181

Emisiunea « Domnitorul Al. I. Cuza » 185

Propunerea lui Mihail Kogălniceanu 185
Noul tarif poştal 187
Introducerea calendarului gregorian 189
Comenzi şi livrări 190
Punerea în circulaţie 194
Infiinţarea unor birouri poştale rurale 195
Caracteristici generale 196
Caracteristici de desen la 2 parale 197
,, ,, 5 parale 198
,, ,, 20 parale 199
Despre unele « mari rarităţi » 201

Încheiere 203

Bibliografie 209

Planşe I — XXVI

ERATA

Rîndul	În loc de	Se va citi
5 de jos	civilitates	civitates
19 de sus	evertionis	evectionis
2 de sus	Telegrafo-poştali	Telegrafo-poştale
14 de jos	introduce	reintroduce
4 de jos	12308	12318
5 de sus	stema	steaua
12 de sus	mai puţin ondulat	mai ondulat
19 de sus	treilea	doilea
11 de sus	π	II
25 de sus	ASSY	JASSY
24 de jos	stampila	stampila
10 de sus	2—4	24
17 de jos	buza	baza
4 de sus	de curbură	pe curbură
6 de jos	FRANCO SCRISORI	FRANCO SCRISOREI
16 de jos	valor	valori
11 de sus	primise	primiseră
10 de sus	126	128
5 de jos	Consumare	Consemnare
18 de sus	31 XII 1.864	31 XII 1864
17 de jos	combătută	infirmată
5 de sus	39 file 40 şi 39 buc.	39 file × 40 şi 39 buc.
12 de jos	7/VIII	7/8
10 de jos	30 ori	50 ori
15 de jos	2864	1864
15 de sus	3/22	3 ian /22
7 de jos	filateliei	filatelice
6 de jos	propriu-zis	propriu-zise

...redactor: V. POPESCU-BASARAB

Dat la cules 8.VIII.1961. Bun de tipar 5.I.1962. Tiraj 3000+190. Hîrtie vel. cretată de 120 gr./m². Ft. 16/70×100. Coli ed. 17,32. Coli de tipar 13,5. Ediţia I. Comanda 556. Planşe 26 tipar înalt. A. nr. 1512. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 656. 835. 1 (R) (091).

Tiparul executat sub com. nr. 915 la Intreprinderea Poligr. nr 4. Calea Şerban Vodă 133 — Bucureşti R.P.R.